

A klérus kongregációja A katekézis általános direktórium

Mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

A KLÉRUS KONGREGÁCIÓJA

A KATEKÉZIS ÁLTALÁNOS DIREKTÓRIUMA

Impresszum

A klérus kongregációja A katekézis általános direktóriuma

A fordítás a *Directorum generale pro catechesi*
című hivatalos latin szövegből készült.
Libreria Editrice Vaticana, 1997

Fordította
Dr. Diós István

Lektorálta
Udvardy György

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció a Szent István Társulat azonos című könyvének elektronikus változata. A nyomtatott könyv 1998-ban jelent meg az ISBN 963 361 020 6 azonosítóval. Az elektronikus kiadás a Szent István Társulat engedélyével készült. A programot a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár előírásai szerint lehet használni. A teljes szerzői jog a Szent István Társulat tulajdonában van. Az elektronikus könyv szövegét dr. Diós István gondozta.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
A szentírási könyvek rövidítése	8
A Tanítóhivatal dokumentumainak rövidítése	10
Előszó.....	12
Bevezetés: Az Evangélium hirdetéséről a mai világban.....	17
„Íme, kiment a magvető vetni.” (Mk 4,3)	17
A hit fényénél szemlélt világról	17
A VILÁG SZÁNTÓFÖLDJE	18
Az emberi jogok.....	18
A kultúra és a kultúrák	19
A vallási-erkölcsi helyzet.....	20
AZ EGYHÁZ A VILÁG SZÁNTÓFÖLDJÉN	21
A keresztények hite.....	21
Az egyházi közösség belső élete.....	22
A katekézis helyzete: elevenség és problémák	22
AZ EVANGÉLIUM MAGVÁNAK VETÉSE	24
Hogyan kell olvasni az idők jeleiből?	24
Néhány a katekézisnek szóló kihívás.....	24
Első rész: A katekézis az Egyház evangelizációs küldetésében	25
Jézus missziós parancsa	25
E rész tartalma és célja.....	25
Első fejezet: A kinyilatkoztatás és továbbadása az evangelizáció révén.....	27
Isten gondviselő tervének kinyilatkoztatása	27
A kinyilatkoztatás: tények és szavak	28
Jézus Krisztus a kinyilatkoztatás közvetítője és teljessége.....	28
A kinyilatkoztatás továbbadása az Egyház, a Szentlélek műve által	29
Az evangelizáció	30
Az evangelizáció folyamata	30
Isten Igéjének szolgálata az evangelizáció keretében.....	31
Isten Igéje szolgálatának feladatai és formái	32
A megtérés és a hit.....	33
Az állandó megtérés folyamata.....	35
Különböző társadalmi-vallási magatartások az evangelizációval szemben	36
Kölcsönös összefüggések a különböző helyzeteknek megfelelő evangelizációs tevékenységek között.....	37
Második fejezet: A katekézis az evangelizáció folyamatában.....	39
Az első ígehirdetés és a katekézis	39
A KATEKÉZIS A KERESZTÉNY BEAVATÁS SZOLGÁLATÁBAN.....	40
A katekézis mint az evangelizáció folyamatának lényeges „mozzanata”	40
A katekézis a keresztény beavatás szolgálatában	41
A beavató katekézis alapvető jellemzői.....	41
A KATEKÉZIS AZ ÁLLANDÓ HITRE NEVELÉS SZOLGÁLATÁBAN.....	42
A hit állandó nevelése a keresztény közösségben.....	42
Az állandó katekézis sokféle formája	43
A KATEKÉZIS ÉS AZ ISKOLAI VALLÁSOKTATÁS	44

Az iskolai vallásoktatás sajátossága.....	44
Az iskolai környezet és az iskolai vallásoktatás címzettjei	44
A keresztény családi nevelés, a katekézis és az iskolai vallásoktatás a hitbeli nevelés szolgálatában.....	45
Harmadik fejezet: A katekézis természete, célja és feladatai	47
A katekézis: egyházi természetű tevékenység	47
A katekézis célja: közösség Jézus Krisztussal	48
A katekézis célja az egy Istenbe, az Atyába, a Fiúba és a Szentlélekbe vetett hit megvallásában nyilvánul meg.....	48
A katekézis célját szolgáló feladatok	49
A katekézis fő feladatai: elősegíti Krisztus misztériumának megismerését, ünneplését, átélését és szemlélését.....	50
A katekézis további fő feladatai: beavatás a közösségi életbe és a misszióba, illetve nevelés a közösségi életre és a misszióra.....	51
Megfontolások a katekézis ezen feladatainak összességéről	52
A keresztségi katekumenátus: szerkezet és fokozatosság.....	53
A keresztségi katekumenátus mint az katekézis inspirálója az Egyházban	54
Második rész: Az evangéliumi üzenet	56
E rész tartalma és célja.....	56
Első fejezet: Az evangéliumi üzenet katekézisben történő bemutatásának szabályai és sajátosságai	57
Isten igéje a katekézis forrása	57
A katekézis üzenetének forrása és „forrásai”	57
Az üzenet előadásának sajátosságai	58
Az evangéliumi üzenet Krisztus-központúsága	59
Az evangéliumi üzenet szentháromságos Krisztus-központúsága.....	59
Az üdvösséget hirdető üzenet	60
A szabadítás üzenete	62
Az evangéliumi üzenet egyházi jellege.....	63
Az üdvösség misztériumának történeti jellege	63
Az evangéliumi üzenet inkulturációja	65
Az evangéliumi üzenet épsége.....	66
Rendszerbe foglalt és hierarchikusan tagolt üzenet	67
Az emberi személy számára jelentős üzenet.....	68
Módszertani elv az üzenet bemutatásához	69
Második fejezet: „Ez a mi hitünk, ez az Egyház hite”	70
A Katolikus Egyház Katekizmusa és A Katekézis Általános Direktóriuma	70
A KATOLIKUS EGYHÁZ KATEKIZMUSA	71
A Katolikus Egyház Katekizmusának célja és természete	71
A Katolikus Egyház Katekizmusának beosztása	72
A Katolikus Egyház Katekizmusának ihletője: a szentháromságos Krisztus- központúság és az emberi személy nagyszerű hivatása	73
A Katolikus Egyház Katekizmusának irodalmi műfaja.....	73
A Katolikus Egyház Katekizmusa és a hitletétemény	74
A Szentírás, a Katolikus Egyház Katekizmusa és a katekézis.....	74
Az egyházatyák kateketikai hagyománya és a Katolikus Egyház Katekizmusa	75
KATEKIZMUSOK A HELYI EGYHÁZAKBAN	76
A helyi katekizmusok és szükségességük.....	76
A helyi katekizmus irodalmi műfaja.....	77
Az alkalmazás szempontjai a helyi katekizmusban	77

A helyi egyházak kreativitása a helyi katekizmus kidolgozásában	78
A Katolikus Egyház Katekizmusa és a helyi katekizmusok: a hit szimfóniája	79
Harmadik rész: A hit pedagógiája.....	81
„Egy a ti Mesteretek, a Krisztus” (Mt 23,10).....	81
E rész tartalma és célja.....	81
Első fejezet: Isten pedagógiája, a hit pedagógiájának forrása és modellje	83
Isten pedagógiája	83
Krisztus pedagógiája	83
Az Egyház pedagógiája.....	84
Az isteni pedagógia: a Szentlélek tevékenysége minden keresztényben.....	84
Az isteni pedagógia és a katekézis.....	84
A hit egyedülálló pedagógiája	85
Hűség Istenhez és hűség a személyhez	85
Isten „lehajlása”, iskola az emberek számára	86
Nevelve evangelizálni és evangelizálva nevelni.....	86
Második fejezet: Módszertani elemek	87
A katekézis különböző módszerei	87
A tartalom és módszer kapcsolata a katekézisben	87
Induktív és deduktív módszer	87
Emberi tapasztalat a katekézisben	88
A memorizálás a katekézisben.....	89
A katekéta szerepe	89
A katekézis növendékeinek tevékenysége és kreativitása	90
Közösség, személy és katekézis.....	90
A csoport jelentősége	91
A tömegtájékoztató.....	91
Negyedik rész: A katekézis címzettjei.....	93
„Az Ország mindenkinek szól”	93
E rész tartalma és célja.....	93
Első fejezet: Alkalmazkodás a címzettekhez. Általános szempontok	95
Minden hívő szükséglete és joga, hogy jó katekézist kapjon	95
A közösség szükséglete és joga	95
Az alkalmazkodás célja, hogy a katekézis tartalma tápláló és megfelelő eledel legyen .	95
Az alkalmazás számol a különböző körülményekkel	96
Második fejezet: Az életkoronkénti katekézis	97
Általános megjegyzések.....	97
A FELNÖTTEK KATEKÉZISE	97
A felnőttek, akiknek a katekézis szól.....	97
A felnőtteknek szóló katekézis elemei és sajátosságai	98
A felnőtteknek szóló katekézis általános és sajátos feladatai	98
A felnőtteknek szóló katekézis sajátos formái.....	99
A KISGYERMEKEKNEK ÉS GYERMEKEKNEK SZÓLÓ KATEKÉZIS	100
A kisgyermekkor és a gyermekkor sajátosságai és jelentősége	100
A kisgyermekeknek és gyermekeknek szóló katekézis sajátosságai	100
A család vallási háttere nélküli vagy iskolába nem járó kisgyermek és gyermekek.....	101
A FIATALOKNAK SZÓLÓ KATEKÉZIS	101
A serdülés előtti kor, a serdülőkor és az ifjúkor	101
Az ifjúság jelentősége a társadalom és az Egyház számára.....	102
A fiataloknak szóló katekézis sajátosságai	102

AZ ÖREGEK KATEKÉZISE.....	103
A harmadik életkor, Isten ajándéka az Egyháznak	103
A beteljesedés és a remény katekézise.....	103
Bölcsesség és dialógus.....	104
Harmadik fejezet: A különleges helyzetben lévőknek szóló katekézis	105
A fogyatékosoknak és a hátrányos helyzetűeknek szóló katekézis	105
A társadalom peremén élőknek szóló katekézis	105
Különböző csoportoknak szóló katekézis.....	105
A környezethez illeszkedő katekézis	106
Negyedik fejezet: A katekézis társadalmi-vallási környezete	107
A katekézis a pluralista és bonyolult összetett világban	107
A katekézis és a népi vallásosság.....	107
A katekézis az ökumenikus környezetben	108
A katekézis és a zsidóság.....	108
A katekézis más vallások környezetében.....	109
A katekézis és az „új vallási mozgalmak” kapcsolata	109
Ötödik fejezet: A katekézis társadalmi-kulturális környezetben	111
A katekézis és a kortárs kultúra	111
A katekézis feladatai a hit inkulturációja érdekében	111
Módszertani folyamat	112
Az értékelés szükségessége volta és kritériumai.....	112
Az inkulturációs folyamat felelősei	112
Kiváltságos formák és utak.....	112
A nyelv.....	113
A kommunikációs eszközök	113
Emberi környezet és kulturális irányzatok.....	114
Beavatkozás konkrét helyzetekbe	114
A helyi egyházak feladatai.....	114
Irányított kezdeményezések.....	115
Ötödik rész: Katekézis a részegyházban.....	116
E rész tartalma és célja.....	116
Első fejezet: A katekézis szolgálata és felelősei a részegyházban.....	117
A részegyház.....	117
A katekézis szolgálata a részegyházban	117
A keresztény közösség és katekizálás felelőssége	118
A püspök mint a katekézis elsőszámú felelőse a részegyházban.....	119
A keresztény közösség papjai, lelkipásztorai és nevelői	120
A szülők mint gyermekeik hitének elsőszámú nevelői.....	121
A szerzetesek a katekézisben	121
A világi katekéták	122
Ma különösen szükséges katekétatípusok.....	123
Második fejezet: Képzés a katekézis szolgálatára	125
A katekéták lelkipásztori gondozása a részegyházban	125
A katekéták képzésének fontossága.....	125
A katekéták képzésének célja és természete	126
A katekéták képzését irányító alapvető szempontok	126
A képzés dimenziói: „lenni, tudni, és megtenni tudni”	127
A katekéták emberi, keresztény és apostoli érettsége	127
A katekéta biblikus–teológiai képzése.....	128
Az emberrel foglalkozó tudományok a katekéta képzésében	129

Az emberrel foglalkozó tudományok fölhasználásának szabályai a katekéta képzésében	129
A pedagógiai képzés	130
A katekéták képzése a keresztény közösségben belül	130
Katekétaiskolák és felsőfokú intézmények a katekézis szakértői számára.....	131
Harmadik fejezet: A katekézis helyei és útjai.....	133
A keresztény közösség mint a katekézis otthona.....	133
A család mint a hitbeli növekedés környezete és eszköze.....	133
Felnőttek keresztségi katekumenátusa.....	134
A plébánia mint a katekézis helye	134
A katolikus iskola	135
A hívók egyesületei, mozgalmi és csoportjai.....	136
Az egyházi bázisközösségek.....	137
Negyedik fejezet: A katekézis megszervezése a helyi egyházban.....	139
FELADATOK ÉS HIVATALOK SZERVEZÉSE ÉS GYAKORLÁSA	139
A katekézis egyházmegyei szolgálata.....	139
Az egyházmegyék együttműködésének szolgálata.....	140
A Püspöki Konferencia szolgálata	140
A Szentszék szolgálata.....	140
A KATEKÉZIS ÖSSZEANGOLÁSA	141
A katekézis hatékony összehangolásának fontossága.....	141
A katekézis részletes és egységes egyházmegyei terve	141
A kateketikai tevékenység az új evangelizáció összefüggésében.....	142
A katekézis a nevelés lelkipásztori szolgálatában	143
A KATEKETIKAI SZOLGÁLAT NÉHÁNY SAJÁTOS FELADATA	143
A helyzet és szükségletek elemzése.....	143
Kateketikai irányelvek és cselekvési program.....	144
A katekézis eszközeinek és didaktikai segédleteinek kidolgozása	145
A helyi katekizmusok kidolgozása: a püspöki szolgálat közvetlen feladata és hivatala.....	145
Befejezés	147
Témák mutatója	149

A szentírási könyvek rövidítése

Ószövetség

Ter	Teremtés könyve
Kiv	Kivonulás könyve
Lev	Leviták könyve
Szám	Számok könyve
MTörv	Második Törvénykönyv
Józs	Józsue könyve
Bír	Bírák könyve
Rut	Rut könyve
1Sám	Sámuel I. könyve
2Sám	Sámuel II. könyve
1Kir	Királyok I. könyve
2Kir	Királyok II. könyve
1Krón	Krónikák I. könyve
2Krón	Krónikák II. könyve
Ezd	Ezdrás könyve
Neh	Nehemiás könyve
Tób	Tóbiás könyve
Jud	Judit könyve
Esz	Eszter könyve
1Mak	Makkabeusok I. könyve
2Mak	Makkabeusok II. könyve
Jób	Jób könyve
Zsolt	Zsoltárok könyve
Péld	Példabeszédek könyve
Préd	Prédikátor könyve
Én	Énekek éneke
Bölcs	Bölcsesség könyve
Sir	Sirák fia könyve
Iz	Izajás könyve
Jer	Jeremiás könyve
Siral	Síralmak könyve
Bár	Báruk könyve
Ez	Ezekiel könyve
Dán	Dániel könyve
Oz	Ozeás könyve
Jo	Joel könyve
Ám	Ámosz könyve
Abd	Abdiás könyve
Jón	Jónás könyve
Mik	Mikeás könyve
Náh	Náhum könyve
Hab	Habakuk könyve
Szof	Szofoniás könyve
Ag	Aggeus könyve
Zak	Zakariás könyve

Mal Malakiás könyve

Újszövetség

Mt Máté evangéliuma
Mk Márk evangéliuma
Lk Lukács evangéliuma
Jn János evangéliuma
ApCsel Apostolok cselekedetei
Róm Rómaiaknak írt levél
1Kor Korintusiaknak írt I. levél
2Kor Korintusiaknak írt II. levél
Gal Galatáknak írt levél
Ef Efezusiaknak írt levél
Fil Filippieknek írt levél
Kol Kolosszeieknek írt levél
1Tesz Tesszalonikaiaknak írt I. levél
2Tesz Tesszalonikaiaknak írt II. levél
1Tim Timóteusnak írt I. levél
2Tim Timóteusnak írt II. levél
Tit Titusznak írt levél
Filem Filemonnak írt levél
Zsid Zsidóknak írt levél
Jak Szent Jakab levele
1Pt Szent Péter I. levele
2Pt Szent Péter II. levele
1Jn Szent János I. levele
2Jn Szent János II. levele
3Jn Szent János III. levele
Júd Szent Júdás levele
Jel Jelenések könyve

A Tanítóhivatal dokumentumainak rövidítése

- AA** *Apostolicam actuositatem*: a II. Vatikáni Zsinat határozata a világi hívek apostolkodásáról (1965. nov. 18.)
- AG** *Ad gentes*: a II. Vatikáni Zsinat határozata az Egyház missziós tevékenységéről (1965. dec. 7.)
- CA** II. János Pál pápa: *Centesimus annus* enciklika a szociális kérdéstről (1991. máj. 1.) Ford. Balogh Gábor, Barabás Miklós, Goják János. Bp., 1991.
- CD** *Christus Dominus*: a II. Vatikáni Zsinat határozata a püspökök lelkipásztori hivatásáról (1965. okt. 28.)
- CCL** *Corpus Christianorum*, Series Latina (Turnholt, 1953–)
- CIC** *Codex Iuris Canonici* (1983. jan. 25.). Magyarul: *Az egyházi törvénykönyv*. Ford. és magyarázza Dr. Erdő Péter. 3. kiadás Bp., 1997.
- ChL** II. János Pál pápa: *Christifideles laici* apostoli buzdítás a világi krisztushívőkről 1988. XII. 30. Ford. Dr. Török József. Bp., 1990.
- COINCAT** Consiglio Internazionale per la Catechesi: *La catechesi degli adulti nella comunità cristiana*. Útmutatás. Libreria Editrice Vaticana 1990.
- CSEL** *Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum* (Bécs, 1866–)
- CT** II. János Pál pápa: *Catechesi Tradendae* apostoli buzdítás a katekézisiről (1979. okt. 16.). Ford. Diós István. Bp., 1980.
- DCG (1971)** Klérus Kongregációja: *Általános kateketikai direktórium*. Ford. Diós István. Bp., 1980.
- DH** *Dignitatis humanae*: a II. Vatikáni Zsinat nyilatkozata a vallásszabadságról (1965. dec. 7.)
- DM** II. János Pál pápa: *Dives in misericordia* enciklika az irgalmas Atyaistenről. 1980. XI. 30. Ford. Diós István. Bp., 1981.
- DV** *Dei Verbum*: a II. Vatikáni Zsinat dogmatikai konstitúciója az isteni kinyilatkoztatásról (1965. nov. 18.)
- DS** DENZINGER, H.– SCHÖNMETZNER, A.: *Enchiridion Symbolorum Definitionum et Declarationum de Rebus Fidei et Morum*, Róma, 1973. Magyarul: *Az Egyházi Tanítóhivatal megnyilatkozásai*. Ford. Fila Béla–Jug László. Kisterenye-Bp., 1997.
- EA** II. János Pál pápa: *Ecclesia in Africa* szinodus utáni buzdítás (1995. szept. 14.): AAS 88 (1996) 5–82.
- EN** VI. Pál pápa: *Evangelii nuntiandi* apostoli buzdítás (1975. dec. 8.) Bp. 1975. (*A II. Vatikáni Zsinat tanítása* c. kötetben)
- EV** II. János Pál pápa: *Evangelium vitae* enciklika az élet védelméről (1995. márc. 25.) Ford. Diós István. Bp., 1995.
- FC** II. János Pál pápa: *Familiaris consortio* apostoli buzdítás a családról. (1981. nov. 22.) Ford. uő. Bp., 1982.
- FD** II. János Pál pápa: *Fidei Depositum* apostoli konstitúció (1992. okt. 11.): AAS 86 (1994) 113–118.
- GCM** A Népek Evangelizációjának Kongregációja: *Guida per i catechisti*. Irányelvek a missziós területeken dolgozó katekéták hivatásáról, képzéséről, támogatásáról. (1993. dec. 3.), Città del Vaticano, 1993.
- GE** *Gravissimum educationis*: a II. Vatikáni Zsinat nyilatkozata a keresztyén nevelésről (1965. okt. 28.)

- GS** *Gaudium et spes*: a II. Vatikáni Zsinat lelkipásztori konstitúciója az Egyház és a mai világ viszonyáról (1965. dec. 7.)
- LC** Hittani Kongregáció: *Libertatis conscientia* instrukció. (1986. márc. 22.): AAS 79 (1987) 554–599.
- LE** II. János Pál pápa: *Laborem exercens* enciklika a szociális kérdéstről. (1981. szept. 14.) Ford. Diós István. Bp., 1981.
- LG** *Lumen gentium*: a II. Vatikáni Zsinat dogmatikai konstitúciója az Egyházzal (1964. nov. 21.)
- MM** XXIII. János pápa: *Mater et Magistra* enciklika az Egyházzal. (1961. máj. 15.). Az Egyház társadalmi tanítása c. kötetben. Bp., 1993. Ford. Dér Katalin.
- Nae** *Nostra aetate*: a II. Vatikáni Zsinat nyilatkozata az Egyház és a nem keresztény vallások viszonyáról (1965. okt. 28.)
- NDP** Püspöki Szinodus 1977: *Nuntium ad Populum Dei*, üzenet korunk katekéziséről (1977. okt. 28.) Typis Polyglottis Vaticanis 1977.
- OICA** *Ordo Initiationis Christianae Adultorum*. Typis Polyglottis Vaticanis 1972
- PB** II. János Pál pápa: *Pastor bonus* apostoli konstitúció a Római Kúria reformjáról (1988. jún. 28.): AAS 80 (1988) 841–930.
- PG** *Patrologiae Cursus Completus*: Series Graeca, kiadta Migne. Párizs, 1844–.
- PO** *Presbyterorum ordinis*, a II. Vatikáni Zsinat határozata a papi szolgálatról és életről (1965. dec. 7.)
- PP** VI. Pál pápa: *Populorum progressio* enciklika a népek fejlődéséről (1967. márc. 26.) *Az Egyház társadalmi tanítása* c. kötetben. Bp., 1993. Ford. Dér Katalin.

Püspöki Szinodus

- 1985** Az 1985. évi rendkívüli Püspöki Szinodus záróközleménye.
- RH** II. János Pál pápa: *Redemptor Hominis* enciklika a Megváltóról (1979. márc. 4.) Ford. Diós István. Bp., 1980.
- RMi** II. János Pál pápa: *Redemptoris missio* enciklika a missziókról (1990. dec. 7.) Ford. Kiss László. Bp., 1992.
- SC** *Sacrosanctum Concilium*: a II. Vatikáni Zsinat konstitúciója a szent liturgiáról (1963. dec. 14.)
- SCh** *Sources Cbrétiennes*. Paris 1946–.
- SRS** II. János Pál pápa: *Sollicitudo rei socialis* enciklika a szociális kérdéstről. (1987. dec. 30.) Ford. Kiss László, átd. Goják János. Bp., 1993. (Az Egyház társadalmi tanítása c. kötetben)
- TMA** II. János Pál pápa: *Tertio millennio adveniente* apostoli levél a 2000. év nagy jubileumáról (1994. nov. 10.) Ford. Diós István. Bp., 1995.
- UR** *Unitatis redintegratio*: a II. Vatikáni Zsinat határozata az ökumenizmusról (1964. nov. 21.)
- US** II. János Pál pápa: *Ut unum sint* enciklika az ökumenikus törekvésekről (1995. máj. 25.) Ford. Diós István. Bp., 1995.
- VC** II. János Pál pápa: *Vita consecrata* apostoli buzdítás a szerzetesi életről. (1996. márc. 25.) Ford. Diós István. Bp., 1996.
- VS** II. János Pál pápa: *Veritatis splendor* enciklika az erkölcs alapkérdéseiről (1993. aug. 6.) Ford. Diós István. Bp., 1994.

Előszó

1. A II. Vatikáni Zsinat elrendelte, hogy el kell készíteni „A keresztény nép katekézisének direktóriumát”.¹ E zsinati rendelkezés végrehajtásánál a Klérus Kongregációja fölhasználta egy szakértőkből álló bizottság munkáját és konzultált a földkeresség Püspökkari Konferenciáival, amelyek sok tanáccsal és észrevétellel szolgáltak. Az elkészült szöveget átvizsgálta egy teológiai bizottság és a Hittani Kongregáció; 1971. március 18-án VI. Pál pápa véglegesen jóváhagyta, s április 11-én közzétette *Általános Hitoktatási Direktórium* címmel.

2. A II. Vatikáni Zsinat befejezése óta eltelt 30 esztendő itt, a harmadik évezred küszöbén kétségtelenül nagyon alkalmas idő volt a katekézis megújítása szempontjából. Az elmúlt időben ugyanis az ősegyházra jellemző evangelizáló erő újra felszínre került. Újra életre kelt az Egyházatyák tanítása, és sokat segített a katekumenátus felújítása. 1971 óta az *Általános Hitoktatási Direktórium* vezette a részegyházakat a katekézis megújításának hosszú útján, és hivatkozási alapot adott mind a katekézis tárgyát, mind módszerét tekintve.

A megtett úton mindenütt sokan és nagylelkűen dolgoztak, s csodálatos kezdeményezések történtek és gyümölcsök termettek a gyermekek, fiatalok és felnőttek katekézise és a hitbéli érlelődés terén. Ugyanakkor nem maradtak el a tanbeli problémák és fogyatékoságok, valamint a katekézis minőségét gyengítő – nagyrészt az összes nép kulturális fejlődésével és nem kateketikai természetű egyházi problémákkal összefüggő – tapasztalatok.

3. Az egyházi Tanítóhivatal ezekben az években lelkipásztori gonddal figyelt a katekézis ügyének előmozdítására. A püspökök és a Püspökkari Konferenciák közül sokan, minden régióban, jelentős támogatást adtak a katekézisnek jó katekizmusok, lelkipásztori normák és segédanyagok kiadásával, szakértők képzésének és a kateketikai kutatások támogatásával. E munka termékeny volt, és jótékony hatást tett a részegyházak kateketikai gyakorlatára. Egyedülállóan értékes segítséget hozott a katekézis megújulásához az Istentiszteleti Kongregáció 1972. január 6-án közzétett *Ordo initiationis christianae adultorum*.

Méltó megemlékeznünk arról a különleges szolgálatról, melyet a II. Vatikáni Zsinat utáni első időszakban VI. Pál pápa nyújtott. II. János Pál pápa erről így írt: „Tiszteletreméltó Elődünk, VI. Pál pápa különösen példamutató volt igehirdetésével, a II. Vatikáni Zsinat dokumentumairól adott hivatalos értelmezéseivel – az egész Zsinatot korunk nagy hitoktatásának tekintette – és egész életével.”²

4. Igen nagy jelentősége és súlya volt a katekézis előmozdítása szempontjából a mai világ evangelizálásáról tanácskozó Püspöki Szinodus általános ülésének 1974 októberében. VI. Pál pápa az elébe terjesztett javaslatok alapján adta ki 1975. december 8-án az *Evangelii nuntiandi* apostoli buzdítást. E dokumentum – többek között – egy sajátosan súlyos elvet szögez le: a katekézis az Egyház nagy misszióján belüli evangelizáló tevékenység. A katekézist ettől kezdve úgy kell tekinteni, mint a missziós parancsot ma jellemző igényekben és gondokban való állandó részesedést.

---

¹ CD 44.

² CT 2.

A következő Püspöki Szinodusnak, melyet VI. Pál pápa 1977 októberében hívott össze, szintén a katekézis volt a témája. E szinodus úgy látta, hogy „a katekézis megújítása a legnagyobb ajándék, amit a Szentlélek korunkban az Egyháznak adott”.³

5. II. János Pál pápa 1978-ban átvette ezt az örökséget, és első saját elgondolásait a *Catechesi tradendae* apostoli buzdításában 1979. október 16-án tette közzé. Ez a buzdítás teljesen szerves egységet alkot az *Evangelii nuntiandi*val, és a katekézist az evangelizáció összefüggésébe állítja be.

Pápasága folyamán II. János Pál pápa folyamatos és nagyon jelentős tanítást adott a katekézistről. Írásos megnyilatkozásai között kiemelkedik 12 enciklikája a *Redemptor hoministól* az *Ut unum sint*ig. Ezek az enciklikák már önmagukban is súlyos és organikus tanítást képviselnek az Egyház életének a II. Vatikáni Zsinat által óhajtott megújulásában.

II. János Pál pápa e dokumentumai közül külön ki kell emelnünk a *Redemptor hominis* (1979. május 4.), a *Dives in misericordia* (1980. november 30.), a *Dominum et vivificantem* (1986. május 18.) enciklikákat kateketikai jelentőségük, a *Redemptoris missio* (1990. december 7.) enciklikát pedig a missziós feladat örökérvényűségének megerősítése miatt.

6. Másrészt a Püspöki Szinodus rendes és rendkívüli általános ülései jelentősek voltak a katekézis terén. Különleges fontosságuk miatt ki kell emelnünk az 1980-ban a család küldetéséről és 1987-ben a világiak hivatásáról tárgyaló szinodusokat. E két szinodust követte II. János Pál pápa két apostoli buzdítása: a *Familiaris consortio* (1981. november 22.) és a *Christifideles laici* (1988. december 30.). Az 1985-ben üléselőrendkívüli Püspöki Szinodus ugyancsak nagyon jelentős volt a mai és a holnapi katekézis szempontjából. Számvetés készült a zsinat óta eltelt 20 évről, és javaslatot adtak át a pápának, hogy készítsék el a Katolikus Egyház Katekizmusát. E rendkívüli szinodus javaslatát a Pápa jóakarattal fogadta és magáévá tette. Türelmes és körültekintő munka gyümölcseként a Pápa *Fidei depositum* apostoli konstitúciójával 1992. október 11-én adta át a püspököknek és a részegyházaknak a Katolikus Egyház Katekizmusát.

7. Ez az egyedülálló esemény a Tanítóhivatal fentebb említett lépéseivel és megnyilatkozásaival együtt ránk rótt a kötelezettséget, hogy vizsgáljuk felül az Általános Hitoktatási Direktóriumot, hogy ezt a jelentős teológiai-lelkipásztori segédeszközt az új követelményekhez és körülményekhez illesszük. A Szentszék mindenkinek szóló szolgálata ezen örökség összegyűjtése és rendszerezése, szemmel tartva a kateketikai tevékenységet az Egyház mai életének távlataiban.

A Klérus Szent Kongregációjának irányítása mellett egy püspöki bizottság és teológus-katekéta szakértők feladata volt az „Általános direktórium a katekézis számára” elkészítése. Ezután az 1971-ben közzétett szöveg alapján készült direktóriumot a Püspökkari Konferenciák és kateketikai intézetek véleményezésére küldték el.

Az új *Általános direktóriumnak* két egyenragú igénynek kellett megfelelnie:

- egyrészt a katekézist az evangelizáció egészében kell elhelyeznie, amit az *Evangelii nuntiandi* és a *Catechesi tradendae* annyira hangsúlyozott;
- másrészt a hitről a Katolikus Egyház Katekizmusában előadott tanítást kell átadnia.

8. Az új *Általános direktórium a katekézis számára*, jóllehet megtartja az 1971-ben kiadott szöveg alapszerkezetét, a következőképpen tagolódik:

³ CT 3.

– A *Bevezetés* általános elirányítást ad az emberi és egyházi viszonyok értelmezéséhez és megértéséhez az evangéliumi mag erejébe vetett hit és bizalom fényénél. Rövid megállapításokat tartalmaz a missziók használatára.

– Az *Első rész*⁴ három fejezetből áll és a katekézist egész világosan a *Dei Verbum* zsinati konstitúcióban gyökerezteti és az *Evangélii nuntiandi* és a *Catechesi tradendae* összefüggésébe állítja. Elemzi a katekézis természetét.

– A *Második rész*⁵ két fejezetből áll. Az első, *Az evangélium katekézisben történő előadásának normái és kritériumai* átdolgozza és tágabb összefüggésekbe helyezi a korábbi direktórium hasonló anyagát. A második, teljesen új fejezet úgy mutatja be a Katolikus Egyház Katekizmusát, mint alapszöveget, melyhez kapcsolódnia kell mindannak, ami a hit továbbadása a katekézisben, és a helyi katekizmusok készítésének. Emellett néhány fontos alapelvet ad a helyi egyházak katekizmusainak készítéséhez.

– A *Harmadik rész*⁶ meglehetősen új módon mutatja be a hit pedagógiájának természetét, melyet az isteni pedagógia inspirál. Olyan kérdésekről van szó, melyek részben a teológiához, részben a humán tudományokhoz tartoznak.

– A *Negyedik rész*⁷ címe: *A katekézis címzettjei*. Öt rövid fejezet mutatja be azoknak a személyeknek nagyon különböző állapotát, akikhez a katekézis szól. Vallási, társadalmi, s különleges módon „inkulturációs” kérdésekről van szó.

– Az *Ötödik rész*⁸ „gravitációs központként” mutatja be a részegyházat, melynek fő feladata a katekézis előmozdítása, megszervezése, a róla való gondoskodás és elosztása. Sajátos helyet foglal el a katekézis munkásai feladatkörének leírása (fejük a helyi püspök és mindennek kapcsolatban kell állnia vele) és a különféle képzések, melyre szükségük van.

– A *Befejezés* a katekézis intenzívebbé tételére sürget; végezetül az elemzéseket és indításokat buzdítással fejezi be, hogy bízunk a Szentlélek működésében és a szeretetben elvetett evangéliumi mag erejében.

9. A jelen Direktórium célja nyilvánvalóan azonos az 1971-ben közzétett Általános Hitoktatási Direktóriuméval. E dokumentum ugyanis arra irányul, „hogy közreadja azokat a lelkipásztori–teológiai elveket, amelyeket a Tanítóhivatal a II. Vatikáni Zsinat okmányaiból merít annak érdekében, hogy jobban lehessen szervezni és végezni az Ige szolgálatát és a lelkipásztori munkát”,⁹ pontosabban a katekézist. Az alapvető szándék az volt és maradt, hogy inkább reflexiókat és elveket mint közvetlen alkalmazásokat vagy gyakorlati eligazításokat adjunk. Ezt az eljárást főként a következők indokolják: a katekézis anyagában

⁴ Megfelel az Általános Hitoktatási Direktórium II. részének.

⁵ Ugyenerről az Általános Hitoktatási Direktórium III. része tárgyal.

⁶ Megfelel az Általános Hitoktatási Direktórium IV. részének.

⁷ Megfelel az Általános Hitoktatási Direktórium V. részének. Jóllehet néhányan megalapozottan azt javasolták, hogy ez a rész kerüljön a pedagógiai fejezet elé, a harmadik fejezetben elmondott új szempont miatt mégis tanácsosabbnak látszott megtartani az 1971-es szöveg beosztását. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a címzettek figyelembevételére részesedés az isteni „leereszkedésben” – és gyümölcse is ennek – (DV 13) az üdvtörténetben és az emberhez alkalmazkodó kinyilatkoztatásban.

⁸ Az Általános Hitoktatási Direktórium VI. részének minden elemét tartalmazza.

⁹ ÁHD Előszó

csak akkor lehet elkerülni a hibákat és tévedéseket, ha kezdettől fogva helyesen értjük a katekézis természetét és céljait valamint az értékeket, melyeket a katekézisnek át kell adnia.¹⁰

A Püspökkari Konferenciák feladata lesz ezután ezen elvek és tételek konkrét megvalósítása nemzeti, regionális vagy egyházmegyei Direktóriumok, katekizmusok és egyéb segédeszközök révén, melyek alkalmasak a katekézis előmozdítására.

10. Nyilvánvaló, hogy e direktóriumnak nem minden része azonos súlyú. Az isteni kinyilatkoztatásról, a katekézis természetéről, a kritériumokról – melyek szerint a keresztyén tanítást hirdetni kell – mondottakat mindenkinek el kell fogadnia. Ami viszont a mai helyzetre, a módszertani kérdésekre, a katekézis életkorokhoz és kultúrákhoz alkalmazásáról szól, inkább csak nagyvonalú eligazításnak tekintendő.¹¹

11. E Direktórium elsősorban a Püspököknek, a Püspökkari Konferenciáknak szól és mindazoknak, akik az ő irányításuk alatt „felelősek” a katekézis területén. Nyilvánvalóan hasznos eszköz lesz a papképzésben, a papok és katekéták folyamatos továbbképzésében.

A Direktórium közvetlen célja, hogy segítséget nyújtson a katekizmusok és kateketikai direktóriumok készítéséhez. Sok püspök bedolgozott javaslata és megjegyzése nagyon hasznos lesz ennél a munkánál.

12. Mivel e Direktórium nagyon különböző helyzetben élő és lelkipásztorkodó részegyházakhoz szól, csak általános vagy átlagos viszonyokat vehetett alapul. Ugyanez érvényes a különböző fokú katekézisekről mondottakra is. Erre tekintettel kell lenni e Direktórium feldolgozásánál. Mint már az előző változatnál mondtuk, előfordulhat, hogy nem kielégítőnek fogják ítélni olyan részegyházakban, ahol a katekézis régóta és magas szinten folyik, míg túl sokat követelőnek fogják látni ott, ahol még csak az első lépéseket teszik meg.

13. Amikor útjára bocsátjuk e dokumentumot, mellyel az Apostoli Szentszék ismét tanújelét adta, milyen nagy gondot fordít a kateketikai szolgálatra, kívánjuk, hogy kedvező fogadtatásra találjon, gondosan tanulmányozzák és az egyes helyi egyházak lelkipásztori szükségleteinek megfelelően dolgozzák föl; ugyancsak kívánjuk, hogy egyre inkább serkentse a katekézis szükségleteinek és a Tanítóhivatal normáinak és irányelveinek megfelelő kutatásokat és törekvéseket.

A Boldogságos Szűz, az új evangelizáció Csillaga vezessen el mindannyiunkat Urunk és Mesterünk, Jézus Krisztus teljes megismerésére.

---

¹⁰ Vö. ua.

¹¹ Ua.

„Egyébként, testvérek, imádkozzatok értünk, hogy az Úr szava terjedjen és megdicsőüljön, miként nálatok is” (2Tesz 3,1).

A Vatikánból, 1997. augusztus 15-én.

Mária mennybevételének ünnepén

+ *Darío Castrilloin Hoyos*
érsek
pro-prefektus

+ *Crescenzo Sepe*
c. érsek
titkár

Bevezetés: Az Evangélium hirdetéséről a mai világban

„Halljátok! Íme, kiment a magvető vetni. És történt, hogy amint vetett, egy rész az út mellé hullott; és odajöttek a madarak és fölették.
A másik rész sziklára hullott, ahol nem volt elég földje, és azonnal kikelt, mert nem volt mélyen a földben; és amikor fölkel a nap, kivirult, mivel azonban nem volt gyökere, kiszáradt.
Egy másik rész tövisek közé hullott, és felnőtt a tövis és elfojtotta és nem hozott termést. És mások jó földbe hullottak és termést hoztak: kihajtottak, felnőttek, és az egyik harminc-, a másik hatvan-, a harmadik százszoros termést hozott.” (Mk 4,3–8)

14. E bevezetés arra szeretné indítani a lelkipásztorokat és a katekétákat, hogy gondolják meg: a szántóföldet, ahová a magot vetik mindig a hit és az irgalmasság fényénél kell nézni. Ahogyan a mai világot be fogjuk mutatni nyilvánvalóan nem örökérvényű, hiszen a történelmi körülményekhez van kötve.

„Íme, kiment a magvető vetni.” (Mk 4,3)

15. A magvető példabeszéde az evangelizáció számára forrás természetű. „A mag az Isten igéje” (Lk 8,11). A magvető Jézus Krisztus. Kétezer évvel ezelőtt ő maga Palesztinában vetette a magot, és elküldte tanítványait, hogy ugyeneztek tegyék a világban. Jézus Krisztus, aki ma Egyházában a Szentlélek erejével jelen van, továbbra is széles körben és bőkezűen veti az Atya magvát.

A föld állapota azonban nem egyforma. Az Evangélium „az út mellé hull” (Mk 4,4), amikor valójában nem hallják meg; sziklára hull (Mk 4,5), anélkül hogy földbe kerülne; tövisek közé hull (Mk 4,7), de az emberi szívekben a sokféle gond hamarosan megfojtja. De egy rész jó földbe hull (Mk 4,8), tudniillik olyan férfiakba és nőkbe, akik készek rá, hogy személyes kapcsolatban éljenek Istennel és együttműködve a felebarátokkal bő termést hoznak.

Jézus a példabeszédben a jó hírt nyilatkoztatja ki, Isten Országának – amely a szántóföld nehézségei, a világ feszültségei, konfliktusai és gyötrő kérdései ellenére eljön – örömhírét. Az evangélium magva termékennyé teszi az emberi történelmet, és nagyon jó aratást ígér. Jézus azonban figyelmeztet is: Isten magva csak a jól felkészült szívben csírázik ki.

A hit fényénél szemlélt világról

16. Jézus az Egyházban folytatja az evangélium vetését Isten nagy szántóföldjén. A keresztények, akik nagyon eltérő társadalmi körülmények között élnek, a mai világot ugyanazzal a szemmel nézik, mint Jézus nézte a maga kortársait. Jézus tanítványai ugyanis belülről ismerik „a mai emberek örömet és reményét, gyászát és szorongásait”.¹² Látják az emberi történelmet és jelen vannak benne, nemcsak értelmes lényként, hanem a hitükkel is. A hit fényénél pedig látjuk „a világot, melyet ... a Teremtő szeretetből alkotott és tart fenn, s

¹² GS 1.

mely a bűn szolgátságába került ugyan, de a megfeszített és föltámadt Krisztus, megtörvén a Gonosz hatalmát, megszabadította...”¹³

A keresztények minden körülmények között tudják, hogy minden emberi történetre együtt hatnak a következő erők:

- a maga jóságát minden teremtményre árasztó Isten teremtő tevékenysége;
- a bűnből eredő erőszak, mely korlátozza és eltompítja az embert;
- a Krisztus húsvétjából fakadó erő, azaz a megújulás csírája, mely megadja a hívőnek a végső „beteljesedés”¹⁴ reményét.

A világ olyan szemlélete, mely ezek közül csak egyet is figyelmen kívül hagy, nem keresztény. Ezért nagyon fontos, hogy a katekézis a katekumenokat és a már megkeresztelt hallgatókat rávezesse az égető kérdések teológiai megoldására.¹⁵

A VILÁG SZÁNTÓFÖLDJE

17. Az Egyház, az emberek Anyja mindenekelőtt fájdalommal látja „a férfiak és nők megszámlálhatatlan tömegét, gyermekeket, felnőtteket és öregeket, tehát valóságos és megismételhetetlen emberi személyeket a nyomor elviselhetetlen súlya alatt görnyedni”.¹⁶ A katekézissel, melyben az Egyház szociális tanításának is megvan a maga helye,¹⁷ szeretné fölbresztetni a keresztények szívében „az igazságosság iránti elkötelezettséget”¹⁸ és „a szegények iránti megkülönböztetett szeretetet”¹⁹ oly módon, hogy jelenléte világosság legyen, mely megvilágosít, és só, mely átalakít.

Az emberi jogok

18. A világ szántóföldjét vizsgálva az Egyház nagyon érzékeny mindarra, ami sérti az emberi személy méltóságát. Tudatában van, hogy e méltóságból fakadnak az emberi jogok,²⁰ melyek a keresztény elkötelezettségnek állandóan aggasztó tárgyát képezik. Ezért nem csak a gazdasági és társadalmi,²¹ hanem főként a kulturális és vallási mutatókra figyel. A személy és a népek integrális fejlődését kíséri figyelemmel.²²

Az Egyház örömmel tapasztalja, „hogy a Föld összes népét jótékony áramlatként áthatja az emberi méltóság fokozódó tudata”.²³ E tudat fejeződik ki az emberi jogok iránti érzékenységben és annak egyre erősebb követelésében, hogy e jogok ne sérüljenek. Az élethez, a munkához, a neveléshez, a családalapításhoz, a közéletben való részvételhez és a vallásszabadsághoz való jogot ma különösen is követelik.

¹³ GS 2.

¹⁴ Uo.

¹⁵ Vö. SRS 35.

¹⁶ SRS 13b; EN 30.

¹⁷ Vö. CT 29f.

¹⁸ SRS 41. Vö. Püspöki Szinodus II: *De iustitia in mundo* (1971. nov.): *Institutio ad iustitiam*. AAS 63 (1971) 935; LC 77.

¹⁹ SRS 42; Vö.ChL; KEK 2444–48; TMA 51.

²⁰ XXIII. János pápa: *Pacem in terris* enciklika (1963. ápr. 11.) 9–27: AAS 55 (1963) 261–70. Felsorolja, hogy az Egyház szerint melyek a legalapvetőbb emberi jogok. A 28–34. pontban viszont elmondja az ember alapvető kötelességeit. A katekézisnek mindkét szempontot szem előtt kell tartania.

²¹ Vö. SRS 15a.

²² PP 14; CA 29.

²³ ChL 5d; vö. SRS 26b; VS 31c.

19. Néhány helyen, látszólagos ellentmondásban az emberi személy méltósága iránti érzékenységgel, az emberi jogokat nyilvánvalóan megsértik.²⁴ Így a szegénységnek más, nem anyagi jellegű formái alakulnak ki: kulturális és vallási szegénység, mely az egyházi közösséget is érinti. Az emberi jogok tagadása vagy korlátozása ugyanis elszegényíti a személyt és a népeket, éppúgy vagy még jobban, mint amikor anyagi javaktól fosztják meg őket.²⁵

Az Egyház evangelizációs tevékenységének az emberi jogok e széles területén vissza nem utasítható feladata van: föl kell fedeztetnie minden emberi személy sérthetetlen méltóságát. Bizonyos értelemben „központi és egységesítő feladatot jelent az emberi család szolgálatában, melyre az Egyház s benne a világi Krisztus-hívők hivatottak”.²⁶ A katekézisnek föl kell készítenie erre a feladatra.

A kultúra és a kultúrák

20. A magvető tudja, hogy a mag mindig a konkrét talajba hullik, és abból kell fölvennie mindazt, amire a növekedéshez és a terméshez szüksége van.²⁷ Azt is tudja, hogy a fölszívott elemek közül egyik-másik akadályozhatja a növekedést és az aratást.

A *Gaudium et spes* zsinati konstitúció hangsúlyozza a tudomány és a technika nagy jelentőségét a modern kultúra megnyilvánulásaiban és fejlődésében. Az ebből fakadó tudományos szemlélet „mélyen átalakítja a kultúrát és a gondolkodásmódot”,²⁸ nagy emberi és vallási következményekkel. A tudományos és tapasztalati racionalitás mélyen áthatja a mai embert.

Mindazonáltal annak tudata, hogy ez a racionalitás nem tud mindent megmagyarázni, egyre szélesebb körökben terjed. Maguk a tudósok állapítják meg, hogy az ember mélységeinek megértéséhez a szigorú tapasztalati módszerek mellett szükség van más típusú tudásra is. A nyelv filozófiai vizsgálatai például megmutatják, hogy a szimbolikus gondolkodás az emberi személy – másként hozzáférhetetlen – misztériumának egyik megközelítési módja. Nélkülözhetetlen tehát egy olyan „mentalitás”, amely nem szedi szét az embert, hanem beépíti érzelmi világát, egységben látja őt és mélyebb értelmet ad az életének.

21. A „kultúra ezen egyetemesebb formájával”²⁹ együtt megfigyelhető a bennszülött kultúrák újraértékelésének növekvő vágya. Ma is érvényben van a Zsinat kérdése: „Hogyan lehet támogatni az új kultúra dinamizmusát és terjeszkedését anélkül, hogy a hagyományos örökség iránti hűség el ne vesszen?”³⁰

– Sok helyen észlelik, hogy a hagyományos kultúrákra külső, eluralkodó hatások és importált életformák telepsznek rá. Lépésről lépésre felmorzsolják a népek öntudatát és saját értékeit.

– Észlelik a kommunikációs eszközök rendkívül erős befolyását is, melyek sokszor gazdasági és ideológiai érdekek szolgálatában olyan világnézetet erőltetnek rá az emberekre, mely nincs tekintettel a megszólított nép kulturális arculatára.

²⁴ Vö. ChL 5a; Püspöki Szinodus 1985. II., D, 1

²⁵ Vö. SRS 15; KEK 2444; CA 57b.

²⁶ ChL 37a; vö. CA 47c.

²⁷ AG 22a.

²⁸ GS 5.

²⁹ GS 54.

³⁰ GS 56c.

Így az evangelizáció az inkulturációban az egyik legnagyobb kihívással találja magát szemben. A Egyháznak az evangélium fényénél vállalnia kell a kultúra és a kultúrák minden pozitív értékét,³¹ és el kell utasítania azokat az elemeket, amelyek akadályozzák az egyes személyek és a népek hiteles lehetőségük szerinti fejlődését.

A vallási-erkölcsi helyzet

22. Azon elemek között, melyek egy nép kulturális örökségét alkotják, a magvető számára különös jelentősége van a vallási-erkölcsi összetevőnek. A mai kultúrában folyamatosan terjed a vallási közömbösség: „Kortársaink közül sokan ... föl sem fogják a bensőséges és éltető kapcsolatot Istennel, vagy kifejezetten elutasítják”.³²

Az ateizmust mint Isten tagadását „korunk legsúlyosabb tényei közé kell sorolni”.³³ Különböző színekben tud megjelenni, de ma főként a szekularizáció formáját ölti magára, mely az ember és a világ olyan autonóm szemléletét jelenti, „melyben a dolgok önmagukat magyarázzák anélkül, hogy Istenhez kellene folyamodni”.³⁴ A vallásosság körében viszont megfigyelhetők „a szenthez való visszatérés jelei”,³⁵ egyfajta új szomszúság az isteni és transzcendens valóság után. A mai világ egyre szélesebb körben és egyre élénkebben tanúskodik „a vallásos gyakorlatok újjáéledéséről”.³⁶ E jelenség persze nem egyértelműen pozitív.³⁷ A szekták, új vallási mozgalmak terjedése, a „fundamentalizmus” újjáéledése³⁸ olyan jelenségek, melyek komoly kihívások az Egyház felé, és figyelmesen kell elemezni őket.

23. A mai erkölcsi helyzet párhuzamosan változik a vallás alakulásával. Megfigyelhető ugyanis az emberi személy ontológiai igazságának elhomályosulása. S ez úgy történik, mintha Isten elutasítása az emberi törekvések belső összeomlását jelentené.³⁹ Így sokfelé látható „... az etikai relativizmus..., mely a polgári együttéléstől elvesz minden erkölcsi fogódzópontot”.⁴⁰

Az evangelizáció a vallási-erkölcsi területen kiváltságos megvalósulási környezetet talál. Az Egyház elsődleges küldetése ugyanis az, hogy hirdesse Istent, az Ő tanúja legyen a világ előtt. Isten igazi arcát kell megismertetnie, szerető üdvözítő tervét, mely az emberek javát akarja, ahogy Jézus ezt kinyilatkoztatta nekünk. E tanúságtétel előkészítéséül az Egyháznak olyan katekézist kell folytatnia, amely segíti az Istennel való találkozást és megerősíti a közösség kötelékét Ővele.

³¹ Vö. EN 20; CT 53.

³² GS 19.

³³ Uo.

³⁴ EN 55; vö. GS 19; LC 41.

³⁵ Püspöki Szinodus 1985. II, A, 1.

³⁶ ChL 4.

³⁷ Vö. RM 38.

³⁸ CA 29, 46c.

³⁹ Vö. GS 36. II. János Pál pápa a *Dominum et vivificantem* enciklikában is megállapította ezt az összefüggést: „Az »Isten halálának« ideológiája hatásaiban mind elméleti, mind gyakorlati síkon igazolja, hogy valójában az »ember halálának« ideológiája.” (38)

⁴⁰ VS 101; vö. EV 19, 20.

AZ EGYHÁZ A VILÁG SZÁNTÓFÖLDJÉN

A keresztények hite

24. Jézus tanítványai kovászként vannak a világban, de mint mindig, rájuk is hatnak az emberi helyzetek.

Éppen ezért föl kell tennünk a kérdést: milyen a keresztények hitének aktuális helyzete?

A katekézis megújulása, mely az utóbbi évtizedekben ment végbe az Egyházban, sok pozitív gyümölcsöt hozott.⁴¹ A gyermekek, fiatalok és felnőttek katekézise ezekben az években kialakított egy olyan keresztény embertípust, aki tudatosan vállalja a hitét és életét hozzá igazítja. A katekézis segítette bennük:

- az Istennel mint az irgalmasság Atyjával való eleven találkozást;
- Jézus Krisztus mélyebb fölfedezését, nemcsak istensége, hanem embersége tekintetében is;
- annak megérezését, hogy valamennyien felelősek vagyunk az Egyház világhoz szóló küldetéséért;
- a hit társadalmi igényeinek tudatosodását.

25. Mindazonáltal a vallás mai összképe önvizsgálatra készíti az Egyház gyermekeit: „Mennyire érintette meg őket is a szekularizmus és az etikai relativizmus szelleme?”⁴²

Az első kategóriát alkotja „azok sokasága, akik megkapták a keresztséget, de teljesen kívül élnek a keresztény életen”.⁴³ A „nem gyakorló”⁴⁴ keresztények sokasága ez, akik szívéből azért nem tűnt el egészen a vallásos érzék. Valóságos kihívás az Egyház számára a hit fölbresztése bennük.

Rajtuk kívül itt van az „egyszerű nép”,⁴⁵ akik olykor nagyon őszinte vallásos érzésekről és mélyen gyökerező „népi vallásosságról”⁴⁶ tesznek tanúságot. Él bennük bizonyos hit, „de alapjait alig ismerik”.⁴⁷ Ezenkívül sok olyan keresztény van, akik nagyon műveltek, de vallásos képzést csak gyermekkorukban kaptak és szükségük volna hitük felújítására és érlelésére más megvilágításban.⁴⁸

26. A megkereszteltek egy része sajnos titkolja keresztény voltát, akár a vallások közötti félreértett dialógus miatt, akár bizonyos irtózás miatt attól, hogy a mai társadalomban tegyen tanúságot Jézus Krisztusba vetett hitéről.

A hit ezen helyzetei arra sürgetik a magvetőt, hogy új evangelizációt⁴⁹ bontakoztasson ki, főleg azokban a régi hagyományokkal rendelkező egyházakban, melyekben a szekularizáció mélyebben hatott. Ebben az evangelizációra éhes új helyzetben a missziós igehirdetésnek és főként a fiatalok és felnőttek katekézisének feltétlen elsőbbsége van.

⁴¹ Vö. CT 3; vö. NPD 4.

⁴² TMA 36b; vö. GS 19c.

⁴³ EN 52; vö. CT 19, 42.

⁴⁴ EN 56.

⁴⁵ EN 52.

⁴⁶ EN 48; vö. CT 54; ChL 34b; DCG (1971) 6; Püspöki Szinodus 1985. II, A, 4.

⁴⁷ EN 52.

⁴⁸ Vö. EN 52; CT 44.

⁴⁹ Vö. ChL 34b; RM 33d.

Az egyházi közösség belső élete

27. Fontos szemügyre vennünk magának az egyházi közösségnek az életét, annak bensőséges természetét.

Először azt kell fontolóra vennünk és felfedeznünk, hogy az Egyházban mennyire talált meghallgatásra és mennyi gyümölcsöt hozott a II. Vatikáni Zsinat. A nagy zsinati dokumentumok nem maradtak meg holt betűnek: megfigyelhetők a hatásaik. A négy konstitúció – a *Sacrosanctum Concilium*, a *Lumen gentium*, a *Dei Verbum* és a *Gaudium et spes* – megtermékenyítették az Egyházat. Ugyanis:

- A liturgikus életet mélyebben értjük mint az egyházi élet forrását és csúcspontját.
- Isten népe tudatára ébredt a keresztségből fakadó „általános papságnak”.⁵⁰ Ugyanakkor egyre inkább felfedezi az életszentségre szóló egyetemes meghívást, és növekszik a szeretetszolgálat iránti érzék.
- A egyházi közösség érzékenyebb lett Isten Igéje iránt. Intenzívebb lett például a Szentírás olvasása, magyarázása és elmélkedése.
- Új módon értelmezzük az Egyház világba szóló küldetését. A belső megújulás alapján a zsinat nyitottá tette a katolikusokat a szükségyszerűen az emberi fejlődéshez kapcsolódó új evangelizáció igényeinek fogadására; a világgal, a különböző kultúrákkal és vallásokkal folytatandó dialógusra és a keresztények egységének sürgető gondjára.

28. E termés szemügyre vétele közben be kell ismernünk „a zsinat megvalósításának hiányosságait és nehézségeit”⁵¹ is. A tágas és mély egyháztan ellenére meggyengült az Egyházhoz tartozás érzéke; gyakran tapasztalható bizonyos „irtózás az Egyháztól”;⁵² gyakran egyoldalúan, csak mint intézményt látják, megfélemlítve misztériumáról.

Néha sarkított és ellentétes álláspontot foglalnak el a II. Vatikáni Zsinat által óhajtott megújulás megvalósításában. E magatartások és ideológiák széteséshez és az – evangelizáció számára nélkülözhetetlen – közösségről való tanúságtétel károsodásához vezettek.

Az Egyház evangelizációs tevékenységének és benne a katekézisnek határozottabban kell keresnie a szoros egyházi összetartozást. Ennek érdekében nagyon fontos elősegíteni és elmélyíteni a kommunió hiteles ekkleziológiáját,⁵³ hogy a keresztényekben mély, egyházas lelkiület ébredjen.

A katekézis helyzete: eleveenség és problémák

29. Az utóbbi években a katekézis nagyon sok pozitív eredményt mutatott föl, melyek életrealitását jelzik. A sok közül kiemelendő:

- a papok, szerzetesek és laikusok nagy száma, akik lelkesen és kitartóan a katekézisnek szentelik magukat. A katekézis az egyházi tevékenységek közül az egyik legkiemelkedőbb.
- a mai katekézis missziós jellege és törekvése arra, hogy illeszkedjék a katekumenok és a már megkeresztelt hallgatók hitéhez egy olyan világban, amelyben a vallásos érzék eltompul. A katekéták tudatában vannak, hogy a katekézisnek integrális képzéssé kell válnia és nem korlátozható pusztán oktatásra: hozzá kell járulnia az igaz megtéréshez.⁵⁴

⁵⁰ LG 10.

⁵¹ Püspöki Szinodus 1985. I, 3.

⁵² Uo.

⁵³ Hittani Kongregáció: *Communio notio* levél (1992. máj. 28.) 1: AAS 85 (1993) 838; vö. TMA 36e.

⁵⁴ Vö. CT 19b.

– Nagyon sok részegyház kateketikai tervében egyre nagyobb szerepet kap a felnőttek katekézise.⁵⁵ Sok egyházmegye lelkipásztori tervében megmutatkozik a felnőtt-katekézis elsőbbsége. Néhány egyházi mozgalomban és csoportban központi helyet foglal el.

– Kétségtelenül a Tanítóhivatal újabb megnyilatkozásainak hatására a kateketikai gondolkodás napjainkban komolyabb és mélyebb lett. Sok részegyház rendelkezik már ilyen értelmű, jó és hatásos lelkipásztori tervvel.

30. Mindazonáltal néhány problémát különleges figyelemmel kell megvizsgálnunk, keresve a megfelelő megoldást:

– Az első probléma: a katekézis fogalma – tudniillik, hogy a hit iskolája, szoktatás és felkészülés az egész keresztény életre – még nem vált egészen tudatossá a kateketákban.

– Alapvető probléma, hogy a „kinyilatkoztatás” általában áthatja a kateketikai tevékenységet, a „hagyomány” zsinati fogalma azonban gyakorlatilag kisebb jelentőséget kap a kelleténél. Sok katekizmusban ugyanis szinte kizárólag a Szentírásra hivatkoznak anélkül, hogy megfelelő módon kísérné ezt az Egyház kétezer éves életére és gondolkodására való hivatkozás.⁵⁶ A katekézis egyházi természetű így kevésbé válik világossá. A Szentírás, Szenthagyomány és Tanítóhivatal kölcsönös kapcsolata, „mindegyik a maga sajátos módján”,⁵⁷ még nem harmonikusan termékenyíti meg a hit kateketikai továbbadását.

– A katekézis célját tekintve – tudniillik, hogy elő akarja segíteni a Jézus Krisztussal való kommuniót – a Krisztus-misztérium teljes igazságának kiegyensúlyozottabb előadására van szükség. Olykor csak Krisztus emberségére kerül a hangsúly anélkül, hogy kifejezetten szólnának istenségéről; más, napjainkban ritkább esetekben szinte kizárólag istenségét hangsúlyozzák, figyelmen kívül hagyva az Ige megtestesülése misztériumának valóságát.⁵⁸

– A katekézis tartalmát tekintve több probléma van. Vannak hiányosságok az Istenről, az emberről, a bűnről, a kegyelemről és a végső dolgokról szóló tanításban. Megbízhatóbb erkölcsi képzést kell adni. Előfordul, hogy az Egyház történetét nem megfelelő módon adják elő, s hogy mellőzik az Egyház szociális tanítását. Néhol olyan katekizmusokat és egyéb szövegeket írnak, melyek válogatásukkal és eltérő hangsúlyaikkal ártanak a hit egységében szükséges konvergenciának.⁵⁹

– „A katekézis bensőleg kötődik az egész liturgikus és szentségi tevékenységhez.”⁶⁰ Ennek ellenére néhol a kateketikai gyakorlat a liturgiával való laza és esetleges kapcsolatáról tanúskodik: alig figyelnek oda a liturgikus jelekre és szertartásokra, nem becsülik a liturgikus forrásokat, a tanmenet alig vagy egyáltalán nem kapcsolódik a liturgikus évhez, az egész katekézis folyamán jelentéktelenek az ünnepek.

– Ami a pedagógiát illeti, a módszerek és technikák egyesek részéről történt túlhangsúlyozása után még nem fordítanak kellő figyelmet a hit saját pedagógiájának eredetiségére és követelményeire.⁶¹ Könnyen beleesnek a „tartalom–módszer” dualizmusba, hol egyik, hol másik irányban túlozva. A pedagógiai természetű problémák megoldásánál nem mindig alkalmazzák a szükséges teológiai ítéletalkotást.

---

⁵⁵ Vö. CT 43.

⁵⁶ Vö. CT 27b.

⁵⁷ DV 10c.

⁵⁸ Vö. CT 29b.

⁵⁹ Vö. CT 30.

⁶⁰ CT 23.

⁶¹ Vö. CT 58.

– Ami a kultúrák különbözőségét illeti a hit szolgálata tekintetében, nem egyszerű úgy átadni az evangéliumot a megszólított nép kultúrája szintjén, hogy valójában úgy tudják fogadni, mint erőforrást jelentő ismeretet a személyek és a társadalom számára.⁶²

– A katekézis egyik alapvető feladata az apostolkodásra és misszióra való felkészítés. Azonban, miközben a kateketikai tevékenységen belül növekszik az érzékenység arra, hogy a laikus híveket a keresztyén tanúságtételre, a vallások közötti dialógusra, a világi elkötelezettségre neveljék, gyenge és nem megfelelő a *pogányoknak* szóló misszióra nevelés. A mindennapi katekézis sokszor figyelmen kívül hagyja a missziót.

AZ EVANGÉLIUM MAGVÁNAK VETÉSE

31. A föld elemzése után a magvető, közölvén velük Lelkének erejét, elküldi munkásait, hogy hirdessék az evangéliumot az egész világon. Ugyanakkor megtanítja őket, hogyan kell olvasni az idők jeleiből, és elvárja tőlük, hogy gondosan készüljenek föl a vetésre.

Hogyan kell olvasni az idők jeleiből?

32. A Lélek hangja, akit Jézus az Atyától elküldött apostolainak, a történelem eseményeiben is hallható.⁶³ A jelen helyzet változó jelenségei és az evangelizáció felé elhangzó kihívások mély indítékai mögött föl kell fedezni „Isten jelenlétének és tervének jeleit”.⁶⁴ Olyan elemzésről van szó, melyet az együttérzés lelkületével a hit fényénél kell elvégezni. Felhasználva a mindig szükséges humán tudományokat,⁶⁵ az Egyház az aktuális helyzet jelentését az üdvösség történetén belül próbálja megtalálni. Ítéletei a valóságról mindig a misszióknak szóló diagnózisok.

Néhány a katekézisnek szóló kihívás

33. Annak érdekében, hogy a katekézis ma ki tudja fejezni elevenségét és hatékonyságát, el kell fogadnia a következő kihívásokat és tendenciákat:

- mindenekelőtt úgy kell megjelennie, mint az Egyház evangelizációja hangsúlyozottan missziós jellegű, hatásos szolgálatának;
- szólnia kell néhány kiváltságos címettséghez, mint a kisgyermek, gyermekek, serdülők, ifjak és a felnőttek, mindenekelőtt ez utóbbiakból indulva ki;
- a patrisztikus katekézis példáját követve a hívő személyiségét kell alakítania, ezért a keresztyén pedagógia igaz és sajátos iskolájának kell lennie;
- a keresztyénység lényeges misztériumait kell hirdetnie, segítve a Krisztusban – aki a hitbeli élet központja – való élet szentháromságos tapasztalatát;
- elsődleges feladatnak kell tekinteni a mély hitű katekéták képzését.

⁶² Vö. EN 63.

⁶³ Vö. FC 4b; ChL 3e.

⁶⁴ GS 11; vö. 4.

⁶⁵ Vö. GS 62e; FC 5c

Első rész: A katekézis az Egyház evangelizációs küldetésében

„Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek!”
(Mk 16,15)

„Menjetek tehát és tegyetek tanítvánnyá minden népet, és kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében. És tanítsátok őket mindannak megtartására, amit csak parancsoltam nektek.” (Mt 28,19–20)

„Megkapjátok majd a Szentlélek erejét, és tanúim lesztek... egészen a föld határáig.”
(ApCsel 1,8)

Jézus missziós parancsa

34. Jézus föltámadása után elküldte az Atyától a Szentlelket, hogy befejezze az üdvösség művét és – miként őt küldte az Atya – arra indítsa a tanítványokat, hogy az ő küldetését folytassák az egész világon. Jézus volt az első és a legnagyobb evangelizáló. Hirdette Isten Országát⁶⁶ mint új és végső isteni beavatkozást a történelemben, és e hírt úgy határozta meg, hogy ez „az evangélium”, azaz a jó hír. Egész földi életét ennek szentelte: megismertette az Országához tartozás örömét,⁶⁷ annak követelményeit, „magna chartáját”,⁶⁸ a benne foglalt misztériumokat,⁶⁹ a belépők testvéri életét⁷⁰ és eljövendő beteljesedését.⁷¹

E rész tartalma és célja

35. Ez az első rész meg akarja határozni a katekézis sajátos jellegét.

Az első fejezet, mely a teológiai beépítésről szól, röviden földéli a kinyilatkoztatásnak a *Dei Verbum* konstitúcióban előadott fogalmát. Külön is meghatározza, hogyan kell felfogni az Ige szolgálatát. A katekézis tartalmát az *Isten Igéjének*, az *evangéliumnak*, *Isten Országának* és a *hagyománynak* a konstitúcióban leírt fogalma képezi. Ezekkel együtt a katekézisnek *evangelizációnak* kell lennie. Folyamatát és elemeit részletesen és új módon az *Evangelii nuntiandi* apostoli buzdítás tartalmazza.

A második fejezet a katekézist beépíti az evangelizációba és kapcsolatba hozza Isten Igéje szolgálatának más formáival. E kapcsolatok segítségével könnyebb felfedezni a katekézis sajátos jellegét.

A harmadik fejezet részletesebben elemzi magát a katekézist: egyházi természetét, a Jézus Krisztussal való kommunióhoz kötődő célját, feladatait és katekumenális jellegét, ami az egész katekézist irányítja.

A katekézis fogalma meghatározza tartalmának megválasztását és rendszerezését (*ismeretanyagát, gyakorlatait és magatartásformáit*), címzettjeit és a pedagógiát kitűzött céljai elérése érdekében.

⁶⁶ Vö. Mk 1,15 és párh.; RM 12–20; KEK 541–560.

⁶⁷ Vö. Mt 5,3–12.

⁶⁸ Vö. Mt, 5,1–7,29.

⁶⁹ Vö. Mt 13,11.

⁷⁰ Vö. Mt 18,1–35.

⁷¹ Vö. Mt 24,1–25,46.

A katekézis szó maga jelentésbeli fejlődésen ment át az Egyház 20 évszázados története folyamán. E Direktóriumban a katekézis fogalmát a zsinat utáni pápai megnyilatkozásokból, elsősorban az *Evangelii nuntiandi*-ből, a *Catechesi Tradendae*-ből és a *Redemptoris Missi*-ből merítjük.

Első fejezet: A kinyilatkoztatás és továbbadása az evangelizáció révén

„Áldott legyen az Isten, Urunk, Jézus Krisztus Atyja, aki Krisztusban minden lelki áldással megáldott minket fönn az égben... Tudtunkra adta ugyanis akaratának misztériumát, azt az előre elhatározott jóságos tervét, hogy elérkezik az idők teljessége és Krisztusban mint főben újra egyesít mindent, ami a mennyben és a földön van.” (Ef 1,3–10)

Isten gondviselő tervének kinyilatkoztatása

36. „Isten, aki az Ige által teremt és tart fönn mindent, a teremtett dolgokban állandóan tanúskodik az embereknek önmagáról.”⁷² Az ember, aki természete szerint és hivatása alapján „fogékony Istenre”, amikor a teremtmények üzenetét hallgatja, biztonsággal tud következtetni Isten léteire, aki mindenek oka és célja és ki tudja magát nyilatkoztatni az embernek. A II. Vatikáni Zsinat *Dei Verbum* konstitúciója a kinyilatkoztatást olyan cselekményként írja le, mellyel Isten személyesen mutatkozik meg az embereknek. Isten ugyanis úgy mutatkozik meg, mint aki közölni akarja magát azáltal, hogy az emberi személyt részesíti a maga isteni természetében.⁷³ Így valósítja meg szeretetteljes tervét.

„Istennek a maga jóságában és bölcsességében úgy tetszett, hogy kinyilatkoztatja önmagát és tudtunkra adja akaratának szent titkát ..., hogy meghívja az embereket és befogadja a saját közösségébe.”⁷⁴

37. Az Atyának ez a gondviselő terve⁷⁵ Jézus Krisztusban kapta meg a teljes kinyilatkoztatást és a Szentlélek erejével valósul meg.

Magában foglalja:

– Istennek, az ő „benső igazságának”⁷⁶, „titkának”,⁷⁷ az emberi személy hivatásának és méltóságának⁷⁸ kinyilatkoztatását;

– az üdvösségnek mint Isten kegyelmének és irgalmasságának ajándékát,⁷⁹ mely magában foglalja a rossztól, a bűntől és a haláltól való szabadítást – felkínálását minden ember számára;⁸⁰

– a végső meghívást, hogy az összes szétszóródott gyermekek összegyűljenek Isten családjában, s így megvalósuljon az emberek közötti testvéri egység.⁸¹

⁷² DV 3.

⁷³ Vö. *2Pt 1,4*; *KEK 51–52*.

⁷⁴ DV 2.

⁷⁵ Vö. *Ef 1,9*.

⁷⁶ DV 2.

⁷⁷ EN 11.

⁷⁸ Vö. *GS 22a*.

⁷⁹ Vö. *Ef 2,8*; EN 27.

⁸⁰ Vö. EN 9.

⁸¹ Vö. *Jn 11,52*; *AG 2b; 3a*.

A kinyilatkoztatás: tények és szavak

38. A mérhetetlenül nagy Isten pedagógiával él,⁸² amikor az embernek kinyilatkoztatja magát: eseményeket és emberi szavakat használ föl, hogy közölje a maga tervét; fokozatosan és lépésenként⁸³ adja a kinyilatkoztatást, hogy jobban megközelítse a embereket. Isten ugyanis oly módon cselekszik, hogy az üdvtörténet eseményei és az eseményeket kísérő és magyarázó, Istentől sugalmazott szavak segítségével az emberek eljussanak üdvözítő tervének megismerésére.

„A kinyilatkoztatás e rendje egymással bensőleg összefüggő tettekből és szavakból áll:
– Isten üdvtörténeti *tettei* kinyilvánítják és megerősítik a tanítást és a szavakkal jelzett valóságokat;
– a *szavak* pedig hirdetik a tetteket és megvilágítják a bennük rejlő misztériumot.”⁸⁴

39. A kinyilatkoztatást a világ felé közvetítő evangelizáció is tettekkel és szavakkal valósul meg. Egyidejűleg tanúságtétel és hirdetés, szó és szentség, tanítás és elkötelezettség.

A katekézis átadja a kinyilatkoztatás tényeit és szavait: hirdetni kell, el kell beszélnie a tényeket és magyaráznia kell a bennük rejlő mély misztériumokat. Ezenfelül, mivel a kinyilatkoztatás fényforrás az emberi személy számára, a katekézis nem csupán emlékezetet Isten csodálatos, régmúlt tetteire, hanem a kinyilatkoztatás fényében értelmezi az idők jeleit s a férfiak és nők jelen életét, hogy megvalósítsa bennük Istennek a világ üdvözítésére vonatkozó tervét.⁸⁵

Jézus Krisztus a kinyilatkoztatás közvetítője és teljessége

40. Isten fokozatosan nyilatkozta ki magát az embereknek a próféták és az üdvtörténet eseményei által, mígnem Fiának elküldésével kinyilatkoztatását teljessé tette.⁸⁶

„Jézus Krisztus egész jelenlétével és minden megnyilvánulásával, szavaival és tetteivel, jeleivel és csodáival, főként pedig halálával és a halálból való dicsőséges föltámadásával, végül az igazság Lelkének elküldésével beteljesíti és tökéletessé teszi a kinyilatkoztatást.”⁸⁷

Jézus Krisztus nem csupán a legnagyobb próféta, hanem ő az örök Isten emberré lett Fia. Éppen ezért Ő az utolsó esemény, mely felé tart az üdvösség történetének minden egyéb eseménye.⁸⁸ Ő ugyanis „az Atyának egyetlen, tökéletes és végső Szava”.⁸⁹

41. Az ige szolgálatának ki kell fejeznie a kinyilatkoztatás rendjének ezt a sajátos, csodálatos karakterét: Isten Fia belép az emberek történelmébe, magára veszi az emberi életet és halált, s megvalósítja az új és örök szövetséget Isten és az emberek között. A katekézis sajátos feladata megmutatni, kicsoda Jézus Krisztus, milyen az ő élete, mi az ő misztériuma,

⁸² Vö. DV 15; CT 58; ChL 61; KEK 53, 122; Lyoni Szent Ireneusz: *Adversus haereses* III,20,2: SCh 211, 389–93.

⁸³ KEK 54–64.

⁸⁴ DV 2.

⁸⁵ Vö. DCG (1971) 11b.

⁸⁶ Vö. *Zsid* 1,1–2.

⁸⁷ DV 4.

⁸⁸ Vö. *Lk* 24,27.

⁸⁹ KEK 65.

és úgy kell bemutatnia a keresztény hitet, mint az Ő személyének követését.⁹⁰ Ezért állandóan az evangéliumokra kell építenie, melyek „az összes szent könyv szívét alkotják mint a Megtestesült Ige, Megváltónk életének és tanításának fő tanúi”.⁹¹

A tény, hogy Jézus Krisztus a kinyilatkoztatás teljessége, alapozza meg a katekézis „Krisztus-központúságát”.⁹² a kinyilatkoztatott üzenetben Krisztus misztériuma nem egy elem a többi mellett, hanem a központ, mely körül minden egyéb hierarchikusan elrendeződik és megvilágosodik.

A kinyilatkoztatás továbbadása az Egyház, a Szentlélek műve által

42. Isten kinyilatkoztatása, mely Jézus Krisztusban éri el tetőpontját, az egész emberiségnek szól: „Isten azt akarja, hogy minden ember üdvözljön és eljusson az igazság megismerésére” (1Tim 2,4). Ezen egyetemes üdvözítő akarat alapján Isten úgy rendelkezett, hogy a kinyilatkoztatás jusson el minden néphez, minden nemzedékhez, és mindig sértetlenül ép maradjon.⁹³

43. Ezen isteni terv végrehajtására alapította Jézus Krisztus az Egyházat az apostolokra, és elküldve nekik az Atyától a Szentlelket, elküldte őket az egész világra, hogy hirdessék az evangéliumot. Az apostolok ezt a parancsot szavaikkal, tetteikkel és írásaikkal hűségesen teljesítették.⁹⁴

Az apostoli hagyomány az Egyházban és az Egyház által marad fenn. Az Egyház pedig a maga egészében – lelkipásztorok és hívek – éberem őröködik megőrzése és továbbadása fölött. Az evangélium ugyanis ép és eleven marad az Egyházban: Jézus Krisztus tanítványai szüntelenül elmélkednek és szemlélődnek rajta, megélik mindennapjaikban és hirdetik a misszióban. Az evangéliumot megélt Egyházat a Szentlélek teszi termékenyvé; állandóan növeli a megértésében, készíti a feladatra, hogy a világ minden szögletében hirdesse az evangéliumot, és támogassa e tevékenységében.⁹⁵

44. A Kinyilatkoztatás – Istennek a hagyományban és a Szentírásban tartalmazott Igéje – fogyatkozás nélküli őrzése és továbbadása a hitelességben hordozza a biztosítékát. Az egyházi Tanítóhivatal, melyet a Szentlélek támogat és amely „birtokolja az igazság karizmáját”, „hitelesen értelmezi Isten Igéjét”.⁹⁶

45. Az Egyház, „az üdvösség egyetemes szentsége”,⁹⁷ a Szentlélektől indítva az evangelizáció által adja tovább a kinyilatkoztatást: hirdeti az Atya üdvözítő tervének jó hírét, és a szentségekben közli az isteni ajándékokat.

Az önmagát kinyilatkoztató Istennek a hit engedelmességével tartozunk, mely által az ember – az értelem és az akarat teljes beleegyezésével – szabadon ragaszkodik „Isten kegyelmének evangéliumához” (ApCsel 20,24). A Szentlélek ajándékként kapott hittel az ember eljut a maga dicsőségének gazdagságát Krisztusban kinyilatkoztató Isten szeretetének szemlélésére és ízlelésére.⁹⁸

⁹⁰ Vö. CT 5; KEK 520, 2053.

⁹¹ KEK 125, hivatkozással a DV 18-ra.

⁹² A Krisztus-központúságról bővebben szól az I, 3. és a II, 2. Direktóriumban.

⁹³ Vö. DV 7.

⁹⁴ Vö. DV 7a.

⁹⁵ Vö. DV 8; KEK 75–79.

⁹⁶ DV 10b; vö. KEK 85–87.

⁹⁷ LG 48; AG 1; GS 45; vö. KEK 774–776.

⁹⁸ Vö. Kol 1,26.

Az evangelizáció⁹⁹

46. Az Egyház „azért van, hogy evangelizáljon”,¹⁰⁰ azaz hogy „a jó hírt az emberiség minden részéhez elvigye és befolyásával belülről alakítsa át, újítsa meg magát az emberiséget”.¹⁰¹

Jézus missziós parancsa különböző, egymással szorosan összefüggő teendőket foglal magában: „hirdessétek” (*Mk 16,15*), „tegyétek tanítvánnyá és tanítsátok”,¹⁰² „legyetek tanúim”,¹⁰³ „kereszteljétek”,¹⁰⁴ „cselekedjétek az én emlékezetemre” (*Lk 22,19*), „szeressétek egymást” (*Jn 15,2*).¹⁰⁵ Hirdetés, tanúságtétel, tanítás, szentségek, felebaráti szeretet, tanítvánnyá tenni: mindezek utak és eszközök az egyetlen evangélium továbbadására és alkotórészei az evangelizációnak.

Közülük egyik-másik oly nagy jelentőségre tett szert, hogy hajlandók vagyunk azonosítani az evangelizációval. Azonban „semmilyen részleges vagy töredékes meghatározás nem képes kifejezni az evangelizáció gazdag, összetett és dinamikus valóságát”.¹⁰⁶ Fennáll a veszély, hogy elszegényítjük, sőt végül megcsonkítjuk. Ezzel ellentétben ki kell bontakoztatni „a maga teljességét”¹⁰⁷ és meg kell testesítenie belsőleg kétpólusú valóságát: a tanúságtételt és igehirdetést,¹⁰⁸ a szót és szentséget,¹⁰⁹ a belső átalakulást és társadalmi megújulást.¹¹⁰ Akik az evangelizációban dolgoznak, azoknak az evangelizáció „globális szemléletével”¹¹¹ kell cselekedniük, és tudniuk kell, hogy az evangelizáció azonos az Egyház küldetésével.¹¹²

Az evangelizáció folyamata

47. Az Egyház, bár állandóan magában hordozza az üdvösség eszközeinek teljességét, tevékenységében a fokozatosság elvét követi.¹¹³ Az *Ad gentes* zsinati határozat pontosan tisztázta az evangelizáció folyamatát: keresztény tanúságtétel, a szeretet jelenléte és dialógusa (11–12), az evangélium hirdetése és felhívás a megtérésre (13), katekumenátus és keresztény beavatás (14), a keresztény közösség formálása a szentségek és szolgálatok révén (18–20).¹¹⁴ Ez az Egyház elültetésének és építésének folyamata.

⁹⁹ A *Dei Verbum* konstitúcióban (2–5) és a CCC-ban (50–175) a hitről mint a kinyilatkoztatásra adott válaszról van szó. A jelen összefüggésben, kateketikai-lelkipásztori megfontolásból a hitet inkább az evangelizációhoz kell kötnünk mint a kinyilatkoztatáshoz, mert ez valójában az Egyház evangelizációs küldetése által jut el az emberhez.

¹⁰⁰ EN 14

¹⁰¹ EN 18.

¹⁰² Vö. *Mt 28,19–20*.

¹⁰³ Vö. *ApCsel 1,8*.

¹⁰⁴ Vö. *Mt 28,19*.

¹⁰⁵ Vö. *Jn 15,12*.

¹⁰⁶ EN 17.

¹⁰⁷ EN 28.

¹⁰⁸ Vö. EN 22a.

¹⁰⁹ Vö. EN 47b.

¹¹⁰ Vö. EN 18.

¹¹¹ EN 24d.

¹¹² Vö. EN 14.

¹¹³ Vö. AG 6b.

¹¹⁴ Az evangelizáció folyamatában meg kell különböztetni a „kezdet”, a „fokozatos fejlődés” és az „érettség” állapotát: „Mindegyik állapothoz megfelelő tevékenységeknek kell tartozniuk” (AG 6).

48. Ennek megfelelően az evangelizációt olyan folyamatként kell felfognunk, melynek révén az Egyház, a Szentlélektől indítva hirdeti és terjeszti az evangéliumot az egész világon:

- a *szerepetől* indítva áthatja és átforgalmazza a földi élet rendjét azáltal, hogy fölveszi magába és megújítja a kultúrákat;¹¹⁵
- *tanúságot tesz*¹¹⁶ a népek között a keresztényeket jellemző új lét- és életmódról;
- az „*első hirdetés*”¹¹⁷ által kifejezetten hirdeti az evangéliumot és megtérésre hív;¹¹⁸
- a „*katekézis*”¹¹⁹ és a „*beavató szentségek*”¹²⁰ által bevezet a hitbe és keresztény életbe: a Jézus Krisztushoz megtérőket betestesítve, a követés útjára újra rálépőket visszavezetve a keresztény közösségbe;¹²¹
- állandóan táplálja a *kommunió*¹²² ajándékát a hívőkben a hit állandó nevelésével (homíliákkal és az igehirdetés egyéb formáival), a szentségekkel és a szeretet gyakorlásával;
- állandóan serkenti a *missziót*,¹²³ amennyiben Krisztus minden tanítványát küldi, hogy hirdessék az evangéliumot szóval és tettel az egész világon.

49. Az evangelizációs folyamat¹²⁴ ebből következően szakaszokból vagy „lényeges mozzanatokból” áll.¹²⁵ missziós tevékenység a még nem hívők és azok felé, akik vallási közömbösségben élnek; bevezető kateketikai tevékenység azok felé, akik vágyódnak az evangéliumra, valamint azok felé, akiknek arra van szükségük, hogy kiegészítsék vagy föllevenítsék beavatásukat; lelkipásztori tevékenység a már érett keresztény hívők felé a keresztény közösségen belül.¹²⁶ Ezek a mozzanatok azonban nem zárt egységek: ha szükséges, ismétlődnek annak érdekében, hogy nyújtsák az evangéliumi táplálékot személyek vagy közösségek lelki gyarapodására.

Isten Igéjének szolgálata az evangelizáció keretében

50. Az Ige szolgálata¹²⁷ az evangelizáció lényeges eleme. A keresztény jelenlét a különböző emberi közösségekben és az élet tanúságtétele megköveteli, hogy Jézus Krisztusnak, az Úrnak kifejezett hirdetése magyarázza és igazolja. „Nincs igazában

¹¹⁵ Vö. EN 18–20; RM 52–54; AG 11–12, 22.

¹¹⁶ Vö. EN 21, 41; RM 42–43; AG 11.

¹¹⁷ EN 51–53; CT 18, 19, 21, 25; RM 44.

¹¹⁸ Vö. AG 13; EN 10, 23; CT 19; RM 46.

¹¹⁹ EN 22; CT 18; vö. AG 14; RM 47.

¹²⁰ AG 14; KEK 121; vö. Ua. 1229–33.

¹²¹ Vö. EN 23; CT 24; RM 48–49; vö. AG 15.

¹²² Vö. ChL 18.

¹²³ Vö. ChL 32. (*kommunió és misszió közötti belső összefüggés*)

¹²⁴ Vö. EN 24.

¹²⁵ CT 18.

¹²⁶ Vö. AG 6f; RM 33, 48.

¹²⁷ Vö. *ApCsel* 6,4. Az Ige szolgálatát az Egyházban végzik:

– a fölszentelt szolgák (vö. CIC 765–57)

– az Istennek szentelt élet intézményeinek tagjai, Istennek szenteltségük alapján (vö. CIC 758)

– világi Krisztus-hívők keresztységük és bérmlásuk alapján (vö. CIC 759). Ami a *szolgálat* (ministerium vagy servitium) szó használatát illeti, csak a Krisztus egyetlen és forrás természetű szolgálatára való hivatkozás teszi lehetővé bizonyos mértékben és kétértelműségek nélkül a szolgálat szó használatát föl nem szentelt hívők esetében. A szó eredeti értelmében a szolgálat (servitium) szó csak azt a tevékenységet fejezi ki, mellyel az Egyház tagjai az Egyházon belül és a világ érdekében folytatják Krisztus küldetését és szolgálatát. Amikor ellenben a szót a különböző *feladatokkal és hivatalokkal* szembeállítva, s azoktól megkülönböztetve használják, világosan kell látni, hogy csak a szentelés alapján hordozza azt az egyértelmű és teljes jelentést, amit a hagyomány mindig tulajdonított neki. (Vö. II. János Pál pápa beszéde a *Collaborazione dei laici al ministero pastorale dei presbiteri* szümpozion résztvevőihöz, 3. L'Osservatore Romano 1994. IV. 23.)

evangelizáció, ha nem hirdetik Isten Fiának, a Názáreti Jézusnak misztériumát, országát, ígéreteit és életét, tanítását és nevét.”¹²⁸ Akik már Krisztus tanítványai, szintén rászorulnak arra, hogy folytonosan táplálják őket Isten Igéjével, hogy növekedni tudjanak keresztény életükben.¹²⁹

Az Ige szolgálata az evangelizáció keretein belül emberi „szavakat” használva az Egyházon keresztül adja tovább a kinyilatkoztatást. E szavaknak azonban mindig hivatkozniuk kell a „tettekre”: azokra, amelyet Isten végbevitt és folyamatosan végbevisz, különösen a liturgiában; a keresztények életének tanúságtételére; arra az átformáló tevékenységére, melyet ők oly sok jóakarátú emberrel együtt a világban megvalósítanak. Az Egyház ezen emberi szava az eszköz, melyet a Szentlélek fölhasznál, hogy folytassa a dialógust az emberiséggel. Az Ige szolgálatának ugyanis ő a főszereplője, akinek köszönhető, hogy „az evangélium élő hangja visszhangzik az Egyházban és általa a világban”.¹³⁰

Az Ige szolgálata „különböző formákban” történik.¹³¹ Az Egyház az apostoli időktől kezdve,¹³² a vágytól indítva, hogy Isten szavát a legmegfelelőbb módon ajánlja föl az embereknek, e szolgálatot a legváltozatosabb formákban valósította meg;¹³³ ezek segítették annak az alapvető feladatnak megoldását, amelyre az Ige szolgálata hivatott.

Isten Igéje szolgálatának feladatai és formái

51. Isten Igéje szolgálatának fő feladatai a következők:

– *Összegyűjtés és meghívás a hitre*

Ez a feladat közvetlenül következik Jézus missziós parancsából. A nem hívőknek szóló „első hirdetés” által valósul meg. Azoknak szól, akik nem akarnak hinni, akik meg vannak ugyan keresztelve, de a keresztény élet peremén élnek, más vallások tagjai...¹³⁴ A gyermekek vallásosságának ébresztése a keresztény családokban szintén e feladat egyik kiemelkedő formája.

– *A beavatás*

Akik a kegyelem indítására úgy döntöttek, hogy követni akarják Krisztust, azokat „beavatják a hit, a liturgia és Isten népe szeretetének életébe”.¹³⁵ Az Egyház e feladatát alapvetően a katekéták révén oldja meg szoros kapcsolatban a beavatás szentségeivel, akár készülnek a felvételére, akár már megkapták e szentségeket. Jelentős formái: a keresztleetlen felnőttek katekézise a katekumenátusban; felnőtt megkereszteltek katekézise, akik szeretnének visszatérni a hithez, vagy akiknek arra van szükségük, hogy kiegészítsék a beavatásukat; a gyermekek és a fiatalabbak katekézise, melynek természete szerint beavató jellege van. A keresztény családi nevelésnek és az iskolai hitoktatásnak szintén beavató feladata van.

¹²⁸ EN 22; vö 51–52.

¹²⁹ Vö. EN 42–45, 54, 57.

¹³⁰ DV 8c.

¹³¹ PO 4b; vö. CD 13c.

¹³² Az Újszövetségben e szolgálatnak nagyon eltérő formái jelentek meg: „hirdetés”, „tanítás”, „buzdítás”... Figyelemreméltó a kifejezések gazdagsága.

¹³³ A módoszatok, ahogyan szerteágazott az Ige egyetlen szolgálata, nem a keresztény üzenet belső sajátosságai. Sokkal inkább hangsúlyozások, többé-kevésbé kibontott kifejtések, melyek az egyes csoportok és személyek hitbeli állapotához igazodtak.

¹³⁴ Vö. EN 51–53.

¹³⁵ AG 14.

– *Folyamatos nevelés a hitben*

Egyes területeken ezt „folyamatos katekézisnek” is nevezik.¹³⁶ Az alapelemekbe már beavatott keresztényeknek szól, akiknek életük során folyamatosan szükségük van hitük táplálására és érlelésére. Nagyon változatos formákban megoldható feladat: „rendszeresen vagy esetlegesen, egyénileg vagy közösségekben, szervezeten vagy spontán módon, stb.”¹³⁷

– *Liturgikus feladat*

Az Ige szolgálatának liturgikus feladata is van, hiszen amikor egy szent cselekményben történik, integrális részét képezi annak.¹³⁸ Kiemelkedő módon a homíliában fejeződik ki. Egyéb formái az igeliturgia közben adott magyarázatok és buzdítások. Hivatkoznunk kell a különböző szentségek közvetlen előkészületeire, a szentségek ünneplésére, s mindenekelőtt a hívők Eucharisziában való részvételére mint a hitre nevelés forrás jellegű formájára.

– *Teológiai feladat*

Célja, hogy kifejlessze a hit megértését a *fides quaerens intellectum*, a „megértést kereső hit” tevékenységi körében.¹³⁹ A teológiának e feladat megoldásához szembe kell néznie vagy dialogizálnia kell az adott kultúrára jellemző filozófiai gondolkodással, humanizmussal, emberrel foglalkozó tudományokkal. Olyan formákban valósul meg, melyek előmozdítják „a hit igazságainak rendszeres feldolgozását és tudományos kutatását”.¹⁴⁰

52. Az Ige szolgálatának fő formái: az első hirdetés vagy missziós prédikáció, keresztség előtti és utáni katekézis, liturgikus és teológiai forma. Gyakran megtörténik, hogy e formáknak – lelkipásztori körülmények miatt – egyszerre több feladatot is meg kell oldaniuk. A katekézisnek például a beavatási feladattal egyidőben gyakran missziós feladatokat is el kell látnia. A körülmények miatt egy homíliának az összegyűjtést és a szervezett beavatást kell elvégeznie.

A megtérés és a hit

53. Az evangelizáció, amikor a kinyilatkoztatás örömhírét hirdeti a világnak, a férfiakat és nőket a megtérésre és a hitre hívja.¹⁴¹ Jézus hívó szava: „Térjete meg és higgyetek az evangéliumnak” (*Mk 1,15*) tovább hangzik, ma az Egyház evangelizációja által. A keresztény hit mindenekelőtt megtérés Jézus Krisztushoz,¹⁴² teljes és őszinte ragaszkodás az ő személyéhez és komoly elhatározás az ő követésére.¹⁴³ A hit személyes találkozás Jézus Krisztussal és az ő tanítványává szegődés. Ez maradandó elkötelezettséget jelent arra, hogy

¹³⁶ Különböző természetű érvek igazolják a *folyamatos nevelés a hitben* illetve a *folyamatos katekézis* kifejezések használatát, főltéve hogy nem relativizálják a beavató katekézis elsődleges, alapvető és sajátos jellegét. A *folyamatos nevelés a hitben* kifejezés a II. Vatikáni Zsinat utáni katekéta gyakorlatban terjedt el a beavatási katekézist követő későbbi katekézis, és nem a katekézis egészének jelölésére. Látható, hogy ezt az alapképzés és a folyamatos képzés közötti különbséget átvitték a papképzésre is. (II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* 5–6. fejezet, főként a 71. p.)

¹³⁷ DCG (1971) 19d.

¹³⁸ Vö. SC 35; KEK 1154.

¹³⁹ Vö. Hittani Kongregáció: *Donum veritatis* instrukció a teológus egyházi hivatásáról (1990. V. 24.) 6: AAS 82 (1990) 1552.

¹⁴⁰ DCG (1971) 17; vö. GS 62g.

¹⁴¹ Vö. *Róm 10,17*; LG 16; AG 7; KEK 846–848.

¹⁴² Vö. AG 13a.

¹⁴³ Vö. CT 5b.

úgy gondolkodjék, mint Ő, úgy alkosson ítéletet, mint Ő, és úgy éljen, ahogyan Ő élt.¹⁴⁴ A hívő így csatlakozik a tanítványok közösségéhez és teszi magáévá az Egyház hitét.¹⁴⁵

54. Ez a Jézus Krisztusra, az Atya kinyilatkoztatásának teljességére kimondott „igen” két dimenziójú: magában foglalja a bizakodó ráhagyatkozást Istenre, és szeretetteljes elfogadását mindannak, amit Ő kinyilatkoztatott. Ez csak a Szentlélek tevékenysége által válik lehetővé.¹⁴⁶

„A hittel

– az ember szabadon Istenre bízva egész önmagát,

– értelmével és akaratával teljesen meghódol a kinyilatkoztató Isten előtt „és önként elfogadja a kapott kinyilatkoztatást”.¹⁴⁷

„Hinni tehát kettős kapcsolatot jelent: kapcsolatot a személlyel és kapcsolatot az igazsággal; az igazsággal, az azt tanúsító személy iránti bizalom miatt.”¹⁴⁸

55. A hittel együttjár az élet megváltozása, a „megtérés”,¹⁴⁹ azaz a lelkiület és a szív mély átalakulása; ennek következtében a hívő „új módon kezd élni, közösségi módon, amit az evangélium indít el”.¹⁵⁰ Az élet ezen megváltozása a keresztény ember létének minden szintjén megmutatkozik: az imádás belső életében és Isten akaratának elfogadásában; az Egyház küldetésében való tevékeny részvételében; családi és házasi életében; hivatásának gyakorlásában; gazdasági és társadalmi tevékenységében.

A hit és megtérés a „szívből” fakad, azaz mindent magába foglalóan az emberi személy mélyéből. Amikor találkozik Jézus Krisztussal és hozzá kapcsolódik, az ember beteljesedni látja legmélyebb vágyait; megtalálta azt, akit mindig keresett, és túlaradó módon találja meg.¹⁵¹ A hit megfelel annak a gyakran nem tudatos és mindig korlátok között megjelenő „várakozásnak”,¹⁵² melynek tárgya az igazság megismerése Istenről, magáról az emberről és a rá váró sorsról. Olyan, mint felüdítő tiszta víz,¹⁵³ mely új erőt ad az otthonát kereső embernek útja folytatásához.

A hit Isten ajándéka. Csak a „megelőző és követő kegyelem”¹⁵⁴ gyümölcseként, s mint teljesen szabad válasz születhet meg a szív mélyén a Szentlélek indítására, aki megmozdítja a szívet és Isten felé fordítja, megadva neki „az édességet a beleegyezésben és az igazság hittel való elfogadásában”.¹⁵⁵

A Boldogságos Szűz Mária élte meg legtökéletesebben a hit ezen dimenzióit. Az Egyház benne tiszteli „a hit legtökéletesebb megvalósulását”.¹⁵⁶

¹⁴⁴ Vö. CT 20b.

¹⁴⁵ Vö. KEK 166–67.

¹⁴⁶ Vö. KEK 150, 176.

¹⁴⁷ DV 5.

¹⁴⁸ KEK 177.

¹⁴⁹ Vö. EN 10; AG 13b; KEK 1430–31.

¹⁵⁰ EN 23.

¹⁵¹ Vö. AG 13.

¹⁵² Vö. RM 45c.

¹⁵³ RM 46d.

¹⁵⁴ DV 5; KEK 153.

¹⁵⁵ DV 5; KEK 153.

¹⁵⁶ KEK 149.

Az állandó megtérés folyamata

56. A hit olyan ajándék, melynek állandóan növekednie kell a hívők szívében.¹⁵⁷ A Jézus Krisztushoz való csatlakozás ugyanis elindít egy állandó megtérési folyamatot, mely végigkíséri az egész életet.¹⁵⁸ Aki hinni kezd, olyan, mint egy éppen megszületett kisdud, ¹⁵⁹ aki lassan-lassan növekszik és „a tökéletes ember állapota”¹⁶⁰ felé, a Krisztusban való teljes érettség felé tart.

A hit és megtérés folyamatában teológiai szempontból nézve a következő fontos mozzanatok emelhetők ki:

a) *Az érdeklődés az evangélium iránt.* Az első mozzanat az, amikor a nem hívő, a közömbös vagy más valláshoz tartozó ember szívében az első hirdetés következményeként megszületik az érdeklődés az evangélium iránt, anélkül hogy határozott döntést hozott volna. Az emberi lélek ezen első mozdulatát a hit felé, ami már a kegyelem gyümölcse, különböző nevekkkel illetik: „fogékonyság a hitre”,¹⁶¹ „evangéliumi előkészület”,¹⁶² hajlandóság a hitre, „vallásos keresés”.¹⁶³ Az Egyház „szimpatizálóknak”¹⁶⁴ nevezi azokat akik ilyen nyugtalan érdeklődést tanúsítanak.

b) *A megtérés.* Ennek az evangélium iránti első érdeklődésnek keresési időre van szüksége,¹⁶⁵ hogy komoly vággyá alakulhasson. A hit melletti döntésnek jól átgondoltnak és érettnek kell lennie. A Szentlélek és az igehirdetés által ébresztett keresés készíti elő a megtérést, mely – kétségtelenül – „kezdeti”¹⁶⁶ lesz, de már magában rejt a Jézus Krisztushoz való csatlakozást és a követésére irányuló akaratot. Ez az „optio fundamentalis” alapozza meg az Úr tanítványa egész keresztény életét.¹⁶⁷

c) *A hit megvallása.* A Jézus Krisztusra hagyatkozás fölébreszti a hívőben a vágyat, hogy mélyebben megismerje Őt és azonosuljon Vele. A katekézis bevezeti a hit megismerésébe és a keresztény élet megtapasztalásába, támogatva egy olyan lelki úton, mely kiváltja a „gondolkodás és az erkölcsök fokozatos megváltozását”¹⁶⁸ harcok és lemondások, de Isten részéről mérték nélkül ajándékozott örömök közepette. Jézus Krisztus tanítványa így válik alkalmassá arra, hogy élő, kifejezett és tevékeny hitvallást tegyen.¹⁶⁹

d) *Úton a tökéletesség felé.* Ez az alapvető érettség, melyből megszületik a hitvallás, nem végpont az állandó megtérés folyamatában. A keresetségi hitvallás egy olyan lelki épület alapját teszi le, melynek növekednie kell. A megkeresztelt ember mindig a Szentlélek indítására, a szentségekből, az imádságból, a szeretet gyakorlásából táplálkozva és a hit

¹⁵⁷ CT 20a: „Ez igazában azt jelenti, hogy mind ismeretekben, mind tettekben felnőnek azok a magvak, amelyeket a Szentlélek az első igehirdetéssel vetett el.”

¹⁵⁸ Vö. RM 46b.

¹⁵⁹ Vö. 1Pt 2,2; Zsid 5,13.

¹⁶⁰ Ef 4,13.

¹⁶¹ OICA 12.

¹⁶² Vö. Cézareai Euszébiosz: *Praeparatio evangelica* I,1; Sch 206, 6; LG 16; AG 3a.

¹⁶³ ChL 4c.

¹⁶⁴ OICA, 111.

¹⁶⁵ OICA 6, 7.

¹⁶⁶ AG 13b.

¹⁶⁷ Vö. AG 13; EN 10; RM 46; VS 66; OICA 10.

¹⁶⁸ AG 13b.

¹⁶⁹ Vö. NPD 8b; KEK 187–89.

folyamatos nevelésének sokféle formájától támogatva keresi, hogy magáévá tegye Krisztus kívánságát: „Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes”.¹⁷⁰ Ez minden kereszténynek szóló felhívás a teljességre.

57. Az Ige szolgálata segíti a teljes megtérés e folyamatát. Az evangélium első hirdetésének hitre hívás jellege van; a katekézis feladata, hogy alapot adjon a megtéréshez és megadja a keresztény élet alapszerkezetét; az állandó hitre nevelésnek, melyben kiemelkedik a homília, az állandó tápláléknak kell lennie, melyre minden felnőtt szervezetnek szüksége van, hogy élni tudjon.¹⁷¹

Különbéle társadalmi-vallási magatartások az evangelizációval szemben

58. A világ evangelizálása nagyon különböző és változékony vallási körképpel találja magát szemben, melyben alapvetően „három helyzetet”¹⁷² lehet megkülönböztetni, s ezek megfelelő és differenciált választ várnak.

a) Azon „népek, népcsoportok, szociális-kulturális összefüggések” helyzete, „amelyekben Krisztus és az Ő Evangéliuma ismeretlen, vagy ahol hiányoznak a beérett keresztény közösségek, amelyek képesek arra, hogy az adott körülmények között megéljék és más embercsoportoknak is hirdessék hitüket”.¹⁷³ Ez a helyzet a „pogányokhoz szóló missziót”¹⁷⁴ igényli, elsősorban a fiatalokra és a felnőttekre koncentráltó evangelizációs tevékenységgel. Sajátossága, hogy nem keresztényekhez szól és a megtérésre hívja őket.

b) Vannak olyan helyzetek, melyekben egy adott társadalmi-kulturális környezetben meghatározó módon „vannak jelen olyan keresztény közösségek, amelyek megfelelő, szilárd egyházi szervezettel rendelkeznek, buzgók a hitben és a hit megélésében, az evangélium melletti tanúságtételükkel hatással vannak környezetükre, és érzik a világmisszió iránti felelősségüket.”¹⁷⁵ Ezeknek a közösségeknek, tekintettel arra, hogy mély keresztény érülettel bíró személyekből és családokból állnak, „az Egyház lelkipásztori tevékenységére” van szükségük. Ilyen összefüggésben a gyermekek, serdülők és fiatalok katekézise egy valóban jól tagolt keresztény beavatási folyamatot valósítson meg, mely lehetővé teszi számukra, hogy érett hittel ériék el a felnőttkort és evangelizált növendékekből evangelizáló felnőtté tudjanak válni. Ilyen helyzetben is a felnőtteknek szólnak a keresztény képzés¹⁷⁶ különböző formái.

¹⁷⁰ Mt 5,48; vö. LG 11c, 40b, 42e.

¹⁷¹ Vö. DV 24; EN 45.

¹⁷² Vö. RM 33.

¹⁷³ RM 33b.

¹⁷⁴ RM 33b. Fontos tudatosítani azokat a „határokat” melyeket a RM megjelöl a „pogányok missziója” számára. Nem csak földrajzi határokról van szó (37a), hanem „új emberi közösségekről és új társadalmi jelenségekről” (37b) – mint a nagyvárosok, az ifjúság világa, a kivándorlás – „kulturterületekről vagy modern Areopagusokról”, mint amilyenek a kommunikációs eszközök, a tudományok, az ökológia világa... Ennek megfelelően egy helyi egyház, mely már meggyökerezett egy területen, nemcsak kifelé folytat pogány missziót, hanem befelé, saját határai között is.

¹⁷⁵ RM 33c.

¹⁷⁶ Az eredetiben *formatio* szerepel. A felnőttek katekézise és a papok, szerzetesek állandó továbbképzése kapcsán használják a szentszéki dokumentumok e szót, vsz. azért, hogy kerüljék a *nevelés* szót. Fordításunkban következetesen a *formatio=képzés* megoldást választottuk.

c) Sok régóta keresztény országban, s olykor még a fiatalabb egyházakban is, létezik „egy közbülső helyzet”,¹⁷⁷ melyben „a megkeresztelték egész csoportja elvesztette a hit eleven érzékét, vagy már nem is vallja magát az Egyház tagjának, mert életükben eltávolodtak Krisztustól és az Evangéliumtól.”¹⁷⁸ Ez a helyzet „új evangelizációt” igényel. Sajátossága, hogy a missziós tevékenység mindenféle életkorú megkeresztelt emberhez szól, akik csak külsőlegesen keresztény vallásos környezetben élnek. Ilyen körülmények között az első igehirdetésnek és az alapvető katekézisnek kell elsőbbséget biztosítani.

Kölcsönös összefüggések a különböző helyzeteknek megfelelő evangelizációs tevékenységek között

59. E társadalmi-vallási helyzetek nyilvánvalóan különböznek egymástól, és nem jó egyformán kezelni őket. E különbségnek azonban, mely mindig jelen volt az Egyház missziójában, ma ebben a változó világban van egy újdonsága. Mégpedig az, hogy gyakran egy helyen élnek együtt különböző alaphelyzetek. Sok nagyvárosban például együtt van jelen a „pogány missziót” és az „új evangelizációt” igénylő helyzet. Velük együtt aktívan vannak jelen misszionáló keresztény közösségek, melyeket megfelelő lelkipásztori gondoskodás táplál. Ma gyakran megtörténik, hogy egy részegyházban mindezen helyzetekkel egyszerre kell szembenézni. „A *hívek lelki gondozása, az új evangelizáció és a kimondottan missziós tevékenység közötti határokat* nem lehet egyértelműen megvonni, meggondolatlanság közepük korlátot állítani vagy közöttük éles megkülönböztetést tenni.”¹⁷⁹ Valójában ugyanis mindegyik „hat a másikra, ösztönzi és segíti azt”.¹⁸⁰ Éppen ezért, hogy az együtt élő evangelizációs tevékenységek kölcsönösen gazdagíthassák egymást, figyelembe kell venni a következőket:

– A *pogányokhoz* szóló misszió, bármilyen körülmények között folyik is, a legsajátosabb missziós tevékenység, amit Jézus az Egyházra bízott, s ezért példa értéke van az Egyház missziós tevékenysége egészében. Az „új evangelizáció” nem helyettesítheti és nem pótolhatja a „pogány missziót”, mely változatlanul sajátosan missziós tevékenység és elsődleges feladat.¹⁸¹

– „Minden katekézis modellje a keresztségi katekumenátus, az a sajátos képzés, melynek révén a hitre megtért felnőttest elvezetik a keresztségi hitvalláshoz a húsvéti vigíliában.”¹⁸² E katekumenális képzésnek kell inspirálnia a katekézis minden egyéb formáját tárgya és megvalósítása tekintetében egyaránt.

– „A felnőttek katekézise, mivel olyanokhoz szól, akik teljes felelősséggel képesek csatlakozni a hithez, a katekézis legfőbb formája, amelyhez az összes többi, egyébként mindig szükséges formának igazodnia kell.”¹⁸³ Ez azt jelenti, hogy a különböző életkorok katekézisének hozzá kell igazodnia és az egyházmegye átfogó lelkipásztori tervében illeszkednie kell hozzá.

¹⁷⁷ RM 33d.

¹⁷⁸ RM 33d.

¹⁷⁹ RM 34b.

¹⁸⁰ RM 34c. Az idézett rész konkrétan a *belső* és *külső* misszió egymásra hatására hivatkozik. Az 59c ugyanígy megmutatja, hogy a „pogány misszió” mennyire segíti a népeket a fejlődésben, míg „az új evangelizáció” felébreszti a szolidaritást a fejlett országokban más népek iránt.

¹⁸¹ Vö. RM 31, 34.

¹⁸² NDP 8.

¹⁸³ DCG (1971) 20; vö. CT 43, e *Direktórium* 171-188

Így tehát a katekézis, mint az Egyház missziós tevékenységének lényeges „összetevője”, az evangelizációtól missziós lendületet nyer, termékennyé válik tőle és hasonlóvá válik hozzá. A kateketikai szolgálat így alapvetően egyházi szolgálatnak bizonyul Jézus missziós parancsának teljesítésében.

Második fejezet: A katekézis az evangelizáció folyamatában

„Amiket hallottunk és megértettünk, mit atyáink beszéltek el nekünk, nincs az eltitkolva fiaik elől. Elmondjuk az ifjú nemzedéknek az Úr dicséretét és az ő erejét, és csodálatos dolgait, melyeket cselekedett.” (Zsolt 78,3–4)

„Egy Apolló nevű zsidó érkeezett Efezusba. Ékesszóló és az Írásokban igen jártas ember volt. Már kapott valami oktatást az Úr igazságairól, buzgón és helyesen beszélt és tanított Jézusról, (ApCsel 18,25)

60. Ebben a részben bemutatjuk, hogy milyen kapcsolatban áll a katekézis az evangelizáció többi összetevőjével, melynek integrális része.

Először leírjuk a katekézis és a misszióban folyó *első igehirdetés*, majd a katekézis és a *keresztény beavatás szentségeinek* bensőséges kapcsolatát. Ezt követően bemutatjuk a katekézis alapvető szerepét az Egyház megszokott életében, az *állandó hitre nevelés* feladatának megoldásában.

Külön részben foglalkozunk a katekézis és az *iskolai vallásoktatás* viszonyával, mivel e kettő szorosan összefügg egymással és a családi keresztény neveléssel együtt alapvetőek a gyermekek és a fiatalok nevelésében.

Az első igehirdetés és a katekézis

61. Az első igehirdetés a még nem hívőkhöz és azokhoz szól, akik ténylegesen vallási közömbösségben élnek. Feladata, hogy hirdesse az Evangéliumot és megtérésre hívjon. Az „Evangélium első hirdetésétől különböző”¹⁸⁴ katekézis elősegíti és érleli a kezdeti megtérést azáltal, hogy hitre neveli a megtértet és betestesíti a keresztény közösségbe. Az Ige szolgálatának e két módja kiegészíti egymást.

Az első igehirdetés, melyre minden keresztény meghívást kap, része a „menjetek”¹⁸⁵ parancsnak, melyet Jézus tanítványainak adott; ezért magában foglalja, hogy idegenben, röviden adja elő mondanóját. A katekézis ezzel szemben abból az állapotból indul ki, amit Jézus szintén jelzett: „aki hisz”,¹⁸⁶ aki megtér, aki elszánja magát. E két tevékenység lényeges és kölcsönösen feltételezik egymást: elmenni és összegyűjteni, hirdetni és nevelni, hívni és betestesíteni.

62. A lelkipásztori gyakorlatban nem könnyű meghúzni a határt a két tevékenység között. Azok a személyek ugyanis, akik a katekézisére jönnek, gyakran valójában megtérésre szorulnak. Ezért az Egyház, rendes körülmények között, óhajtja, hogy a katekézis folyamatának első szakaszát szánják a megtérés elérésére.¹⁸⁷ A pogány misszióban ez az „elő-katekumenátusban”¹⁸⁸ történik. Az „új evangelizáció” helyzeteiben ezt a „kérügmaticus katekézis” valósítja meg, melyet egyesek „elő-katekézisnek”¹⁸⁹ hívnak, mert az elő-

¹⁸⁴ CT 19.

¹⁸⁵ Mk 16,15; Mt 28,19.

¹⁸⁶ Mk 16,16.

¹⁸⁷ Vö. CT 19; DCG (1971) 18.

¹⁸⁸ OICA 9–13; vö. CIC 788.

¹⁸⁹ A jelen Direktórium a „kérügmaticus katekézis”, vagy „elő-katekézis” címzettjéről rendes körülmények között föltételezi, hogy érdeklődik az Evangélium iránt, vagy legalább kereső nyugtalanság él benne. Ha ez teljesen hiányzik csak „első igehirdetésről” lehet szó.

katekumenátus mintáját követve az Evangéliumnak a hit szilárd elfogadását célzó bemutatása. Csak a megtérésből kiindulva, azaz megtámaszkodva annak belső állapotára, „aki hisz”, képes a szorosán vett katekézis teljesíteni sajátos feladatát, tudniillik a hitre nevelést.¹⁹⁰

Az a tény, hogy a katekézis kezdetben vállalja ezeket a missziós feladatokat, nem menti föl a részegyházat a kötelezettség alól, hogy intézményesen gondoskodjék az első igehirdetésről, mint Jézus missziós parancsának közvetlen teljesítéséről. A katekézis megújulásának erre az előzetes missziós evangelizációra kell támaszkodnia.

A KATEKÉZIS A KERESZTÉNY BEAVATÁS SZOLGÁLATÁBAN

A katekézis mint az evangelizáció folyamatának lényeges „mozzanata”

63. A *Catechesi tradendae* apostoli buzdítás, amikor a katekézist beilleszti az Egyház küldetésébe, emlékeztet rá, hogy az evangelizáció gazdag, összetett és dinamikus valóság, mely több, egymástól különböző, lényeges „mozzanatot” foglal magába. És hozzáteszi: „A katekézis egyike az egész evangelizáció lényeges elemeinek”.¹⁹¹ Ez azt jelenti, hogy vannak tevékenységek, amelyek „előkészítik”¹⁹² a katekézist, és vannak, amelyek „következnek belőle”.¹⁹³

A katekézis megfelel az időszaknak, amelyben érlelődik a Jézus Krisztushoz való megtérés, mert felkínálja ennek az első csatlakozásnak az alapjait. A megtérteket „a teljes keresztény életre nevelés, megfelelő hosszúságú újoncidió”¹⁹⁴ révén bevezetik az üdvösség misztériumába és az evangéliumi életstílusba. Ugyanis „bevezetik őket a keresztény élet teljességébe”.¹⁹⁵

64. Az Ige szolgálatának ezen bevezető feladatának különféle megoldásai által a katekézis lerakja a hit épületének alapjait.¹⁹⁶ E szolgálat további feladatainak teljesítése az épület különböző szintjeit építi meg.

A bevezető katekézis így a szükséges összekötő kapocs a hitre hívó missziós tevékenység és a keresztény közösséget folyamatosan tápláló lelkipásztori tevékenység között. Ezért nem fakultatív tevékenység, hanem alapvető és meghatározó mind a tanítvány személyiségének mind a közösség egészének fölépülése számára. Nélküle a missziós tevékenységnek nem volna folytatása és terméketlen maradna. A lelkipásztori tevékenységnek viszont gyökerei nem volnának nélküle, felszínessé és zavarossá válna: bármilyen kis szélroham összedöntené az egész épületet.¹⁹⁷

Valójában „a hitoktatástól nemcsak az Egyház terjedése és számbeli növekedése függ, hanem a belső gyarapodása és az is, hogy mennyire alkalmazkodik Isten terveihez”.¹⁹⁸ Ebben az értelemben a katekézist az evangelizációban elsőbbséget élvező mozzanatnak kell tekintenünk.

¹⁹⁰ Vö. OICA 9, 10, 50; vö. CT 19.

¹⁹¹ CT 18; vö. 20c.

¹⁹² CT 18.

¹⁹³ Uo.

¹⁹⁴ AG 14.

¹⁹⁵ CT 18.

¹⁹⁶ Jeruzsálemi Szent Cirill: *Catecheses illuminandorum* I,11: PG 33, 351–52.

¹⁹⁷ Vö. *Mt* 7,24–27.

¹⁹⁸ CT 13; vö. 15.

A katekézis a keresztény beavatás szolgálatában

65. A hit, mellyel az ember válaszol az Evangélium hirdetésére, igényli a keresztséget. E két valóság benső kapcsolatának gyökere Krisztus akaratában van, aki megparancsolta apostolainak, hogy tegyék tanítvánnyá az összes nemzetet és kereszteljék meg őket. „A keresztelezésre szóló küldetés, tehát a szentségi küldetés benne foglalatik az evangelizációs küldetésben.”¹⁹⁹

Akik megtértek Jézus Krisztushoz és már a katekézis által nevelést kaptak a hitben, amikor megkapják a keresztény beavatás szentségeit, a keresztséget, a bérmálást és az Eucharisziát, „kiszabadulva a sötétség hatalmából Krisztussal együtt meghalnak, eltemetkeznek és föltámadnak, elnyerik a fogadott fiúság Lelkét, és Isten egész népével együtt ünneplik az Úr halálának és föltámadásának emlékezetét.”²⁰⁰

66. Így a katekézis a keresztény beavatás alapeleme, és szorosan kapcsolódik a beavató szentségekhez, különösen a keresztséghez, a „hit szentségéhez”.²⁰¹ A kapocs, ami összeköti a katekézist a keresztséggel, a hitvallás, mely egyidejűleg lényeges eleme e szentségnek és célja a katekézisnek. A kateketikai tevékenység célja éppen ez: az élő, kifejezett és tevékeny hitvallás elősegítése.²⁰² Ennek érdekében az Egyház a katekumenoknak és a katekézis növendékeinek átadja az evangéliumról szerzett élő tapasztalatát, a hitét, hogy magukévá tegyék és megvallják. Éppen ezért „az igazi katekézis mindig meghatározott úton és rendszer szerint vezeti be az embert a Kinyilatkoztatásba, amelyet Isten Jézus Krisztusban adott önmagáról, s amelyet az Egyház erős emlékezettel és a Szentírásban megőrzött, s folyamatos és aktív hagyománnyal nemzedékről nemzedékre továbbadott az embereknek.”²⁰³

A beavató katekézis alapvető jellemzői

67. Mivel a katekézis az evangelizációs folyamat „lényeges mozzanata”, a keresztény beavatás szolgálatában van néhány alapvető tulajdonsága.²⁰⁴ A katekézis:

– A hit szerves és rendszeres oktatása. Az 1977-ben tartott Szinodus hangsúlyozta az „egységes és jól rendezett”²⁰⁵ katekézis szükségességét, mert a Krisztus misztériumában való élő és szerves elmélyülés különbözteti meg főként a katekézist Isten Igéje bemutatásának minden egyéb formájától.

– Ez a szerves oktatás azonban több az egyszerű ismeretközlésnél: az egész keresztény életet átadásáról, a „teljes keresztény beavatásról”²⁰⁶ van szó, amely támogatja a Krisztus személyére koncentrálnó hiteles krisztuskövetést. A hit megismerésére és a belőle való életre nevel ugyanis oly módon, hogy az egész ember legmélyebb tapasztalataiban is érezze, hogy

¹⁹⁹ KEK 1122.

²⁰⁰ AG 14; vö. KEK 1212, 1229.

²⁰¹ KEK 1253. A felnőttek katekumenátusában, egész sajátosan a pogány misszióban, a katekézis megelőzi a keresztséget. A már megkereszteltek (gyermekek, fiatalok vagy felnőttek) katekézisében ez a képzés követi a keresztséget. De ebben az esetben is az a célja a katekézisnek, hogy segítsen fölfedezni és megélni a már megkapott keresztség mérhetetlen gazdagságát. A KEK 1231. a *keresztség utáni katekumenátus* kifejezést használja. A ChL 61. ugyanezt *keresztség utáni katekézisnek* nevezi.

²⁰² Vö. CD 14.

²⁰³ CT 22; vö. CT 18d, 21f.

²⁰⁴ Vö. CT 21.

²⁰⁵ CT 21. A Szinodus anyagában két szempontot kell hangsúlyoznunk, melyet a *Catechesi tradendae* átvett: egy *lelkipásztori probléma* érzékelését („fontosnak tartjuk hangoztatni a keresztény tanítás rendszeres és szervezett voltát, mert innen is, onnan is hallatszanak olyan hangok, amelyek lekicsinylik ennek jelentőségét”); és a tényt, hogy szerves egységét a katekézis *fő jellemzőjének* tartják.

²⁰⁶ CT 21.

Isten Igéje teszi termékennyé. Így segíti Krisztus tanítványát, hogy a régiből új emberré váljon, vállalja keresztségi kötelezettségeit és „szívből”²⁰⁷ vallja meg a hitet.

– Alapvető, lényegi képzés,²⁰⁸ a keresztenyi tapasztalat magvára, a hit legalapvetőbb igazságaira és a legelemibb evangéliumi értékekre koncentrál. A katekézis rakja le a keresztenyi ember lelki épületének alapjait, táplálja hitéletének gyökereit, hozzászoktatva a szilárd táplálékhoz a keresztenyi közösség mindennapi életében.

68. Összefoglalva. A beavató katekézis, mivel szerves és rendszeres, nem korlátozódik a pusztán mellékes vagy esetleges dolgokra,²⁰⁹ a keresztenyi életre szóló képzés ezért magába zárja, de felülmúlja a pusztá oktatást;²¹⁰ mivel lényegi, arra irányul, ami a keresztenyi ember számára „közös”, anélkül hogy vitatott részletekbe bocsátkoznék vagy teológiai kutatássá válna. Végül, mivel beavatás, beletestesít a közösségbe, mely éli és ünnepli a hitet és tanúskodik róla. Éppen ezért egyidejűleg teljesíti a beavatás, a nevelés és a képzés feladatát.²¹¹ A keresztleetlen felnőttek katekumenátusára jellemző ezen gazdagságnak kell inspirálnia a katekézis egyéb formáit.

A KATEKÉZIS AZ ÁLLANDÓ HITRE NEVELÉS SZOLGÁLATÁBAN

A hit állandó nevelése a keresztenyi közösségben

69. A hit állandó nevelése föltételezi és követi az alapvető nevelést. Mindkettő az Ige kétféle, egymástól különböző és egymást kiegészítő szolgálatának feladatát végzi az állandó megtérés folyamatának szolgálatában.

A beavató katekézis megalapozza a keresztenyi életet Jézus követőiben. A megtérés állandó folyamata felülmúlja az alapvető katekézist. E folyamat támogatásához szükséges egy olyan keresztenyi közösség, mely befogadja a kezdőket, támogatja és alakítja őket a hitben. „A terméketlenség veszedelme fenyegeti a katekézist, ha a katekumént nem fogadja be egy olyan közösség, amely a hitből él.”²¹² A segítségnyújtás, melyet a közösség biztosít a kezdőknek, átalakul a közösség teljes integrálódásává.

70. A keresztenyi közösségben Jézus Krisztus tanítványai kettős asztalnál táplálkoznak: „Isten Igéjének és Krisztus testének asztalánál”.²¹³ Az Evangélium és az Eucharisztia a táplálék az Atya háza felé vezető zarándokúton. A Szentlélek tevékenységének hatására a „közösség” ajándéka és a „misszió” elkötelezettsége egyre jobban elmélyül és elevenebb lesz.

A hit állandó nevelése nemcsak az egyes keresztenyeknek szól kíséretként életszentségre vezető útjukon, hanem a keresztenyi közösségnek is, hogy mint közösség érlelődjék az isten- és a felebaráti szeretet belső életében, s mint missziós közösség a világ felé megnyílásában. Jézus kívánsága és imádsága az Atyához állandó fölhívás: „hogyan legyenek mindnyájan egyek. Miként te, Atyám bennem és én tebenned, úgy legyenek ők is egyek mibennünk, hogy elhiggye a világ, hogy te küldtél engem.”²¹⁴ Ennek az ideálnak fokozatos megközelítése a

²⁰⁷ Vö. CT 20; Szent Ágoston: *De catechizandis rudibus* IV, 8: CCL 46, 128–129.

²⁰⁸ CT 21b.

²⁰⁹ Vö. CT 21c.

²¹⁰ Vö. AG 14; CT 33; KEK 1231.

²¹¹ Vö. DCG (1971) 31.

²¹² CT 24.

²¹³ DV 21.

²¹⁴ *Jn* 17,21

közösség részéről nagy hűséget igényel a Szentlélek tevékenysége iránt, továbbá igényli az Úr testével és vérével való állandó táplálkozást és az Igét hallgatva a hit állandó nevelését.

Az Isten Igéjének asztalán kiváltságos helye van a homíliának, hiszen „a homília azon az úton lép tovább, amelyet a katekézis megkezdett, és végig is megy rajta. Ugyanakkor arra indítja az Úr tanítványait, hogy a lélek útját igazságban, imádságban és hálaadásban járják minden áldott nap.”²¹⁵

Az állandó katekézis sokféle formája

71. A hit állandó nevelése érdekében az Ige szolgálata a katekézis sok formájára épít. Közülük kiemelhetők a következők:

– a Szentírás tanulmányozása és vizsgálata, nemcsak az Egyházban, hanem az Egyházzal és annak mindig élő hitével olvasva. Ez segít fölfedezni az isteni igazságot, oly módon, hogy a hit választását ébressze. Az úgynevezett „lelki olvasmány” (lectio divina) az Írások ezen élő tanulmányozásának kiemelkedő formája.²¹⁶

– az események keresztény értelmezése, amit megkövetel a keresztény közösség missziós hivatása. Erre vonatkozóan elengedhetetlen az Egyház szociális tanításának tanulmányozása, melynek „legfőbb célja, hogy ezeket a valóságban létező igazságokat (melyek elsősorban az ember társadalmi és nemzetközi összefüggésekben folyó életéhez kapcsolódnak) értelmezze, azaz megvizsgálja, megfelelnek-avagy ellentmondanak-e az emberről s annak földi és természetfölötti hivatásáról szóló evangéliumi tanításnak”.²¹⁷

– a liturgikus katekézis, mely előkészít a szentségek fölvételére és segíti a liturgia mélyebb megértését és megtapasztalását. Magyarozza az imádságok tartalmát, a gesztusok és jelek értelmét, tevékeny részvételre, szemlélődésre és csöndre nevel. Úgy kell tekinteni, mint „a katekézis kiemelkedő formáját”.²¹⁸

– az alkalmi katekézis, mely a személyes, családi, társadalmi és egyházi élet különböző helyzeteiben segít az adott helyzetet a hit szempontjából megérteni és átélni.²¹⁹

– a lelki képzés kezdeményezései, melyek erősítik a meggyőződést, új távlatokat nyitnak és állhatatossá tesznek az imádságban és Krisztus követésében.

– a keresztény üzenet rendszeres elmélyítése teológiai oktatás révén, mely valóban a hitre nevel, növeli a hit megértését és alkalmassá teszi a keresztényt arra, hogy számot adjon a világban reményéről.²²⁰ E tanítást méltán nevezhetjük „tökéletessé tevő katekézisnek”.

72. Alapvető jelentőségű, hogy a felnőttek – akár megkereszteltek, akár nem –, a gyermekek és a fiatalok beavató katekézise és az állandó katekézis szoros kapcsolatban álljon egymással a keresztény közösség kateketikai tervében, hogy a részegyház harmonikusan növekedhessék és evangelizáló tevékenysége hiteles forrásokból fakadjon. „Nagyon fontos, hogy a gyermekek, az ifjak és a felnőttek katekézise ne egymástól független területek legyenek, amelyek között nincs meg a szükséges összeköttetés. Még fontosabb, hogy el ne szakadjanak egymástól. Szorosan kapcsolódjanak egymáshoz és épüljenek egymásra.”²²¹

²¹⁵ CT 48; vö. SC 52; DV 24; DCG (1971): 17; *Ordo Lectionum Missae* 1981: 24.

²¹⁶ Vö. DV 21-25; Pápai Bibliikus Bizottság: *L'interprétation de la Bible dans l'Église* (1993. IX. 21.), IV, C, 2-3.

²¹⁷ SRS 41; vö. CA 5, 53-62; DCG (1971): 26; Katolikus Nevelés Kongregációja: *Orientamenti per lo studio e l'insegnamento della dottrina sociale della Chiesa nella formazione sacerdotale* (1988. XII. 30.)

²¹⁸ CT 23; vö: SC 35,3; CIC 777, 1-2.

²¹⁹ Vö. CT 21c, 47; DCG (1971): 96c-f.

²²⁰ Vö. *1Pt 3,15*; Hittani Kongregáció: *Donum veritatis* instrukció, 6b. A CT 61. is beszél a katekézis és a teológia közötti kapcsolatáról.

²²¹ CT 45c.

A KATEKÉZIS ÉS AZ ISKOLAI VALLÁSOKTATÁS

Az iskolai vallásoktatás sajátossága

73. Külön megfontolást érdemel – az Ige szolgálatán belül – az iskolai vallásoktatás sajátos természete és kapcsolata a gyermekek és fiatalok katekézisével.

Az iskolai vallásoktatás és a katekézis kiegészítik egymást: „A vallásoktatás és a katekézis között elszakíthatatlan kapcsolat, ugyanakkor világos különbözőség van”.²²²

Az iskolai vallásoktatásnak az ad sajátos jelleget, hogy be kell hatolnia a kulturális környezetbe és kapcsolatba kell lépnie a többi tantárggyal. Az iskolai vallásoktatás ugyanis mint az Ige szolgálatának eredeti formája a kultúra személyes, rendszeres és kritikus elsajátítási folyamatában jeleníti meg az Evangéliumot.²²³

A kultúra egészébe – melyet a növendékek elsajátítanak, s melyet a többi iskolai tantárgyak által fölkinált értékek és tudásfajták határoznak meg – az iskolai vallásoktatás az Evangélium hatékony kovászát hozza. Arra törekszik, hogy „a növendékek lelkébe oltsa az Evangéliumot oly módon, hogy az a hit világosságával egész ismeretanyagukat át tudja ragyogni és kapcsolódni tudjon egész emberi kultúrájukhoz”.²²⁴

Éppen ezért az iskolai vallásoktatásnak iskolai tantárgyként kell megjelenie, ugyanazzal a rendszerességgel és szigorral, mint a többi tantárgynak. A keresztény üzenetet és eseményt ugyanazzal a komolysággal és mélységgel kell bemutatnia, mellyel a többi tantárgy közli a maga tudását. Helye nem mellettük, valahol a peremen van, hanem egy szükséges, tantárgyak közötti dialógusban. E dialógusnak azon a szinten kell folynia, melyen a többi tantárgy alakítja a növendékek személyiségét. Így a keresztény üzenet bemutatásának hatása van arra, hogyan fogják föl a világ eredetét, a történelem értelmét, az erkölcsi értékek alapját, a vallás feladatát a kultúrában, az ember célját és kapcsolatát a természettel. Az iskolai vallásoktatás tantárgyak közötti dialógus által megalapozza, fölerősíti, kibontakoztatja és teljessé teszi az iskola nevelő tevékenységét.²²⁵

Az iskolai környezet és az iskolai vallásoktatás címzettjei

74. Az iskolai vallásoktatás eltérő iskolai körülmények között folyik, aminek következtében, bár megtartja sajátosságát, különböző hangsúlyokat kap. Így függvénye a törvényhozásnak és a szervezettségnek, a didaktikai fölfogásnak, a tanítók és növendékek személyes adottságainak, valamint az iskolai vallásoktatás és a családi és plébániai katekézis kapcsolatának.

Lehetetlen egyetlen formára redukálni az iskolai vallásoktatás minden változatát, melyek a történelem folyamán az államokkal kötött megegyezések és az egyes Püspöki Konferenciák

²²² Katolikus Nevelés Kongregációja: *Dimensione religiosa dell'educazione nella scuola cattolica. Lineamenti per la riflessione e la revisione.* (1988. IV. 7.) 68; vö. II. János Pál pápa beszéde a római egyházmegye papjaihoz (1981. III. 5.): *Insegnamenti di Giovanni Paulo II.* IV/1, 629–630; CD 13c; CIC 761.

²²³ Katolikus Nevelés Kongregációja: *L'école catholique* (1977. III. 19.), 26.

²²⁴ CT 69. Megjegyzendő, hogy a CT szerint az iskolai vallásoktatás sajátossága nemcsak az, hogy előmozdítja a dialógust általában a kultúrával, amit az Ige szolgálatának minden formájáról el lehet mondani, hanem az iskolai vallásoktatás határozottabban támogatja ezt a dialógust a rendszeres és kritikus bevezetés személyes folyamatában, továbbá az iskola által képviselt kulturális hagyománnyal való találkozásban.

²²⁵ Vö. Katolikus Nevelés Kongregációja: *Dimensione religiosa dell'educazione nella scuola cattolica. Lineamenti per la riflessione e la revisione.* (1988. IV. 7.) 70.

döntései alapján kialakultak. Mégis törekedni kell arra, hogy az iskolai vallásoktatás megfeleljen sajátos céljának és természetének.²²⁶

A növendékeknek „joguk van igazán és bizonyossággal megismerni a vallást, amelyhez tartoznak. E jogukat, hogy mélyebben megismerjék Krisztus személyét és egész üdvözítő üzenetét, nem lehet tőlük megtagadni. Az iskolai vallásoktatás hitvalláshoz igazodó mivolta, melyet az Egyház az egyes országokban meghatározott formákban és módon megvalósít, elengedhetetlen biztosíték a családok és a növendékek számára, akik ezt az oktatást választják.”²²⁷

A katolikus iskola számára az ilyen iskolai vallásoktatás, melyet az Ige szolgálatának más formái (katekézis, liturgikus szertartások stb.) is kiegészítenek, pedagógia feladatának elengedhetetlen része és létezésének alapja.²²⁸

Az állami és nem felekezeti iskola keretében, ahol a polgári hatóság vagy más tényező közös vallásoktatást ír elő katolikusoknak és nem katolikusoknak,²²⁹ az iskolai vallásoktatásnak inkább ökumenikus és vallások közötti általános ismeret természete van.

Más körülmények között az iskolai vallásoktatásnak inkább kulturális jellege lehet, azzal a céllal, hogy ismertesse a vallásokat, kellő súllyal emelve ki a katolikus vallást.²³⁰ Ilyen esetben is, főként ha egy őszintén becsületes előadó tanítja, az iskolai vallásoktatás az igazi „evangéliumi előkészület” jellegét ölti magára.

75. Az iskolai vallásoktatásra járó növendékek életét és hitét jelentős és folyamatos változás jellemzi. Az iskolai vallásoktatásnak ezzel számolnia kell, hogy sajátos célját elérhesse.

Az iskolai vallásoktatás a hívő növendékeket segíti abban, hogy jobban megértsék, mit mond a keresztény üzenet az összes vallás – és minden ember – közös, nagy egzisztenciális problémáiról, az adott kultúrában fokozottan jelenlévő életszemléletről és azokról a fő erkölcsi problémákról, melyekkel a mai emberiség küszködik.

Azok a növendékek viszont, akik a keresés vagy a vallásos kételkedés állapotában vannak, az iskolai vallásoktatásban fölfedezhetik, hogy valójában mi a Jézus Krisztusba vetett hit, milyen válaszokat ad az Egyház kérdéseikre. Így alkalmat kapnak megfontoltabb döntésekre.

Amikor viszont a növendékek nem hívők, az iskolai vallásoktatás az Evangélium missziós hirdetésének jellegét ölti, azzal a céllal, hogy a hit melletti döntésre vezessen, amit aztán a katekézis közösségi környezetben később növelni és érlelni tud.

A keresztény családi nevelés, a katekézis és az iskolai vallásoktatás a hitbeli nevelés szolgálatában

76. A családon belüli keresztény nevelés, a katekézis és az iskolai vallásoktatás – mindegyik a maga sajátosságaival – szoros kapcsolatban állnak egymással a gyermekek, serdülők és ifjak keresztény nevelése szolgálatában. A gyakorlatban azonban mindig figyelembe kell venni az éppen aktuális tényezőket annak érdekében, hogy valóságérzettel és lelkipásztori okossággal lehessen eljárni az általános irányelvek alkalmazásában.

²²⁶ Vö. II. János Pál pápa beszéde az Európai Püspöki Karok Tanácsának *A nyilvános iskolákban folyó katolikus vallásoktatásról* rendezett Szimpozionjához (1991. IV. 15.): *Insegnamenti di Giovanni Paulo II.* XIV: 789.

²²⁷ Uo.

²²⁸ Vö. CT 69; Katolikus Nevelés Kongregációja: *Dimensione religiosa dell'educazione nella scuola cattolica. Lineamenti per la riflessione e la revisione.* (1988. IV. 7.) 66.

²²⁹ Vö. CT 33.

²³⁰ Vö. CT 34.

Ezért az egyes egyházmegyéknek és lelkipásztori régióknak kell mérlegelniük az adott körülményeket, tudniillik, hogy a keresztény családokban megtörténik-e vagy sem a gyermekek alapvető keresztény beavatása; illetve, hogy hagyományosan milyen nevelői befolyása van a plébániának, az iskolának stb.

Következésképpen a helyi egyházak és a Püspöki Konferenciák határozzák meg saját irányelveiket a különböző helyzetekre, az eltérő, de egymást kiegészítő tevékenységek ösztönzésére.

Harmadik fejezet: A katekézis természete, célja és feladatai

„... Minden nyelv vallja meg az Atyaisten dicsőségére, hogy Jézus Krisztus az Úr” (*Fil 2,11*)

77. Miután vázoltuk a katekézis helyét az Egyház evangelizáló küldetésében, kapcsolatait az evangelizáció különböző elemeivel és az Ige szolgálatának más formáival, ebben a fejezetben a következőkről lesz szó:

- a katekézis egyházi természetéről, tudniillik arról, hogy a katekézist a Szentlélektől éltetett Egyház végzi;
- az alapvető célról, amit a katekizáló Egyház el akar érni;
- az eszközökről és a közbeeső célként jelentkező feladatok megoldásáról;
- a kateketikai folyamat belső fokozatosságáról és katekumenális jellegéről, ami inspirálja.

Továbbá e fejezetben jobban elmélyítjük a katekézis sajátos – az előző fejezetben már leírt – természetét, melynek során szemügyre vesszük a kapcsolatokat, melyek más egyházi tevékenységekhez fűzik.

A katekézis: egyházi természetű tevékenység

78. A katekézis természete szerint egyházi cselekedet.²³¹ A katekézist az Egyház végzi, mely a Mester Jézus küldetését folytatva és a Szentlélekből élve arra küldetett, hogy a hit tanítója legyen. Ezért az Egyház az Úr Anyját követve szívében hűségesen őrzi,²³² hirdeti, ünnepli, éli és a katekézisben átadja az Evangéliumot mindazoknak, akik úgy döntöttek, hogy követik Jézus Krisztust.

Az evangéliumnak ezen átadása az egyházi hagyomány élő aktusa:²³³

- az Egyház ugyanis továbbadja a hitet, melyet ő maga él: Isten misztériumának és üdvözítő tervének megértését; a látásmódot, mellyel az ember nagyszerű hivatását látja; az ország örömét közvetítő evangéliumi életstílust; reményét; az emberiség és Isten minden teremtménye iránti szeretetét.
- az Egyház tevékenyen adja tovább a hitet, elveti a katekumenok és a katekézis növendékeinek szívében, hogy termékenyvé tegye legmélyebb tapasztalataikat.²³⁴ Az Egyház részéről átadott („*traditio*”) hitvallás, mely a katekézis során kicsírázik és felnő, a különböző kultúrák értékeivel gazdagodva tér vissza („*redditio*”).²³⁵ Így a katekumenátus a katolicitás növekedésének fontos helyévé és az egyházi megújulás kovászává válik.

79. Az Egyház, amikor a keresztyén beavatás révén átadja a hitet és az új életet, úgy jár el, mint az emberek anyja, aki halhatatlan életre szüli a Szentlélektől fogant és Istenből

²³¹ Vö. fentebb *A kinyilatkoztatás továbbadása az Egyház, a Szentlélek műve által* (42–45. p.), s később *Az evangéliumi üzenet egyházi jellege* (105–106 p.) mondottakkal. Vö. EN 60. Az evangelizáció minden tettének egyházi természetéről beszél.

²³² Vö. LG 64; DV 10a.

²³³ Vö. DCG (1971): 13.

²³⁴ Vö. AG 22a.

²³⁵ Vö. CT 28; OICA 25, 183–187. A *traditio–redditio symboli*, 'a hitvallás átadása és viszont megvallása' a katekumenátus fontos mozzanata, nagyon jól kifejezi a hit kettős természetét: kapott ajándék (*traditio*), s egy adott kultúrán belül személyes válasz (*redditio*). Vö. CT 28, mely sürgeti a ma megfelelő forma eltretjesztését.

született²³⁶ fiaikat. Éppen azért, „mert Anyánk, az Egyház hitünk nevelője is”;²³⁷ egyszerre Anya és Tanító. A katekézis által saját hitével táplálja gyermekeit, s mint tagokat beépíti az Egyház családjába. Mint jó anya teljes gazdagságában és tisztaságában ajánlja nekik az Evangéliumot, egyidejűleg mint a kultúra sajátosságait is tartalmazó, alkalmas táplálékot s mint választ az emberi szív legmélyebb vágyaira.

A katekézis célja: közösség Jézus Krisztussal

80. „A katekézis végső állomása nemcsak az, hogy valaki elérkezik Krisztushoz, hanem közösségre is lép Vele, sőt egészen bensőséges kapcsolatba kerül az Úrral.”²³⁸

Az egész evangelizáló tevékenység a Krisztussal való közösséget akarja elősegíteni. Miután az első igehirdetés által a Szentlélek elindította valakiben a „kezdeti”²³⁹ megtérést az Úrhoz, a katekézis fölkínálja ennek az első csatlakozásnak a megalapozását és érlelését. Az éppen megtértet segíteni akarja abban, hogy „jobban megismerhesse Jézust, akinek átadta magát: az Ő misztériumát, Isten országát, amelyet hirdet, követelményeit és ígéreteit, amelyek az evangéliumban találhatók meg, és az utakat, amelyeket azoknak mutatott, akik követni akarják Őt”.²⁴⁰ A keresztség, az a szentség, mellyel „hasonlóvá válunk Krisztushoz”²⁴¹ sajátos kegyelmével támogatja a katekézis e tevékenységét.

81. A Jézus Krisztussal való közösség természete szerint arra készíti a tanítványt, hogy egyesüljön mindazzal, amivel maga Jézus Krisztus mélységesen egy volt: Istennel, az Ő Atyjával, aki a világba küldte Őt és a Szentlélekkel, aki küldetésében indította; az Egyházzal, az Ő testével, melyért önmagát adta, és az emberekkel, az Ő testvéreivel, akikkel meg akarta osztani sorsát.

A katekézis célja az egy Istenbe, az Atyába, a Fiúba és a Szentlélekbe vetett hit megvallásában nyilvánul meg

82. A katekézis az Ige szolgálatának az a különleges formája, mely a kezdeti megtérést olyan érettségre vezet, hogy eleven, világos és tevékeny hitvallássá váljék: „a katekézis hit megvallásából fakad és a hit megvallására vezet.”²⁴²

A keresztség alkalmával letett hitvallás²⁴³ kifejezetten szentháromságos. Az Egyház „az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében” (Mt 28,19)²⁴⁴ keresztel a háromszemélyű egy Isten nevében, akire a keresztény rábizza életét. A beavató katekézis – a keresztelés előtt vagy után – fölkészít erre az elkötelező döntésre. Az állandó katekézis később segíti e hit megvallásának folyamatos érlelődését, hogy az Eucharisztia ünneplésében bontakozzék ki és az tartsa ébren a vele járó kötelezettségeket. Nagyon fontos, hogy a katekézis jól tudja egyesíteni a Krisztusba vetett hitet, „Jézus az Úr”, a Szentháromságba vetett hittel, „Hiszek az Atyában, a Fiúban és a Szentlélekben”, mert e kettő ugyanannak a keresztény hitnek más-

²³⁶ Vö. LG 64.

²³⁷ KEK 169. Az Egyház anyasága és nevelői feladata közti kapcsolatot nagyon szépen fejezte ki Nagy Szent Gergely: „Isten Igéjének jegyeseként betelve Szentlélekkel az igehirdetés szolgálata által foganja gyermekeit, akiket buzdítván, megtérítvén világra hoz.” (Moralia in Iob XIX, 12: CCL 143a, 970).

²³⁸ CT 5; vö. KEK 426; AG 14a; A katekézis e krisztológiai irányultságáról lásd még a 40–41. és 98. pontot.

²³⁹ AG 13b.

²⁴⁰ CT 20.

²⁴¹ LG 7b.

²⁴² NPD 8; vö. KEK 185–197.

²⁴³ Vö. KEK 189.

²⁴⁴ Vö. KEK 189–190, 197.

más megfogalmazása. Aki az első igehirdetés hatására megtér Jézus Krisztushoz, és Őt Úrnak ismeri el, elindul egy úton, mely szükségszerűen elvezet a Szentháromság kifejezett megvallásához.

Az egy Istenbe vetett hit megvallásával a keresztény ember ellene mond mindenfajta feltétlen emberi szolgálatnak: a hatalomnak, a gyönyörnek, a fajnak, az ősöknek, az államnak, a pénznek...²⁴⁵ így megszabadul minden bálványtól, ami rabszolgává tenné. A hit megvallása annak kinyilvánítása, hogy Istennek és az embereknek akar szolgálni minden rabság nélkül. Hirdetvén a Szentháromságba, a személyek közösségébe vetett hitet, Jézus Krisztus tanítványa azt is kinyilvánítja, hogy Isten és a felebarát szeretete az Ő léte és cselekedetei számára meghatározó elv.

83. A hit megvallása csak akkor tökéletes, ha kapcsolatban van az Egyházzal. Minden megkeresztelt egyes szám első személyben mondja el a hitvallást, hiszen ennél nincs személyesebb cselekmény. De az Egyházban és az Egyház által mondja el, hiszen annak tagjaként teszi. A „hiszek” és a „hiszünk” kölcsönösen magukban foglalják egymást.²⁴⁶ Amikor a keresztény ember hitvallását összekapcsolja az Egyházzal, „beletestesül” annak küldetésébe, tudniillik hogy a világ életéért „az üdvösség egyetemes szentsége” legyen. Aki leteszi a hitvallást, olyan kötelezettségeket vállal, melyek nem ritkán üldözést váltanak ki. A keresztény történelemben a vértanúk a legkiemelkedőbb hirdetői és tanúi a hitnek.²⁴⁷

A katekézis célját szolgáló feladatok

84. A katekézis különböző, egymással összefüggő feladatokat megoldva éri el a célját.²⁴⁸ Feladatai megoldásánál a katekézis Jézus Krisztustól tanulja, hogy hogyan alakította Ő tanítványait: megismertette velük Isten országának természetét („Nektek adatott tudni Isten országának misztériumait”, *Mt 13,11*);²⁴⁹ megtanította őket imádkozni („amikor imádkoztok, ezt mondjátok: Miatyánk...”, *Lk 11,2*);²⁵⁰ bevezette őket a misszióba („kettesével elküldte őket”, *Lk 10,1*).²⁵¹

A katekézis feladatai megfelelnek a hitre nevelés különböző szempontjainak, hiszen a katekézis egy teljes keresztény képzés, mely „nyitott a keresztény élet minden összetevője felé”.²⁵² A hit természete szerint igényli, hogy megismerjék, ünnepeeljék, éljék és imádkozzák. A katekézis mindezeket a dimenziókat szolgálja. A hit azonban a keresztény közösségben él és a misszióban hirdetik: megosztott és hirdetett hit. A katekézisnek ezeket a dimenziókat is támogatnia kell.

E feladatokat a II. Vatikáni Zsinat így írta le: „A katekézis, mely megvilágítja és erősíti a hitet, Krisztus Lelke szerint táplálja az életet, elvezet a liturgikus misztériumban való tudatos és tevékeny részvételre, és apostoli tevékenységre buzdít.”²⁵³

²⁴⁵ Vö. KEK 2113.

²⁴⁶ Vö. KEK 166–167.

²⁴⁷ Vö. RM 45.

²⁴⁸ A DCG (1971) 21–29. is megkülönbözteti a katekézis céljait és feladatait: a feladatok közbeeső célok a végső cél felé vezető úton.

²⁴⁹ Vö. *Mk 4,10–12*.

²⁵⁰ Vö. *Mt 6,5–6*.

²⁵¹ Vö. *Mt 10,5–15*.

²⁵² CT 21b.

²⁵³ GE 4; vö. OICA 19; CIC 788,2.

A katekézis fő feladatai: elősegíti Krisztus misztériumának megismerését, ünneplését, átélését és szemlélését

85. A katekézis fő feladatai a következők:

– A hit megismerésének támogatása

Aki találkozott Krisztussal, arra vágyik, hogy a lehető leginkább megismerje Őt, és arra is, hogy megismerje az Atya tervét, melyet Krisztus nyilatkoztatott ki. A hívő elfogadás (*fides qua*)²⁵⁴ megköveteli a hit igazságainak ismeretét (*fides quae*). Az emberi kapcsolatokban is egy személy iránti szeretet egyre mélyebb megismerést igényel. A katekézisnek éppen ezért el kell vezetnie „az isteni terv teljes igazságának fokozatos megértésére”²⁵⁵ azáltal, hogy Jézus Krisztus tanítványait bevezeti a hagyomány és a Szentírás megismerésébe, melyek „Jézus Krisztus mindent fölülmúló ismeretét” (*Fil 3,8*)²⁵⁶ jelentik.

A hit mélyebb megismerése keresztény módon világítja meg az emberi létet, táplálja a hit életét, és képessé tesz arra, hogy az ember tanúságot tegyen hitéről a világban. A Szentírás és az Egyház hitének összefoglalása, a *hitvallás átadása* e feladat megvalósítását jelenti.

– A liturgikus nevelés

„Krisztus mindig jelen van Egyházában, kiváltképpen a liturgikus cselekményekben”,²⁵⁷ ezért a Jézus Krisztussal való közösség elvezet a szentségekben és egész különlegesen az Eucharisziában való üdvözítő jelenlétének ünneplésére. Az Egyház nagyon óhajtja, hogy minden keresztény hívőt vezessenek el erre a teljes, tudatos és tevékeny részvételre, amit megkíván a liturgiának a természete és a hívők keresztségből fakadó általános papságának méltósága.²⁵⁸ Ezért a katekézisnek azon túlmenően, hogy elősegíti a liturgia és a szentségek megismerését, Jézus Krisztus tanítványait nevelnie kell „az imádságra, a hálaadásra, a bűnbánatra, a bizalomteljes kérésre, a közösségi érzékre, a szimbolikus nyelvre ...”,²⁵⁹ mert minderre szükség van az igazi liturgikus élethez.

– Erkölcsi nevelés

A Jézus Krisztushoz való megtérés magában foglalja az Ő követését is. Ezért a katekézisben a tanítványoknak át kell adnia a Mester sajátos magatartásformáit. Így egy belső átalakulás útjára lépnek, melyen – részesedve az Úr húsvéti misztériumában – „a régi emberből új emberré válnak Krisztusban.”²⁶⁰ A hegyi beszédben, melyben Jézus megismétli a tízparancsolatot és megtölti azt a boldogságok lelkületével,²⁶¹ a ma annyira szükséges erkölcsi nevelésben nélkülözhetetlen hivatkozási pont. Az evangelizáció, mely „mindig magában foglalja az erkölcs hirdetését és előadását is”,²⁶² akkor mutatja meg megszólító erejét, amikor a hirdetett szóval együtt a megélt szót is föl tudja ajánlani. Ennek az erkölcsi tanúságtételnek, melyre a katekézis fölkészít, meg kell mutatnia az evangélium erkölcsi-társadalmi következményeit is.²⁶³

²⁵⁴ Vö. DCG (1971) 36a.

²⁵⁵ DCG (1971) 24.

²⁵⁶ DV 25a.

²⁵⁷ SC 7.

²⁵⁸ Vö. SC 14.

²⁵⁹ DCG (1971) 25b.

²⁶⁰ AG 13.

²⁶¹ Vö. Hittani Kongregáció: *Libertatis conscientia* instrukció 62. (1986. III. 22.): AAS 79 (1987) 554–99; KEK 1965–86. az 1697. § részletesen leírja a katekézissel szemben erkölcsi szempontból támasztott követelményeket.

²⁶² VS 107.

²⁶³ Vö. CT 29f.

– *Imádságra nevelés*

A Jézus Krisztussal való közösség a tanítványokat elvezeti Mesterük imádkozó és szemlélődő lelkületére. A Jézussal való imádkozás tanulása azt jelenti, hogy ugyanazokkal az érzésekkel imádkozunk, melyekkel Ő fordult az Atyához: imádással, dicsérettel, hálaadással, gyermeki bizalommal, kéréssel, dicsősége fölötti csodálattal. Ezek az érzések tükröződnek a Miatyánkban, abban az imádságban, melyre Jézus tanította meg tanítványait, s amely minden keresztény imádság modellje. Az egész evangélium összefoglalását jelentő²⁶⁴ „*Miatyánk átadása*”²⁶⁵ e célt szolgálja. Amikor a katekézist imádságos lelkület hatja át, az egész keresztény élet megismerése mélyül el. Erre az imádságos lelkületre különösen akkor van szükség, amikor a katekumenok és a katekézis növendékei az Evangélium súlyosabb követelményeivel találkoznak és gyengének érzik magukat, vagy amikor ámulattal veszik észre Isten beavatkozását életükbe.

A katekézis további fő feladatai: beavatás a közösségi életbe és a misszióba, illetve nevelés a közösségi életre és a misszióra

86. A katekézis a keresztény embert fölkészíti arra, hogy közösségben éljen és tevékenyen vegyen részt az Egyház életében és küldetésében. A II. Vatikáni Zsinat fölszólítja a lelkipászorokat, hogy „a kellő módon ápolják a közösségi szellemet”,²⁶⁶ a katekumenokat pedig arra, hogy „tanulják meg a tevékeny együttműködést az Egyház evangelizációjában és építésében.”²⁶⁷

– *Nevelés a közösségi életre*

a) A keresztény közösségi élet nem improvizációk halmaza, ezért gondosan nevelni kell rá. Ennek elérése érdekében a katekézisnek fejleszteni kell azokat az erényeket, melyeket Máté evangéliuma közöl Jézusnak a közösségi életre vonatkozó tanításából: az egyszerűséget és az alázatosságot („ha olyanok nem lesztek, mint a kisdedek...”, *Mt 18,3*); a kisebbekről való gondoskodás („aki megbotránkoztat egyet is e kicsinyek közül...”, *Mt 18,6*); a különleges törődés az eltávolodottakkal („Menjetek Izrael házának elveszett juhaihoz...”, *Mt 18,12*); a testvéri feddés („menj, fedd meg négy szemköt...”, *Mt 18,15*); a közös imádság („ha ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben...”, *Mt 18,19*); a kölcsönös megbocsátás („hetvenszer hétszer is...”, *Mt 18,22*). A testvéri szeretet ezeket az erényeket mind magában foglalja („úgy szeressétek egymást, amint Én szerettelek titeket” *Jn 13,34*).

b) Miközben a katekézis e közösségi érzékre nevel, gondoskodnia kell az ökumenikus lelkületről is, és bátorítania kell a testvéri magatartást a többi egyházak és egyházi közösségek tagjai felé. Ennek érdekében világosan kell közölnie a katolikus Egyház egész tanítását, kerülvén a megtévesztő kifejezéseket vagy előadásmódot. Segítenie kell „a többi vallások jó megismerését”,²⁶⁸ melyekkel közösen birtokolunk olyan értékeket, mint „Isten írott Igéje, a kegyelmi élet, a hit, a remény és a szeretet és a Szentlélek egyéb belső ajándékai”.²⁶⁹ A katekézisnek annyira lesz ökumenikus dimenziója, amennyire föl tudja

²⁶⁴ Vö. KEK 2761.

²⁶⁵ OICA 25, 188–191.

²⁶⁶ PO 6b.

²⁶⁷ AG 14d.

²⁶⁸ DCG (1971) 27.

²⁶⁹ UR 3b.

ébreszteni és táplálni tudja „az egység igaz vágyát”,²⁷⁰ nem egy könnyű irenizmus, hanem a tökéletes egység elérésére, akkor és úgy, amikor és ahogyan azt az Úr akarja.

– *Beavatás a misszióba*

a) A katekézis nyitott a missziós buzgóság felé is.²⁷¹ Törekszik rászoktatni Jézus tanítványait arra, hogy keresztényként legyenek jelen a társadalomban, a társadalmi, kulturális és szakmai életben. Arra is fölkészíti őket, hogy hivatásuknak megfelelően vegyenek részt a különböző egyházi szolgálatokban. A laikus hívők számára ez az evangelizáló feladat a keresztény beavatás szentségeiből és hivatásuk világi jellegéből fakad.²⁷² Föl kell használni minden eszközt a papi, a szerzetesi és apostoli élet minden formájára szóló, továbbá missziós hivatások ébresztésére.

A katekézisnek fejlesztenie kell azokat az evangéliumi erényeket, melyeket Jézus sürgetett tanítványainál, amikor misszióba küldte őket: keresni az elveszett bárányt; tanítani és gyógyítani; arany és erszény nélkül szegénynek lenni; elviselni az elutasítást és az üldözést; szilárdan hinni az Atyában és a Szentlélek segítségével; az országért való munka örömén kívül nem várni más jutalmat.²⁷³

b) A katekézis, miközben erre a missziós lelkületre nevel, fölkészít a vallások közötti dialógusra is, mely alkalmassá teheti a hívőket arra, hogy termékeny kapcsolatban legyenek más vallású férfiakkal és nőkkel.²⁷⁴ A katekézisnek meg kell mutatnia, hogy az Egyház nem keresztény vallásokkal való kapcsolatában első helyen áll az emberi nem közös eredete és célja, és az Igének azok a „magvai”, melyeket Isten azokban a vallásokban helyezett el. A katekézisnek segítenie kell „Krisztus hirdetésének” és „a vallások közötti dialógusnak” megkülönböztetésében és összekapcsolásában. E két elemet, miközben kapcsolatukat ápolják, nem szabad sem összekeverni, sem egyenrangúnak tekinteni.²⁷⁵ Ugyanis „a dialógus nem ment föl az evangelizáció kötelezettsége alól.”²⁷⁶

Megfontolások a katekézis ezen feladatainak összességéről

87. A katekézis feladatai, mint látható, gazdagon összetett valóságot képeznek, melynek egészéről érdemes néhány megfontolást megfogalmazni.

– Az összes feladatra szükség van. Miként az emberi szervezet számára életfeltétel, hogy összes szervei jól működjenek, úgy a keresztény élet érlelődése számára minden dimenzióját ki kell munkálni: a hit megismerését, a liturgikus életet, az erkölcsi nevelést, az imádságot, a közösséghez tartozást, a missziós lelkületet. Ha a katekézis ezek bármelyikét mellőzné, a keresztény hit fejlődése nem volna teljes.

– Minden feladat a maga módján szolgálja a katekézis végső célját. Az erkölcsi nevelés például lényegét tekintve krisztológikus és szentháromságos, egyházi érzékkel teljes és nyitott a társadalmi dimenzióra. Ugyanez érvényes a liturgikus nevelésre is, mely lényegét

²⁷⁰ CT 32; vö. KEK 821; CT 32, 34.

²⁷¹ Vö. CT 24c; DCG (1971) 28.

²⁷² Vö. LG 31b; ChL 15; KEK 898–900.

²⁷³ Vö. Mt 10,5–42; Lk 10,1–20.

²⁷⁴ Vö. EN 53; RM 55–57.

²⁷⁵ Vö. RM 55b; A Vallások Közötti Dialógus Pápai Tanácsa és a Népek Evangelizációjának Kongregációja: *Dialogo e Annuncio. Riflessioni e orientamenti de Evangelio nuntiando et de Dialogo inter religioso*. (1991. V. 19.) 14–54; AAS 84 (1992) 419–432; KEK 839–845; e Dokumentum 193–201.

²⁷⁶ RM 55a.

tekintve vallási és egyházi természetű, ugyanakkor nagyon igényes a világnak szóló evangelizációs elkötelezettség tekintetében.

– Az egyes feladatok magukban foglalják és kibontakoztatják egymást. Minden nagy kateketikai témának – például az Atya Istenről szóló katekézisnek – van ismeretközlő oldala és vannak erkölcsi következményei, az imádságban mélyül el, és megjelenik a tanúságtételben. Az egyik feladat hívja a másikat: a hitbeli ismeret alkalmassá tesz a misszióra; a szentségi élet erőt ad az erkölcsi átalakuláshoz.

– Feladatai megoldásához a katekézisnek két nagy eszköze van: az evangéliumi üzenet átadása és a keresztény élet gyakorlata.²⁷⁷ A liturgikus nevelésnek például el kell magyaráznia, hogy mi a keresztény liturgia és mik a szentségek; de meg is kell tapasztaltatnia a különféle szertartásokat, föl kell fedeztetnie és meg kell szerettetnie a szimbólumokat, a gesztusok értelmét stb. Az erkölcsi nevelés nem csupán a keresztény erkölcs tanítását közli, hanem tevékenyen fejleszti az evangéliumi erényeket és a keresztény értékeket.

– A hitre nevelésben a hit úgy is megjelenik, mint „ajándék”, és úgy is, mint „feladat”. A hit megismerése, a liturgikus élet, a krisztuskövetés mind-mind a Szentlélek imádságban elnyert ajándéka, ugyanakkor lelki, erkölcsi, tanúságtételi szempontból feladat. Mindkét jelleget – ajándék és feladat – gondozni kell.²⁷⁸

– A hit minden dimenziójának, miként a hit egészének is, gyökeret kell vernie az emberi tapasztalatban, anélkül, hogy a személyben valami idegen vagy elszigetelt jelenség lenne. A hitbeli ismeret nagyon jelentős, megvilágítja az egész emberi létet és párbeszédet folytat a kultúrával; a liturgiában az egész személyes élet lelki áldozattá válik; az evangéliumi erkölcs befogadja és fölemeli az emberi értékeket; az imádság nyitott minden személyes és társadalmi probléma felé.²⁷⁹

Miként az 1971-es Direktórium jelezte, „nagyon fontos, hogy e sok vonás gazdagságát a katekézis úgy őrizze meg, hogy egyik se szakadjon el a többitől és ne legyen a többi kárára.”²⁸⁰

A keresztségi katekumenátus: szerkezet és fokozatosság

88. Az isteni kegyelem hatására ébredt és az Egyház tevékenysége által kiművelt hit érlelődési folyamaton megy keresztül. A katekézis e fejlődés szolgálatában végzett fokozatos tevékenység. A jó katekézis fokozatosan van elrendezve.²⁸¹

A keresztségi katekumenátus négy fokozatú:

– *az előkatekumenátusban*²⁸² van a megtérésre előkészítő első evangelizáció helye, és itt bontakozik ki az első igehirdetés kérügmája;

– *a szoros értelemben vett katekumenátus*²⁸³ kezdetén van az „evangéliumok átadása” és egy átfogó katekézis ideje;²⁸⁴

– *a tisztulás és megvilágosodás ideje*²⁸⁵ intenzív előkészület a beavató szentségekre és benne a „hitvallás átadása”²⁸⁶ és a „Miatyánk átadása”,²⁸⁷

²⁷⁷ Vö. CIC 773; 788, 2.

²⁷⁸ DCG (1971) 22–23.

²⁷⁹ DCG (1971) 26.

²⁸⁰ DCG (1971) 31b.

²⁸¹ Vö. OICA 19.

²⁸² Ua. 9–13.

²⁸³ OICA 14–20; 68–72; 98–105.

²⁸⁴ Ua. 93; vö. NDP 8c.

²⁸⁵ Ua. 21–26; 133–142; 152–159.

²⁸⁶ Ua. 25; 183–87.

²⁸⁷ Ua. 25; 188–92

– a *müsztagógia*²⁸⁸ a szentségek fölvetelének és a közösségbe való belépésnek ideje.

89. Ezek a nagy katekumenátusi hagyomány bölcsességével telt szakaszok inspirálják a katekézis fokozatosságát.²⁸⁹ Az egyházatyák korában ugyanis a katekumenképzés első szakasza a biblikus katekézis volt, mely az üdvösség történetének elbeszélésére koncentrált; ezt követte a keresztségi előkészület, a doktrinális katekézis, mely elmagyarázta az átadott hitvallást és Miatyánkot, erkölcsi következményeivel együtt; a beavató szentségek kiszolgáltatását követte a müsztagogikus katekézis, mely segített elmélyíteni a beavató szentségek misztériumát és beépülni a közösségbe. Ez a patrisztikus fölfogás világosság a mai katekumenátus és a beavató katekézis számára.

A beavató katekézis, amennyiben a megtérés folyamatát kíséri, lényege szerint fokozatos; s amennyiben annak szolgálatában áll, aki elhatározta, hogy követi Krisztust, kifejezetten krisztocentrikus.

A keresztségi katekumenátus mint az katekézis inspirálója az Egyházban

90. Tekintettel arra, hogy a pogányoknak szóló misszió mint az Egyház egész missziós tevékenysége számára, a hozzá kapcsolódó keresztségi katekumenátus sugalmazó modell az egész katekézis számára.²⁹⁰ Ezért jó kiemelni a katekumenátusnak azon elemeit, melyeknek inspirálniuk kell a katekézist, s magának ennek az inspirációnak a jelentését. Előre kell azonban bocsátanunk, hogy a katekézis növendékei és a katekumenok,²⁹¹ továbbá a keresztség utáni és a keresztség előtti katekézisek között alapvető különbség van. E különbség a beavató szentségekből származik, melyeket már megkaptak a katekézis növendékei, „beléptek az Egyházba és az ország gyermekei lettek a keresztség által”. Az ő megtérésük alapja a már megkapott keresztség, melynek erőit ki kell bontakoztatniuk.²⁹²

91. E lényegi különbség figyelembevételével most sorra vesszük a keresztségi katekumenátus néhány elemét, melyeknek inspirálóan kell hatniuk a keresztség utáni katekézisre:

– A keresztségi katekumenátus az egész Egyházat mindig emlékezteti a *beavatás feladatának* – és fő alkotórészeinek – alapvető jelentőségére: a keresztség, a bérmlás és az Eucharisztia katekéziseire és szentségeire. A keresztesny beavatás lelkipásztori tevékenysége életfontosságú minden részegyház számára.

– A keresztségi katekumenátus *az egész keresztesny közösség* gondja. Ugyanis „a keresztesny beavatás nemcsak a katekéták és papok, hanem az egész hívő közösség, különösen

²⁸⁸ Ua. 37–40; 235–39.

²⁸⁹ E fokozatosság mutatkozik meg az elnevezésekben is, melyeket az Egyház azokra használ, akik a keresztesny katekumenátus különböző szakaszaiban vannak: „*szimpatizáns*” (OICA 12), aki már hajlik a hitre, de még nem hisz teljesen; „*katekumen*” (17–18), aki már eldöntötte, hogy követi Krisztust; „*választott*” vagy „*folyamodó*” (24), akit meghívtak, hogy keresztesnydjék meg; „*neofita*” (31–36), az újonnan megkeresztelt; „*keresztesny hívő*” (39), a keresztesny közösség aktív, érett hitű tagja.

²⁹⁰ Vö. NDP 8; EN 44; ChL 61.

²⁹¹ A jelen *Direktóriumban* gondosan különbséget tesznek a katekumenok és a katekézis növendékei között. A CIC 204 és 205. kánonja az Egyházzal való egység különbségére emlékeztet a „katekumenok” és a „Krisztus-hívők” között.

²⁹² OICA 295. Ugyanez a 4. fejezetben olyan felnött megkereszteltekről beszél, akiknek szükségük van a bevezető katekézisre. A CT 44 pontosan leírja a körülményeket, melyek e beavató katekézist szükségessé teszi.

pedig a keresztszülők feladata”.²⁹³ A katekumenátus intézménye így növeli az Egyházban a lelki anyaság tudatát, melyet a hitre nevelés minden formájában gyakorol.²⁹⁴

– A keresztségi katekumenátust teljesen áthatja Krisztus húsvéti misztériuma. Ezért „az egész beavatásnak világosan meg kell mutatnia a maga húsvéti jellegét”.²⁹⁵ A keresztény liturgia központja, a húsvéti vigília és ennek keresztségi lelkiisége az egész katekézisére inspirálóan hat.

– A keresztségi katekumenátus az „inkulturáció” kiindulási helye is. Isten – egy konkrét történelmi pillanatban emberré lett – Fia megtestesülésének példáját követve az Egyház a katekumenokat a maguk teljességében, kulturális megkötöttségeikkel együtt fogadja be. Az egész katekizáló tevékenység része annak a feladatnak, hogy az Egyház katolicitásába beépítsék az „Igénék” a népekben és az egyénekből származó igaz magvait.²⁹⁶

– Végezetül a keresztségi katekumenátus mint *nevelői folyamat és a hit igazi iskolája* lendületet és néhány sajátosságot ad a keresztség utáni katekézisnek: a nevelés intenzitását és integritását; jól elhatárolható szakaszokból álló fokozatosságát; kapcsolatait a főként biblikus és liturgikus szertartásokkal, szimbólumokkal és jelekkel; állandó kapcsolatát a keresztény közösséggel.

A keresztség utáni katekézis – anélkül, hogy egyszerűen másolnia kellene a keresztségi katekumenátust, és elismervén a katekézis növendékeiben megkeresztelt voltukat – jól teszi, ha merít a „keresztény élet ezen előkészítő iskolájából”²⁹⁷ és engedi, hogy ennek fő jellegzetességei termékenyítően hassanak rá.

---

²⁹³ AG 14d.

²⁹⁴ Methodius Olympius például a keresztény közösségnek ezt az *anyai tevékenységét* tartja szem előtt, amikor ezt írja: „Akik pedig még tökéletlenek és most kezdik szokni a fegyelmet, azokat a tökéletesebbek anyaként hozzák világra és nevelik.” (Symposium III, 8: SCh 95, 111). Vö. Nagy Szent Gergely: *Homiliarum in evangelia*, I, III, 2: PL 76, 1086.

²⁹⁵ OICA 8.

²⁹⁶ Vö. CT 53.

²⁹⁷ „A felnőttek katechumenátusa, amely katekézis, liturgikus részvétel és közösségi élet egyszerre, egyszerű példát ad arra, hogy hogyan találkoznak a különféle lelkipásztori tevékenységek.” DCG (1971) 130.

Második rész: Az evangéliumi üzenet

„Az örök élet pedig az, hogy megismerjenek téged, egyedül igaz Istent, és akit küldtél, Jézus Krisztust” (Jn 17,3)

„Jézus Galileába ment, és ott hirdette Isten evangéliumát és mondta: »Beteljesedett az idő és már közel van Isten országa. Tartsatok bűnbánatot és higgyetek az evangéliumnak.«”(Mk 1,14–15)

„Figyelmetekbe ajánlom, testvérek, az evangéliumot, melyet hirdettem nektek... elsősorban azt hagytam rátok, amit magam is kaptam, hogy Krisztus meghalt a bűneinkért az Írások szerint, s hogy eltemették, s hogy öltámadott harmadnapon az Írások szerint.” (1Kor 15,1–4)

E rész tartalma és célja

92. A keresztény hitet, mely által az ember kimondja a maga „igen”-jét Jézus Krisztusra, két szempontból lehet nézni:

– mint az önmagát kinyilatkoztató Istenhez való ragaszkodást a kegyelem hatására; ebben az esetben a hit a teljes ráhagyatkozás Isten Szavára (*fides qua*).

– mint a kinyilatkoztatás és az evangéliumi üzenet tartalmát; ebben az esetben a hit törekvés arra, hogy egyre jobban megismerje e Szó mélyebb értelmét (*fides quae*).

E két szempont természete szerint elválaszthatatlan. A hit érése és növekedése megköveteli szerves és párhuzamos fejlődését. Módszertani megfontolásokból azonban külön-külön is lehet szemlélni őket.²⁹⁸

93. E második részben az evangéliumi üzenet tartalmáról lesz szó (*fides quae*).

– Az első fejezet elmondja azokat a szabályokat és kritériumokat, melyekhez a katekézisnek igazodnia kell közölt tartalma megalapozásában, megfogalmazásában és előadásában. Az Ige szolgálatának ugyanis minden formája a saját jellegének megfelelően rendezi el és mutatja be az evangéliumi üzenetet.

– A második fejezetben a hit tartalmáról lesz szó úgy, ahogy a Katolikus Egyház Katekizmusa a katekézis anyagának alapszövegeként azt előadja. Útmutatásokat adunk segítségül a Katekizmus elsajátításához és az Egyház kateketikai tevékenységén belüli elhelyezéséhez. Emellett néhány támpontot adunk ahhoz, hogy a Katolikus Egyház Katekizmusát alapul véve a részegyházakban kidolgozzák a helyi katekizmusokat, melyek – örizvén a hit egységét – tekintettel vannak a különböző helyzetekre és kultúrákra.

²⁹⁸ DCG (1971) 36a.

Első fejezet: Az evangéliumi üzenet katekézisben történő bemutatásának szabályai és sajátosságai

„Halljad, Izrael! Az Úr, a mi Istenünk az egyetlen Úr! Szeresd Uradat Istenedet szíved, lelked mélyéből, minden erőddel! Ezeket a parancsolatokat, melyeket ma szabok neked, őrizd meg szívedben és védj gyermekeidnek is eszébe, beszélj róluk amikor otthon tartózkodsz és amikor úton vagy, amikor lefekszel és amikor fölkelsz. Igen, jelként kösd őket a kezedre, legyenek ékesség a homlokodon. Írd fel őket házad ajtófélfájára és kapujára! „ (MTörv 6,4–9)

„És az Ige testté lett és közöttünk lakozott.” (Jn 1,14)

Isten igéje a katekézis forrása

94. A forrás, melyből a katekézis üzenetét meríti, Isten Igéje:

„A katekézis tanításának anyagát mindig Isten Igéjének abból az eleven forrásából meríti, melyet a Szenthagyomány és a Szentírás által kapott. Mert a Szenthagyomány és a Szentírás Isten Igéjének egyetlen letéteményét alkotják, amely az Egyházra van bízva.”²⁹⁹

E „hitletétemény”³⁰⁰ olyan, mint a családfő kincstára, melyet az Egyházra, Isten családjára bízott, s ő ebből állandóan előhoz újat és régít egyaránt.³⁰¹ Az Atya valamennyi gyermeke, akiket az Ő Lelke éltet, az Igének ebből a kincstárából táplálkoznak. Tudják, hogy az Ige, Jézus Krisztus, tudniillik az emberré lett Ige, akinek hangja állandóan hangzik a Szentlélek által az Egyházban és a világban.

Isten Igéje a csodálatos isteni „lehajlása”³⁰² által szól hozzánk és ér el hozzánk emberi „cselekedetek és szavak” által úgy, „miként egykor az örök Atya Igéje az emberi természet gyöngeségét magára véve hasonló lett az emberekhez”.³⁰³ Isten szavaként emberi szavakban fejezi ki magát, s bár nagyon közeli, mégis mintegy elfátyolozott marad „kiüresített” állapotban. Ezért a Szentlélektől vezetve az Egyháznak mindig értelmeznie kell, s miközben mélyen hívő lélekkel szemléli, „jámboran hallgatja, szentül őrzi és hűségesen adja elő”.³⁰⁴

A katekézis üzenetének forrása és „forrásai”³⁰⁵

95. Isten Igéjét, mely a Szent Hagományban és a Szentírásban található:

– szemléljük és egyre mélyebben megértjük Isten egész népének hitérzékével a Tanítóhivatal vezetése alatt, mely tekintéllyel magyarázza azt;

²⁹⁹ CT 27.

³⁰⁰ Vö. DV 10; 1Tim 6,20; 2Tim 1,14.

³⁰¹ Vö. Mt 13,52.

³⁰² DV 13.

³⁰³ Uo.

³⁰⁴ DV 10.

³⁰⁵ Mint látható, a forrás és a források kettős kifejezését használjuk. A katekézis forrásáról azért beszélünk, hogy hangsúlyozzuk Isten szavának egyetlenségét, emlékeztetve a *Dei Verbumban* adott kinyilatkoztatás fogalomra. Ezt követte a CT 27, amely beszél a katekézis forrásáról is. Ennek ellenére megtartottuk a források kifejezést, követve a hagyományos kateketikai szóhasználatot, utalásul azokra a konkrét helyekre, melyekből a katekézis anyagát meríti. Vö. DCG (1971) 45.

- ünnepeljük a liturgiában, ahol állandóan hirdetjük, hallgatjuk, elsajátítjuk és magyarázzuk;
- tükrözi az Egyház élete a maga kétezer éves történelmében a keresztények, főként a szentek tanúságtételében;
- elmélyíti a teológiai kutatás, mely segíti a hívőket, hogy előrehaladjanak a hit misztériumai eleven megértésében;
- látjuk azokban az igaz vallási és erkölcsi értékekben, melyek mint az Ige magvai szét vannak szórva az emberi társadalmakban és a különböző kultúrákban.

96. Mindezek fő- vagy kiegészítő forrásai a katekézisnek, melyek közül egyiket sem szabad szinonim értelemben venni.³⁰⁶ A Szentírás ugyanis „Istennek a Szentlélek sugalmazására írásba foglalt szava”,³⁰⁷ a Szent Hagymány pedig „Isten szavát, melyet Krisztus Urunk és a Szentlélek bízott az apostolokra, sértetlenül származtatja át”.³⁰⁸ A Tanítóhivatal feladata, hogy „tekintéllyel magyarázza Isten szavát”,³⁰⁹ s ezáltal – Jézus Krisztus nevében – alapvető egyházi szolgálatot végez. A szorosan összetartozó és összekapcsolódó Hagymány, a Szentírás és a Tanítóhivatal, „mindegyik a maga módján”³¹⁰ a katekézis fő forrása.

A katekézis „forrásai” mindegyikének megvan a maga saját nyelve, mely a „hit dokumentumainak” változatos gazdagságában nyilvánul meg. A katekézis e dokumentumok élő hagyománya:³¹¹ perikópák, liturgikus szövegek, egyházatyák írásai, a Tanítóhivatal formulái, hitvallások, a szentek tanúságtétele, teológiai reflexiók.

Isten szavának élő forrása és belőle fakadó és azt kibontakoztató „források” biztosítják a katekézisnek a sajátosságokat, melyek szerint üzenetét át tudja adni mindazoknak, akikben megérlelődött az elhatározás, hogy követik Jézus Krisztust.

Az üzenet előadásának sajátosságai

97. A katekézisben az evangéliumi üzenet bemutatásának kritériumai szorosan összefüggenek egymással, mert egyetlen forrásból fakadnak.

- A Jézus Krisztus személyében koncentrált üzenet (*Krisztus-központúság*) belső természete szerint vezet be ennek az üzenetnek *szentháromságos dimenziójába*.

- *Az üdvösség ajándékában* koncentrált Ország örömhírének hirdetése magában foglalja a *szabadítás* üzenetét.

- Az üzenet *egyházi* jellege *történeti* jellegére utal, mert a katekézis – mint az evangelizáció egésze is – „az Egyház idejében” valósul meg.

- Az evangéliumi üzenet, mivel az örömhír minden népnek szól, törekszik az *inkulturációra*, mely csak akkor valósulhat meg igazán, ha az üzenetet *teljes egészében és tisztán* adják át.

- Az evangéliumi üzenet szükségszerűen *rendszerbe foglalt üzenet* saját igazság-hierarchiával. Az evangéliumnak ez a harmonikus látása alakítja át *jelentőségteljes* eseményé az emberi személy számára.

Jóllehet ezek a kritériumok az Ige egész szolgálatára érvényesek, most a katekézisre vonatkozóan fejtjük ki őket.

³⁰⁶ Vö. DCG (1971) 45b.

³⁰⁷ DV 9.

³⁰⁸ Uo.

³⁰⁹ DV 10b.

³¹⁰ DV 10c.

³¹¹ Vö. NPD 9.

Az evangéliumi üzenet Krisztus-központúsága

98. Jézus Krisztus nem csupán közvetíti Isten szavát: Ő maga Isten szava. Ezért a katekézis – teljes egészében – kapcsolatot jelent Ővele.

Ebben az értelemben mindenekelőtt a „Krisztus-központúság”³¹² jellemző a katekéziszre és a következőket jelenti:

– Első helyen azt jelenti, hogy „a katekézis egy személyről, a Názáreti Jézus Krisztusról szól, az Atyának kegyelemmel és igazsággal teljes Egyszülöttéről”.³¹³ Valóban a katekézis alapvető feladata, hogy bemutassa Krisztust, s minden egyebet csak Ővele kapcsolatban. Amit ezzel elősegít, az Krisztus követése, a közösség Ővele: az üzenet minden részlete erre irányul.

– A Krisztus-központúság második helyen azt jelenti, hogy „Krisztus áll a katekézisben bemutatott üdvtörténet középpontjában.”³¹⁴ Ugyanis Ő az utolsó esemény, mely felé az egész szent történet tart. Ő az „idő teljességében” (*Gal 4,4*) jött el, és „az egész emberi történelem kulcsa, középpontja és célja.”³¹⁵ A katekézis üzenete segíti a keresztény embert abban, hogy megtalálja helyét a történelemben és aktív részese legyen, megmutatván, hogy Krisztus milyen módon végső értelme ennek a történelemnek.

– Továbbá a Krisztus-központúság azt jelenti, hogy az evangéliumi üzenet nem embertől való, hanem Isten szava. Az Egyház s nevében minden katekéta igazán elmondhatja: „Az én tanításom nem az enyém, hanem azé, aki engem küldött” (*Jn 7,16*). Ezért mindaz, amit a katekéta továbbad, „Jézus Krisztus tanítása, az igazság, amit Ő közöl, vagy pontosabban az igazság, ami Ő maga.”³¹⁶ A Krisztus-központúság kötelezi a katekézist, hogy azt adja át, amit Jézus tanít Istenről, az emberről, a boldogságról, az erkölcsi életről, a halálról... úgy, hogy semmit meg ne változtasson benne.³¹⁷

A kateketikai üzenet középpontjában a Jézus életét elbeszélő evangéliumok állnak. Mivel „kateketikai struktúrájuk”³¹⁸ van, azt a tanítást tartalmazzák, amit az első keresztény közösségek kaptak, s mely Jézus életét, üzenetét és üdvözítő tetteit közvetítette felénk. A katekézisben „a központi helyet a négy evangélium foglalja el, mert Jézus Krisztus áll a középpontjukban.”³¹⁹

Az evangéliumi üzenet szentháromságos Krisztus-központúsága

99. Istennek Szűz Mária Fiában, a Názáreti Jézusban megtestesült Igéje, az Atya Igéje, aki Lelke által szól a világhoz. Jézus állandóan az Atyára hivatkozik, akinek egyszülött Fiának tudja magát, és a Szentlélekre, akinek Fölkentjének tudja magát. Ő az „út”, mely bevezet Isten belső misztériumába.³²⁰

A katekézis Krisztus-központúsága természete szerint vezet el az Istenbe: az Atyába, a Fiúba és a Szentlélekbe vetett hit megvallásához. Lényege szerint szentháromságos Krisztus-központúság. A keresztények a keresztségben Krisztushoz válnak hasonlónak, aki „egy a

³¹² Vö. KEK 426–29; CT 5, 6; DCG (1971) 40.

³¹³ CT 5.

³¹⁴ DCG (1971) 41a; vö. 39–40, 44.

³¹⁵ GS 10.

³¹⁶ CT 6.

³¹⁷ Vö. *1Kor 15,1–4*; EN 15e, f.

³¹⁸ CT 11b.

³¹⁹ KEK 139.

³²⁰ Vö. *Jn 14,6*.

háromságból”,³²¹ és a megkeresztelteket e hasonlóság „fiúvá teszi a Fiúban” az Atyával és a Szentlélekkel közösségben. Ezért a hitük gyökeréig szentháromságos. „A Szentháromság misztériuma a keresztény hit és élet központi misztériuma.”³²²

100. Az evangéliumi üzenet szentháromságos Krisztus-központúsága készíti a katekézist többek között a következő témák kidolgozására:

– A katekézis belső szerkezete; a bemutatás minden esetben szentháromságosan Krisztus-központú: „Krisztus által az Atyához a Szentlélekben.”³²³ Egy olyan katekézis, mely e Három közül az egyiket elhagyná vagy megfélekedne „szerves” összetartozásukról, a keresztény üzenet eredetiségének elvesztését kockáztatná.³²⁴

– A katekézis Jézusnak az Atyáról, önmagáról mint Fiúról és a Szentlélekről adott kinyilatkoztatásának pedagógiáját követve mutatja be Isten belső életét az emberiség javára tett üdvözítő cselekedeteiből kiindulva.³²⁵ Isten művei kinyilatkoztatják, hogy ki Ő önmagában, s viszont, létének misztériuma megvilágítja minden művének megértését. Analóg módon így történik ez az emberi kapcsolatokban is: a személy cselekedetei által mutatja meg magát, s minél jobban ismerjük, annál jobban értjük a cselekedeteit.³²⁶

– Az egylényegű és három személyű Isten Jézus által kinyilatkoztatott belső életének bemutatása föltárja e misztérium éltető következményeit az emberek élete számára. Az egyetlen Isten megvallása azt jelenti, hogy „az embernek a személyes szabadságát nem szabad alávetnie föltételek nélkül egyetlen földi hatalomnak sem”.³²⁷ Továbbá azt jelenti, hogy az egy Isten – aki „személyek közössége” – képmására teremtett emberiség arra hivatott, hogy testvéri közösség legyen, mely az Atyának egyenlő személyi méltósággal bíró gyermekeiből áll.³²⁸ A keresztény istenfogalom emberi és társadalmi következményei mérhetetlenek. Az Egyház szentháromságos hitének megvallásában és hirdetésében „az Atya, a Fiú és a Szentlélek egységében egyesült népnek” tekinti magát.³²⁹

Az üdvösséget hirdető üzenet

101. Amit Jézus Istenről mond, örömhír az emberiség számára. Jézus ugyanis meghirdette Isten országát:³³⁰ Isten új és végső beavatkozását, melynek átformáló hatalma olyan, mint ami a világ teremtésében mutatkozott meg, sőt nagyobb annál.³³¹ Ebben az értelemben „az örömhír magva és központjaként Krisztus az üdvösséget hirdeti, Isten nagy ajándékát, mely nemcsak mindattól szabadít meg, ami nyomorítja az embert, hanem elsősorban a bűntől és a

³²¹ Az „egy a háromságból” kifejezést 553-ban az V. Egyetemes Konstantinápolyi Zsinat használta. Vö. DS 424; KEK 468.

³²² KEK 234; vö. 2157.

³²³ DCG (1971) 41; vö. *Ef 2, 18*.

³²⁴ DCG (1971) 41.

³²⁵ Vö. KEK 158, 236, 259.

³²⁶ Vö. KEK 236.

³²⁷ KEK 450.

³²⁸ Vö. KEK 1702, 1878. A SRS 40. az „egység modellje” kifejezést használja e témával kapcsolatban. A KEK 2845. a Szentháromság közösségét „minden kapcsolat igazsága forrásának és ismertetőjegyének” mondja.

³²⁹ LG 4b.

³³⁰ Vö. EN 11–14; RM 12–20; KEK 541–556.

³³¹ A liturgia a húsvéti vigiliában, az első olvasmány utáni I. könyörgésben ezt így fejezi ki: „Mindenható, örök Isten, aki csodálatos vagy minden művedben, add, hogy akiket megváltottál, azok megértsék, hogy a világ teremtése nem nagyobb műved, mint az, hogy az idők végén fölládoztatott a mi Husvétünk, Krisztus, ki Veled él és uralkodik mindörökkön örökké.” *Missale Romanum*, 1970, 276.

rossztól, és magával hozza az istenismeret, az istenlátás és a ráhagyatkozás örömét, és annak örömét, hogy Ő ismer bennünket”.³³²

A katekézis az Ország üzenetét adja át, ami Jézus igehirdetésének a központja. S közben az üzenet „lépésről lépésre elmélyül és kibontja következményeit”,³³³ s megmutatkoznak nagy hatásai a személyekre és a világra.

102. Az evangéliumi kérügma kibontásában a katekézis a következő alapvető szempontokat hangsúlyozza:

– Jézus az ország eljövételével együtt hirdeti és kinyilatkoztatja, hogy Isten nem egy távoli, megközelíthetetlen lény, „névtelen és távoli hatalom”,³³⁴ hanem Atya, aki jelen van teremtményei között, szeretetével és hatalmával tevékenykedve. Ez az egyszerű és közvetlen tanúságtétel Istenről, mint Atyáról a katekézisben alapvető.

– Jézus egyidejűleg megmutatja, hogy Isten országával együtt föl kínálja a teljes üdvösség ajándékát, megszabadít a bűntől, bevezet az Atyával való közösségbe, megajándékozik az istengyermekséggel, és a halál legyőzésével örök életet ígér.³³⁵ Ez a teljes üdvösség egyszerre immanens és eszkatologikus, „ebben az életben kezdődik el, de az örökkévalóságban válik teljessé”.³³⁶

– Amikor Jézus hirdeti az Országot, Isten igazságosságát hirdeti: meghirdeti az isteni ítéletet és a mi felelősségünket. Isten ítéletének hirdetése a maga lelkiismeretet nevelő hatalmával az evangélium központi témája és örömhír a világnak, és elhangzik azok felé, akik szomjaznak az igazságot, s mindazok felé, akik azt meg akarják valósítani, de azok felé is, akik nem tudtak szeretni és másokkal együttműködni, mert a bűnbánat és a bűnbocsánat lehetséges, hiszen Krisztus keresztségében megtaláljuk a bűntől való megváltást. A meghívás a megtérésre és arra, hogy higgyünk az Ország evangéliumának – mely az igazságosság, a szeretet és a béke országa, s melynek fényénél megítéltetünk – alapvető a katekézis számára.

– Jézus kijelenti, hogy Isten országa Benne, az Ő személyében kezdődik.³³⁷ Kinyilatkoztatja ugyanis, hogy Ő, aki Úrrá lett, valósítja meg ezt az országot mindaddig, amíg beteljesedvén át nem adja az Atyának, amikor majd újra eljön dicsőségben.³³⁸ „Ez az Ország misztérium formájában már jelen van ezen a világon, de az Úr eljövetelkor válik teljessé.”³³⁹

– Jézus azt is megmutatja, hogy tanítványainak közössége, az ő Egyháza „itt a földön ennek az országnak csírája és kezdete”.³⁴⁰ Az Egyház mint kovász a tésztaiban, arra vágyik, hogy Isten országa mint hatalmas fa növekedjék a világban, befogadván magába minden népet és minden kultúrát. „Az Egyház valójában az Ország szolgálatában áll.”³⁴¹

– Végül Jézus kinyilatkoztatja, hogy az emberi történelem nem a megsemmisülés felé tart, hanem kegyelmeivel és bűneivel afelé, hogy – Őbenne – fölvetessék Istenbe és átalakuljon. A történelem az atyai ház felé zarándokolva már előízét adja a jövő világnak, ahol miután megtisztul és fölvetetik, eléri tökéletességét. „Az evangelizációnak tartalmaznia

³³² EN 9.

³³³ CT 25.

³³⁴ EN 26.

³³⁵ Az üdvösség ezen ajándékát hozza „a hit és az Egyház szentségei kegyelme által kapott megigazulás. E kegyelem megszabadít a bűntől és bevezet az Istennel való közösségbe.” LC 52.

³³⁶ EN 27.

³³⁷ Vö. LG 3, 5.

³³⁸ Vö. RM 16.

³³⁹ GS 39.

³⁴⁰ LG 5.

³⁴¹ RM 20.

kell, a jelen állapothoz kapcsolódó, ugyanakkor attól különböző másik élet – ami az emberek nagyszerű és örök hivatása – próféciáját.”³⁴²

A szabadítás üzenete

103. Isten országának üdvösséget hirdető örömhíre magában foglalja a szabadítás üzenetét.³⁴³ Az országot hirdetve Jézus egész különösen fordult a szegényekhez: „Boldogok vagytok ti, szegények, mert tiétek az Isten országa. Boldogok vagytok, akik most éheztek, mert jól fogtok lakni. Boldogok vagytok, akik most sírtok, mert nevetni fogtok.” (Lk 6,20–21) Jézusnak ezek a szenvedőkhöz intézett boldogságai annak az üdvösségnek eszkatologikus meghirdetése, melyet az Ország hoz magával. Azokat a fájdalmas tapasztalatokat érinti, melyre az evangélium annyira érzékeny: a szegénységet, az éhséget, az emberi fájdalmat.

Jézus tanítványainak közössége, az Egyház ugyanazzal az érzékenységgel fordul az emberek felé, mint egykor Mestere. Együttérző fájdalommal fordul azon népek felé, „melyek minden erőfeszítést megtesznek, hogy legyőzzék az őket az élet peremére szorító bajokat: az éhséget, a járványokat, az analfabétizmust, a nyomort, a nemzetközi kapcsolatok igazságtalanságait... a gazdasági és kulturális új gyarmatosítást.”³⁴⁴ A szegénység minden formája, „nemcsak a gazdasági, hanem a kulturális és vallási”³⁴⁵ szegénység is, foglalkoztatja az Egyházat.

Küldetésének fontos elemeként „az Egyház kötelessége hirdetni a szabadulást sok százmillió embernek, mivel közülük nagyon sokan gyermekei; kötelessége segíteni e szabadulás megszületését, tanúskodni róla, egész a teljes megvalósulásig”.³⁴⁶

104. A katekézis, hogy a keresztényeket e feladatra fölkészítse, gondoskodik a következőkről:

– A szabadítás üzenetét „az evangelizáció sajátosan vallásos céljának”³⁴⁷ távlatába állítja be, mert elveszítené létjogosultságát, „ha eltérne attól a vallási tengelytől, melyet követnie kell, ami minden egyebet megelőzve Isten országa a maga teljes teológiai értelmében”.³⁴⁸ Ezért a szabadítás üzenete „nem korlátozódhat az egyszerű és szűk gazdasági, politikai, társadalmi vagy kulturális keretek közé, hanem az egész emberre kell vonatkoznia, minden összetevőjére, beleértve nyitottságát az abszolútum, Isten felé is”.³⁴⁹

– A katekézis, miközben az erkölcsi nevelés feladatát végzi, a keresztény szociális erkölcsöt úgy mutatja be, mint az isteni igazságosság követelményét és „a Krisztus által megvalósított radikális szabadítás”³⁵⁰ következményét. Ez ugyanis valójában a jó hír, melyet a keresztények reményteli szívvel vallanak: Krisztus megszabadította és folyamatosan megszabadítja a világot. Ebből születik a keresztény gyakorlat, mely a szeretet nagy parancsának teljesítése.

Hasonlóképpen miközben fölkészít a misszióra, a katekézis fölébreszti a katekumenokban és a katekézis növendékeiben „a szegényekkel való megkülönböztetett törődést”,³⁵¹ mely „nem partikularizmus vagy szektásság jele, hanem az Egyház küldetésének és természetének

³⁴² EN 28.

³⁴³ Vö. EN 30–35.

³⁴⁴ EN 30.

³⁴⁵ CA 57; vö. KEK 2444.

³⁴⁶ EN 30.

³⁴⁷ EN 32; vö. SRS 41; RM 58.

³⁴⁸ EN 32.

³⁴⁹ EN 33; vö. LC: Ez az instrukció kötelező hivatkozási pont a katekézis számára.

³⁵⁰ LC 71.

³⁵¹ CA 57; LC 68; vö. SRS 42; KEK 2443–49.

egyetemességét fejezi ki. E törődés nem kizáró”,³⁵² hanem magával hozza „az igazságosság iránti elkötelezettséget minden egyes ember állapotának, hivatásának és feladatának megfelelően”.³⁵³

Az evangéliumi üzenet egyházi jellege

105. A katekézis egyházi természete az átadott evangéliumi üzenetnek sajátos egyházi jelleget ad. A katekézis az Egyház hitének megvallásából ered, és a katekumenok és a katekézis növendékeinek hitvallásához vezet. Az első hivatalos szó, mellyel az Egyház, miután megtudta a nevét, a keresztelendő felnőtthöz fordul, ez: „*Mit kérsz Isten Egyházától?*” A jelölt válasza: „*A hitet!*”³⁵⁴

A katekumen ugyanis tudja, hogy az általa fölfedezett és megismerni vágyott evangélium a hívők szívében él. A katekézis nem egyéb, mint az evangélium átadásának folyamata úgy, ahogy a keresztény közösség befogadja, megérti, ünnepli, éli és különböző formákban közli.

Ezért amikor a katekézis átadja Krisztus misztériumát, üzenetében Isten egész népének hite visszhangzik, végig a történelmen: az apostolok hite, akik ezt Krisztustól és a Szentlélek tevékenységétől kapták; a mártírok hite, akik vérükkel vallották és vallják; a szentek hite, akik a maga mélységében élték és élik; az egyházatyák és egyháztanítók hite, akik világosságot árasztva tanították; a misszionáriusoké, akik megállás nélkül hirdetik; a teológusoké, akik segítik jobb megértését, s végül a lekipásztoroké, akik buzgón és szeretettel őrzik és hitelesen magyarázzák. Valójában a katekézisben jelen van mindazok hite, akik hisznek és engedik, hogy a Szentlélek vezesse őket.

106. Ez az egyházi közösség által átadott hit egyetlen valóság. Jóllehet Jézus Krisztus tanítványai olyan közösség, mely szét van szórva az egész világban és a katekézis a hitet a nagyon különböző kultúrák saját nyelvén adja tovább, az evangélium, amit átad, egyetlen, mint ahogy egy a hitvallás és egy a keresztség: „Egy az Úr, egy a hit, egy a keresztség, egy az Isten, mindenek Atyja” (Ef 4,5).

Az Egyházban a katekézis tehát az a szolgálat, mely a katekumenokat és a katekézis növendékeit bevezeti a hitvallás egységébe.³⁵⁵ Természete szerint erősíti az egység kötelékét³⁵⁶ azáltal, hogy létrehozza az odatarozás tudatát egy nagy közösséghez, melyet sem a tér, sem az idő nem képes korlátozni: „az igaz Ábeltől az utolsó választottig, a Föld szélső határaiig, a világ végéig”.³⁵⁷

Az üdvösség misztériumának történeti jellege

107. Jézus Krisztus tanítványainak hitvallása egy zarándok, misszióba küldött Egyházból fakad. Még nem az út végének dicsőséges kikiáltása, hanem megfelel az „*Egyház idejének*”.³⁵⁸ „Az üdvösség rendjének” ezért történeti jellege van, mert az időben valósul

³⁵² LC 68.

³⁵³ SRS 41; vö. LC 77. A püspöki szinodus 1971-ben tárgyalta a katekézis számára alapvetően fontos témát: „Az igazságosságra nevelés”.

³⁵⁴ OICA 75; vö. KEK 1253.

³⁵⁵ KEK 172–175, ahol Lyoni Szent Ireneusz alapján elemzik az egyetlen hit tartalmi gazdagságát.

³⁵⁶ KEK 815: „*A zarándok Egyház egységét a közösség következő látható kötelékei is biztosítják: az apostoloktól áthagyományozott egy és ugyanazon hit megvallása; a liturgia, mindenekelőtt a szentségek liturgiájának közös ünneplése; az apostoli jogfolytonosság, mely az egyházi rend szentsége által fönntartja Isten családjának testvéri egyetértését.*”

³⁵⁷ EN 61; Nagy Szent Gergely és a Didakhé idézésében.

³⁵⁸ KEK 1076.

meg: „*Régmúlt időkben kezdődött, folytonosan előrehaladt, majd Krisztusban érte el csúcspontját; a jelen időben kifejti hatását és várja a jövőben bekövetkező beteljesedését*”.³⁵⁹

Ezért az Egyház, amikor ma átadja a keresztény üzenetet, mindig a múlt üdvözítő eseményeinek „emlékezetéből” indul ki, elbeszélve azokat. Ezek világosságánál értelmezi az emberi történelem – melyben Isten Lelke megújítja a Föld színét – aktuális eseményeit, és hittel várja az Úr eljövételét. A patrisztikus katekézisben a hit misztériumainak előadását mindig kísérté Isten csodatetteinek elbeszélése (narratio) és Krisztus visszatérésének várása (expectatio).³⁶⁰

108. A keresztény üzenet történeti jellege arra indítja a katekézist, hogy foglalkozzon a következő témákkal:

– Biblikus katekézis révén be kell mutatnia az üdvtörténetet úgy, hogy megismerteti azokat a „*tetteket és szavakat*”, melyekkel Isten önmagát nyilatkoztatta ki az emberiségnek: az Ószövetség nagy korszakait, melyekkel előkészítette az evangélium útját;³⁶¹ Jézusnak, Isten Mária méhében megtestesült Fiának életét, aki tetteivel és tanításával teljessé tette a kinyilatkoztatást;³⁶² és az Egyház történetét, mely továbbadja a kinyilatkoztatást. Ez a hittel értelmezett történelem is jelentős része a katekézisnek.

– Amikor a katekézis a hitvallást és a keresztény erkölcs tartalmát magyarázza, az evangéliumi *üzenetnek* meg kell világítania az üdvtörténet „mai napját”. „Az Ige szolgálata nem csupán emlékezetbe idézi Isten csodás tetteinek kinyilatkoztatását, (...) hanem egyszerre mind ennek a kinyilatkoztatásnak fényénél értelmezi korunk emberi életét, az idők jeleit és a világ dolgait, hiszen azokban Isten terve dolgozik az emberek üdvösségére.”³⁶³

– Müsztagogikus katekézissel – mely „... újra olvassa és újra éli a liturgia „mai napján” az üdvtörténet e nagy eseményeit”³⁶⁴ – be kell ágyaznia a szentségeket az üdvösség történetébe. A történeti-üdvrendi „mai napra” hivatkozás ebben a katekézisben lényeges. Így segítik a katekumenokat és a katekézis növendékeit abban, „... hogy megnyíljanak az üdvösség rendjének »lelki« megértésére...”³⁶⁵

– A kinyilatkoztatás „tettei és szavai” a „bennük foglalt misztériumra” utalnak.³⁶⁶ A katekézisnek segítenie kell a jeltől a misztériumhoz vezető lépés megtételében. Jézus embersége mögött föl kell fedeztetnie Isten Fiát; az Egyház történelme mögött „az üdvösség szentségének” misztériumát; „az idők jelei” mögött Isten tervének jelenlétét. A katekézis így megmutatja a hit sajátos megismerési formáját, mely „jeleken át történő megismerés”.³⁶⁷

³⁵⁹ DCG (1971) 44.

³⁶⁰ A szentatyák, amikor a katekézis tartalmát az üdvtörténeti események elbeszélésére építették, kimutatva, hogy a kereszténység üdvtörténet és nem merő vallásfilozófia, azt akarták elérni, hogy a kereszténység meggyökerezzen az időben; miként azt is nyilvánvalóvá akarták tenni, hogy Krisztus ennek a történelemnek a középpontja.

³⁶¹ KEK 54–64. A Katekizmus ezen – a biblikus katekézis számára alapvető – pontjai bemutatják a kinyilatkoztatás főbb korszakait, melyekben a Szövetség a kulcsfogalom. Vö. KEK 1081, 1093.

³⁶² Vö. DV 4.

³⁶³ DCG (1971) 11.

³⁶⁴ KEK 1085. Vö. 1075, 1116, 129–130, 193–194.

³⁶⁵ KEK 1095. Az 1075. § szól e „müsztagogikus katekézis” bevezető jellegéről, mert „*a láthatóból halad a láthatatlan, a jelből a jelzett, a «szentségekből» a «misztérium» felé*”.

³⁶⁶ DV 2.

³⁶⁷ DCG (1971) 72; vö. KEK 39–43.

Az evangéliumi üzenet inkulturációja³⁶⁸

109. Isten Igéje emberré lett, konkrét, térben és időben egy meghatározott kultúrához tartozó emberré. „Krisztus a megtestesülésével beleolvadt azoknak az embereknek társadalmi és kulturális környezetébe, akik között élt.”³⁶⁹ Ez Isten szavának eredeti „inkulturációja”, s egyben mintája az Egyház egész evangelizációjának, mely „arra hivatott, hogy az Evangélium erejét elvigye a kultúra és a kultúrák szívébe”.³⁷⁰

A hit „inkulturációja”,³⁷¹ mely csodálatos cserében fölveszi „mindazoknak a nemzeteknek gazdagságát, melyek Krisztus örökségét képezik”,³⁷² mélyreható, átfogó és lassú folyamat.³⁷³ Nem egyszerű, külsődleges alkalmazkodás, mely – hogy vonzóbbá tegye a keresztény üzenetet – arra korlátozódik, hogy tetszetős színpalakkal eltakarja.

Épp ellenkezőleg, az Evangélium mélyrehatótlását jelenti a személyek és a népek benső világába azáltal, hogy eléri kultúráik „mélységét egészen a gyökerekig”.³⁷⁴

Az inkulturáció munkájában azonban a keresztény közösségeknek világosan kell látniuk a helyzetet: ugyanis egyrészt föl kell venniük³⁷⁵ azokat a kulturális értékeket, melyek összeegyeztethetők a hittel; másrészt „gyógyítani”³⁷⁶ és „átalakítani”³⁷⁷ kell azokat a sajátosságokat, gondolkodás- és életmódokat, melyek ellenkeznek Isten országával. Ez a megkülönböztetés akkor helyes, ha „az evangéliummal való összeegyeztethetőség és az egyetemes Egyházzal való közösség”³⁷⁸ kettős elvére támaszkodik. Isten egész népének részt kell vennie ebben a folyamatban, melynek „fokozatosnak kell lennie oly módon, hogy valóban a keresztény közösség tapasztalatát fejezze ki”.³⁷⁹

110. A hit ezen inkulturációja során a katekézis számára konkrét feladatok mutatkoznak. Ki kell emelnünk közülük a következőket:

– Az egyházi közösséget kell tekinteni az inkulturáció főszereplőjének. E feladat egyik kifejezője, ugyanakkor hatékony eszköze a katekéta, akinek őszinte vallásossággal együtt szociális érzékenységgel kell rendelkeznie, s jól kell ismernie kulturális környezetét.³⁸⁰

– Ki kell dolgozni a helyi katekizmusokat, melyek megfelelnek a különböző kultúrák igényeinek,³⁸¹ úgy mutatva be az evangéliumot, hogy az válaszoljon a szóbanforgó kultúrák törekvéseire, kérdéseire és problémáira.

– A katekumenátusban és a kateketikai intézetekben megfelelő inkulturációt kell megvalósítani úgy, hogy józan megítéléssel beépítik a katekumenok és a katekézis növendékei kultúrájának nyelvét, szimbólumait és értékeit.

– Úgy kell bemutatnia a keresztény üzenetet, hogy azok, akiknek gyakran pogány vagy posztkeresztény kultúrákban kell hirdetniük az evangéliumot, alkalmasak legyenek „számot

³⁶⁸ Vö. 202–214. p.

³⁶⁹ AG 10; vö. 22a.

³⁷⁰ CT 53; EN 20.

³⁷¹ Az „inkulturáció” kifejezést a Tanítóhivatal különböző dokumentumaiból vesszük. Például CT 53, RM 52–54. A „kultúra” kifejezést mind általános, mind „szociológiai és etnológiai” értelemben elmagyarázta a GS 53; vö. ChL 44a.

³⁷² AG 22a; vö. LG 13, 17; GS 53–62; DCG (1971) 37.

³⁷³ Vö. RM 52b, mely az inkulturációhoz szükséges „hosszú időről” beszél.

³⁷⁴ EN 20; vö. 63; RM 52.

³⁷⁵ A LG 13. a „támogat és fölvesz” kifejezést használja.

³⁷⁶ Az LG 17. így fejezi ki: „gyógyítani, fölemelni és tökéletesíteni”.

³⁷⁷ Az EN 19. szerint megérinteni, s mintegy átformálni.

³⁷⁸ RM 54a.

³⁷⁹ RM 54b.

³⁸⁰ Vö. GCN 12.

³⁸¹ Vö. KEK 24.

adni a reménységről” (1Pt 3,15). Az ügyes apologetika, mely segíti a hit és kultúra dialógusát, ma nélkülözhetetlen.

Az evangéliumi üzenet épsége

111. A hit inkulturációja feladatának megoldása közben a katekézisnek a maga teljességében és tisztán kell átadnia az evangéliumi üzenetet. Jézus az Evangéliumot maradéktalanul hirdette: „Mindent, amit hallottam az én Atyámtól, megismertettem veletek” (Jn 15,15). Amikor tanítványait misszióba küldi, Krisztus ugyanezt az integritást követeli tőlük: „... tanítsátok meg őket mindannak megtartására, amit parancsoltam nektek” (Mt 28,19). Ezért a katekézis alapvető jellemzője, hogy őrzi az üzenet integritását, s kerüli a részleges vagy torzított közlést: „Ahhoz ugyanis, hogy a hitbeli engedelmes meghajlás tökéletes lehessen, Krisztus tanítványa joggal várhatja el, hogy a »hit igéjét« megkapja, de nem megcsonkítva, nem meghamisítva vagy hiányosan, hanem teljes egészében, minden komolyságával és egész éltető erejével”.³⁸²

112. Az integritás két, egymással szorosan összefüggő tulajdonságot rejt magában. Ugyanis:

– Az evangéliumi üzenetet *teljes egészében* kell bemutatni, el nem hallgatva egyetlen alapvető összetevőjét sem, és nem válogatva a hitletéteményből.³⁸³ Épp ellenkezőleg, a katekézisnek „gondoskodnia kell arról, hogy hűségesen mondja el a teljes üzenetet az üdvösségről”.³⁸⁴ Ennek természetesen fokozatosan kell történnie, az isteni pedagógiát követve, mellyel Isten fokozatosan bontakoztatta ki a kinyilatkoztatást. Az integritásnak társulnia kell az alkalmazással.

– Következésképpen a katekézis a keresztény üzenet egész szerkezetének egyszerű bemutatásából indul ki, és azt címzettjeinek befogadóképességéhez igazítva adja elő. De nem korlátozódik erre a kezdeti bemutatásra, hanem fokozatosan s egyre bőségesebben és részletesebben mondja el a katekézis növendékei befogadóképességének és a katekézis sajátosságainak megfelelően.³⁸⁵

– A *hiteles* evangéliumi üzenetet kell bemutatnia, teljes tisztaságában, anélkül hogy követelményeit a visszautasítástól való félelemből csökkentené, ugyanakkor nem rak a vállakra az evangéliumban nem szereplő terheket, hiszen Jézus igája édes.³⁸⁶

A hitelesség szorosan kapcsolódik az inkulturációval, mert ennek feladata, hogy „lefordítsa”³⁸⁷ az üzenet lényegét egy meghatározott kultúra nyelvére. E feladat megoldása közben mindig adódik bizonyos feszültség: „az evangelizáció sokat veszít erejéből és hatékonyságából, ha nincs tekintettel a konkrét népre, melyhez fordul...”, mindazonáltal „elveszíti saját természetét és elsilányul, ha tartalmát a fogalmazás során megrontja vagy kiüresíti”.³⁸⁸

113. A keresztény üzenet inkulturációja és integritása közti, összetett kapcsolatot annak az evangéliumi magatartásnak kell irányítania, mely úgy írható le, mint „missziós nyíltság a

³⁸² CT 30.

³⁸³ Vö. uo.

³⁸⁴ DCG (1971) 38a.

³⁸⁵ Vö. DCG (1971) 38b.

³⁸⁶ Vö. Mt 11,30.

³⁸⁷ Az EN 63 az „áttesz”, „átvisz” kifejezéseket használja.

³⁸⁸ EN 63c; vö. CT 53c, 31.

világ teljes üdvösségéért”.³⁸⁹ Ennek az erénynek képesnek kell lennie arra, hogy – minden elzárkózás mellőzésével – a valóban emberi és vallásos értékek elfogadását összekapcsolja a misszióval. Ennek ugyanis maradéktalanul kell hirdetnie az Evangélium igazságát, és nem szabad beleesnie a felszínes alkalmazások csapdájába, melyek el tudják silányítani az evangéliumot és elősegítik az Egyház „szekularizációját”. Az evangéliumi hitelesség kizárja mindkét magatartást, melyek ellenkeznek a misszió igazi tartalmával.

Rendszerbe foglalt és hierarchikusan tagolt üzenet

114. Az üzenet, melyet a katekézis továbbad, „rendszerbe foglalt és hierarchikusan tagolt”³⁹⁰, mert a hit élő és összefüggő szintézise. A Szentháromság misztériuma köré szerveződik Krisztus-központú távlattal, hiszen a Szentháromság „a hit többi misztériumainak forrása, azokat megvilágosító világosság”.³⁹¹ Belőle kiindulva az üzenet egészének harmóniája igényli „az igazságok hierarchiáját”,³⁹² mivel mindegyikük más kapcsolatban van a hit alapjával. Mindazonáltal ez a hierarchia „nem azt jelenti, hogy az egyik igazság jobban, a másik kevésbé tartozik a hithez, hanem hogy bizonyos igazságok más igazságokra támaszkodnak és azoktól kapják a magyarázatukat.”³⁹³

115. A keresztény üzenet minden szempontja és dimenziója részesedik ebben a rendszerbe foglalt, hierarchikus tagoltságban:

– Az üdvösség története, amikor elbeszéli „Isten csodatetteit” (*mirabilia Dei*), melyeket a múltban tett, a jelenben tesz és tenni fog értünk, Jézus Krisztus, „az üdvösség történetének központja” köré szerveződik.³⁹⁴ Az Evangélium előkészítése az Ószövetségben, a kinyilatkoztatás teljessége Jézus Krisztusban és az Egyház ideje jelentik az egész üdvtörténet szerkezetét, melynek kezdete a teremtés, vége az eszkatológia. Az apostoli hitvallás megmutatja, hogy az Egyház hogyan akarta mindig élő szintézisben bemutatni a keresztény misztériumot. E hitvallás az egész Szentírás és az Egyház egész – hierarchikusan köréje rendeződő – tanítása olvasásának szintézise és kulcsa.³⁹⁵

– A szentségek is organikus valóságot alkotnak, melyek mint újjáteremtő erők fakadnak Jézus Krisztus húsvéti misztériumából, és „szerves egészet alkotnak, melyben minden szentségnek megvan a maga életfontosságú saját helye”.³⁹⁶ Ebben a szerves egészben az Eucharisztia egyedülálló helyet foglal el, melyre az összes többi szentség irányul: ő a „szentségek szentsége”.³⁹⁷

– Az erkölcsi üzenetben az istenszeretet és a felebaráti szeretet kettős parancsa nem más, mint az értékek Jézus által meghatározott hierarchiája: „e két parancstól függ az egész törvény és a próféták” (*Mt 22,40*). Ha a Tízparancsolatot összefoglaló kettős főparancsot, az

³⁸⁹ Püspöki Szinodus (1985) II, D, 3; vö. EN 65.

³⁹⁰ CT 31, mely ezenkívül szól még az üzenet épségéről is; vö. DCG (1971) 39, 43.

³⁹¹ KEK 234.

³⁹² UR 11.

³⁹³ DCG (1971) 43.

³⁹⁴ DCG (1971) 41.

³⁹⁵ Jeruzsálemi Szent Cirill a hitvallásról mondja: „A hit összefoglalása nem úgy készült, ahogy embereknek tetszett; hanem az egész Szentírás legfontosabb tanításait állították benne össze egységes hit tanává. Miként a mustármag apró magocskában rejti a sok ágat, úgy tartalmazza a hit ezen összefoglalása néhány szóban az Ó- és az Újszövetség teljes vallási ismeretét.” (*Catecheses illuminandorum* 5,12; PG 33, 521–524). A szöveget idézi a KEK is (186. p., vö. 194).

³⁹⁶ KEK 1211.

³⁹⁷ KEK 1211.

Isten és a felebarát iránti szeretetet az evangéliumi boldogságok lelkületével élük, a keresztény élet *Magna Chartáját* jelenti, melyet Jézus a hegyi beszédben hirdetett meg.³⁹⁸

– A Miatyánk, összefoglalva az Evangélium lényegét, átfogja és hierarchikusan elrendezi a Szentírásban és az Egyház egész életében található imádságos gazdagságot. Ez az imádság, melyet maga Jézus adott tanítványainak, megmutatja a gyermeki bizalmat és a legmélyebb vágyakat, melyekkel az ember Istenhez fordulhat.³⁹⁹

Az emberi személy számára jelentős üzenet

116. Isten Igéje a megtestesülésben teljes egészében magára vette az emberi természetet, a bűnt kivéve. Ily módon Jézus Krisztus, aki „*a láthatatlan Isten képmása*” (*Kol 1,15*), a tökéletes ember is. Innen lehet megérteni, hogy „az ember misztériuma egyedül Krisztus misztériumában talál igazi világosságot”.⁴⁰⁰

A katekézis, amikor bemutatja a keresztény üzenetet, nem csupán azt mutatja meg, hogy Isten van, s hogy milyen az Ő üdvözítő terve, hanem teljesen föltárja az embernek az embert és a maga egyszerű hivatását.⁴⁰¹ A kinyilatkoztatás ugyanis „nem szakad el az élettől és nem helyezkedik szembe annak fő törekvéseivel, hanem az Evangélium fényével teljes egészében megvilágítja az emberi lét végső értelmét, és serkent vagy figyelmeztet”.⁴⁰²

A keresztény üzenet és az emberi tapasztalat kapcsolata nem pusztán módszertani kérdés, hanem a katekézis céljából fakad, ami nem más, mint a Jézus Krisztus személyével való kapcsolat. Ő földi életében teljesen emberi életet élt: „Emberi kézzel dolgozott, emberi értelemmel gondolkodott, emberi akarattal cselekedett, emberi szívvvel szeretett.”⁴⁰³ Ezért „Krisztus megteszi, hogy mindazt, amit életében átélt, mi az életünkkel Őbenne éljük, és Ő a maga életével mibennünk élje”.⁴⁰⁴ A katekézis a Mester és tanítvány emberi tapasztalata közti azonosságért dolgozik, és megtanít úgy gondolkodni, mint Ő, úgy cselekedni, mint Ő, úgy szeretni, mint Ő.⁴⁰⁵ Közösségben élni Krisztussal és tapasztalni a kegyelem új életét.⁴⁰⁶

117. E kiemelkedően krisztológiai indíték miatt a katekézisnek, amikor bemutatja a keresztény üzenetet, „figyelmessé kell tennie az embereket a legalapvetőbb személyes és közösségi tapasztalatokra. A belőle származó kérdéseket az Evangélium fényénél kell tárgyalnia, mégpedig úgy, hogy a helyes irányban próbálják megváltoztatni életük folyását.”⁴⁰⁷ Ebben az értelemben:

– Az elő-katekumenátus vagy elő-katekézis sajátos első evangelizációjában, evangélium-hirdetésében mindig kapcsolódni kell az emberi természethez, annak mély igényeihez, megmutatván, hogy az Evangélium mennyire kielégíti az emberi szív vágyait.⁴⁰⁸

³⁹⁸ Szent Ágoston a hegyi beszédet úgy mutatja be, mint „*a keresztény élet tökéletes levelét...*, mely tartalmazza az összes életet irányító parancsot”. (*De sermone Domini in monte* 1,1: CCL 35,1); vö. EN 8.

³⁹⁹ Valójában az Úr imája „az egész evangélium breviáriumát” tartalmazza. (Tertullianus: *De Oratione* 1: CSEL 20,181); „Ha átfutod a Szentírás minden imádságát, úgy vélem, nem fogsz találni semmit, amit az Úr imája ne tartalmazna és ne foglalna magában.” (Szent Ágoston: *Epistula* 130, 12, 22: PL 33, 502)

⁴⁰⁰ GS 22a.

⁴⁰¹ Vö. uo.

⁴⁰² CT 22c; vö. EN 29.

⁴⁰³ GS 22b.

⁴⁰⁴ KEK 521; vö. 519–21.

⁴⁰⁵ Vö. CT 20b.

⁴⁰⁶ Vö. *Róm 6,4*.

⁴⁰⁷ DCG (1971) 74; vö. CT 29.

⁴⁰⁸ AG 8a.

– A bibliai katekézis segítséget ad az aktuális emberi élet értelmezéséhez azoknak a tapasztalatoknak a fényében, melyeket Izrael népe, Jézus Krisztus és az az egyházi közösség élt meg, melyben a föltámadott Krisztus Lelke él és működik szüntelen.

– A hitvallás magyarázatában a katekézis megmutatja, hogy a hit nagy témái (teremtés, eredeti bűn, Megtestesülés, Húsvét, pünkösöd, eszkatológia...) mennyire élet és világosság forrásai az ember számára.

– Az erkölcsi katekézis – amikor bemutatja, hogy milyen az Evangéliumhoz méltó élet,⁴⁰⁹ és elősegíti az evangéliumi boldogságok Tízparancsolatot átható szellemét – a boldogságokat meggyökerezteti az emberi szívben jelen lévő emberi erényekben.⁴¹⁰

– A liturgikus katekézisben állandóan hivatkozni kell a nagy emberi tapasztalatokra, melyeket a zsidó és keresztény kultúrából kiindulva a liturgikus cselekmények jelei és szimbólumai megjelenítenek.⁴¹¹

Módszertani elv az üzenet bemutatásához⁴¹²

118. A jelen fejezetben elmondott szabályokat és kritériumokat „anyagának tárgyalásánál a katekézis minden formájában alkalmazni kell: a biblikus, liturgikus katekézisben, összefoglaló tanításokban, az emberi lét föltételeinek tárgyalásánál, stb.”⁴¹³

E szabályokból és kritériumokból természetesen nem lehet levezetni egy olyan rendet, melyet az anyag tárgyalásakor követni kellene. Ugyanis „lehetséges, hogy a katekézis mai körülményei és a pedagógiai módszerek azt javallják, hogy a katekézis tanításának gazdag anyagát ne így, hanem egy másik módon adjuk tovább”.⁴¹⁴ Ki lehet indulni Istenből, és tőle eljutni Krisztushoz és viszont; de ugyanígy ki lehet indulni az emberből és el lehet jutni Istenhez, és megfordítva. Egy meghatározott sorrend alkalmazása az üzenet továbbadásakor függ a körülményektől és a katekézist fogadó ember hitének állapotától. Meg kell találni az egyházi közösség körülményei és a katekézis növendékei számára legalkalmasabb pedagógiai módszert. Ez készlet azoknak az utaknak és módoknak megtalálására, melyek a legjobban megfelelnek a konkrét helyzeteknek.

A püspökökre tartozik a pontosabb szabályok megfogalmazása és azok alkalmazása kateketikai direktóriumok, kultúráknak és életkoroknak megfelelő katekizmusok és más alkalmas eszközök segítségével.⁴¹⁵

⁴⁰⁹ Vö. *Fil 1,27*

⁴¹⁰ Vö. KEK 1697.

⁴¹¹ Vö. KEK 1145–52.

⁴¹² Vö. *e Direktórium* 148–162.

⁴¹³ DCG (1971) 46.

⁴¹⁴ CT 31.

⁴¹⁵ Vö. CIC 775. 1–3. §

Második fejezet: „Ez a mi hitünk, ez az Egyház hite”

„Minden Írás, amit Isten sugalmazott, jól használható a tanításra, érvelésre, feddésre és az igaz életre való nevelésre, hogy Isten embere tökéletes és minden jóra kész legyen” (2Tim 3,16–17).

„Legyetek tehát állhatatosak, testvérek, és ragaszkodjatok a hagyományokhoz, melyeket tőlünk élő szóban vagy levélben kaptatok” (2Tesz 2,15).

119. A jelen fejezet a katekézis tartalmát veszi szemügyre úgy, ahogy az Egyház a hit összefoglalásaiban adja, melyeket hivatalosan dolgoz ki és tesz közzé katekizmusában.

Az Egyház kezdettől fogva élt a hit olyan megfogalmazásaival, melyek röviden tartalmazzák annak lényegét, amit az Egyház hisz és él: újszövetségi szövegek, hitvallások, liturgikus formulák, eucharisztikus imák (szentmise kánonjai). Később jónak látszott fölkinálni a hit bőségebb magyarázatát rendszerbe foglalt szintézis formájában, katekizmusokban, melyeket az utóbbi évszázadokban számos helyi Egyház dolgozott ki. Két történelmi pillanatban, a trienti zsinat után és napjainkban alkalmasnak látszott közzé tenni a hit rendszerezett előadását egy egyetemes Katekizmusban úgy, hogy az hivatkozási pont legyen az egész Egyház katekézise számára. Ez volt a szándéka II. János Pál pápának, amikor a Katolikus Egyház Katekizmusát 1992. október 11-én közzétette.

A jelen fejezet a katekizmusokat, az Egyház hivatalos eszközeit kapcsolatba akarja hozni a kateketikai gyakorlattal.

Ezért először a Katolikus Egyház Katekizmusáról szólnunk, s próbáljuk tisztázni a szerepét, mely az Egyház katekézisének egészében megilleti. Ezután elemezni fogjuk a helyi katekizmusok szükségességét, melyeknek az a célja, hogy a hit tartalmát alkalmazzák a különböző helyzetekre és kultúrákra, s teszünk néhány javaslatot a kidolgozásukra. Az Egyház – szemlélve annak a hitnek gazdag tartalmát az eszközökben, melyeket a püspökök adnak Isten népe kezébe, s melyek „szimfóniája”⁴¹⁶ kifejezi azt, amit az Egyház hisz, ünnepel és él – kiáltva mondja: „Ez a mi hitünk, ez az Egyház hite”.

A Katolikus Egyház Katekizmusa és A Katekézis Általános Direktóriuma

120. A Katolikus Egyház Katekizmusa és A Katekézis Általános Direktóriuma két különböző és egymást kiegészítő eszköz az Egyház kateketikai tevékenysége szolgálatában.

– *A Katolikus Egyház Katekizmusa* „a katolikus Egyháznak a Szentírás, az apostoli hagyomány és az egyházi Tanítóhivatal által igazolt és megvilágított hitének és tanításának bemutatása.”⁴¹⁷

– *A Katekézis Általános Direktóriuma* „a Tanítóhivatalból, s főként a II. Vatikáni Zsinat okmányaiból merített, lelkipásztori és teológiai elvek közreadása, annak érdekében, hogy jobban lehessen szervezni és végezni” az Egyház kateketikai tevékenységét.⁴¹⁸

E két eszköz a maga nemében és a maga sajátos tekintélyével kölcsönösen kiegészíti egymást.

⁴¹⁶ Vö. FD 2d.

⁴¹⁷ FD 4a.

⁴¹⁸ DCG (1971) Bevezetés.

– A Katolikus Egyház Katekizmusa a Pápai Tanítóhivatal műve, mellyel az apostoli tekintély alapján napjainkban kötelező jelleggel összegezi a katolikus hit egészét, s főként a részegyházaknak följánlja hivatkozási pontként a hit tartalmának hiteles előadásához.

– *A Katekézis Általános Direktóriuma* értéke annyi, amennyit a Szentszék az ilyen eligazító segédeszközöknek rendes körülmények között tulajdonít azzal, hogy jóváhagyja és megerősíti. Hivatalos segédeszköz az evangéliumi üzenet átadásához és a kateketikai tevékenység egésze számára.

E két eszköz egymást kiegészítő jellegét igazolja az a tény is, hogy

– miként az *Előszó*ban mondtuk – ez a Direktórium nem szentel külön fejezetet a hit tartalma bemutatásának, amint ez az 1971-es Direktórium *A keresztény örömhír főbb elemei* c. fejezetében történt.⁴¹⁹ Emiatt az üzenet tartalma tekintetében e Direktórium föltételezi a Katolikus Egyház Katekizmusát és ennek konkrét alkalmazása módszertani segédeszköze kíván lenni.

A Katolikus Egyház Katekizmusának itt következő bemutatása nem azért készült, hogy megismételje vagy igazolja a Tanítóhivatal e művét, hanem hogy elősegítse jobb megértését és befogadását a kateketikai gyakorlatban.

A KATOLIKUS EGYHÁZ KATEKIZMUSA

A Katolikus Egyház Katekizmusának célja és természete

121. Maga a Katolikus Egyház Katekizmusa Előszavában meghatározza a maga célját. „E Katekizmus célja az, hogy a hit és erkölcs katolikus tanításának rendszerbe foglalt és egységes előadását nyújtsa a II. Vatikáni Zsinat és az egész egyházi hagyomány fényében. Fő forrásai a Szentírás, az egyházatyák, a liturgia és az egyházi Tanítóhivatal.”⁴²⁰

A Katolikus Egyház Katekizmusával az egyházi Tanítóhivatal szolgálatot akart nyújtani korunknak, elismerve a Katekizmusról, hogy:

– „*az egyházi közösség hatékony és törvényes eszköze*”.⁴²¹ Erősíteni akarja az egység kötelékét azáltal, hogy Krisztus tanítványaiban megkönnyíti „az apostoloktól kapott egyetlen hit megvallását”;⁴²²

– „*a hit tanításának erős szabálya*”.⁴²³ Mivel minden megkeresztelt embernek joga van megtudni az Egyháztól, hogy mit kapott és kiben hisz, a Katolikus Egyház Katekizmusa ezekre világos választ ad. Éppen ezért olyan dokumentum, melyre a katekézisnek és az Ige szolgálata egyéb formáinak hivatkoznia kell;

– „*hivatkozási pont a különféle régiókban szerkesztendő Katekizmusok, illetve kompendiumok számára*”.⁴²⁴ A Katolikus Egyház Katekizmusa ugyanis „nem akarja helyettesíteni a helyi Katekizmusokat”,⁴²⁵ hanem „bátorítani és segíteni akarja új helyi Katekizmusok elkészítését, melyek figyelemmel vannak a különféle helyzetekre és kulturális adottságokra, ugyanakkor gondosan őrzik a hit egységét és a katolikus tanítás iránti hűséget”.⁴²⁶

⁴¹⁹ DCG (1971) III, 2.

⁴²⁰ KEK 11.

⁴²¹ FD 4a.

⁴²² KEK 815.

⁴²³ FD 4a.

⁴²⁴ FD 1.

⁴²⁵ FD 4.

⁴²⁶ Uo.

A Tanítóhivatal jelen dokumentumának sajátossága, hogy egyetemes érvénnyel rendszerbe foglalja a hitet. Ebben különbözik a Tanítóhivatal egyéb dokumentumaitól, melyeknek nem célja az ilyen szintézis nyújtása. Különbözik a helyi Katekizmusoktól is, melyek az egyházi közösségekben Isten népe meghatározott része szolgálatára vannak szánva.

A Katolikus Egyház Katekizmusának beosztása

122. A Katolikus Egyház Katekizmusa a keresztény élet négy alapvető dimenziója szerint van elrendezve: hitvallás, liturgia, evangéliumi erkölcs és imádság. E négy dimenzió egy és ugyanazon magból, a *keresztény misztériumból* fakad. E misztérium:

- „a hit tárgya (*első rész*)
- ezt ünnepeljük és kapjuk a liturgikus cselekményekben (*második rész*);
- jelen van, hogy Isten gyermekeit cselekvésükben megvilágítsa és támogassa (*harmadik rész*);
- megalapozza imádságunkat, melynek kiváltságos formája a »Miatyánk«, és tárgya kérő, dicsőítő és közbenjáró imádságainknak (*negyedik rész*).⁴²⁷

E négyes tagolás kibontja a hit lényeges szempontjait:

- hinni a Teremtő Istenben, a háromszemélyű egy Istenben és az Ő üdvözítő tervében;
- a szentségi életben megszentelődni Tőle;
- teljes szívből szeretni Őt, a felebarátot pedig úgy szeretni, mint önmagunkat;
- az Ő országának eljövételét és a vele szemtől szemben való találkozást várva imádkozni.

A Katolikus Egyház Katekizmusa így a hitt, ünnepe, az életben megtapasztalt és imádságból erősödő hitre hivatkozik, és meghívást jelent egy átfogó, keresztény nevelés számára.

A Katolikus Egyház Katekizmusának beosztása rámutat a keresztény élet mély egységére. Megmutatkozik benne a „*lex orandi*”, a „*lex credendi*” és a „*lex vivendi*”. „A liturgia maga imádság; a hitvallás megtalálta megfelelő helyét az istentisztelet ünneplésében. A kegyelem, a szentségek gyümölcse a keresztény tevékenység mással nem helyettesíthető föltétele éppúgy, mint ahogyan az Egyház liturgiájában való részvétel megköveteli a hitet. Ha azonban a hit nem nyilvánul meg cselekedetekben, halott, és nem teremhet gyümölcsöt az örök életre.”⁴²⁸

A hit továbbadását támogató négy pillér (*hitvallás, szentségek, Tízparancsolat, Miatyánk*)⁴²⁹ körüli hagyományos tagolással a Katolikus Egyház Katekizmusa hivatkozási alapszöveg a katekézis négy fő nevelési feladatához⁴³⁰ és a kidolgozandó helyi Katekizmusok számára, bár nem követel egyiktől sem azonosulást.

A katekézis tartalmi elemeinek elrendezését a konkrét körülményekhez kell igazítani, és nem határozható meg egy közös Katekizmus által az egész Egyház számára.⁴³¹ A katolikus tanításhoz való tökéletes hűség és bemutatásának gazdag sokfélesége kompatibilis egymással.

⁴²⁷ FD 3d.

⁴²⁸ FD 3e.

⁴²⁹ Vö. KEK 13.

⁴³⁰ Vö. e Dokumentum 77-91

⁴³¹ Vö. Ratzinger bíboros: *Il Catechismo della Chiesa Cattolica e l'ottimismo dei redenti*. In J. Ratzinger–C. Schönborn: *Breve introduzione al Catechismo della Chiesa Cattolica*. [Eredetileg: *Kleine Hinführung zum Katechismus der Katholischen Kirche*. München, 1993.], Róma, 1994. 26–27.

A Katolikus Egyház Katekizmusának ihletője: a szentháromságos Krisztus-központúság és az emberi személy nagyszerű hivatása

123. A Katolikus Egyház Katekizmusának tulajdonképpeni alapja Jézus Krisztus, „az Út, az Igazság és az Élet” (Jn 14,6).

A teljesen Jézus Krisztusra épülő Katekizmus kétfelé irányul: Isten és az emberi személy felé.

– A Katolikus Egyház Katekizmusát egészében is, részeiben is a háromságos egy Isten misztériuma és az Ő üdvözítő terve inspirálja és rendezi el hierarchikusan. A hitvallás, a liturgia, az evangéliumi erkölcs és az imádság a Katolikus Egyház Katekizmusában szentháromságos ihletettséggű, és ez az egész mű vezérfonala.⁴³² Ez a központi ihlető elem az egész szövegnek mélyen vallásos jelleget ad.

– Az emberi személy misztériumát a Katolikus Egyház Katekizmusában sok helyen bemutatja, főként ezekben a fejezetekben: „Az ember fogékony Istenre”, „Az ember”, „Isten Fia emberré lett”, „Az ember hivatása: élet a Szentlélekben”.⁴³³ Ez a – Jézusnak, a tökéletes embernek emberi természete fényénél szemlélt – tanítás megmutatja azt a magasztos hivatást és eszményi tökéletességet, melyre minden ember meghívást kapott.

Valójában a Katolikus Egyház Katekizmusának egész tanítása összefoglalható ebben a zsinati gondolatban: „Krisztus (...) az Atya és az ő szeretete misztériumának kinyilatkoztatásában teljesen föltárja az embert az embernek, és megmutatja magasztos hivatását”.⁴³⁴

A Katolikus Egyház Katekizmusának irodalmi műfaja

124. Nagyon fontos föltárnunk a Katolikus Egyház Katekizmusának irodalmi műfaját, hogy biztosítani tudjuk számára azt a hatást, melyet az egyházi tekintély neki szán korunk kateketikai tevékenységének gyakorlatában és megújításában.

A fő jellemzők, melyek meghatározzák a Katolikus Egyház Katekizmusának irodalmi műfaját, a következők:

– A Katolikus Egyház Katekizmusában mindenekelőtt katekizmus; azaz az egyházi Tanítóhivatal hivatalos szövege, mely tekintéllyel, pontos formulákkal rendszerbe gyűjti az üdvösség azon alapvető eseményeit és igazságait, melyek kifejezik Isten népe közös hitét és a katekézis számára nélkülözhetetlen hivatkozási alapot jelentenek.

– A Katolikus Egyház Katekizmusában, éppen mert katekizmus, a keresztyén élet alapvető és általános elemeit gyűjti össze, és nem foglalkozik olyan részletekbe menő értelmezésekkel, melyek nem egyebek, mint egyéni hipotézisek vagy teológiai iskolák véleményei.⁴³⁵

– A Katolikus Egyház Katekizmusában egyetemes Katekizmus, azaz az egész Egyháznak szól és a hit korunknak szóló szintézisét adja, magában foglalva a II. Vatikáni Zsinat tanítását valamint korunk égető vallási és erkölcsi kérdéseit. Mindazonáltal „kitűzött célja miatt e Katekizmus nem próbálja megvalósítani az előadás és a kateketikai módszerek alkalmazásait, melyeket azok kulturális, életkor- és lelki érettségbeli, társadalmi és egyházi különbségei követelnek, akikhez a katekézis szól. E nélkülözhetetlen alkalmazások a helyi katekizmusokra, s még inkább azokra tartoznak, akik a Krisztus-hívőket oktatják.”⁴³⁶

⁴³² Vö. KEK 189–190; 1077–1109; 1693–1695; 2564.

⁴³³ Vö. KEK 27–49; 355–379; 456–478; 1699–1756.

⁴³⁴ GS 22a.

⁴³⁵ DCG (1971) 119.

⁴³⁶ KEK 24.

A Katolikus Egyház Katekizmusa és a hitletétemény

125. A II. Vatikáni Zsinat azt a fő célt tűzte maga elé, hogy jobban őrizze és mutassa be a keresztény tanítás drága letéteményét, annak érdekében, hogy a Krisztus-hívők és minden jóakarátú ember számára hozzáférhetőbbé tegye.

E letétemény tartalma Isten Egyházban őrzött Igéje. Az egyházi Tanítóhivatal, amikor azt a feladatot kapta, hogy dolgozza ki a hit tanítása számára a hivatkozási alapszöveget, ebből a drága letéteményből olyan új és régi dolgokat válogatott, melyeket a cél eléréséhez a legmegfelelőbbnek látott. A Katolikus Egyház Katekizmusa alapvető szolgálat: támogatja az Evangélium hirdetését és a hit tanítását – melyek üzenetüket a hagyomány és a Szentírás Egyházra bízott letéteményéből merítik –, hogy teljes hitelességgel valósuljanak meg. A Katolikus Egyház Katekizmusa nem egyetlen forrás a katekézis számára, hiszen mint a Tanítóhivatal műve, nem áll Isten Igéje fölött, hanem neki szolgál. Azonban az Ige értelmezésének nagyon fontos műve, mely arra született, hogy az Evangéliumot a maga teljes igazságában és tisztaságában hirdesse és adja tovább.

126. A Katolikus Egyház Katekizmusa és a hitletétemény kapcsolatának fényénél kell tisztázni két, a katekézis számára életfontosságú kérdést:

- a Szentírás és a Katolikus Egyház Katekizmusa – a katekézis tartalma szempontjából két alapszöveg – kapcsolatát;
- az egyházatyák kateketikai hagyományának – beleértve tartalmi gazdagságát és katekézis-értelmezését – és a Katolikus Egyház Katekizmusának kapcsolatát.

A Szentírás, a Katolikus Egyház Katekizmusa és a katekézis

127. A II. Vatikáni Zsinat *Dei Verbum* konstitúciója hangsúlyozta a Szentírás alapvető fontosságát az Egyház életében. Úgy mutatta be a szent hagyománnyal együtt, „mint a hit legfőbb szabályát”, ugyanis „változatlanul közvetíti magának Istennek igéjét, és a próféták és apostolok szavaiban a Szentlélek hangját szólaltatja meg”.⁴³⁷ Ezért az Egyház azt akarja, hogy a Szentírásnak kiemelkedő helye legyen az Ige egész szolgálatában. Konkrétan a katekézisnek „hiteles bevezetésnek kell lennie a »lectio divinába«, azaz a Szentírásnak az Egyházban lakó Lélek szerinti olvasásába”.⁴³⁸

„A Hagymányról és a Szentírásról a katekézis forrásaként beszélni nemcsak azt jelenti, hogy a katekézisben állandóan szentírási idézetek, gondolatok hangozzanak és az evangéliumi szellem érvényesüljön, hanem azt is, hogy annál gazdagabb és hatékonyabb lesz a katekézis, minél inkább az Egyház lelkiületével és értelmezésével olvassák az Igét.”⁴³⁹ Ebben a hagyomány fényénél történő szentírásolvasásban a Katolikus Egyház Katekizmusának jelentős szerepe van.

128. A Szentírás és a Katolikus Egyház Katekizmusa két hivatkozási pontot jelent az Egyház mai kateketikai tevékenységének ihletésére:

- A Szentírás ugyanis – „mint Istennek a Szentlélek sugalmazására leírt szava”⁴⁴⁰ – és a Katolikus Egyház Katekizmusa – mint az Egyház élő hagyományának kiemelkedő megnyilvánulása és a hit tanítása számára biztos szabály – arra hivatott, hogy mindegyik a

⁴³⁷ DV 21.

⁴³⁸ MPD 9c; Pápai Bibliikus Bizottság: *L'interpretazione della Bibbia nella Chiesa*. IV, C, 3.

⁴³⁹ CT 27. Vö. Püspöki Szinodus (1985) II, B, a, 1.

⁴⁴⁰ DV 9.

maga módján és a maga sajátos tekintélyével tegye termékennyé a katekézist a mai Egyházban.

– A katekézis Isten szavának tartalmát kétféleképpen adja tovább, mégpedig úgy, ahogyan az Egyház birtokolja, magáévá teszi és éli: mint az üdvösség történetének elbeszélését, s mint a Hitvallás magyarázatát. A Szentírásnak és a Katolikus Egyház Katekizmusának ihletnie kell mind a biblikus, mind a tanító katekézist, melyek hordozzák Isten szavának e tartalmát.

– A katekézis rendes folyamatában nagyon fontos, hogy a katekumenok és a katekézis növendékei mind a Szentírást, mind a helyi Katekizmust használni tudják. A katekézis végül is nem más, mint a hit e dokumentumainak élő és hatékony átadása.⁴⁴¹

Az egyházatyák kateketikai hagyománya és a Katolikus Egyház Katekizmusa

129. A *hitletéteményben* a Szentírással együtt benne van az Egyház egész hagyománya. „Az egyházatyák mondásai tanúskodnak e hagyomány éltető jelenlétéről, melynek gazdagsága átárad a hívő és imádkozó Egyház gyakorlati életébe.”⁴⁴²

E tanbeli és lelkipásztori gazdagsággal kapcsolatban érdemes fölfigyelni néhány szempontra:

– a döntő fontosságra, melyet az Atyák a helyi egyházak alakulásában a keresztségi katekumenátusnak tulajdonítanak.

– a szakaszokra bontott keresztyén képzés kibontakozó és fokozatos felfogására.⁴⁴³ Az Atyák a katekumenátus megszervezésében az isteni pedagógiát követték. Katekumenátus folyamán a katekumen Izrael népéhez hasonlóan utat tesz meg az ígélet földje felé: a keresztségben eggyé válnak Krisztussal.⁴⁴⁴

– a katekézis tartalmának a fokozatok szerinti megszervezésére. A patrisztikus katekézisben az üdvtörténet elbeszélése állt az első helyen. A nagybőjt múlásával egymást követték a hitvallás és a Miatyánk átadása, illetve ezek magyarázata az összes erkölcsi következményekkel együtt. A beavató szentségek kiszolgáltatását követte a műsztagogikus katekézis, a szentségek mélyebb megértése és ízlelése.

130. A Katolikus Egyház Katekizmusa magában hordozza a katekézis számára a katekizmusok nagy hagyományát.⁴⁴⁵ E hagyomány gazdagságából érdemes néhány szempontot megemlítenünk:

– a hit ismeret- vagy igazság-természetét. A hit ugyanis nemcsak egy élményszerű csatlakozás Istenhez, hanem az értelem és az akarat beleegyezése is a kinyilatkoztatott igazságba. A katekizmusok állandóan figyelmeztetik az Egyházat arra, hogy a hívőknek, még ha nagyon egyszerű formában is, rendszerezett ismerettel kell rendelkezniük a hitről.

⁴⁴¹ Vö. NPD 9.

⁴⁴² DV 8c.

⁴⁴³ Amikor a II. Vatikáni Zsinat a *felölt katekumenátus* felújítását szorgalmazta, hangsúlyozta, hogy annak fokozatosnak kell lennie: „A katekumenátust, a több fokozatból álló keresztségi előkészítést a felnőttek számára vissza kell állítani” (SC 64).

⁴⁴⁴ Példaként nagyon jellemző Órigenész tanúsága [amikor József könyvét magyarázza]: „Te ugyanis, aki az imént hagytad el a bálványok sötétségét és hallani akarod az isteni törvényt, először elhagyd Egyiptomot. Amikor a katekumenok közé számláltattál és engedelmeskedni kezdtél az egyházi parancsolatoknak, átkeltél a Vörös-tengeren és a pusztai állomáshelyeken naponta megpihensz, hogy halljad Isten törvényét és szemléld Mózes arcán az Úr dicsőségét. Amikor pedig a keresztség titokzatos forrásához érkezel, a Jordánon is átkelsz és belépsz az ígélet földjére.” (*Homiliae in Iesus Nave*, IV, 1: SCR 71, 149)

⁴⁴⁵ Vö. KEK 13.

– a minden forrásából táplálkozó hitre nevelést, melynek dimenziói: a megvallott, az ünnepelt, az életben megtapasztalt és az imádságból erősödő hit.

A patrisztikus hagyomány és a Katekizmusok gazdagsága mind beárad az Egyház aktuális katekézisébe és gazdagítja azt, formailag és tartalmilag egyaránt. A katekézist emlékeztetik hét alapelemére: az üdvtörténet elbeszélésének három szakaszára: Ószövetség, Jézus Krisztus élete és az Egyház története; és az előadás négy pillérére: a hitvallásra, a szentségekre, a Tízparancsolatra és a Miatyánkra. E hét *alapkőre*, melyek mind a beavató katekézisnek, mind az állandó keresztyén érlelődésnek alapját képezik, különböző méretű és szerkezetű épületeket lehet emelni, a kultúrák és a címzettek különbözőségei szerint.

KATEKIZMUSOK A HELYI EGYHÁZAKBAN

A helyi katekizmusok és szükségességük⁴⁴⁶

131. A Katolikus Egyház Katekizmusa minden hívőnek és minden embernek szól, aki meg akarja ismerni, hogy mit hisz a katolikus Egyház,⁴⁴⁷ s egész különlegesen „arra van rendelve, hogy bátorítsa és segítse új helyi Katekizmusok elkészítését, melyek figyelemmel vannak a különféle helyzetekre és kulturális adottságokra, ugyanakkor gondosan őrzik a hit egységét és a katolikus tanítás iránti hűséget.”⁴⁴⁸

A megyéspüspökök vagy Püspöki Konferenciák által kidolgozott vagy jóváhagyott helyi katekizmusok ugyanis⁴⁴⁹ nagyon értékes eszközök a katekézis számára, „mely arra hivatott, hogy a kultúra és a kultúrák mélyéig vigye el az Evangélium erejét”.⁴⁵⁰ Ezért II. János Pál pápa sürgető bátorítással fordult az egész világ Püspöki Konferenciáihoz, hogy türelemmel, de erős elhatározással fogjanak hozzá a Szentszék szándéka szerinti katekizmusok készítéséhez, melyek – hűségesen a kinyilatkoztatás lényegi tartalmához és módszertanilag igazodva a mai követelményekhez – képesek az új idők keresztyén nemzedékeit erős hitre nevelni.⁴⁵¹

Az Egyház a helyi katekizmusokkal aktualizálja az „isteni pedagógiát”,⁴⁵² melyet Isten alkalmazott a kinyilatkoztatásban, amikor gondviselő jóságával a természetünknek megfelelő módon szólt hozzánk.⁴⁵³ A helyi katekizmusokban az Egyház az evangéliumot úgy közli az emberrel, hogy ő valóban az üdvösség örömhíreként fogadhassa. A helyi katekizmusok így tapintható megnyilvánulásai lesznek Isten „csodálatos lehajlásának”⁴⁵⁴ és az Ő világ iránti kimondhatatlan szeretetének.⁴⁵⁵

⁴⁴⁶ E cím kizárólag a hivatalos katekizmusokra vonatkozik, azokra, melyeket a megyéspüspök (CIC 775, 1) vagy a Püspöki Konferencia (CIC 775, 2) sajátjának ismer el. A nem hivatalos katekizmusokról (CIC 827, 1) és a katekézis egyéb segédeszközeiről (DCG [1971] 116) a jelen dokumentum 265–285. pontja alatt lesz szó.

⁴⁴⁷ FD 4c.

⁴⁴⁸ FD 4d.

⁴⁴⁹ Vö. CIC 775.

⁴⁵⁰ CT 53a; vö. KEK 24.

⁴⁵¹ CT 5.

⁴⁵² DV 15.

⁴⁵³ Vö. DV 13.

⁴⁵⁴ DV 13.

⁴⁵⁵ Uo. Elmondhatatlan jóság, gondviselés és törődés, lehajlás a kinyilatkoztatásban tapasztalható isteni pedagógiát jelölő kifejezések. Isten azon vágyát fejezik ki, hogy *alkalmazkodni* (szünkatabaszisz) akar az emberhez. A helyi katekizmusok kidolgozását ugyanilyen lelkiülettel kell megoldani.

A helyi katekizmus irodalmi műfaja

132. Három fő vonás jellemez minden olyan Katekizmust, melyet egy helyi egyház a sajátjának tekint: hivatalos jellege, a bemutatott hit alapvető és rendszerbe foglalt szintézise, és hogy a Szentírással együtt a katekézis alapszövegül adják.

– A helyi katekizmus ugyanis az Egyház hivatalos szövege. Bizonyos módon láthatóvá teszi a „hitvallás átadását” és a „Miatyánk átadását” a katekumenok és a keresztelendők számára. Ezért a hagyomány aktusa.

A helyi katekizmus hivatalos jellege minőségi különbséget jelent a katekézisben használt egyéb segédeszközökkel szemben (*didaktikai szövegek, nem hivatalos katekizmusok, katekéták kézikönyvek* ...).

– Minden katekizmus összegező alapszöveg, melyben rendszerbe foglaltan és „az igazságok hierarchiájának” megfelelően jelennek meg a keresztyén misztérium eseményei és alapvető igazságai.

– A helyi katekizmus „a keresztyén hagyomány és kinyilatkoztatás dokumentumainak”⁴⁵⁶ „rendszerbe foglalt” összegezését nyújtja a „nyelvek” változatosságával, melyeken Isten Igéje kifejezi magát.

A helyi katekizmus végül a katekézist ihlető alapszöveg. A Szentírás és a Katekizmus az a két alapvető tanítást tartalmazó dokumentum, melyeknek a katekézis végzése során mindig kézben kell lenniük. Bár mindkettő elsőrangú eszköz, mégsem az egyetlenek: szükség van ugyanis más, közvetlenebb segédeszközökre is.⁴⁵⁷ Ezért jogos a kérdés, hogy egy hivatalos katekizmusnak kell-e tartalmaznia pedagógiai elemeket, vagy ellenkezőleg, arra kell szorítkoznia, hogy a forrásokat megjelölve tanbeli szintézis legyen.

Mindenesetre, mivel a Katekizmus kateketikai eszköz, a közlés eszköze, ezért mindig pedagógiai ihletettsége van, s korlátain belül mindig tükröznie kell az isteni pedagógiát.

A tisztán módszertani kérdések rendszeresen inkább a többi segédeszközökhöz tartoznak.

Az alkalmazás szempontjai a helyi katekizmusban⁴⁵⁸

133. A Katolikus Egyház Katekizmusa megjelöli azokat a szempontokat, melyeket figyelembe kell venni a hit rendszerbe foglalt szintézisének megfogalmazásakor illetve alkalmazásakor, amit minden helyi katekizmusnak nyújtania kell. A hit e szintézisének alkalmazkodnia kell a követelményekhez, melyeket „azok különböző kultúrája, életkora, lelki élete, társadalmi és egyházi helyzete támaszt, akikhez a katekézis szól”.⁴⁵⁹ A II. Vatikáni Zsinat is nyomatékosan hangsúlyozza az evangéliumi üzenet alkalmazásának szükségességét: „az igehirdetés ezen alkalmazásának minden evangelizáció törvényének kell maradnia”.⁴⁶⁰ Éppen ezért

– A helyi katekizmusnak a hit összefoglalását azzal a konkrét kultúrával összefüggésben kell bemutatnia, melyben a katekumenok és a katekézis növendékei élnek. Ezért vegye föl mindazokat „a sajátos elemeket, amelyekkel a keresztyén életet, a liturgiát és

⁴⁵⁶ DCG (1971) 119.

⁴⁵⁷ A katekézisben az eszközökkel együtt más fontos elemek is vannak: a katekéták személye, tanítási módszere, kapcsolata a növendékekkel, a növendékek fölvevőképességének ismerete és ritmusa, a szeretet és a hit légköre, a keresztyén közösség részvétele stb.

⁴⁵⁸ Vö. e dokumentum 167–170.

⁴⁵⁹ KEK 24.

⁴⁶⁰ GS 44.

gondolkodásmódjukat ki tudják fejezni”,⁴⁶¹ s melyek saját kulturális hagyományukból fakadnak, és a helyi egyház munkájának és inkulturációjának gyümölcsei.

– Az „üzenethez és az emberi személyhez hűséges”⁴⁶² helyi katekizmus a keresztény misztériumot jelentőségteljesen, a konkrét címzett életkorának gondolkodását és pszichológiáját figyelembe véve – s ebből következően világosan támaszkodva életének alapvető tapasztalataira – adja elő.⁴⁶³

– Külön figyelembe kell venni a vallásosság konkrét formáit az adott társadalomban. Más dolog egy vallásilag közömbös, és ismét más egy mélyen vallásos közeg számára katekizmust írni.⁴⁶⁴ Minden Katekizmusban igen nagy gonddal kell kezelni a „hit–tudomány” kapcsolatát.

– A katekizmus készítésekor jelentős tényező a szociális kérdés, legalábbis annak legmélyebb (gazdasági, politikai, családi) összetevői. Az Egyház szociális tanítását követve a katekizmus tud olyan támpontokat, indítékokat, cselekvési irányokat mutatni, melyek megvilágítják a keresztények jelenlétét e problémák közepette.⁴⁶⁵

– Végül mindenekelőtt a konkrét egyházi helyzetet kell figyelembe venni, melyben a részegyház él. Nyilvánvalóan nem a mulandó dolgokat, melyekkel a Tanítóhivatal más dokumentumai foglalkoznak, hanem a maradandó állapottal, mely sajátosan hangsúlyozott evangelizációt igényel.⁴⁶⁶

A helyi egyházak kreativitása a helyi katekizmus kidolgozásában

134. A helyi egyházaknak, hogy az evangéliumi üzenetet a katekizmusokkal megfelelően tudják közvetíteni a különböző életkoroknak, helyzeteknek és kultúráknak, biztoskezü és érett kreativitásra van szükségük. A helyi egyházaknak az Egyházra bízott hitletéteményből a belső Mester, a Szentlélek vezetésével ki kell választaniuk, meg kell szerkeszteniük és meg kell fogalmazniuk mindazokat az elemeket, melyekkel egy adott helyzetben teljes épségben át tudják adni az evangéliumot.

E nehéz feladathoz a katolikus Egyház Katekizmusa a hit egységét biztosító „hivatkozási pont”. A jelen Direktórium azokat az alapvető támpontokat kínálja föl, melyekhez igazodni kell a keresztény üzenet bemutatásakor.

135. A helyi katekizmusok kidolgozásánál hasznos szemmel tartani a következőket:

– Mindenekelőtt arra kell törekedni, hogy valóban alkalmazott és „inkulturált” katekizmusok készüljenek. Ezért jó különbséget tenni a katekizmus között, mely az üzenetet alkalmazza a különböző életkorokra, körülményekre és kultúrákra, és az olyan segédeszköz között, mely a Katolikus Egyház Katekizmusának összefoglalása és bevezet annak tanulmányozásába. Ez két különböző dolog.⁴⁶⁷

⁴⁶¹ CT 53.

⁴⁶² Vö. CT 55c; MPD 7; DCG (1971) 34.

⁴⁶³ Vö. CT 36, 45.

⁴⁶⁴ A helyi katekizmusokban figyelemmel kell lenni a népi vallásosságra (vö. EN 48; CT 54; KEK 1674–1676), az ökumenikus dialógusra (vö. CT 32–34; KEK 817–822) és a vallások közötti dialógusra (vö. EN 53; RM 55–57; KEK 839–845).

⁴⁶⁵ A LC 72. különbséget tesz a *principia doctrinalia*, a *criteria iudicandi* és a *regulae et impulsiones ad agendum* (az elméleti elvek, az ítéletalkotás kritériumai és a cselekvési szabályok) között, melyeket az Egyház szociális tanítása fölkinál. Ezek között minden katekizmusnak különbséget kell tennie.

⁴⁶⁶ Elsősorban a „különböző társadalmi, kulturális föltételeket” kell szem előtt tartani az evangelizáció szempontjából. Lásd e dokumentum 59. pontját.

⁴⁶⁷ A helyi katekizmusok és a KEK-et összefoglaló művek különbségére nézve lásd: Hittani Kongregáció–Klérus Kongregáció: *Principia directoria pro efficiendis „compendiis” Catechismi Catholicae Ecclesiae* levél a Püspöki

– A helyi katekizmusok lehetnek egyházmegyeiek, regionálisak vagy nemzetiek.⁴⁶⁸ Ami a tartalom szerkesztését illeti, az egyes Püspöki Konferenciák különböző beosztású és szerkezetű katekizmusokat adnak ki. Mint már mondtuk, a Katolikus Egyház Katekizmusa a tanítás szempontjából alapszöveg, de nem akar ráerőltetni az egész Egyházra egy meghatározott katekizmus-formát. Így vannak szentháromságos szerkezetű katekizmusok, másokat az üdvtörténet szakaszai, ismét másokat a jelentős bibliai és teológiai témák (szövetség, Isten országa stb.), ismét másokat a hit dimenziója szerint vagy a liturgikus évet követve szerkesztenek.

– Ami az evangéliumi üzenet megfogalmazási módját illeti, egy katekizmus kreativitása a tartalom megformulálására is vonatkozik.⁴⁶⁹ Természetesen a katekizmusnak hűségnek kell maradnia a hitletéteményhez a keresztény tanítás lényegének kifejezésében. „A részegyházak egybeolvadnak nemcsak személyekkel, hanem azok minden törekvésével, értékeivel és korlátaival, imádság-, szeretet-módjával, élet- és világszemléletével, melyek együtt meghatároznak egy emberi környezetet. A részegyház feladata, hogy az evangéliumi üzenet lényegét alkalmazza a helyi körülményekre, anélkül, hogy az alapvető igazságokon a legkisebb változtatást ejtené, megértve ezeknek az embereknek a nyelvét, és ugyanezen a nyelven hirdetve az evangéliumot.”⁴⁷⁰

E kényes feladat megoldásánál az alapelvet a II. Vatikáni Zsinat fogalmazza meg: „Keresni kell a módját, hogy az eddigénél alkalmasabban lehessen közölni a tanítást korunk embereivel, mert más a hitletétemény, az igazság, és más az előterjesztés módja, de a tartalom és az értelem ugyanaz”.⁴⁷¹

A Katolikus Egyház Katekizmusa és a helyi katekizmusok: a hit szimfóniája

136. A Katolikus Egyház Katekizmusa és a helyi katekizmusok, természetesen mindegyik a maga sajátosságaival, egységet alkotnak. „Az apostoli hit egységének”,⁴⁷² ugyanakkor e hit változatos megfogalmazásának konkrét kifejezői. A Katolikus Egyház Katekizmusa és a helyi katekizmusok harmóniája a hit szimfóniáját szövegezte meg: elsősorban magának a – katolikus Egyház egész Püspöki Kollégiumának együttműködésével kidolgozott – Katolikus Egyház Katekizmusának belső szimfóniáját; és egy másik szimfóniát, mely ebből fakad és a helyi katekizmusokban hangzik föl. E „szimfóniának”, „az egyetemes Egyház kórusának”,⁴⁷³ mely a Katolikus Egyház Katekizmusához hűségesebb helyi katekizmusokban szólal meg, nagy teológiai jelentősége van:

Konferenciák elnökeinek (1994. XII. 20., 94004378 sz.), Előszó 1–5, ahol többek között ez áll: „A Katolikus Egyház Katekizmusát összefoglaló műveket tévedés volna úgy tekinteni, mint amik helyettesíthetik a helyi katekizmusokat, annyira, hogy ezek előkészítését akadályoznák, s közben elmaradnának az alkalmazások a címzettek sajátos helyzeteihez, amit a katekézis megkövetel.” (Előszó 4.)

⁴⁶⁸ Vö. CIC 775, 1–2. §

⁴⁶⁹ A nyelv mind a helyi katekizmusokban, mind a katekézisben rendkívül fontos: vö. CT 59.

⁴⁷⁰ EN 63. Az alkalmazás–lefordítás kényes feladatánál figyelembe kell venni a Hittani Kongregáció–Klérus Kongregáció: *Principia directoria pro efficiendis „compendis” Catechismi Catholicae Ecclesiae* levél a Püspöki Konferenciák elnökeinek (1994. XII. 20., 94004378 sz.) előszava 3. pontjában mondottakat: „A helyi katekizmusok, melyeknek a Katolikus Egyház Katekizmusa »biztos és hiteles hivatkozási szövege« (FD 4), a Püspökök nagy feladata. A fölmerülő nehézségek legyőzhetőek lesznek, ha elegendő, esetleg hosszú időn át földolgozva a Katolikus Egyház Katekizmusát, készítik elő a teológiai, kateketikai és nyelvi talajt, hogy a katekizmus témáit igazán el lehessen ültetni a kultúrában.”

⁴⁷¹ GS 62.

⁴⁷² FD 4b.

⁴⁷³ RM 54b.

– Elsősorban az Egyház katolicitását mutatja meg. A népek kulturális gazdagsága beépül az Egyház egyetlen hitének kifejezésébe.

– A Katolikus Egyház Katekizmusa és a helyi katekizmusok megmutatják az egyházi közösséget is, melynek látható kötelékei közül az egyik az „egy hit megvallása”.⁴⁷⁴ A részegyházak, „melyekben Krisztus egy és egyetlen Egyháza létezik”,⁴⁷⁵ az egésszel, az egyetlen Egyházzal „sajátos, bensőséges kapcsolatban” vannak.⁴⁷⁶ A Katolikus Egyház Katekizmusa és a helyi katekizmusok közötti egység e közösséget teszi láthatóvá.

– Ugyanakkor a Katolikus Egyház Katekizmusa és a helyi katekizmusok nyilvánvalóvá teszik a püspöki kollegialitást. A püspökök ugyanis, mindegyik a maga egyházmegyéjében és együtt, mint kollégium, közösségben Péter utódával, a katekézis fő felelősei az Egyházban.⁴⁷⁷

A Katolikus Egyház Katekizmusa és a helyi katekizmusok egységükkel és változatosságukkal arra hivatottak, hogy az Egyház katekézisének megújító kovácsa legyenek. Amikor az Egyház, Krisztus tanítványainak egész közössége katolikus és egyetlen szemmel szemléli őket, valóban elmondhatja: „Ez a mi hitünk, ez az Egyház hite”.

---

⁴⁷⁴ KEK 815.

⁴⁷⁵ LG 23a.

⁴⁷⁶ Hittani Kongregáció: *Communio notio* levél, 9.

⁴⁷⁷ Vö. CT 63b.

Harmadik rész: A hit pedagógiája

„Én tanítottam meg járni Efraimot, a kezét fogtam... Puha kötelékekkel vonzottam őket, a szeretet kötelékeivel; olyan voltam hozzájuk, mint aki arcához emeli a csecsemőt; lehajoltam hozzá, hogy enni adjak neki. „ (Oz 11,3–4)

„Amikor egyedül maradt, tanítványai a tizenkettővel együtt megkérdezték, mi a példabeszédek értelme. Ezt felelte nekik: »Titeket beavattalak az Isten országa titkaiba.«” „Mikor tanítványaival magukra maradtak, mindent megmagyarázott nekik.” (Mk 4,11.34)

„Egy a ti Mesteretek, a Krisztus” (Mt 23,10)

137. Jézus gondosan fölkészítette tanítványait, mielőtt misszióba küldte őket. Úgy állt előttük, mint az egyetlen Mester, s ugyanakkor türelmes és hűséges barát,⁴⁷⁸ egész életével tanította,⁴⁷⁹ megfelelő kérdésekkel támogatva őket,⁴⁸⁰ mélyebb magyarázatokat adott nekik, mint a sokaságnak,⁴⁸¹ bevezette őket az imádságba,⁴⁸² elküldte őket missziós gyakorlatra,⁴⁸³ megígérte, majd elküldte nekik Atyja Lelkét, hogy bevezesse őket a teljes igazságba,⁴⁸⁴ és támogatta őket az elkerülhetetlen, nehéz helyzetekben.⁴⁸⁵ Jézus Krisztus, a Mester, „aki kinyilatkoztatja nekünk Istent, de az embert is; megszentel és vezet; él, beszél, buzdít, sürget, javít, megítél és megbocsát; naponként velünk járja a történelem útjait; Mesterként jött el és dicsőségben fog eljönni újra.”⁴⁸⁶ Jézusban, az Úrban és Mesterben találja meg az Egyház a kegyelmet az állandó ihletést és a követendő modellt a hit minden közléséhez.

E rész tartalma és célja

138. Jézusnak, a Mesternek iskolájában a katekéta mint felelős személy, tevékenységét Isten kegyelmének titokzatos tevékenységével együtt folytatja. Ezért a katekézis „a hit egyedülálló pedagógiájának”⁴⁸⁷ gyakorlása.

Az evangélium átadása az Egyház által elsősorban és mindig a Szentlélek műve, s tanúja és legfőbb szabálya a kinyilatkoztatás (első fejezet).

A Szentlélek azonban személyeket használ eszközül, akik elfogadják az evangélium hirdetésének misszióját, s akiknek szaktudása és emberi tapasztalata beépül a hit pedagógiájába.

Ebből fakad az a kérdésköteg, melyet hosszasan tárgyalnak a katekézis történetében, tudniillik a katekézis végzésére, forrásaira, módszereire, címzettjeire és az inkulturáció folyamatára irányuló kérdések.

⁴⁷⁸ Vö. Jn 15,15; Mk 9,33–37; 10,41–45.

⁴⁷⁹ Vö. CT 9.

⁴⁸⁰ Vö. Mk 8,14–21.27.

⁴⁸¹ Vö. Mk 4,34; Lk 12,41.

⁴⁸² Vö. Lk 11,1–2.

⁴⁸³ Vö. Lk 10,1–20.

⁴⁸⁴ Vö. Jn 16,13.

⁴⁸⁵ Vö. Mt 10,20; Jn 15,26; ApCsel 4,32.

⁴⁸⁶ CT 9.

⁴⁸⁷ CT 58.

A második fejezet nem kívánja kimerítően tárgyalni e kérdéseket, hanem csak azokat emeli ki, melyek ma különösen fontosak az egész Egyház számára. A részproblémák boncolgatása a részegyházak különböző direktóriumaira és egyéb segédeszközeire vár.

Első fejezet: Isten pedagógiája, a hit pedagógiájának forrása és modellje⁴⁸⁸

Isten pedagógiája

139. „Isten úgy bánik veletek, mint fiaival. Hol van olyan fiú, akit apja nem fenyít?” (Zsid 12,7) A személy üdvössége, ami a kinyilatkoztatás célja, a történelemben mindig úgy mutatkozik, mint „Isten [egyedülálló és hatékony] pedagógiájának” gyümölcse. Az emberi szokások analógiájára és az adott kor kultúrájának megfelelően Istent a Szentírásban úgy látják, mint irgalmas Atyát, tanítómestert, bölcsét,⁴⁸⁹ aki az embert – egy-egy személyt és a közösséget – aktuális állapotában veszi, megszabadítja rossz kötelékeitől, a szeretet kötelékével magához vonja és fokozatosan és türelmesen növeli az érett fiúságra, amikor szabadon és hűségesen engedelmeskedik az Ő szavának. Ennek érdekében Isten a különböző életkorokhoz és életkörülményekhez alkalmazkodva mint leleményes és gondos nevelő népének életkörülményeit a bölcsesség iskolájává alakítja.⁴⁹⁰ A tanítás és katekézis szavait bízza népére, melyeket nemzedékről nemzedékre tovább kell adni,⁴⁹¹ a jutalommal és a büntetéssel figyelmeztet, s még a próbatéteket és szenvedéseket is a nevelés eszközévé teszi.⁴⁹² Egy személyt eljuttatni az Istennel való találkozásra, ami a katekéta feladata, számára annyit jelent, mint középpontba állítani és magáévá tenni a kapcsolatot, melyben Isten van a személlyel és vezetni engedi magát Istentől.

Krisztus pedagógiája

140. Amikor eljött az idők teljessége, Isten elküldte az emberiséghez az Ő Fiát, Jézus Krisztust, aki elhozta a világba az üdvösség nagy ajándékát. Beteljesítette megváltó küldetését úgy, hogy folytatta „Isten pedagógiáját”, azzal a tökéletességgel és hatékonysággal, mely személyének újdonságából fakadt. Szavaiból, tetteiből, csodajeleiből rövid, de intenzív életéből a tanítványok közvetlen tapasztalatot nyertek „Jézus pedagógiájáról,” amit később az Evangéliumokban rögzítettek: a másik ember, különösen a szegény, a kicsi, a bűnös mint Istentől szeretett és keresett személy elfogadása; Isten országának mint az igazság és az Atya vigasztalása örömhírének nyílt hirdetése; a tapintatos és erős szeretet stílusa, mely megszabadít a rossztól, s támogatja az életet; sürgető meghívás olyan magatartásra, mely az Istenbe vetett hitből, az ország reményéből és a felebarát szeretetéből fakad; a személyek közötti érintkezés minden eszközének – szó, hallgatás, metafora, kép, példa, különböző jelek – használata, miként a prófétáknál. Amikor Krisztus a tanítványait fenntartások nélküli teljes odaadásra hívja,⁴⁹³ úgy adja át nekik hitre nevelését, mint az ügyében és a sorsában való teljes részesedést.

⁴⁸⁸ DV 15; DCG (1971) 33; CT 58; ChL 61; KEK 53, 122, 684, 708, 1145, 1609, 1950, 1964.

⁴⁸⁹ Vö. MTörv 8,5; Oz 11,3–4; Péld 3,11–12.

⁴⁹⁰ Vö. MTörv 4,36–40; 11,2–7.

⁴⁹¹ Vö. Kiv 12,25–27; MTörv 6,4–8; 6,20–25; 31,12–13; Józs 4,20.

⁴⁹² Vö. Ám 4,6; Oz 7,10; Jer 2,30; Péld 3,11–12; Zsid 12,4–11; Jel 3,19.

⁴⁹³ Vö. Mk 8,34–38; Mt 8,18–22.

Az Egyház pedagógiája

141. Az Egyház, mely „Krisztusban mintegy szentség”,⁴⁹⁴ küldetését kezdettől fogva úgy élte meg, mint az Atya és a Fiú pedagógiájának látható és jelenlévő folytatását. „Mivel anyánk, nevelője is a hitünknek.”⁴⁹⁵

Ezekből következően a keresztény közösség önmagában egy élő katekézis. Pusztá létével hirdet, ünnepel és cselekszik, és a katekézisnek mindig eleven és nélkülözhetetlen helye marad.

A századok során az Egyház a hit pedagógiájának páratlan kincstárát halmozta föl: mindenekelőtt a katekéták és a szentek tanúságát. A vallási ismeretközlés különböző utait és formáit, mint például a katekumenátus, a katekizmusok, a keresztény élet útjai; a katekézis tananyagának, a hit kultúrájának, a katekézis intézményeinek és szolgálatainak drága örökségét. Mindezek együtt alkotják a katekézis történetét, s joggal részei a közösség emlékezetének és kateketikai gyakorlatának.

Az isteni pedagógia: a Szentlélek tevékenysége minden keresztényben

142. „Boldog ember, akit te tanítasz, Uram, és a te törvényedre tanítod Őt” (*Zsolt 94,12*). Isten Egyházban hallott szavának iskolájában a tanítvány a Szentlélek kegyelméből, mint Mestere, növekszik „bölcességben, korban és kedvességben Isten és az emberek előtt” (*Lk 2,52*), és segítséget kap a katekizistól, más tudományokból és a tapasztalatból, hogy kibontakoztassa magában a kapott „istenti nevelést”.⁴⁹⁶ Ily módon a Krisztus-hívők, akik egyre inkább megismerik az üdvösség misztériumát, tanulják imádni az Atya Istent, és „az igazságot teszik a szeretetben”, arra törekszenek, hogy növekedjenek „minden által Őfeléje, aki a Fő, Krisztus” (*Ef 4,15*).

Mondhatjuk, hogy Isten pedagógiája beteljesedik, amikor a tanítvány eléri „az érett férfikort, Krisztus nagykorúságának mértéke szerint” (*Ef 4,13*). Ezért nem lehet egy másik ember hitének pedagógusa és mestere az, aki nem meggyőződéses és hűséges tanítványa Krisztusnak az Ő Egyházában.

Az isteni pedagógia és a katekézis

143. A katekézis, amennyiben az isteni kinyilatkoztatás közlése, teljesen követi Isten pedagógiáját, ahogyan az Krisztusban és az Egyházban látható, átveszi alapvonásait és a Szentlélek vezetésével bölcsen szintézist alkot, így segítvén elő a hit igaz megtapasztalását, a gyermeki találkozást Istennel. Ezért a katekézis

– olyan pedagógia, mely átszövi és szolgálja az Isten és a személy közötti „üdvösségdialógust”, azáltal hogy világossá teszi ezen üdvösség egyetemes rendeltetését; Istenre vonatkozóan hangsúlyozza a szeretetből fakadó, ingyenes, a szabadságot tiszteletben tartó isteni kezdeményezést; az emberre vonatkozóan megmutatja a kapott ajándék értékét, és annak szükségességét, hogy állandóan növekednie kell benne;⁴⁹⁷

– elfogadja a kibontakozás elvét a kinyilatkoztatásban, Isten Igéjének titokzatos és transzcendens természetét, s annak alkalmazkodását a különböző személyekhez és kultúrákhoz;

⁴⁹⁴ LG 1.

⁴⁹⁵ KEK 169; vö. GE 3c.

⁴⁹⁶ Vö. GE 4.

⁴⁹⁷ Vö. VI. Pál: *Ecclesiam suam* enciklika (1964. VIII. 6.), III: AAS 56 (1964) 637–659.

– elismeri Jézus Krisztusnak, Isten emberré lett Igéjének központi szerepét, aki a katekézist „a megtestesülés pedagógiájává” teszi, ezért az Evangéliumot mindig az élet javára és a személyek életében kell továbbadni;

– értékeli a hit közösségi megtapasztalását, ami az Egyháznak, Isten népének sajátja;
 – a „személy közötti” kapcsolatra támaszkodik, és magáévá teszi a dialógus folyamatát;
 – a jelek pedagógiája, melyben a tettek és szavak, a tanítás és a tapasztalat összekapcsolódik;⁴⁹⁸

– mivel a kinyilatkoztatás végső indoka Isten szeretete, a katekézis a kimeríthetetlen isteni szeretetből, ami a Szentlélek, veszi igazságának erejét és az állandó kötelezettséget a tanúságtételre.⁴⁹⁹

A katekézis így – mint folyamat, út vagy ösvény – Krisztus evangéliumi követésévé válik a Szentlélekben az Atya felé, hogy elérje a hit érettségét „Krisztus ajándékozásának mértéke” (Ef 4,7) s kinek-kinek lehetőségei és szükségletei szerint.

A hit egyedülálló pedagógiája⁵⁰⁰

144. A katekézis, mely tehát az aktuális hit pedagógiája, feladatai megoldása közben nem hagyatkozhat „ideológiai” tanításokra vagy pusztán emberi érdeklődésre,⁵⁰¹ és nem keveri össze Isten üdvözítő tevékenységét, mely tisztán kegyelem, az ember pedagógiai tevékenységével, de nem is állítja ezeket szembe és nem szakítja el őket egymástól. Ihletője és szabálya a dialógus, melyet Isten szeretettel folytat minden személlyel; e dialógus állandó „visszhangja” azáltal, hogy állandóan keresi a dialógust az emberekkel az Egyház Tanítóhivatala által nyújtott alapelvek szerint.⁵⁰²

Módszertani döntéseinél a következő jól meghatározott célkitűzések játszanak szerepet:

– előmozdítani egy kibontakozó és egységes szintézist az ember teljes Istenhez kötődése (*fides qua*) és a keresztény üzenet tartalma (*fides quae*) között;

– kidolgozni a hit minden szempontját, ami által a hit ismertté, ünnepltté, megéltté és imádkozottá válik;⁵⁰³

– buzdítani az embert, hogy hagyatkozzon rá „teljes szabadsággal Istenre”:⁵⁰⁴ értelmével, akaratával, szívével, emlékezetével;

– segíteni az embert, hogy azt a hivatást válassza, melyre az Úr hívja.

A katekézis így egyszerre kezdeményez, nevel és tanít.

Hűség Istenhez és hűség a személyhez⁵⁰⁵

145. Jézus Krisztus Isten élő és tökéletes kapcsolata az emberrel, s az ember élő és tökéletes kapcsolata Istennel. Tőle kapja a hit pedagógiája „a törvényt, mely alapvető az Egyház egész élete számára”, s mely a katekézis alaptörvénye is: „a hűséget Isten és az emberek iránt a szeretetben”.⁵⁰⁶

⁴⁹⁸ Vö. DV 2.

⁴⁹⁹ Vö. RM 15; KEK 24b–25.; DCG (1971) 10.

⁵⁰⁰ Vö. NPD 11; CT 58.

⁵⁰¹ Vö. CT 52.

⁵⁰² Vö. VI. Pál: *Ecclesiam suam* enciklika (1964. VIII. 6.), III: AAS 56 (1964) 609–659.

⁵⁰³ Vö. MPD 7–11; KEK 3, 13; DCG (1971) 36.

⁵⁰⁴ DV 5.

⁵⁰⁵ Vö. NPD 7; CT 55; DCG (1971) 4.

⁵⁰⁶ CT 55.

Ezért az a katekézis igazi, mely segíti az egész képzési folyamatban fölfogni Isten tevékenységét, elősegítve az odahallgatás, a hálaadás és az imádság légkörét,⁵⁰⁷ s ugyanakkor célja az ember szabad válasza is, amit a katekézis növendékeinek aktív részvételével törekszik elérni.

Isten „lehajlása”,⁵⁰⁸ iskola az emberek számára

146. Isten, mivel barátaiként akar az emberekkel beszélni,⁵⁰⁹ a maga pedagógiáját egész különlegesen azzal mutatja meg, hogy beszédét gondosan alkalmazza a mi földi állapotunkhoz.⁵¹⁰

Ez a katekézis számára azt a soha le nem zárható feladatot jelenti, hogy meg kell találnia az alkalmas nyelvet Isten szavának – s ami annak kibontása, az Egyház hitvallásának – közlésére a hallgatók változatos körülményei közepette,⁵¹¹ azzal a bizonyossággal, hogy Isten kegyelmével ezt meg is tudja tenni, s hogy a Szentlélek megörvendezteti azzal, hogy meg is teszi.

Ezért a katekézis számára azok a megfelelő pedagógiai mozzanatok, melyek lehetővé teszik, hogy Isten szavának teljességét eljuttassa az emberek szívébe.⁵¹²

Nevelve evangelizálni és evangelizálva nevelni⁵¹³

147. A katekéta, mindig a hit pedagógiájából merítve ihletet, szolgálatát mint egyedülálló nevelői folyamatot alakítja ki, melyben egyrészt segíti a személyt, hogy meg tudjon nyílni a vallásos életre, másrészt úgy közli vele az evangéliumot, hogy az beléhatoljon és átformálja gondolkodását, lelkiismeretét, szabadságát, tetteit, hogy Jézus Krisztus példája szerint a léte önátadásá válják.

Ennek érdekében a katekéta ismeri és fölhasználja a keresztény módon értelmezett nevelés tudományainak segítségét.

⁵⁰⁷ Vö. DCG (1971) 10, 22.

⁵⁰⁸ DV 13; KEK 684.

⁵⁰⁹ Vö. DV 2.

⁵¹⁰ Vö. DV 13.

⁵¹¹ Vö. EN 63; CT 59.

⁵¹² Vö. CT 31.

⁵¹³ Vö. GE 1–4; CT 58.

Második fejezet: Módszertani elemek

A katekézis különböző módszerei⁵¹⁴

148. A hit továbbadásában az Egyháznak nincs saját módszere, sem egyetlen módszere, hanem Isten pedagógiájának fényénél vizsgálja az idők jeleit, és a lélek szabadságával használja „mindazt, ami igaz, nemes, igazságos, tiszta, szeretetreméltó, tisztességes és dicséretes” (*Fil 4,8*), tehát mindazokat az elemeket, melyek nem ellenkeznek az evangéliummal, és annak szolgálatába állítja őket. Ennek csodálatos bizonyítéka az Egyház történelmében az, hogy az Ige szolgálatának oly sok karizmája módszertanilag különböző utakon nyilvánult meg. „A követett módszerek változatossága az életnek és a bőségek jele”, ugyanakkor a címzetek iránti tisztelet bizonyossága. E változatosságot igényli „a növendékek életkora, szellemi fejlettsége, egyházi és lelki érettsége és egyéb sajátos körülményei”.⁵¹⁵

A kateketikai módszertan egyetlen célja a hitre nevelés, mely fölhasználja a pedagógiai tudományok és a kommunikáció eredményeit, és figyelembe veszi a kateketika mai vívmányait.

A tartalom és módszer kapcsolata a katekézisben⁵¹⁶

149. A „hűség Istenhez és hűség az emberhez” alapelv segít elkerülni a módszer és a tartalom szembeállítását, mesterséges elkülönítést vagy egymás iránti közömbösséget, mert ez az elv állítja szükséges kapcsolatukat és egymásrahatásukat. A katekétika egyrészt tudja, hogy a módszer a kinyilatkoztatás és a megtérés szolgálatában áll,⁵¹⁷ ezért nélkülözhetetlen. Másrészt azt is tudja, hogy a katekézis tartalma nem közömbös a módszerre nézve, hanem olyan átadási folyamatot követel, mely megfelel az üzenetnek, forrásainak és nyelvezetének, az egyházi közösség körülményeinek és az egyes hívők állapotának, akikhez a katekézis szól.

A hagyományban és a mai kateketikában mutatkozó jelentőségük miatt említésre méltó: a biblikus módszer,⁵¹⁸ a „dokumentáló pedagógia”, különös tekintettel a hitvallásra, amennyiben „a katekézis a hit dokumentumainak átadása”,⁵¹⁹ a liturgikus és egyházi jelek módszere, a tömegtájékoztató eszközök sajátos módszere.

A jó kateketikai módszer biztosítja a tartalom iránti hűséget.

Induktív és deduktív módszer⁵²⁰

150. A hit közlése a katekézisben kegyelmi esemény, mely találkozást hoz létre Isten szava és az emberi tapasztalat között, látható jelekkel fejeződik ki, s végül megnyílik a misztérium felé. Általunk nem mindig ismert, különböző módokon történhet.

A katekézis történetét látva ma általában induktív (rávezető) és deduktív (levezető) útról beszélnek. Az induktív módszer abban áll, hogy tényeket mutat be (bibliai, liturgikus, az

---

⁵¹⁴ Vö. CT 51.

⁵¹⁵ CT 51.

⁵¹⁶ Vö. CT 31, 52, 59.

⁵¹⁷ Vö. CT 52.

⁵¹⁸ Pápai Biblikus Bizottság: *L'interpretazione della Bibbia nella Chiesa*. IV, C, 3.

⁵¹⁹ NPD 9.

⁵²⁰ Vö. DCG (1971) 72.

Egyház életében és a mindennapi életben előforduló eseményeket), azzal a céllal, hogy föltárja azok jelentését az isteni kinyilatkoztatásban. E módszernek nagy előnye, hogy hasonlít a kinyilatkoztatás lefolyásához; megfelel az emberi szellem mély törekvésének, tudniillik hogy a látható dolgokon keresztül eljusson az érthető dolgok megismerésére; és hasonlít a hitbeli – jeleken át történő – megismerés sajátosságaihoz.

Az induktív módszer nem zárja ki, sőt igényli a deduktív módszert, mely a tényeket okaikból kiindulva írja le és magyarázza. A deduktív szintézis azonban csak akkor teljes értékű, ha az induktív folyamat kiegészíti.⁵²¹

151. Más a szó értelme, amikor „operatív” utakról van szó: az egyiket „kérügmaticusnak” (vagy lehajlónak) is nevezik, amikor az üzenet hirdetésének abból a formájából indulnak ki, mely a hit fő dokumentumaiban (*Szentírás, liturgia, tanítás*) található, és ebből vonja le az életre vonatkozó következtetéseket; a másikat „egzisztenciálisnak” (fölszállónak) mondják, amikor emberi problémákból és helyzetekből indulnak ki, s azokat Isten Igéjének fényével világítják meg. Önmagában bármelyik helyes lehet, ha tiszteletben tartják a fontos elemeket: a kegyelem misztériumát és az emberi értelmet, a hit megértését és az értelmes gondolkodást.

Emberi tapasztalat a katekézisben⁵²²

152. A tapasztalatnak, melyet állandóan és értékének megfelelően becsülni kell, különböző feladatai vannak a katekézisben.

a) Az emberben érdeklődést, kérdéseket, reményt és félelmet, gondolkodást és ítéleteket serkent, melyek eredményeként fölébred a vágy a lét alakítására. A katekézis feladata, hogy az embereket figyelmessé tegye legfontosabb tapasztalataikra, segítse őket fölébredt kérdéseik és igényeik evangéliumi megítélésében, és nevelje őket új életfölfogásra. A személy így lesz képes arra, hogy tevékenyen és felelősséggel viselkedjék Isten ajándékával kapcsolatban.

b) A tapasztalat segít megérteni a keresztény üzenetet. Jézus is így járt el, amikor fölhasználta az emberi tapasztalatokat és helyzeteket az eszkatologikus és transzcendens valóságok és a velük kapcsolatos viselkedési formák bemutatására. Ebből a szempontból a tapasztalat nélkülözhetetlen eszköz a kinyilatkoztatás tárgyi tartalmát jelentő igazságok fölfedezésére és elsajátítására.

c) E feladatok jelzik, hogy a hívő tapasztalat bizonyos módon az üdvösség megnyilvánulásának és megvalósulásának környezetévé válik, ahol Isten a megtestesülés pedagógiáját követve kegyelmével eléri az embert és üdvözíti. A katekétának segítenie kell az embert abban, hogy a tulajdon életét ebből a szemszögből nézze, hogy fölfoghassa a Szentlélek hívását a megtérésre, az elkötelezettségre, a reményre, és így egyre inkább fölfedezze Isten tervét a maga életében.

153. A kateketikai pedagógia állandó feladata, hogy a hittel világítsa meg és értelmezze a tapasztalatot. E feladatnak vannak nehézségei, de nem kerülheti ki azokat, nehogy az igazsággal szembeni mesterséges szembenállások vagy integrista értelmezések csapdájába essék.

A feladat akkor oldható meg, ha jól fölhasználják a mély emberi tapasztalatok,⁵²³ és a kinyilatkoztatott üzenet közötti kapcsolatot, illetve kölcsönhatást. Bőséges bizonyosságát adja

⁵²¹ Vö. DCG (1971) 72.

⁵²² Vö. DCG (1971) 74; CT 22.

ennek a próféták prédikációja, Krisztus prédikációja és az apostolok tanítása, melyek alapvető és normatív támpontot adnak a hit és az emberi tapasztalat minden találkozásához az Egyház idejében.

A memorizálás a katekézisben⁵²⁴

154. A katekézis része az Egyház azon „emlékezetének”, mely megőrökíti közöttünk az Úr jelenlétét.⁵²⁵ Az emlékezőképesség gyakoroltatása ezért a kereszténység kezdetétől fogva fontos alkotóeleme a hit pedagógiájának. A mechanikus memorizálás veszélyének elkerülésére az emlékeztető technika mellett harmonikusan jelen kell lennie a megismerés különböző tevékenységeinek, mint például a spontán válasz és a reflexió, a dialógus és a csönd, a szóbeli beszámoló és az írás.⁵²⁶

Emlékezetbe vésendő a hit fő formulái, hogy biztosítsák a pontos megfogalmazást és a közös tanításbeli, kulturális és nyelvi örökséget. A hit nyelvének biztos ismerete a hit szerinti élet elengedhetetlen föltétele.

E formulákat azonban megfelelő magyarázat után összefoglalásként kell adni, és azoknak hűségesnek kell lenniük a keresztény üzenethez. Közéjük tartoznak bizonyos bibliai, dogmatikus, liturgikus szövegek és a keresztény hagyomány jól ismert imádságai (*apostoli hitvallás, Miatyánk, Üdvözlégy*).⁵²⁷

„A hit és jámborság virágai – hogy képszerűen fejezzük ki magunkat – nem születnek meg abban a pusztaságban, melyet az emlékezet nélküli katekézis jelent. Arra azonban nagy gondot kell fordítani, hogy ezeket a szövegeket, miközben memorizálják őket, lépésről lépésre egyre jobban meg is értsék, hogy mind közösségileg, mind egyénileg a keresztény élet forrásaivá válhassanak.”⁵²⁸

155. Mélyebben nézve a hit formuláinak megtanulása és hívő megvallásuk a „traditio” és „redditio” hagyományos és gyümölcsöző gyakorlathoz tartozik, mely által a katekézisben a hit átadásának (*traditio*) megfelel a növendék válasza (*redditio*), magában a katekézisben és később az életben.⁵²⁹

E módszer kedvez a kapott igazságban való nagyobb részesedésnek. Az a személyes válasz helyes és érett, mely teljesen tiszteletben tartja az átadott hit eredeti értelmét, és jelzi, hogy érti a (*biblikus, liturgikus, doktrinális*) nyelvet, amelyen közlik.

A katekéta szerepe⁵³⁰

156. Semmiféle módszer, a legkipróbáltabb sem független a katekéta személyétől, a katekézis bármely szakaszában.

A katekéta Szentlélektől kapott karizmája, a megalapozott lelkiesség és az élet egyértelmű tanúsága éltet minden módszert, és csak az Ő emberi és keresztény erényei biztosítják a szövegek és minden más segédeszköz jó használatát.

⁵²³ Itt azokra a tapasztalatokra gondolunk, melyek az élet és a valóság „nagy kérdéseihöz” kötődnek: Isten léte, az ember sorsa, a történelem kezdete és vége, a jó és a rossz, a jövő, a szeretet és a szenvedés értelme... Vö. EN 53; CT 22, 39.

⁵²⁴ Vö. DCG (1971) 73; CT 55.

⁵²⁵ Vö. NPD 9.

⁵²⁶ Vö. CT 55.

⁵²⁷ Vö. KEK 22.

⁵²⁸ CT 55.

⁵²⁹ Vö. e Direktórium 88. p.: *A keresztési katekumenátus: szerkezet és fokozatosság*.

⁵³⁰ Vö. DCG (1971) 71; e Direktórium 215–252 p.

A katekéta természete szerint közvetítő, aki segíti az emberek és Isten misztériumának, illetve növendékeinek egymás közötti és a közösséggel való kapcsolatát. Ezért mindent meg kell tennie, hogy a saját kulturális értékelése, társadalmi helyzete és életmódja ne legyen akadály a hit útjában, hanem inkább teremtse meg annak föltételeit, hogy a keresztény üzenetet rajta keresztül keressék, elfogadják és elsajátítsák.

A katekéta nem feledkezhet meg arról, hogy az emberek hite a kegyelem és a szabadság gyümölcse, ezért gondoskodnia kell arról, hogy tevékenységét a Szentlélekbe vetett hit és az imádság állandóan támogassa.

Végül a legfontosabb, hogy a katekétának személyes kapcsolata legyen a növendékkel. E kapcsolat a nevelői szándékból, a leleményes kreativitásból, a személy szabadságának és érettségének maximális tiszteletben tartásából táplálkozik.

A katekéta, amikor bölcs társa a növendékeknek, a katekézis egyik legértékesebb szolgálatát végzi: segíti a növendékeket abban, hogy fölismerjék, mire hívja őket Isten.

A katekézis növendékeinek tevékenysége és kreativitása⁵³¹

157. A katekézis növendékeinek aktív részvétele képzési folyamatukban nemcsak az igaz emberi kapcsolatoknak felel meg, hanem egész különösen a kinyilatkoztatás és az üdvösség rendjének is. A keresztény élet rendes körülményei között ugyanis a hívők arra hivatottak, hogy egyenként és közösségben tevékenyen válaszoljanak Isten ajándékára imádsággal, a szentségek vételével, a liturgikus cselekményekben való részvétellel, az egyházi és társadalmi szerepvállalással, a szeretet gyakorlásával, a nagy emberi értékek – mint a szabadság, az igazságosság, a béke és a környezetvédelem – előmozdításával.

A katekézisben tehát a növendékek vállalják a feladatot, hogy gyakorolják a hitet, a reményt és a szeretetet, tanulják az igaz ítéletalkotást, erősítik a megtérési szándékot és a keresztény élet gyakorlatát.

A növendékek, főként ha felnőttek, nagyon hozzá tudnak járulni a katekézis fejlődéséhez, amennyiben hatékonyabb módokat javasolnak az üzenet megfogalmazására és megértésére, mint például: „megtételből megérteni,” a keresés és a dialógus gyakorlása, vélemények szembesítése és cseréje.

Közösség, személy és katekézis⁵³²

158. A kateketikai pedagógia oly mértékben hatékony, amennyiben a keresztény közösség konkrét és jó példát ad az egyes hívők életéhez. Ez akkor történik meg, ha a közösség úgy jelenik meg, mint a katekézis forrása, helye és célja. Tehát konkrét: a közösség a hívő tanúságtétel látható helye, gondoskodik tagjai képzéséről. Isten családjaként fogadja őket, és a hit növekedéséhez biztonságos környezetet ad.⁵³³

Az Evangélium nyilvános és „kollektív” hirdetése mellett mindig elengedhetetlen a személyes kapcsolat Jézus és az apostolok példája szerint. Ily módon a személyes lelkiismeret könnyebben megszólítható, s a hit ajándéka – amint ez általában a Szentlélek tevékenységében történik – élőtől élőhöz érkezik a növendékben, és ezért meggyőzőbb.⁵³⁴

⁵³¹ DCG (1971) 75.

⁵³² Vö. e Direktórium 215–232. p.

⁵³³ Vö. AG 14; DCG (1971) 35; CT 24.

⁵³⁴ Vö. EN 46.

A csoport jelentősége⁵³⁵

159. A csoportnak jelentős szerepe van a személyek fejlődési folyamatában. Ez érvényes a katekézisre is, akár a kicsinyekről van szó, akiknél elősegíti a szocializációt, akár a fiatalokról, akiknél a személyiség formálásában szinte életszükséglet a csoport, akár felnőttekről, akik között a dialógus, a megosztás és a kölcsönös felelősség keresztény stílusát alakítja.

A katekéta, aki részese a csoport életének s annak folyamatait érzékeli és értékeli, fő feladatának tekintse, hogy az Egyház nevében az evangélium tevékeny tanúja legyen, aki képes arra, hogy saját érett hitének gyümölcseiben részesítse a többieket és bölcsen irányítsa a közös keresést.

Didaktikai jelentőségén túl a keresztény csoport arra hivatott, hogy a közösség megtapasztalásának és az egyházi életében való részesedésnek helyévé váljék, célját és teljes megnyilvánulását a minél teljesebb eucharisztikus közösségben találva meg. Jézus mondja: „Ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben, ott vagyok velük” (Mt 18,20).

A tömegtájékoztatás⁵³⁶

160. „Korunk első Areopagusa a tömegtájékoztatás, amely elősegíti az emberi nem egységesülését (...). A tömegkommunikáció akkora jelentőségre tett szert, hogy sokan a tájékozódás és képzés legfőbb eszközének tekintik, amely normát és viselkedésmintát nyújt az egyén, a család és a közösség számára.”⁵³⁷ Ezért a sok hagyományos eszköz mellett „a média használata lényegessé vált az evangelizáció és a katekézis számára”.⁵³⁸ Ugyanis „az Egyház vétkesnek érezné magát az Úr előtt, ha nem használná föl ezeket a hatalmas eszközöket, melyeket az emberi értelem napról napra tökéletesít; (...) bennük találja meg a szöszék modern és hatékony változatát. Jóvóltukból a sokasághoz tud szólni.”⁵³⁹

Ide számítanak: televízió, rádió, sajtó, hanglemezek, hangszalagok, video- és hangkazetták, CD-k és az audiovizuális készülékek.⁵⁴⁰ Mindegyik sajátos sajátos szolgálatot tesz, de sajátos használatot is igényel; igényeiket tiszteletben kell tartani és jelentőségüket becsülni kell.⁵⁴¹

Egy jól programozott katekéziséből e segédeszközök nem hiányozhatnak. Fontos elősegíteni az egyházak közötti kölcsönzést, hogy az aránylag magas beszerzési és kezelési költségek csökkenjenek, az evangélium ügyének igazi szolgálata.

161. Ezen eszközök jó fölhasználása a katekétákra azt a súlyos feladatot rója, hogy ismerjék meg és megfelelő módon használják őket. A nagy hatás miatt azonban, melyet a média a kultúrára gyakorol, nem szabad megfeledkezni arról, hogy „nem elegendő tehát csupán a keresztény üzenet és az Egyház tanításának terjesztésére felhasználni őket, hanem magának ennek az üzenetnek kell beépülnie a modern hírközlés által az »új kultúrába«. Az »új kultúra« bonyolultsága nem annyira a tényekből ered, hanem abból, hogy az új nyelvezet, új technika, új lélektani tényezők új közlési módon jelennek meg.”⁵⁴² Isten kegyelmével csak

⁵³⁵ DCG (1971) 76.

⁵³⁶ Vö. DCG (1971) 122–123; EN 45; CT 46; FC 76; ChL 44; RM 37; Tömegkommunikáció Pápai Tanácsa: *Aetatis novae* instrukció (1992. II. 22.): AAS 84. (1992) 447–468; EA 71; 122–124.

⁵³⁷ RM 37.

⁵³⁸ *Aetatis novae* instrukció 11.

⁵³⁹ EN 45.

⁵⁴⁰ Vö. CT 46.

⁵⁴¹ Vö. DCG (1971) 122.

⁵⁴² RM 37.

így lesz képes az evangéliumi üzenet elérni az egyes emberek lelkiismeretét, és kiváltani „a személyes ragaszkodást és elkötelezettséget önmaga iránt”.⁵⁴³

162. A tömegtájékoztató eszközök aktív szereplőinek és használóinak alkalmat kell adni arra, hogy fogadhassák az evangélium kegyelmét. Ez arra készíti a katekétákat, hogy külön csoportokat szervezzenek: a *tömegtájékoztatóban dolgozókból*, s számukra az Evangéliumot mint az igazság, a felelősség és az inspiráció területét kell megmutatni; a *családokból* – melyek annyira ki vannak téve a tömegtájékoztató befolyásának –, védelmükre, de még inkább a kritikai érzék és nevelés céljából;⁵⁴⁴ a fiatalokból, akik részben használói, részben tevékeny alanyai ezen eszközöknek. „A tömegtájékoztató eszközök alkalmazása és befogadása tekintetében sürgősen határozott és erőslelkű erőfeszítésre van szükség, mely elutasítja a monopólium és a manipuláció minden formáját, annak érdekében, hogy az igazság szeretetétől vezérelt kritikai érzék kialakuljon, a szabadság és a személy méltósága védelmet kapjon és a népek hiteles kultúrája fölemelkedjék.”⁵⁴⁵

---

⁵⁴³ EN 45.

⁵⁴⁴ Vö. SC 76.

⁵⁴⁵ ChL 44.

Negyedik rész: A katekézis címzettjei

„A nemzetek világosságául adtalak téged, hogy üdvösségemet elvidd a föld szélső határáig” (Iz 49,6).

„És elment Názáretbe, ahol nevelkedett, és szokása szerint szombaton bement a zsinagógába, és fölkel, hogy olvasson.

Átadták neki Izaiás próféta könyvét; és amikor kigöngyölte a könyvet, rátalált a helyre, ahol írva állt: Az Úr Lelke rajtam; amiért fölkel engem, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek, elküldött, hogy hirdessem a foglyoknak a szabadulást, a vakoknak a látást, hogy elbocsássam a megtörteteket elengedésben, és hirdessem az Úr kedves esztendejét. És miután összetekerte a könyvet, visszaadta a szolgának és leült; és mindazok szeme, akik a zsinagógában voltak, figyelemmel tekintett rá. Ő pedig szólni kezdett hozzájuk: Ma beteljesedett ez az Írás a fületekben.” (Lk 4,16–21)

„Az Ország mindenkinek szól”⁵⁴⁶

163. Szolgálatának kezdetén Jézus kijelenti: arra küldetett, hogy a szegényeknek hirdesse az evangéliumot,⁵⁴⁷ majd egész életével megerősíti, hogy Isten országa minden embernek szól, a legelesettebbektől kezdődően. Valójában Isten országának *katekétája* Ő mindenki számára: nagyoknak és kicsinyeknek, gazdagoknak és szegényeknek, egészségeseknek és betegeknek, közelieknek és távoliaknak, zsidóknak és pogányoknak, férfiaknak és nőknek, igazaknak és bűnösöknek, az egyszerű népek és a hatalmasoknak, egyéneknek és csoportoknak. Mindenki rendelkezésére áll, mindenféle bajuk után érdeklődik: szóval és tettel gyógyítva és megbocsátva, dorgálva és bátorítva lélekben és testben egyaránt.

Földi életét Jézus azzal fejezi be, hogy fölszólítja tanítványait: ugyanezt tegyék, hirdessék az evangéliumot minden teremtménynek,⁵⁴⁸ „minden népnek” (Mt 28,19; Lk 24,47) „a föld határáig” (ApCsel 1,8), időben korlátlanul „a világ végéig” (Mt 28,20).

164. E feladatot az Egyház 2000 éve teljesíti az ige hirdetés és a katekézis számtalan változatával, miközben a pünkösdi Lélek állandóan serkenti az evangelizáció köteletségének teljesítésére „görögöknek és barbároknek, bölcsenek és oktanoknak” (Róm 1,14).

Így bontakoznak ki a hit pedagógiájának fő vonásai, melyek azt mutatják, hogy szorosan összefonódik a katekézis egyetemes nyitottsága és példászerű megtestesülése a címzettek világában.

E rész tartalma és célja

165. A katekézis címzettjei különböző életkörülményeinek figyelembevétele⁵⁴⁹ arra indítja a katekézist, hogy sokféle módon próbáljon velük találkozni és alkalmazza a különböző igényekhez a keresztény üzenetet és a hit pedagógiáját.⁵⁵⁰

⁵⁴⁶ RM 15; vö. EN 49–50; CT 35; RM 14, 23.

⁵⁴⁷ Vö. Lk 4,18.

⁵⁴⁸ Vö. Mk 16,15.

⁵⁴⁹ Vö. e Direktórium ált. bevezetése.

⁵⁵⁰ Vö. DCG (1971) 77.

Így ha a kezdeti hit állapotát nézzük, a katekumenok és a neofiták útja nyílik meg; a már megkereszteltek hite fejlődésének figyelembevétele arra indítja a katekézist, hogy elmélyítse vagy – ha szükséges – föllevenítse a hit alapjait. Ha a növendékek testi és lelki fejlődését nézzük, a katekézis életkoronként tagolódik. Ha viszont a társadalmi-kulturális összefüggéseket nézzük, a katekézis csoportok szerint alakul.

166. Lehetetlen részletekbe menően tárgyalni a katekézis minden lehetséges típusát, ezért e részben csak olyan szempontokat emelünk ki, melyek minden helyzetben fontosak lehetnek:

- a kateketikai alkalmazkodás általános szempontjai (*első fejezet*);
- az életkorok szerinti katekézis (*második fejezet*);
- a különleges helyzetben lévők katekézise (*harmadik fejezet*);
- a társadalmi-kulturális környezet szerinti katekézis (*negyedik–ötödik fejezet*).

Valójában az inkulturáció problémájáról van szó, a hit tartalmával, a személyekkel és a kultúrával kapcsolatban.

A részegyházak feladata, hogy nemzeti és regionális kateketikai Direktóriumaikban adjanak pontosabb és részletesebb elirányítást a helyi szükségleteknek és körülményeknek megfelelően.

Első fejezet: Alkalmazkodás a címzettekhez. Általános szempontok

Minden hívő szükséglete és joga, hogy jó katekézist kapjon⁵⁵¹

167. Minden megkeresztelt embernek, mivel Istentől arra kapott meghívást, hogy elérkezzék a hit érettségére, szüksége s ezért joga is van a megfelelő katekézisére. Az Egyháznak feladata, hogy ezt a jogos igényt megfelelően kielégítse.

Ennek érdekében mindenekelőtt azt kell figyelembe venni, hogy az Evangélium címzettje a „*konkrét*, történeti ember”⁵⁵², aki mindig az adott környezetben él, s mindig befolyásolják pszichológiai, társadalmi, kulturális és vallási tényezők; akár tudja ezt, akár nem.⁵⁵³

A katekézis folyamatában a növendéknek tevékeny, tudatos és felelős személyként kell viselkednie, s nem lehet egyszerű, néma és passzív befogadó.⁵⁵⁴

A közösség szükséglete és joga⁵⁵⁵

168. Az egyes emberekre figyelés nem feledtetheti, hogy a katekézis címzettje a keresztény közösség mint ilyen és benne minden személy. Ha ugyanis igaz, hogy a katekézis az Egyház életének egészéből meríti jogosságát és energiáját, az is igaz, hogy „az Egyház belső növekedése, hogy megfelel-e Isten tervének, lényegében a katekézistől függ”.⁵⁵⁶

Ezért az Evangélium szükséges alkalmazása tekintettel van a közösségre, és magában is foglalja azt.

Az alkalmazkodás célja, hogy a katekézis tartalma tápláló és megfelelő eledel legyen⁵⁵⁷

169. „Továbbra is minden evangelizáció törvényének a kinyilatkoztatott Ige megfelelően alkalmazott hirdetésének kell maradnia.”⁵⁵⁸ Ennek belső teológiai indoka a megtestesülés misztériumában rejlik; megfelel a józan emberi kapcsolattartás elemi pedagógiai igényeinek, és tükrözi az Egyház sok évszázados gyakorlatát.

Az alkalmazkodás az Egyház sajátosan anyai tevékenysége, mely az embert úgy tekinti, mint „Isten szántóföldjét” (*IKor 3,9*), melyet nem elítélnie kell, hanem reménykedve megmunkálnia. Egyenként akar találkozni az emberekkel, komolyan veszi a helyzetek és kultúrák különbségeit, és számol sokak közösségével az egyetlen üdvözítő Szóban. Az Evangéliumot úgy adja át, mint igazi ízes, tápláló és megfelelő táplálékot. Minden kezdeményezésnek ebből kell ihletet merítenie, és fel kell használni a katekéta tehetségét és kreativitását.

⁵⁵¹ EN 49–50; CT 14, 35.

⁵⁵² RH 13; vö. EN 31.

⁵⁵³ Vö. RH 13–14; KEK 24.

⁵⁵⁴ Vö. DCG (1971) 75.

⁵⁵⁵ DCG (1971) 21.

⁵⁵⁶ CT 13.

⁵⁵⁷ Vö. GS 44; EN 63; CT 31; KEK 24–25.

⁵⁵⁸ GS 44. E negyedik részben, a Tanítóhivatalt követve s mert gyakorlatilag hasznos, az *alkalmazás* és *inkulturáció* kifejezéseit használjuk. *Alkalmazáson* értve elsősorban a személy, *inkulturáción* a kulturális környezet figyelembevételét.

Az alkalmazás számol a különböző körülményekkel

170. Az alkalmazás Isten Igéje továbbadásának körülményei szerint változik.⁵⁵⁹ A körülményeket a katekézis címzettjeinek „kulturális, életkor- és lelki érettségbeli, társadalmi és egyházi különbségei”⁵⁶⁰ határozzák meg. Igen nagy figyelmet kell rájuk fordítani.

Azt sem szabad feledni, hogy a sokféle helyzetben az alkalmazásnak mindig a teljes személyt kell figyelembe vennie a maga egyediségében, ahogy az Egyház látja az embert. Ezért a katekézis nem elégszik meg azzal, hogy számba veszi a külső körülményeket, hanem mindig számol a személy belső világával, az emberi lény igazságával, „az Egyház első és alapvető útjával”.⁵⁶¹ Ez egy olyan alkalmazkodási folyamatot eredményez, mely annál megfelelőbb, minél inkább tekintettel van a személy belső világából fakadó kérdésekre, törekvésekre, szükségletekre.

---

⁵⁵⁹ Vö. RM 33.

⁵⁶⁰ KEK 24.

⁵⁶¹ RH 14.

Második fejezet: Az életkoronkénti katekézis

Általános megjegyzések

171. Az életkoronkénti katekézis a keresztény közösség alapvető igénye. Egyrészt ugyanis a hit része a személy fejlődésének; másrészt az élet minden szakaszában ki van téve az elkereszténytelenedés kihívásának, és szembe kell néznie a keresztény hivatás mindig új feladataival.

Jogosak tehát az életkoronkénti és kiegészítő katekézisek, ahogyan a címzettek szükségletei és képességei megkívánják.⁵⁶²

Ezért az összes antropológiai-fejlődéstani, teológiai-lelkipásztori tényezőre figyelemmel kell lenni, felhasználva a humán tudományok és pedagógia egyes életkorokra vonatkozó eredményeit.

Meg kell találni a módját, hogy a hit fejlődésének egyes szakaszai szervesen tudjanak beépülni a személybe, külön ügyelve arra, hogy a gyermekkorban kapott katekézis harmonikusan egészüljön ki a későbbiekben.

Ebből következően pedagógiailag is szükségszerű, hogy a felnőtt katekézist vegyük alapul és annak fényénél rendezzük el a többi életkor katekéziséit.

Itt csak néhány általános elemről és példa értékű javaslatról lesz szó, a részletek meghatározása a Püspöki Konferenciák és részegyházak kateketikai direktóriumaira tartozik.

A FELNŐTTEK KATEKÉZISE⁵⁶³

A felnőttek, akiknek a katekézis szól⁵⁶⁴

172. Amikor felnőttekkel beszélünk a hitről, komolyan figyelni kell élettapasztalatukra, körülményeikre és a kihívásokra, melyekkel naponta szembe kell nézniük. A hittel kapcsolatban sok és sokféle kérdés merül föl bennük.⁵⁶⁵

Ebből fakadóan meg lehet különböztetni:

– a hívő felnőtteket, akik hit melletti döntésükhöz hűségesen élnek és őszintén akarják hitük elmélyítését;

– a megkeresztelt felnőtteket, akik nem kaptak megfelelő katekézist, vagy nem fejezték be a beavatási folyamatot, vagy eltávolodtak a hittől, úgyhogy „quasi katekumenek” lehet tekinteni őket;⁵⁶⁶

– kereszteleetlen felnőtteket, akiknek a szó szoros értelmében vett katekumenátus való.⁵⁶⁷

Végül meg kell említenünk azokat a felnőtteket, akik a katolikus Egyházzal nem teljes közösségben lévő keresztény közösségekből jönnek.

⁵⁶² Vö. CT 45.

⁵⁶³ Vö. DCG (1971) 20, 92–97; CT 43–44.

⁵⁶⁴ Vö. DCG (1971) 20; CT 19, 44; COINCAT 10–18.

⁵⁶⁵ Vö. COINCAT 10–18.

⁵⁶⁶ Vö. CT 44.

⁵⁶⁷ Vö. CT 19.

A felnőtteknek szóló katekézis elemei és sajátosságai⁵⁶⁸

173. A felnőtteknek szóló katekézis olyan személyekhez szól, akiknek joga és kötelessége, hogy éretté tegyék a hit Istentől kapott csíráit,⁵⁶⁹ akiknek hivatása, hogy különböző társadalmi szerepeket vállaljanak; akik mélyreható változásoknak és kríziseknek vannak kitéve. Ezért a felnőtt hitét állandóan magyarázni, növelni és védeni kell, hogy elnyerje a keresztény bölcsességet, mely értelmet, egységet és reményt tud adni a személyes, társadalmi és szellemi élet sok megnyilvánulásában. A felnőtt katekézisnek pontosan kell ismernie a hitében felnőtt személy általánosan jellemző vonásait, be kell vezetnie a hit tartalmába; meg kell határozni az előadás állandó elemeit, a leghatékonyabb módszereket, ki kell választania a megfelelő modelleket. Külön figyelmet érdemel a felnőttek katekétájának személye, képzése, és mindazok, akik egy közösség felnőtt tagjainak katekéziséért felelősek.⁵⁷⁰

174. Azon tényezők közül, melyek biztosítják a felnőttek hiteles és hatékony katekézisét, megemlítendőek:⁵⁷¹

- figyelem a címzettek felnőtt voltára, férfi és női mivoltára; figyelemmel a különbségekre, problémáikra és tapasztalataikra, és teljes tisztelettel lelki és kulturális adottságaikra;
- figyelem a felnőttek laikus voltára, akiknek a keresztség alapján „azáltal kell keresniük Isten Országát, hogy a világ dolgait Istennek tetsző módon rendezik el”⁵⁷² és meghívást kaptak az életszentségre;⁵⁷³
- figyelem a közösségi életre, hogy a felnőttek befogadásának és támogatásának helye legyen;
- figyelem a felnőttek lelkipásztori gondozásának átfogó tervére, melyben a katekézis kapcsolódik a liturgikus képzéshez és a karitatív szolgálatokhoz.

A felnőtteknek szóló katekézis általános és sajátos feladatai⁵⁷⁴

175. A felnőtt katekézisnek, hogy válaszoljon korunk legégetőbb kérdéseire, a keresztény hitet a maga teljességében, hitelesen és rendszerbe foglaltan kell előadnia úgy, ahogy azt az Egyház értelmezi. Első helyet kell biztosítani az üdvösség hirdetésének; magyarázatot kell adnia a közkézen forgó nehézségekre, homályos dolgokra, félreértésekre, előítéletekre és ellenvetésekre; meg kell mutatnia az üzenet lelki és erkölcsi erejét, s be kell vezetnie a Szentírás hívő olvasásába és az imádság gyakorlatába. Alapvető szolgálatot tesz a felnőtt katekézisének a Katolikus Egyház Katekizmusa és – vele összhangban – az egyes Egyházak felnőttek számára készült katekizmusai.

Részleteiben a felnőtt katekézis feladatai a következők:

- *Segítenie kell a feltámadott Krisztus Lelkében folyó élet alakulását és érlelődését, aminek eszközei a szentségi pedagógia, lelkigyakorlatok, lelkivezetés...*

⁵⁶⁸ Vö. DCG (1971) 92–94; CT 43; COINCAT 20–25, 26–30, 33–84.

⁵⁶⁹ Vö. *IKor 13,11; Ef 4,13.*

⁵⁷⁰ Vö. COINCAT 33–84.

⁵⁷¹ Vö. COINCAT 26–30.

⁵⁷² LG 31; vö. EN 70; ChL 23.

⁵⁷³ Vö. ChL 57–59.

⁵⁷⁴ DCG (1971) 97.

– *Nevelnie kell korunk társadalmi-kulturális változásainak a hit fényénél történő helyes megítélésére.* Ezáltal a keresztény nép segítséget kap ahhoz, hogy meg tudja ítélni civilizációnk értékeit és veszedelmeit, és megfelelő választ tudjon rájuk adni.

– *Tisztáznia kell a mai vallási és erkölcsi kérdéseket, azaz azokat a kérdéseket, melyek a mai emberekben merülnek föl pl. a köz- és egyéni erkölcs, a szociális kérdés, az új nemzedék nevelése tárgyában.*

– *Tisztáznia kell a világi tevékenység és az egyházi tevékenység közötti kapcsolatokat, kimutatva különbségeiket, átfedéseiket és kellő kölcsönhatásokat.* Ezért az Egyház szociális tanítása a felnőttek képzésének integrális része.

– *Ki kell dolgoznia a hit racionális alapjait.* A hit és a hit tárgyainak helyes megértése összhangban van az emberi értelem igényeivel, s az Evangélium mindig maradandó és aktuális. Elő kell tehát mozdítani a keresztény gondolkodás és kultúra lelkipásztori gondozását. Ez segíti majd legyőzni az integrizmus és fundamentalizmus különböző formáit és az önkényes szubjektív értelmezéseket is.

– *Arra kell nevelnie, hogy a felnőtt keresztények felelősséget vállaljanak az Egyház küldetésében és tanúságot tudjanak tenni a társadalomban.*

A felnőtteket segíteni kell, hogy fedezzék fel, értékeljék és használják – mind az egyházi közösségben, mind a társadalomban – minden természetes adottságukat és kegyelmi ajándékaikat. Így elkerülhető a néhány mai társadalomban gyakori eltömegesedés és elnévtelenedés veszedelme, melyek az identitás elvesztéséhez és a személyes adottságok lebecsüléséhez vezetnek.

A felnőtteknek szóló katekézis sajátos formái⁵⁷⁵

176. Vannak olyan helyzetek és körülmények, melyek a katekézis különleges formáit kívánják meg:

– a keresztény beavatás katekézise, más szóval a felnőttek katekumenátusa, melyről a RICA rendelkezik;

– Isten népének szóló, a hagyományos formákat kellően alkalmazó katekézis végig a liturgikus éven, vagy rendkívüli módon missziók alkalmával;

– a tökéletesítő katekézis, mely azoknak szól, akiknek a közösségben képzési feladata van: a katekétáknak vagy a laikus apostolkodás felelőseinek;

– az életfordulókra, pl. házasságra, gyermek keresztségére és a keresztény beavatás másik két szentségére, az ifjúkor nehézségeire felkészítő katekézis. Olyan pillanatok ezek, amelyek nagyon kedvezőek az élet értelme kérdésének felvetésére és megválaszolására;

– különleges élethelyzetekre – pl. munkavállalás, katonaság, kivándorlás – felkészítő katekézis. Olyan változások ezek, melyek belsőleg gazdagíthatnak, ugyanakkor csalódásokat okozhatnak, s ilyenkor szükség van Isten Igéje világosságára és támogatására;

– a szabadidő felhasználására felkészítő katekézis, különösen a vakáció, szabadság, turistautak esetében;

– az Egyház és társadalom különleges eseményeire felkészítő katekézis.

Ezek és sok egyéb más különleges katekézis természetesen csatlakozik a folyamatos, rendszeres katekézishez, melyet minden egyházi közösségnek biztosítania kell felnőtt tagjai számára.

⁵⁷⁵ Vö. e Direktórium 60–66; DCG (1971) 96.

A KISGYERMEKEKNEK ÉS GYERMEKEKNEK SZÓLÓ KATEKÉZIS⁵⁷⁶

A kisgyermekkor és a gyermekkor sajátosságai és jelentősége⁵⁷⁷

177. Ez az életkor, melyet hagyományosan kisgyermek- vagy iskoláskor előtti korra és gyermekkorra osztanak, a hit és az értelem számára egyaránt az életkezdés ideje. „A gyermekkorban kiváló lehetőségek nyílnak mind az Egyház építésére, mind a társadalom emberibbé tételére.”⁵⁷⁸ A gyermek a keresztség következtében Isten gyermeke és Krisztus szava szerint a mennyek országának kiváltságos tagja.⁵⁷⁹

Ma, különböző okok miatt, a gyermek nagyobb tiszteletet és segítséget érdemel, mint korábban, emberi és lelki fejlődéséhez, a katekézis révén is, mely nem hiányozhat a keresztyén gyermekek életéből. Aki ugyanis megajándékozta őket az étellel és gazdagította azt a keresztséggel, annak kötelessége, hogy továbbra is gondoskodjék róluk.

A kisgyermekeknek és gyermekeknek szóló katekézis sajátosságai⁵⁸⁰

178. A kicsinyek katekézise szükségszerűen kapcsolódik sajátos élethelyzetükhöz, és egymást kiegészítő nevelők tevékenységéhez.

Néhány különösen fontos és általános tényezőt kiemelhetünk:

– A kisgyermek- és gyermekkor az emberi és keresztyén nevelés első szocializációs periódusa a családban, az iskolában és az Egyházban, ezért döntő fontosságú a hit későbbi életre nézve.

– Megbízható hagyomány szerint ebben az időszakban fejeződik be a keresztséggel megkezdett keresztyén beavatás. A szentségek vételével kezdődik a gyermek hitének rendszeres nevelése és bevezetése a Egyház életébe.⁵⁸¹

– A gyermekkorban a katekézis kiemelkedően nevelő jellegű, s arra törekszik, hogy kibontakoztassa azokat az emberi adottságokat, amelyek antropológiai szempontból megalapozzák a hit életét, mint pl. a bizalmat, a hálát, az önátadást, a segítségkérést, az örömteli részvételt... Az imádságra nevelés, a Szentírásba való bevezetés a kicsinyek keresztyén nevelésének lényeges szempontjai.⁵⁸²

– Végül látni kell két alapvető élettér nevelői fontosságát: a családét és az iskoláét. A családi katekézis nem helyettesíthető mással, elsősorban pozitív, befogadó szerepe, a felnőttek vonzó példája, a hit első kifejezett gyakorlása miatt.

179. Az iskolába kerülés a gyermek számára azt jelenti, hogy bekerül a családnál nagyobb közösségbe, ami lehetőséget ad értelmi, érzelmi, magatartásbeli fejlődéséhez. Az iskolában gyakran van valamilyen hitoktatás is.

⁵⁷⁶ Vö. DCG (1971) 78–81; CT 36–37.

⁵⁷⁷ Vö. DCG (1971) 78–79; ChL 47.

⁵⁷⁸ ChL 47.

⁵⁷⁹ Vö. Mk 10,14.

⁵⁸⁰ Vö. DCG (1971) 78–79; CT 37.

⁵⁸¹ Vö. CT 37.

⁵⁸² Vö. Istentiszteleti Kongregáció: *Direttorio per le messe con la partecipazione de fanciulli* (1973. nov. 1.): AAS 66 (1974) 30-46.

Mindez a katekézistől és katekétától együttműködést kíván a szülőkkel és a tanítókkal az adott lehetőségek között.⁵⁸³ A lelkipásztorok el ne feledjék, hogy az Egyházat építik, amikor segítséget nyújtanak a szülőknek és a nevelőknek, hogy jól tudják teljesíteni küldetésüket. Ezen túlmenően jó alkalmul szolgál a felnőtt katekézis számára.⁵⁸⁴

A család vallási háttére nélküli vagy iskolába nem járó kisgyermek és gyermekek⁵⁸⁵

180. Valójában vannak, mégpedig nagy számmal, olyan kisgyermek és gyermekek, akik nagyon hátrányos helyzetben vannak, mert hiányzik számukra a család vallásos támasza, vagy azért, mert nincs igazi családjuk, vagy mert nem járnak iskolába, bizonytalan anyagi helyzetben élnek, kevésbé tehetségesek, vagy más adottság miatt. Sokan közülük meg sincsenek keresztelve, mások nem tudják befejezni a beavatás megkezdett útját. A keresztény közösség feladata a nagylelkű, szakszerű és reális kíséret azáltal, hogy keresik a kapcsolatot az ilyen családokkal, megfelelő iskolai nevelést javasolnak és biztosítják a gyermekek számára megfelelő katekézist.

A FIATALOKNAK SZÓLÓ KATEKÉZIS⁵⁸⁶

A serdülés előtti kor, a serdülőkor és az ifjúkor⁵⁸⁷

181. Általában elmondható, hogy annak a lelki és kulturális krízisnek, mely a világot gyötri,⁵⁸⁸ első áldozatai a fiatal nemzedékek. De az is igaz, hogy a jobb társadalom iránti elkötelezettség bennük találja meg legjobb reményét.

Ennek még jobban kell serkentenie az Egyházat, hogy bátran és kreatív módon hirdesse az Evangéliumot a fiatalok világának. A tapasztalat mutatja, hogy nagyon hasznos különbséget tenni a serdülés előtti kor, a serdülőkor és az ifjúkor között, felhasználva az ide vonatkozó tudományos eredményeket és a különböző országok körülményeinek ismeretét.

Az úgynevezett fejlett országokban különösen érzékelhető a serdülés előtti korban lévő problémája: nem eléggé veszik figyelembe ennek a korosztálynak a nehézségeit, igényeit, emberi és lelki adottságait, olyannyira, hogy *tagadó korosztályról* lehet beszélni.

Nagyon gyakori eset, hogy egy fiú vagy leány, miután részesül a bérálás szentségében, ezzel befejezi a beavatási folyamatot, s ezzel egyidejűleg szinte teljesen eltávolodik a hit gyakorlásától. Ezzel komolyan számolni kell, s ki kell alakítani a szükséges, sajátos lelkipásztori választ, fölhasználva a beavatási folyamat nevelői adottságait.

Ami a másik két csoportot illeti, jó megkülönböztetni a serdülőket és az ifjakat, tudva, hogy nagyon nehéz éles határt vonni közéjük. Ez a két periódus nagy általánosságban a felnőttkor előtti időszakot foglalja magában.

Az ifjúkorúnak szóló katekézist is mélyen át kell gondolni és erősíteni kell.

---

⁵⁸³ Vö. DCG (1971) 79.

⁵⁸⁴ Vö. DCG (1971) 78–79.

⁵⁸⁵ Vö. DCG (1971) 80–81; CT 42.

⁵⁸⁶ Vö. DCG (1971) 82–92; EN 72; CT 38–42.

⁵⁸⁷ Vö. DCG (1971) 83.

⁵⁸⁸ Vö. e *Direktórium* 23–24.

Az ifjúság jelentősége a társadalom és az Egyház számára⁵⁸⁹

182. Az Egyház a fiatalokat úgy tekinti, mint „reménységet” s mint „nagy kihívást az Egyház jövője számára”.⁵⁹⁰

A gyors és nagyméretű kulturális és társadalmi változások, a fiatalok számának növekedése, a felnőttkor felelősségének vállalása előtti nem rövid időszak, a munkanélküliség és nem kevés országban a súlyos elmaradottság, a fogyasztói társadalom nyomása..., mindez a fiatalok világát a várakozás, de nem ritkán a csalódás, az unalom, a félelem és kirekesztődés világává teszi. Sokukban alapmagatartássá lesz az Egyháztól való eltávolodás vagy legalábbis a bizalmatlanság az Egyház iránt. Ebben gyakran a család vallási-erkölcsi támaszának hiánya és a kapott katekézis hiányosságai és gyengéi mutatkoznak meg.

Ugyanakkor sokan közülük bátran törekszenek az értelmes életre, a szolidaritásra, a szociális elkötelezettségre, a vallási tapasztalatokra.

183. Mindebből adódik néhány következmény a katekézis számára.

A hit szolgálata mindenekelőtt észreveszi a fiatalok helyzetének fény- és árnyoldalait úgy, ahogy az élet különböző helyzeteiben mutatkozik.

A katekézis szíve az a válasz, melyet Krisztus az evangéliumi ifjúnak mondott.⁵⁹¹ E válasz minden ifjúnak mint ifjúnak szól, figyelmes megértéssel problémáik iránt. A fiatalok ugyanis az Evangéliumban Krisztus beszélgetőpartnereinek mutatkoznak, aki feltárja nekik „páratlan gazdagságukat” és sürgeti őket a személyes és közösségi gyarapodásra, ami döntő jelentőségű mind az Egyház, mind a társadalom számára.⁵⁹²

Ezért a fiatalokat nem szabad csupán a katekézis tárgyának tekinteni, hanem úgy kell szemlélni, mint „aktív alanyokat, az evangelizáció tevékeny résztvevőit és a társadalmi megújulás megvalósítóit”.⁵⁹³

A fiataloknak szóló katekézis sajátosságai⁵⁹⁴

184. A feladat nagysága miatt a részegyházak, a nemzeti és regionális püspöki konferenciák dolga lesz az egész összefüggésében a helyi igényekre választ találni.

Néhány általános vonást föl tudunk vázolni:

– Számolni kell a vallási helyzet sokféleségével: vannak keresztleletlen fiatalok, mások nem fejezték be a keresztyén beavatást vagy olykor súlyos hitválságban vannak, mások dönteni akarnak vagy már döntöttek is a hit mellett, de segítséget kérnek hozzá.

– Nem szabad megfélemlíteni arról, hogy az a katekézis lesz gyümölcsöző, amely a gyermekek, serdülők és ifjak – életük minden problémáját érzékelő – lelkipásztori gondozásának összefüggésében tud kibontakozni. Ennek érdekében a katekézist ki kell egészítenie a helyzetelemzésnek, a humán és pedagógiai tudományok eredményeinek, laikus hívők s a fiatalok részvételének.

– A katekézis hatékonyságát biztosítja és növeli a jól irányított csoport tevékenysége, a jól működő ifjúsági egyesülethez tartozás,⁵⁹⁵ a fiatalokkal való személyes törődés, beleértve a lelki vezetést is.

⁵⁸⁹ Vö. DCG (1971) 82; EN 72; NDP 3; CT 38–39; ChL 46; TMA 58.

⁵⁹⁰ GE 2; ChL 46.

⁵⁹¹ Vö. *Mt 19,16–22*; II. János Pál pápa: *Parati semper* apostoli levél (1985. márc. 31): AAS 77 (1985) 579–628.

⁵⁹² *Parati semper* 3.

⁵⁹³ ChL 46; vö. DCG (1971) 89.

⁵⁹⁴ DCG (1971) 84–89; CT 38–40.

185. A ifjúsági katekézis különböző formái között a körülményeknek megfelelően gondoskodni kell az iskoláskorúak katekumenátusáról, a keresztyén beavatás katekéziséről, előre meghatározott témák katekéziséről, egyéb többé-kevésbé rendszeres tájékoztató találkozásokról...

Általánosságban a fiatalok katekézisének új utakon kell elindulnia, nyitottnak kell lennie ezen korosztály teológiai, etikai, történelmi, szociális, stb. problémái előtt. Részleteiben megfelelő helyet kell biztosítani benne az igazságra és az Evangélium szerinti szabadságra nevelésnek, a hivatást tisztázó beszélgetéseknek, a keresztyén elkötelezettségnek a társadalom iránt, a *missziós* felelősségnek.⁵⁹⁶ Kiemelendő, hogy a fiatalok mai evangelizációjának gyakran inkább *missziós*, mint szoros értelemben vett *katekumenátus* jellegűnek kell lennie. A fiatalok közötti apostolkodás ugyanis gyakran kénytelen *alapvető emberi dolgokra és elemi hitbeli ismeretekre* tanítani a fiatalokat, s ezzel előkészíteni őket a szorosán vett katekumenátusra, ezért gyakran az *általános nevelői tevékenységen belül erősíteni a katekumenátust megelőző nevelést*.

Megoldandó a fiatalok „nyelvezetének” (felfogás, érzékenység, ízlés, stílus, szótár, stb.) és az Egyház (*katekéta, katekézis*) által használt nyelvzet különbségének problémája. Ezért sürgetően szükség van „a katekézis fiatalokhoz való alkalmazkodására”, amely képes „türelemmel és bölcsen” lefordítani a fiatalok nyelvére „Krisztus üzenetét, anélkül hogy elárulná azt”.⁵⁹⁷

AZ ÖREGEK KATEKÉZISE⁵⁹⁸

A harmadik életkor, Isten ajándéka az Egyháznak

186. A világ sok országában új és sajátos lelkipásztori feladatot jelent az Egyháznak az öregek egyre növekvő száma. Gyakran úgy tekintik őket, mint passzív alanyokat, akik csak terhet jelentenek. A hit fényénél azonban úgy kell tekintenünk őket, mint Isten ajándékát az Egyháznak és a társadalomnak, akik felé megfelelő katekézissel is kell fordulni. Mint a többi hívőnek, nekik is joguk van a katekézisre, és kötelességük elfogadni azt.

Számolni kell a különféle körülményekkel: személyes, családi, társadalmi állapottal, különösen a magány és a kirekesztettség próbatételével. Alapvető feladata van a családnak, mivel ott a hit hirdetése a szeretet és az elfogadás légkörében történhet, ami minden egyébnél jobban bizonyítja az Ige erejét.

Bárhogyan történik is, az öregek katekézisében kapcsolódják össze a hit tartalmának átadása a katekéta és a hívő közösség szíves jelenlétével. Ezért kívánatos, hogy az öregek a közösség kateketikai életében teljesen vegyenek részt.

A beteljesedés és a remény katekézise

187. Az öregek katekézisének tekintettel kell lennie címzettjei hitbeli állapotára: elérkezhet valaki az öregkorba érett és gazdag hittel; ilyenkor a katekézis végéhez segíti a hit útján, s a hálát és a bizakodó várakozást ébresztgeti. Mások többé-kevésbé halvány hittel és

⁵⁹⁵ DCG (1971) 87.

⁵⁹⁶ Egyéb fontos témák: a hit és értelem kapcsolata; Isten léte és az istenfogalom; a rossz problémája; Krisztus személye; az Egyház; az erkölcsi rend és a személyiség; a férfi és a nő kapcsolata; az Egyház szociális tanítása...

⁵⁹⁷ CT 40.

⁵⁹⁸ DCG (1971) 95; ChL 48.

gyenge hívő gyakorlattal élnek; ilyenkor a katekézis új megvilágosodás és vallásos tapasztalatok forrása. Amikor egy öreg ember mély lelki és testi sérüléseket hordoz, a katekézis segít neki imádkozni, megbocsátani, megbékélni.

Az öreg ember állapota minden esetben a remény katekézisére igényli, mely az Istennel való végső találkozásra készít fel.

Neki magának jótétemény, a közösséget meg gazdagítja, ha az idős keresztény olyan hitről tesz tanúságot, amely annál inkább felfénylik, minél inkább közeledik az Úrral való találkozás nagy pillanata.

Bölcsesség és dialógus⁵⁹⁹

188. A Szentírás úgy mutatja be az idős hívőt, mint az istenfélelemmel és bölcsességgel teli személy szimbólumát, aki gazdag élettapasztalat birtokában szinte természetes „katekétája” a közösségnek. Ugyanis a hit hagyományának tanúja, az élet mestere, a szeretetet gyakorlója. A katekézis megbecsüli ezt a kegyelmet: segíti az öreg személyt a benne rejlő gazdag lehetőségek felfedezésére; segíti, hogy a kicsinyek – akik annyira tudják becsülni az öregeket –, a fiatalok és felnőttek katekétája legyen. Ez előmozdítja a nemzedékek között annyira fontos dialógust a családban és a társadalomban.

---

⁵⁹⁹ Vö. ChL 48.

Harmadik fejezet: A különleges helyzetben lévőknek szóló katekézis

A fogyatékosoknak és a hátrányos helyzetűeknek szóló katekézis⁶⁰⁰

189. Minden keresztény közösség azokra, akik testi vagy lelki fogyatékoságban szenvednek vagy más hátrány sújtja őket, főleg ha kiskorúak, úgy tekint, mint akiket az Úr megkülönböztetett szeretettel szeret. A fokozódó társadalmi és egyházi felelősségérzet és a sajátosan erre szakosodott pedagógia tagadhatatlan fejlődése azt eredményezi, hogy a család és más nevelő intézmények e személyeknek, akiknek mint megkeresztelt embereknek joguk van hozzá – vagy ha keresztleetlenek, meghívásuk van az üdvösségre –, megfelelő katekézist nyújtsanak. Az Atya e gyengébb gyermekek iránti szeretete és Jézus állandó jelenléte Lelkével együtt ébreszti a bizalmat, hogy mindenki, bármennyire fogyatékos, képes növekedni az életszentségben.

A hitre nevelés, mely elsősorban a családnak szól, megfelelő és személyes utakat igényel, figyelembe veszi a pedagógiai kutatások eredményeit, és azokat az egész személyt érintő nevelésben gyümölcsözteti. Másrészt kerülendő a veszedelem, hogy a szükségszerűen sajátos katekézis elszigetelődjék a közösség lelkipásztori gondozásától. Hogy ez meg ne történjék, a közösséget állandóan tájékoztatni kell és be kell vonni. Az ilyen katekézis sajátos igényei a katekétáktól külön szaktudást várnak, s még érdemszerzőbbé teszik szolgálatukat.

A társadalom peremén élőknek szóló katekézis

190. Ugyanígy kell kezelni az elszigetelődött – ahhoz közel álló vagy már belesodródott – személyeket, mint például a kivándorlókat, menekülteket, nomádokat, hajléktalanokat, krónikus betegeket, drogfüggőket, börtönben lévőket, foglyokat... Jézus ünnepélyes kijelentése, mellyel magáénak vallja „a legkisebb testvéreinek” (Mt 25,40.45) tett jót, biztosítja a kegyelmet a jótékonysághoz e nehéz helyzetekben. A hatékony katekézis maradandó jelei: a „helyzetek” megkülönböztetési képessége, az egyes emberek kérdéseinek és szükségleteinek fölismerése, a személyes találkozás keresése nagylelkű türelemmel, a konkrét körülményeknek megfelelő határozott cselekvés és a nem közvetlen, esetleges katekézishez folyamodás. A közösségnek testvérien támogatnia kell az ilyen szolgálatot végző katekétákat.

Különféle csoportoknak szóló katekézis

191. A katekézis ma találkozhat olyan Krisztus-hívő rétegekkel, melyek foglalkozásuk, tágabb kulturális sajátosságai miatt katekézisükben rendkívüli utakat igényelnek.

Ilyen a munkásoknak, szabadfoglalkozásúaknak, művészeknek, tudósoknak, egyetemistáknak szóló katekézis... Nagyon ajánlott, hogy e sajátos csoport-katekézisek a keresztény közösség egészének útjához kapcsolódjanak.

Természetesen ezek a rétegek nekik megfelelő különleges módszereket és nyelvet igényelnek, mely ugyanakkor teljesen hűséges az átadandó üzenethez.⁶⁰¹

⁶⁰⁰ Vö. DCG (1971) 91; CT 41.

⁶⁰¹ Vö. CT 59.

A környezethez illeszkedő katekézis

192. A hit szolgálata ma nagyon figyelembe veszi az életkörülményeket, hiszen egy konkrét személy élete abban folyik, hatások onnan érik, és ő oda hat vissza és ott teljesíti kötelességeit.

Általánosságban és példaként két nagy környezetet említünk, melyek a katekézis különböző formáit igénylik: a falusi és a városi környezetet.

A falusi embereknek szóló katekézis szükségszerűen a falun fölmerülő problémákkal foglalkozik, a szegénységhez és nyomorhoz kapcsolódó szükségletekkel. A falusi környezetben gyakran megtalálható a félelem és a babona, ugyanakkor gazdag az egyszerűségben, az életbe vetett bizalomban, a szolidaritásban, az Istenbe vetett hitben és a vallásos hagyományok hűséges őrzésében.

A városi embereknek szóló katekézisnek számolnia kell szélsőséges helyzetekkel is, melyek a tobzódó gazdagságtól a nyomorig és elszigetelődésig terjednek. Az életritmus gyakran okoz stresszt, nagy a mozgékonyosság, fenyeget a menekülés kényszere és a kötelességek alóli kibúvás, gyakori a fájdalmas névtelenség és a magány...

Mindegyik környezet számára jól meggondoltan kell végezni a hit szolgálatát, jól fölkészült katekétákkal, megfelelő segédeszközökkel, igénybe véve a tömegtájékoztató eszközöket is...

Negyedik fejezet: A katekézis társadalmi-vallási környezete

A katekézis a pluralista és bonyolultan összetett világban⁶⁰²

193. Sok közösség és egyén hivatott arra, hogy egy „pluralista” és szekularizált világban éljen,⁶⁰³ melyben megtalálható a hitetlenség és vallási közömbösség, de a kulturális és vallási pluralizmus eleven formái is. Sokakban mutatkozik az értékek és a biztonság határozott keresése, de nem hiányoznak a hamis vallások és a hithez való bizonytalan csatlakozás sem. E bonyolult helyzetben megtörténhet, hogy keresztények elbizonytalanodnak és eltévednek, nem tudnak szembenézni a jelenségekkel, sem az azokban keringő üzeneteket nem tudják megítélni. Elhagyják a szabályos vallásgyakorlatot, s végül úgy élnek, mintha Isten nem létezne, s gyakran pótvallásokhoz folyamodnak. Hitük veszedelemben forog, s félő, hogy – ha kellő táplálékot és támogatást nem kap – kialszik és meghal.

194. Elengedhetetlen az evangelizáló katekézis, vagyis az „olyan katekézis, melyet eltölt az Evangélium éltető nedve, s amely a korhoz és a személyekhez szóló nyelvet használ”.⁶⁰⁴ A keresztényeket arra akarja nevelni, hogy nyitottan és a világgal való dialógusban legyenek tudatában megkeresztelt, hívő és egyháztag mivoltuknak. Emlékezteti őket a hit alapelemeire. Buzdítja a valóságos megtérésre, elmélyíti bennük a keresztény üzenet igazságát és értékeit, minden elméleti és gyakorlati ellenvetéssel szemben, segíti őket, hogy a mindennapi életben fölismerjék és élni tudják az evangéliumot, képessé teszi őket, hogy számot tudjanak adni reményükről,⁶⁰⁵ bátorítja őket, hogy a tanúságtétellel, a dialógussal és az igehirdetéssel teljesítsék missziós hivatásukat.

A katekézis és a népi vallásosság⁶⁰⁶

195. A keresztény közösségekben a katolikus valóság élő természetének megfelelően megvannak az istenkeresésnek és a vallásos életnek sajátos megnyilvánulásai, telve buzgósággal és megindító jószándékkal; ezeket joggal nevezzük „népi jámborságnak”. „Olyan Isten utáni szomjúságot fejez ki, melyet csak az egyszerű és lélekben szegények tudnak átélni; nagylelkűvé és áldozatkésszé tesz egész a hősiességig, amikor a hit megvallásáról van szó: jó érzéket ad Isten kimondhatatlan tulajdonságainak – például az atyaság, a gondviselés, az állandó és szerető jelenlét – ízleléséhez, másuttalig tapasztalható erényeket hoz felszínre: türelmet, a mindennapok keresztjének ismeretét, elvonatkoztató képességet, mások iránti nyitottságot, áhítatot.”⁶⁰⁷ Gazdag, de sebezhető valóság, a mélyén rejlő hit tisztulásra és erősítésre szorul.

Olyan katekézisre van tehát szükség, mely képes összegyűjteni az ilyen adottságok vallási értékeit, és képes segíteni a fanatizmus, a babona, a szinkretizmus és a vallási tudatlanság legyőzésében. „Helyes vezetés mellett e népi jámborság hozzásegít ahhoz, hogy a néptömegek igazán találkozzanak Istennel Jézus Krisztusban.”⁶⁰⁸

⁶⁰² Vö. EN 51–56; NPD 15.

⁶⁰³ Vö. e Direktórium 23–24. p.

⁶⁰⁴ EN 54.

⁶⁰⁵ Vö. *1Pt* 3,15.

⁶⁰⁶ Vö. DCG (1971) 6; EN 48; CT 54.

⁶⁰⁷ EN 48.

⁶⁰⁸ Uo.

196. A hívők Mária-tisztelete is sokféle formát öltött helyek és korok, a népek kulturális hagyományai és vallásos érzéke szerint. A Mária-tisztelet e formái megújult katekézist igényelnek, mely lehetővé teszi a mulandó elemek cseréjét és a maradandók megbecsülését, és beépíti az egyházi Tanítóhivatal mariológiai tanítását.

Az ilyen katekézisre igen nagy szükség van. Nagyon jó, ha világosan kifejezi a mariológiában megmutatkozó szentháromságos, krisztológiai és egyháztani vonásokat. Emellett a Mária-ájtatosságok felülvizsgálatában vagy alkotásában figyelemmel kell lenni a biblikus, liturgikus, ökumenikus és antropológiai szabályokra.⁶⁰⁹

A katekézis az ökumenikus környezetben⁶¹⁰

197. Minden keresztény közösséget természetének megfelelően indít a Szentlélek arra, hogy ismerje föl ökumenikus hivatását abban a helyzetben, amelyben él, és vegyen részt az ökumenikus dialógusban és a keresztények egységét szolgáló kezdeményezésekben. Ezért a katekézisnek mindig és mindenütt „ökumenikus jellegűnek”⁶¹¹ kell lennie. Ezt elsősorban azzal valósítja meg, hogy az egész kinyilatkoztatást – melynek letéteményét az igazságok hierarchiájának tiszteletben tartásával a katolikus Egyház őrzi – előadja;⁶¹² második helyen a katekézis rávilágít a hit azon egységére, mely a keresztények között fönnáll, s ugyanakkor elmagyarazza a meglévő megosztottságokat és a megszüntetésük érdekében teendő lépéseket.⁶¹³ Emellett a katekézis – különösen a Szentírás szeretetének ápolásával – ébreszti és táplálja az egység igaz vágyát. Végül a gyermekeket, ifjakat és felnőtteket arra készíti föl, hogy katolikus mivoltukat őrizve és tisztelve a többiek hitét, legyenek kapcsolatban más vallású testvéreikkel.

198. Különböző keresztény vallások együttélése esetén a püspökök alkalmasnak, sőt szükségesnek ítélik az együttműködés meghatározott formáit katolikusok és más keresztények között a katekézisben. Nagyon fontos azonban, hogy a katolikusok számára más módon és fokozott gonddal biztosítsanak egy kifejezetten katolikus katekézist.⁶¹⁴

A hitoktatásnak olyan iskolában, melyben különböző keresztény vallásokhoz tartozó növendékek tanulnak, ökumenikus értéke van akkor, ha hitelesen mutatja be a keresztény tanítást. Alkalmat kínál ugyanis a dialógusra, mely eloszlathatja a tudatlanságot és az előítéleteket és nyitottá tud tenni a jobb, kölcsönös megértésre.

A katekézis és a zsidóság

199. Különös figyelmet igényel a katekézis és a zsidó vallás kapcsolata.⁶¹⁵ Ugyanis „az Egyház, Isten népe az új Szövetségben saját misztériumát vizsgálja, fölfedezi kapcsolatát a zsidó néppel, melyhez előbb szólt a mi Urunk, Istenünk”.⁶¹⁶

⁶⁰⁹ VI. Pál: *Marialis cultus* apostoli buzdítás (1974. II. 2.) 24–25, 29: AAS 66 (1979), 134–136, 141.

⁶¹⁰ Vö. DCG (1971) 27; NDP 15; EN 54; CT 32–34; Keresztény Egység Pápai Tanácsa: *Directorium principis et normis exsequendis de Oecumenismo* (1993. III. 25.) 61: AAS 85 (1993), 1063–64; TMA 34; II. János Pál pápa: *Ut unum sint* enciklika (1995. V. 25.) 18: AAS 87 (1995) 932.

⁶¹¹ CT 32.

⁶¹² Vö. UR 11.

⁶¹³ Vö. *Ökumenikus Direktórium* 190.

⁶¹⁴ Vö. CT 33.

⁶¹⁵ Vö. NAe 4; Keresztény Egység Titkársága (A Zsidósággal Való Vallásos Kapcsolatok Bizottsága): *Ebrei ed ebraismo nella predicazione e nella catechesi cattolica*. (1985. VI. 24.)

⁶¹⁶ KEK 839.

„A vallásoktatásnak, a katekézisnek és a prédikációnak nemcsak tárgyilagosságra, igazságosságra és toleranciára kell nevelnie, hanem a megértésre és a dialógusra is. Hagyományaink túlságosan közeliak egymáshoz, ezért nem feledkezhetünk meg egymásról. Egymás megismerését minden fokon elő kell mozdítani.”⁶¹⁷ Egész pontosan a katekézis célja az antiszemitizmus minden formájának legyőzése.⁶¹⁸

A katekézis más vallások környezetében⁶¹⁹

200. A keresztények napjainkban többnyire sokvallású környezetben s nem ritkán kisebbségben élnek. Ilyen helyzetben, különösen az iszlámmal kapcsolatban, a katekézis nagyon fontos és arra hivatott, hogy sokféle feladatát különleges felelősséggel oldja meg.

Elsősorban elmélyíti és erősíti a hívők identitását – főként amikor kisebbségben vannak – megfelelő alkalmazkodással vagy inkulturációval úgy, hogy szembesíti Jézus Krisztus Evangéliumát a többi vallás üzenetével. Ehhez azonban elengedhetetlenek az erős és buzgó keresztény közösségek és a jól fölkészített, benszülött katekéták.

Másodsorban a katekézis segíti a többi vallás jelenlétének tudatosítását. Képesé teszi a hívőket arra, hogy fölismerjék bennük a keresztény üzenettel ellenkező elemeket, de arra is neveli őket, hogy gyűjtsék össze az Evangélium bennük található magvait (*semina verbi*), melyek elő tudnak készíteni az evangéliumra.

Harmadsorban a katekézis minden hívőben éleszti a missziós érzéket, ami a hit melletti egyértelmű tanúságtételben, a kölcsönös megértésben és tiszteletben, a dialógusban, a személyi jogok és a szegények védelmében való együttműködésben s – ahol lehetséges – az Evangélium kifejezett hirdetésében nyilvánul meg.

A katekézis és az „új vallási mozgalmak” kapcsolata⁶²⁰

201. Manapság a vallási és kulturális relativizmus légkörében, sok keresztény nem megfelelő magatartása miatt virágznak az „új vallási mozgalmak”, melyeket szektáknak vagy kultuszoknak is hívnak. A sokféle név és irányzat nagyon nehezen rendszerezhető pontos keretek között. Amennyire kívülről látható, különbséget lehet tenni a keresztény eredetű, a keleti vallásokból származó és az ezoterikus hagyományokat követő mozgalmak között. Mind olyan tanításokat és életvitelt hirdetnek, mely eltávolít a keresztény hit tartalmától. A hitükben veszélyeztetett keresztények számára tehát szükséges „egy olyan evangelizáció s rendszeres és átfogó katekézis, melyet az ezeket életté formáló tanúságtétel kísér”.⁶²¹ Le kell győzni ugyanis a tudatlanság és az előítélet kísértéseit; a hívőket segíteni kell, hogy igazán találkozni tudjanak a Szentírással, támogatva őket az imaélet tapasztalatainak megszerzésében, védve őket a tévedés magvetőitől, a kapott hit iránti felelősségre nevelve és evangéliumi szeretet tüzével közeledve a magány, a szegénység és a szenvedés veszélyes helyzeteihez. E mozgalmakat a bennük megnyilvánuló vallásos törekvések miatt „evangelizálendő Areopagosznak” lehet tekinteni, ahol a legégetőbb kérdések választ kaphatnak. „Az Egyház mérhetetlen lelki örökséget tud fölkinálni az

⁶¹⁷ *Ebrei ed ebraismo*, VII.

⁶¹⁸ Vö. NAe 4.

⁶¹⁹ Vö. EN 53; MPD 15; ChL 35; RM 55–57; KEK 839–845; TMA 53; Vallások Közötti Dialógus Pápai Tanácsa és a Népek Evangelizálásának Kongregációja: *Dialogus et annuntiatio* instrukció (1991. V. 19): AAS 84 (1992) 414–46; 1263.

⁶²⁰ Keresztény Egység Titkársága–Nem Keresztények Titkársága–Nem Hívők Titkársága–Kultúra Pápai Tanácsa: *Il fenomeno delle sette o nuovi movimenti religiosi: sfida pastorale. L'Osservatore Romano*, 1986. V. 7.

⁶²¹ Ua. 5.4.

emberiségnek Krisztusban, aki »az Útnak, az Igazságnak és az Életnek« vallotta magát (*Jn 14,6*)”.⁶²²

---

⁶²² RM 38.

Ötödik fejezet: A katekézis társadalmi-kulturális környezetben⁶²³

A katekézis és a kortárs kultúra⁶²⁴

202. „Megállapíthatjuk, hogy a katekézisnek, de általában az egész evangelizációnak is az a célja, hogy az evangélium erejét mélyen beoltsa az emberi kultúrába és a kultúra különböző formáiba.”⁶²⁵ Az előzőekben már elmondtuk a kateketikai alkalmazkodás és inkulturáció elveit.⁶²⁶ Most elegendő megerősítenünk, hogy a kateketikai folyamat szükséges és kiemelkedő vezérlője a Tanítóhivatal által magyarázott és a teológia által elmélyített „hitszabály”. Azt sem szabad feledni, hogy a katekézis története, főként az egyházatyák korában, sok szempontból a hit inkulturációjának története, s mint ilyen kutatást és elmélkedést érdemel. Olyan történet ez, mely nem zárul le, és az evangélium elsajátítása hosszú időt igényel.

E fejezetben néhány módszertani jelzést adunk ahhoz a feladathoz, mely amennyire szükséges, annyira igényes, egyáltalán nem könnyű, s ki van téve a szinkretizmus s más félreértések veszedelmének. Elmondható e ma különösen fontos témáról, hogy a katekézis szempontjából általános és jól programozott kutatást igényel.

A katekézis feladatai a hit inkulturációja érdekében⁶²⁷

203. Az alábbiakban összefoglalt elemek szerves egységet alkotnak:

- a maga valóságában kell megismerni a személyek kultúráját és azt, hogy mennyire hatja át életüket;
- föl kell ismerni a kultúra elemeit magában az Evangéliumban, hangsúlyozván, hogy az Evangélium nem valami emberi *kultúrta*lajból fakadt, ugyanakkor elismerve, hogy az Evangélium nem szakítható el a kultúrától, melyekbe kezdettől fogva beleszövődött, s melyeknek a századok során átadatott;
- hirdetni kell a belső változást, tudniillik a megtérést, melyet az Evangélium mint „átalakító és újjászülő”⁶²⁸ erő vált ki a kultúrákban;
- tanúságot kell tenni arról, hogy az Evangélium transzcendens valóság, s nem merül ki a kultúrában, ugyanakkor föl kell ismerni a kultúrában föllelhető evangéliumi magvakat;
- elő kell mozdítani az Evangélium új kifejezési formáját, mely megfelel az evangelizált kultúrának, törekedvén a hit olyan nyelvére, mely a hívők közös öröksége, s ezért a kommunió alapvető tényezője;
- épen kell őrizni az Egyház hitének tartalmát, és gondoskodni kell róla, hogy a hagyomány tanbeli formuláinak magyarázata vegye figyelembe a címzettek kulturális és történelmi helyzetét, mindig elkerülve a tartalmi csonkításokat és hamisításokat.

⁶²³ Vö. e Direktórium 94–118; DCG (1971) 8; EN 20, 63; CT 53; RM 52–54; II. János Pál pápa beszéde a Katekézis Nemzetközi Tanácsának tagjaihoz: *L'Osservatore Romano* 1992. IX. 27; Istentisztelet és Szentségi Fegyelem Kongregációja: *Liturgia romana et inculturatio* instrukció. (1985. I: 25.): AAS 87. (1995) 288–319; II. János Pál pápa: *Ecclesia in Africa* apostoli buzdítás.

⁶²⁴ Vö. EN 20, 63; CT 53; RM 52–54; KEK 172–175.

⁶²⁵ CT 53.

⁶²⁶ Vö. e Direktórium 94–118.

⁶²⁷ Vö. CT 53.

⁶²⁸ CT 53.

Módszertani folyamat

204. A katekézisnek el kell háritania a kultúra minden kártékony beavatkozását, ugyanakkor nem korlátozódhat arra, hogy „fölkésítsen” egy kultúrát az Evangéliummal, hanem „mélyen, az élet gyökeréig hatóan”,⁶²⁹ az emberi kultúra és kultúrák gyökeréig hatóan kell közölnie az Evangéliumot.

Ebből egymásra ható tényezőkből álló dinamikus folyamat származik: törekedni kell meghallani Isten szavának visszhangját a népek kultúrájában (pl. jóslás, kérő ima, jelek); fölismereni a hiteles evangéliumi értékeket, s azokat, melyek legalább nyitottak az Evangéliumra; megtisztítani azokat a dolgokat, melyek a bűn vagy az emberi gyöngeség jelét viselik (szenvedélyek, a rossz struktúrái); készíteni az embereket a radikális megtérésre Istenhez, a dialógusra másokkal, a türelmes belső érlelődésre.

Az értékelés szükséges volta és kritériumai

205. Az értékelés fázisában – ami különösen a kezdeti vagy kísértési állapotban nagyon szükséges – nagy gondot kell fordítani arra, hogy a katekézis folyamatába be ne szűrődjenek szinkretista elemek. Mert ha ez megtörténik, az inkulturációs kísértések veszélyessé válnak, eltévelyednek, ezért helyesbítésre szorulnak.

Pozitív értelemben az a helyes katekézis, mely nem csupán a hit tartalmának intellektuális elsajátítását eredményezi, hanem megmozgatja a szívet és átalakítja a cselekvésmódot. Így a katekézis erőteljes és a hit által összefogott életet eredményez, áthidalja a hitt és látott valóságok, a keresztény üzenet és a kulturális környezet közötti hasadékokat, és az életszentség gyümölcseit termi.

Az inkulturációs folyamat felelősei

206. „Az inkulturációnak Isten egész népét át kell fognia, és nem csak néhány szakembert, mert ismeretes, hogy a nép rendelkezik egy eredeti hitérzékkel, amit sohasem szabad szem elől téveszteni. Az inkulturációnak irányítottan kell lennie, ösztökélni kell, de sohasem szabad erőltetni, nehogy a keresztényekben ellenhatást váltson ki. Nyerjen kifejezést a társadalmi életben, érlelődjen benne, és ne legyen pusztán a tudósok kutatásának gyümölcse.”⁶³⁰ Az Evangélium megtestesülésére – mely az inkulturáció sajátossága – fordított figyelem igényli a katekézisben való részvételét mindazoknak, akik ugyanabban a kultúrában élnek: a klérus, a lelkipásztorkodás munkásai (katekéták), laikusok.

Kiváltságos formák és utak

207. A hit inkulturációjának legalkalmasabb formái között említendő a fiatalok és a felnőttek katekézise, mert ezek hordozzák a hit és az élet leghatékonyabb összekapcsolásának lehetőségét. De nem szabad mellőzni a kicsinyek keresztény beavatásában sem az inkulturációt, tekintettel a beavatás későbbi kulturális következményeire: gondolunk az új életmód elsajátítására, a lelkiismeret nevelésére, a bibliai és szentségi nyelv, valamint a kereszténység történelmének megismerésére.

Kiváltságos út a liturgikus katekézis a jelek sokasága miatt, melyek kifejezik az üzenetet és Isten népe oly nagy része számára hozzáférhetőek; nagyra kell értékelnünk az olvasmányos könyvek szövegeit, a liturgikus év szerkezetét, a vasárnapi homíliát és egyéb fontos

⁶²⁹ EN 20.

⁶³⁰ RM 54.

kateketikai alkalmakat (*esküvő, temetés, beteglátogatás, búcsúk stb.*); különleges hely illeti a családról való gondoskodást, melynek nagyon fontos szerepe van a hit átadásában; külön fontosságot nyer a katekézis a sok nemzetiségű és sok kultúrájú környezetben, amennyiben segít fölfedezni és megbecsülni a különböző csoportok adottságait a hit elfogadásában és tanúsításában.

A nyelv⁶³¹

208. A hit inkulturációja bizonyos szempontból a nyelv műve. Ez magában foglalja, hogy a katekézis őrizze és értékelje az üzenet sajátos nyelvét, főként a biblikus nyelvet, de az Egyház történelmi-hagyományos (*hitvallás, liturgia*) és úgynevezett doktrinális (*dogmatikus*) formuláinak nyelvét is; emellett a katekézisnek kapcsolatba kell kerülnie a címzett személy kultúrájának szóhasználatával és kifejezési formáival; végül a katekézisnek ösztökélnie kell az Evangélium új kifejeződéseit abban a kultúrában, amelyben meggyökerezik.

Az Evangélium inkulturációs folyamatában a katekézisnek nem kell félnie a hagyományos formulák és a hit szakkifejezéseinek használatától, de meg kell adnia ezek jelentését és meg kell mutatnia egzisztenciális erejüket; másrészt a Katolikus Egyház Katekizmusának kötelessége „megtalálni azt a kifejezési formát, amely egyaránt alkalmas a mai gyermekek és felnőttek, de minden más ember számára is. Olyan nyelvet kell beszélnie, amely egyaránt érthető az értelmiségiek és a tudósok, az analfabéták és az egyszerű emberek, a betegek és fogyatékosok számára is.”⁶³²

A kommunikációs eszközök

209. Szorosan a nyelvhez kapcsolódnak a tájékoztatási módok. Ma a leghatásosabb és legmeggyőzőbb eszközök a *mass-media*, a „tömegtájékoztató eszközök”. „A modern kultúra evangelizációja nagyrészt ezek befolyásától függ.”⁶³³

Visszautalva e Direktórium előző részére (148–162. p.)⁶³⁴ most néhány, az inkulturáció szempontjából nagyon hasznos elemre hívjuk föl a figyelmet: ezen eszközök sajátos tájékoztató jellegüknek megfelelő, fokozott használatára, egyensúlyt tartva a kép és a szó között; a vallásos tartalom őrzésére a választott kifejezési formákban; a fogadók kritikai érettségének és a média által közölt személyes értékelésének fejlesztésére; a célnak megfelelő, a tömegtájékoztató eszközökön keresztül átadható, kateketikai segédanyagok alkotására; a termékeny együttműködésre a lelkipásztorkodás szereplői között.⁶³⁵

210. Az inkulturáció folyamatának elismerten fontos eszköze a katekizmus. Mindenekelőtt a Katolikus Egyház Katekizmusa, melynek „sokfajta szolgálatot kell tennie a szükségszerűen mindig igaz és ezáltal hatékony inkulturáció számára is”.⁶³⁶

A Katolikus Egyház Katekizmusa kifejezetten megkívánja a helyi katekizmusok készítését, melyek „megvalósítják az előadás és a kateketikai módszerek alkalmazását, azok kulturális, életkor- és lelki érettségbeli, társadalmi és egyházi különbségeinek megfelelően, akikhez a katekézis szól”.⁶³⁷

⁶³¹ Vö. CT 59.

⁶³² CT 59.

⁶³³ RM 37.

⁶³⁴ Vö. e Direktórium 148–162.

⁶³⁵ Vö. DCG (1971) 123.

⁶³⁶ II. János Pál pápa beszéde a COINCAT résztvevőihez

⁶³⁷ KEK 24; vö. FD 4.

Emberi környezet és kulturális irányzatok

211. Az Evangélium olyan nyitott, nagylelkű és bátor katekézist sürget, mely ott képes elérni az embert, ahol él, olyan alaphelyzetekben találkozással vele, melyekben a legalapvetőbb és legegységesebb kulturális kommunikáció folyik, tudniillik a családban, az iskolában, a munkahelyen, a szabadidőben.

Ugyancsak fontos, hogy a katekézis fölismertesse és áthassa azokat az emberi helyzeteket, melyekben a kulturális irányzatoknak nagyobb befolyása van az életmód alakítására és terjedésére, mint például a városokban, a turizmusban és a kivándorlók között, a fiatalok körében és más fontos társadalmi környezetben.

Végezetül „az Evangélium világosságát olyan területekre is el kell vinni”,⁶³⁸ mint a kultúra „modern Areopagosz”-nak nevezett területei, például a tömegtájékoztatás; a béke, a fejlődés, a fölsszabadítás, a környezetvédelem; a személyek, elsősorban a kiskorúak, a kisebbségek, a nők és a gyermekek jogainak védelme, a tudományos kutatás és a nemzetközi kapcsolatok...

Beavatkozás konkrét helyzetekbe

212. A katekézis által megvalósított inkulturációs folyamatnak állandóan szembesülnie kell sokféle konkrét helyzettel. Itt csak a legfontosabbakat és leggyakrabban előfordulókat nevezzük meg:

Elsőként különbséget kell tenni az újonnan kereszténnyé lett országok – ahol az első missziós igehirdetésnek még meg kell erősödni – és a keresztény hagyományú, de új evangelizációra szoruló országok inkulturációja között.

Figyelembe kell venni azokat a helyzeteket, melyekben feszültségeket és összeütközéseket támasztanak olyan tényezők, mint az etnikai és vallási sokféleség, a kiáltó fejlődési különbségek, a városi és falusi élet, az uralkodó rendszereket, melyeket néhol nagyon erős szekularizáció, másutt erős vallásosság befolyásol.

Végül tanulmányozni kell az adott területet meghatározó kulturális irányzatokat, melyek a társadalmi és foglalkozási rétegekben mutatkoznak, például a tudósok és művészek, a munkások, fiatalok, a társadalom peremére sodródottak, külföldiek, fogyatékosok ...

Általánosabban szólva „a keresztény képzés komolyan vessen számot a helyi kultúrával, mely része a képzésnek és segít fölismerni mind a hagyományos, mind a modern dolgok értékét. Az egy-egy nép vagy nemzet életterében együtt létező kultúrákra megkülönböztetett figyelmet kell fordítani.”⁶³⁹

A helyi egyházak feladatai⁶⁴⁰

213. Az inkulturáció a helyi egyházakra tartozik és a keresztény élet minden részét magában foglalja. Többek között a katekézist is. A konkrét és sajátos helyzetekben történő inkulturáció természetének megfelelően „a helyi egyházakra fordított méltányos figyelem csak gazdagíthatja az Egyházat, s e figyelem elengedhetetlen és sürgető.”⁶⁴¹

Ennek érdekében nagyon helyesen a Püspöki Konferenciák szinte mindenütt dolgoznak kateketikai direktóriumokon (vagy hasonló eszközökön), katekizmusokon és segédanyagokon, s műhelyeket és képzési központokat állítanak föl. A jelen Direktórium

⁶³⁸ RM 37.

⁶³⁹ ChL 63.

⁶⁴⁰ Vö. e Direktórium 265–285. p.

⁶⁴¹ EN 63.

fényénél át kell nézni és igazítani kell a helyi direktóriumokat, serkentve a kutató központok együttműködését, fölhasználva a katekéták tapasztalatait és elősegítve Isten népének részvételét.

Irányított kezdeményezések

214. A tárgy súlyossága, s másrészt a kutatás és kísérletezés elhagyhatatlan időszaka a törvényes pásztorok által irányított kezdeményezéseket követel.

– Támogatni kell a széleskörű és személyhez szóló katekézist, mely segít legyőzni a minden inkulturációt súlyosan akadályozó tudatlanságot vagy hamis információt; olyan dialógusok és személyes kapcsolatok révén történhet ez, melyek megmutatják az igehirdetés hatékony útjait;

– A hit inkulturációjának kísérleteit az Egyház által meghatározott módokon kell elvégezni. Különösen nagy jelentősége van a felnőttek katekumenátusának, ahogy azt a RICA előírja;

– Ha ugyanazon az egyházi területen különböző nyelvű népcsoportok élnek, tanácsos a megfelelő nyelvekre lefordítani a különböző direktóriumokat a katekéták számára, és katekéta központok révén minden csoportnak ugyanazt a támogatást biztosítani;

– A kölcsönös meghallgatás és a kommunió érdekében dialógust kell kezdeni a helyi egyházak között, valamint a helyi egyházak és a Szentszék között. Ez az inkulturáció számára hatékonyabb és alkalmasabb kísérleteket és megoldásokat tesz lehetővé.

Ötödik rész: Katekézis a részegyházban

„Fölment a hegyre, magához hívta azokat, akiket Ő maga akart, és azok odamentek hozzá. Megalkotta belőlük a Tizenkettőt, hogy vele legyenek, s hogy elküldje őket prédikálni és ördögöket űzni.” (Mk 3,13–15)

„Boldog vagy Simon, Jónás fia, mert nem a test és a vér nyilatkoztatta ki ezt neked, hanem az én Atyám, aki a mennyekben van. Én is mondom neked: Te Péter vagy, és én erre a sziklára építem Egyházamat. „ (Mt 16,17–18)

A jeruzsálemi egyház (ApCsel 8,1) a Szentlélek indítására egyházakat szült: „Isten Korintusban lévő egyházát” (1Kor 1,2); „Asia egyházait” (1Kor 16,19); „a júdeai egyházakat” (Gal 1,22); „a hét egyházat: Efezust, Szmírnát, Pergamont, Tiatirát, Szardeszt, Filadelfiát, Laodiceát” (vö. Jel 2,1–3,22).

E rész tartalma és célja

215. Mindabból, amit az előzőekben a katekézis természetéről, tartalmáról, pedagógiájáról és címzettjeiről elmondtunk, fakad a kateketikai lelkipásztorkodás, mely ténylegesen a részegyházban valósul meg.

Ez az ötödik rész ennek legfontosabb elemeit mondja el.

216. Az első fejezet a kateketikai szolgálatról és annak szolgálóiról szól. A katekézis közös, de differenciált felelősség tárgya. A püspökök, papok, diákonusok, szerzetesek és laikus hívők mindegyike a maga karizmájával és feladatával vesz benne részt.

A katekéták második fejezetben elemzett képzése döntő jelentőségű a kateketikai tevékenységben. Ha fontos, hogy a katekétákat hatékony eszközökkel lássuk el, még fontosabb, hogy megfelelő katekétákat képezzünk. A harmadik fejezet a helyeket veszi szemügyre, ahol a katekézis megvalósul.

A negyedik fejezet a katekézis szervezeti szempontjaival foglalkozik: az irányító szervekkel, a katekézis összehangolásával és a kateketikai szolgálat néhány sajátos feladatával.

Az e fejezetekben elmondott észrevételek és tanácsok nem alkalmazhatók közvetlenül és egyszerre az Egyház minden részében. Azokban az országokban vagy régiókban, melyekben a kateketikai tevékenység még nem tudta elérni a megfelelő szintet, ezek az irányvonalak és tanácsok csak fokozatosan elérendő célok együttesét jelentik.

Első fejezet: A katekézis szolgálata és felelősei a részegyházban

A részegyház⁶⁴²

217. Az Evangélium hirdetése, átadása és megélése a részegyházban⁶⁴³ vagy egyházmegyében⁶⁴⁴ történik. A részegyházat Jézus Krisztus tanítványainak egy közössége alkotja,⁶⁴⁵ akik társadalmilag és kulturálisan meghatározott területen élnek. Minden részegyházban „az egyetemes Egyház jelenik meg, minden lényeges elemével”.⁶⁴⁶ Valójában az egyetemes Egyház mint Pünkösöd napján a Szentlélektől termékenyvé tett első sejt „leányaiként szüli a részegyházakat és bennük fejeződik ki”.⁶⁴⁷ Az egyetemes Egyház mint Krisztus teste úgy jelenik meg, mint „az egyházak teste”.⁶⁴⁸

218. A Evangélium hirdetése és az Eucharisztia az a két pillér, melyekre épül s melyek körül szerveződik a részegyház. Miként az egyetemes Egyház, úgy a részegyház is „azért létezik, hogy evangelizáljon”.⁶⁴⁹

A katekézis minden részegyház elemi evangelizációs tevékenysége. Általa az egyházmegye minden tagjának, és mindazoknak, akik azzal közelednek, hogy csatlakozni szeretnének Jézus Krisztushoz, felkínál egy olyan képzési formát, amely lehetővé teszi az Evangélium megismerését, ünneplését, megélését és hirdetését a saját kultúra keretein belül. Így a hit megvallását – ami a katekézis célja – Krisztus tanítványai a „saját nyelvükön”⁶⁵⁰ mondhatják el. Mint Pünkösöd napján, Krisztus Egyháza mai is „jelen van és tevékenykedik”⁶⁵¹ a részegyházakban, „minden nyelven beszél”,⁶⁵² mert egy állandóan növekvő fa gyökerei minden kultúrába szerteágaznak.

A katekézis szolgálata a részegyházban

219. A szentségi (*ministeria*) és egyéb (*servitia*) szolgálatok összességében, melyekkel a részegyház teljesíti evangelizáló küldetését, kiemelkedő helyet foglal el a katekézis szolgálata,⁶⁵³ melynek főbb vonásai a következők:

a) A katekézis az egyházmegyében egyetlen szolgálat,⁶⁵⁴ melyet közösségben a püspökkel egymáshoz kapcsolódva végeznek a papok, diákonusok, szerzetesek és laikusok.

⁶⁴² Most és e Direktórium egészében a *részegyház* az egyházmegyét és a hozzá hasonló területi egységeket jelenti (CIC 368). A *helyi egyház* kifejezés egy régióban vagy országban, illetve több országban részegyházak jól meghatározott csoportját jelenti. Vö. 77–91; 94–118

⁶⁴³ Miként a LG 26a mondja, az Újszövetségben a hívők törvényes csoportjai az „egyházak” nevet kapták; vö. az ötödik részt nyitó szentírási helyekkel.

⁶⁴⁴ Vö. CD 11.

⁶⁴⁵ A részegyházat elsősorban úgy írják le, mint „Isten népének egy része” (CD 11).

⁶⁴⁶ Hittani Kongregáció: *Communio notio* levél, 7: AAS 85. (1993) 842.

⁶⁴⁷ Ua. 9b.

⁶⁴⁸ Az LG 23b idézi Poitiers-i Szent Hilariust: *In Psalmum* 13, 3 (PL 9, 206), és Nagy Szent Gergelyt: *Moralia in Iob* IV, 7, 12 (PL 75, 643, C).

⁶⁴⁹ EN 14.

⁶⁵⁰ Vö. *ApCsel* 2, 11.

⁶⁵¹ *Communio notio* 7.

⁶⁵² Ua. 9b; vö. AG 4.

⁶⁵³ A CT 13. a *catechesis ministerium* kifejezést használja.

De e szolgálatért az egész keresztény közösségnek felelősséget kell éreznie. S jóllehet a papok, szerzetesek és laikusok közösen végzik a katekézist, különbözőképpen, mindegyik a saját egyházi állapotának megfelelően végzi (*főlszentelt szolgák, Istennek szentelt személyek, keresztény hívők*).⁶⁵⁵ Rajtuk keresztül, különböző feladataik által ajánlja fel a kateketikai szolgálat hiánytalanul az Igét és az egyházi élet tanúságtételét. Ha bármelyik hiányozna közülük, a katekézis veszítene gazdagságából és jelentőségéből.

b) Ez az egyházi szolgálat nélkülözhetetlen az Egyház növekedése számára. Nem olyan tevékenység, amit a közösségben magánúton vagy egyéni kezdeményezésként lehetne végezni. Az Egyház nevében történik, a tőle kapott küldetés alapján.

c) A kateketikai szolgálatnak – az egyházi szolgálatok egészében – sajátos jellege van, mely abból következik, hogy a kateketikai tevékenység beágyazódik az evangelizációba. A katekétának mint hitre nevelő személynek feladata különbözik mindenki másétól, aki lelkipásztori tevékenységet folytat (*liturgiában, karitásban, szociális téren...*), akkor is, ha nyilvánvalóan összehangoltan kell tevékenykedniük.

d) Annak érdekében, hogy a kateketikai tevékenység az egyházmegyében gyümölcsöző legyen, bizalomra van szükség azok iránt, akik nem közvetlenül a katekézist végzik, de tevékenységük feltétele és támogatója a katekézisnek. Ilyen tevékenység pl. a katekéták képzése, kateketikai anyagok kidolgozása, tudományos munka, szervezés és tervezés. Akik ezekkel foglalkoznak, a katekétákkal együtt az egyetlen egyházmegyei kateketikai szolgálatot végzik.

A keresztény közösség és katekizálás felelőssége

220. A katekézis az egész keresztény közösség felelőssége. A keresztény beavatás ugyanis „nem csak a katekéták vagy a papok dolga, hanem a hívők egész közösségé”.⁶⁵⁶ A hit állandó nevelése is az egész közösségre tartozik. A katekézis ezért olyan nevelő tevékenység, mely a közösség egyes tagjai felelősségével kezdődik egy kapcsolatban gazdag közösségi légkörben, hogy a katekumenok és a katekézis növendékei tevékenyen kapcsolódhassanak be a közösség életébe.

A keresztény közösség ugyanis figyelemmel kíséri a katekézis folyamatát mind a kicsinyek, mind a fiatalok, mind a felnőttek esetében mint olyan dolgot, melyben része van s közvetlenül érinti őt magát.⁶⁵⁷ Hiszen a keresztény közösség fogadja a kateketikai folyamat végén a növendéket testvéri közösségébe, „ahol teljes mértékben élhetik azt, amit megkezdtek”.⁶⁵⁸

⁶⁵⁴ Fontos hangsúlyoznunk az *egyetlen szolgálat* jellegét a részegyházban. A nagy evangelizáló tevékenységek „alánya” a részegyház. Ez hirdeti, adja tovább, ünnepli a Evangéliumot. Az aktív szereplők e szolgálatot *szolgálják és az Egyház nevében tevékenykednek*. A katekézis ezen egyházi jellegének teológiai, lelkipásztori, lelkeségi jelentősége igen nagy.

⁶⁵⁵ Vö. CT 16: *Különböző, de közös felelősség*. Vö. e *Direktórium* 50. pontja jegyzetében az ige szolgálatának magyarázatát.

⁶⁵⁶ AG 14. A CT 16 ebben az értelemben mondja: *A katekézisért eddig is és a jövőben is mindig az egész Egyházat terheli a felelősség. Ezt éreznie, sőt tudatosan vállalnia kell!*

⁶⁵⁷ *A katekézisnek támszkodnia kell az egyházi közösség tanúságtételére* (DCG 1971, 35); vö. e *Direktórium* 171–221.

⁶⁵⁸ CT 24.

221. A keresztény közösség nemcsak sokat ad a kateketikai csoportoknak, hanem sokat is kap tőlük. Az újonnan megtértek, főleg a fiatalok és felnőttek amikor Jézus Krisztushoz csatlakoznak, a közösség számára új emberi és vallási értékeket hoznak. Így a közösség gyarapszik és növekszik, mert a katekézis nemcsak növendékeit vezeti az érettebb hitre, hanem magát a közösséget is.

Jóllehet az egész keresztény közösség felelős a katekézisért és minden tagjának tanúságot kell tennie a hitről, csak néhányan kapják a kifejezett egyházi megbízást arra, hogy katekéták legyenek. A szülőknek eredeti feladata, hogy gyermekeik misszionáriusai legyenek, az Egyház viszont Isten népe egyes különlegesen meghívott tagjait hivatalosan megbízza azzal, hogy a közösségen belül szervezett formában adják át a hitet.⁶⁵⁹

A püspök mint a katekézis elsőszámú felelőse a részegyházban

222. A II. Vatikáni Zsinat kiemelte a Evangélium hirdetése és továbbadása fontosságát a püspöki szolgálatban: „A püspök fő feladatai közül kiemelkedik az Evangélium hirdetése”.⁶⁶⁰ E feladat teljesítésekor a püspökök mindenki más előtt „a hit hírnökei”,⁶⁶¹ akik új tanítványokat akarnak megnyerni Krisztusnak, ugyanakkor „hiteles tanítók”,⁶⁶² akik a rájuk bízott népnek átadják a hitet, hogy vallják és éljék. A püspökök prófétai szolgálatában a missziós igehirdetés és a katekézis két szorosan összetartozó mozzanat. E feladathoz kapják a püspökök „az igazság biztos karizmáját”.⁶⁶³

A püspökök „a katekézis elsőszámú felelősei, az elsőrangú katekéták”.⁶⁶⁴ Az Egyház történetében nyilvánvaló a nagy és szent püspökök szerepe, akik kezdeményezéseikkel és írásaikkal a katekumenátus intézményének legvirágzóbb korszakát jelentik. Ők úgy tekintették a katekézist, mint szolgálatuk alapvető feladatát.⁶⁶⁵

223. A katekézisiről való gondoskodás azt jelenti, hogy a püspök a részegyházban „mintegy felülről irányítja a katekézist”,⁶⁶⁶ s ez egyebek között magában foglalja a következőket:

– Egyházában *hatékony elsőbbséget* kell biztosítani a tevékeny és hatásos katekézisnek, azaz „mozgósítsa az embereket, az eszközöket, a segítőköt és a gazdasági forrásokat is”.⁶⁶⁷

– A katekézis érdekében *közvetlenül vegyen részt* az Evangélium hívőknek való átadásában, ugyanakkor örködjék a hitvallás hitelessége, a fölhasznált szövegek és segédeszközök minősége fölött.⁶⁶⁸

– „Föl kell szítania és életben kell tartania az *igazi kateketikai buzgóságot*; olyan buzgóságot, mely megfelelő és hatékony szervezeti formát talál”,⁶⁶⁹ mélységes

⁶⁵⁹ E kivétel nélkül minden Krisztus-hívőt érintő apostolságon kívül más módokon is bevonhatók a világi hívek közvetlenebb együttműködésre a hierarchia apostoli munkájába azon férfiak és nők módján, akik Pál apostolt segítették az evangélium hirdetésében, sokat fáradozva az Úrban (LG 33). E zsinati tanítást megtaláljuk a CIC 228. és 759. kánonjában.

⁶⁶⁰ LG 25; vö. CD 21a; EN 68c.

⁶⁶¹ LG 25.

⁶⁶² Uo.

⁶⁶³ DV 8.

⁶⁶⁴ CT 63b.

⁶⁶⁵ Vö. CT 12a.

⁶⁶⁶ Vö. CT 63c.

⁶⁶⁷ CT 63d. Vö. CIC 775, 1. §

⁶⁶⁸ CT 63c. CIC 823, 1. §

⁶⁶⁹ CT 63d.

meggyőződéssel afelől, hogy az egyházmegye keresztény élete számára a katekézis nagyon jelentős.

– Gondoskodnia kell arról, hogy „a katekéták megfelelő fölkészítést kapjanak feladatukhoz; úgy, hogy jól ismerjék az Egyház tanítását, és tanulják meg a pszichológia és a pedagógia elméleti és gyakorlati törvényszerűségeit”.⁶⁷⁰

– Az egyházmegyében meg kell határozni a katekézis átfogó, egységes és részletes tervét, melynek meg kell felelnie a hívők szükségleteinek, és be kell ágyazni az egyházmegyei lelkipásztori tervekbe. Egy ilyen terv összehangolható a Püspöki Konferencia terveivel.

A keresztény közösség papjai, lelkipásztorai és nevelői

224. A pap sajátos feladata a katekézis terén az ordo szentségéből fakad. A papok ugyanis az ordo szentsége által a Szentlélektől kapott fölkenés alapján a pap-Krisztushoz válnak hasonlóvá, mint a Fő szolgálói, hogy a püspöki rend munkatársaiként építsék egész testét, ami az Egyház.⁶⁷¹ Ezen ontológiai Krisztus-hasonlóság következtében a papok szolgálata formálja a közösséget, összehangolja és bátorítja a többi szolgálatot és karizmát. A katekézissel kapcsolatban az ordo szentsége a papokat „nevelőkké teszi a hitben”.⁶⁷² Azon fáradoznak tehát, hogy a közösség hívei megfelelően alakuljanak és eljussanak a keresztény érettségre.⁶⁷³ Annak tudatában, hogy „szolgálati papságuk”⁶⁷⁴ „a hívők általános papságának”⁶⁷⁵ szolgálatában áll, a papok serkentik a katekéták hivatását és munkáját, segítvén őket a feladatuk megoldásában, mely a keresztségből fakad és az Egyháztól kapott küldetés alapján végzendő. Így a papok követik a II. Vatikáni Zsinat hozzájuk intézett buzdítását: „Ismerjék el és mozdítsák elő a laikusok méltóságát és az Egyház küldetésében rájuk váró sajátos részt”.⁶⁷⁶

225. A pap – különösen a plébános⁶⁷⁷ – feladata a katekézisben:

– a katekézis mint mindenki feladata iránti *közös felelősség*, valamint a katekéták és küldetésük tiszteletének és megbecsülésének ébresztése a keresztény közösségben;

– gondoskodás a katekézis megalapozásáról és megfelelő szervezéséről, számítva a katekéták aktív részvételére, és óvakodva attól, „nehogy valamit is elmulasszanak azokból, melyek hozzájárulnak a katekézis jó irányításához és szervezéséhez”;⁶⁷⁸

– katekéta hivatások ébresztése és fölismerése, továbbá a katekéták katekétájaként igen nagy gondot fordítva erre, törődés a képzésükkel;

– kateketikai tevékenység beépítése a *közösség evangelizációs tervébe* és gondoskodás a katekézis, a szentségek és a liturgia kapcsolatáról;

– saját közössége katekézisének és az *egyházmegyei lelkipásztori tervek* kapcsolatának biztosítása, segítve a katekétákat, hogy tevékenyen működjenek együtt a közös egyházmegyei tervvel.

⁶⁷⁰ CD 14b; vö. CIC 780.

⁶⁷¹ Vö. PO 8, 6, 12a; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli buzdítás (1992. III. 25.), 12.

⁶⁷² PO 6b.

⁶⁷³ Vö. CIC 773.

⁶⁷⁴ LG 10.

⁶⁷⁵ LG 10; vö. KEK 1546–47.

⁶⁷⁶ PO 9b.

⁶⁷⁷ Vö. CIC 776–777.

⁶⁷⁸ CT 64. A papok e katekézist irányító tevékenységével kapcsolatban a II. Vatikáni Zsinat két alapvető igényt támaszt: „ne a saját bölcsességüket, hanem Isten szavát tanítsák” (PO 4) és „Isten szavát ne csak általános és elvont fogalmakkal adják elő, hanem alkalmazzák az élet konkrét helyzeteire” (uo.).

A tapasztalat azt mutatja, hogy egy közösség katekézisének minősége legnagyobb részt a pap jelenlététől és tevékenységétől függ.

A szülők mint gyermekeik hitének elsősorú nevelői⁶⁷⁹

226. A keresztény élet tanúságtétele, amit a szülők a családban tesznek, a gyöngédségbe és az anyai-atyai gondoskodásba burkoltan érkezik a gyermekekhez. A gyermekek így fölfogják és örvendezve élik meg Isten és Jézus szülők által megjelenített közelségét; ez az első keresztény tapasztalat gyakran az élet egészére kiható mély nyomokat hagy. Ez a kisgyermekkorai vallásos eszmélés a családi körben „semmi mással nem helyettesíthető”.⁶⁸⁰

Ez az első beavatás erősödik, amikor családi események vagy ünnepek alkalmával „a családban próbálják magyarázni az események keresztény vagy vallásos jelentését”.⁶⁸¹ Tovább mélyül, ha a szülők otthon magyarázzák gyermekeiknek és segítik elsajátítani a keresztény közösségben kapott rendszeres katekézist. Ugyanis „a családi katekézis megelőzi, kíséri és kiegészíti a katekézis minden egyéb formáját”.⁶⁸²

227. A házasság szentségében a szülők megkapják gyermekeik – akiknek tanúsítják és átadják az emberi és vallásos értékeket – keresztény nevelésének feladatát és kegyelmét.⁶⁸³ E nevelő tevékenység, mely egyszerre emberi és vallásos, „igazi szolgálat”,⁶⁸⁴ mely által átadatik és terjed az Evangélium, egészen addig, hogy maga a családi élet lesz a hit útja és a keresztény élet iskolája. Ahogyan a gyermekek növekednek, fokozódik a kölcsönösség, és „az ilyen típusú kateketikai dialógusban mindenki kap és ad”.⁶⁸⁵

Ezért a keresztény közösségnek igen nagy figyelmet kell fordítania a szülőkre. Személyes kapcsolatok, találkozók, kurzusok és szülőknél szóló felnőtt katekézisek révén is segíteni kell őket, hogy vállalni tudják gyermekeik hitbeli nevelésének – ma különösen is kényes – feladatát. E feladat még sürgetőbb olyan helyeken, ahol a polgári törvényhozás nem engedélyezi vagy nehezíti a hitbeli nevelést.⁶⁸⁶ Ilyen esetekben „a családi egyház”⁶⁸⁷ gyakorlatilag az egyetlen hely, ahol a gyermekek és a fiatalok hiteles katekézishez juthatnak.

A szerzetesek a katekézisben

228. Az Egyház egész különlegesen meghívja a kateketikai tevékenységre az Istennek szentelt személyeket, és azt kívánja, hogy „legjobb erőiket adják” a katekézishez.⁶⁸⁸

A szerzetesek, szerzetesnők és az apostoli élet társaságai tagjainak sajátos részvétele a katekézisben különleges életállapotukból fakad. Az evangéliumi tanácsokra tett fogadalom, mely meghatározza a szerzetesi életet, ajándék az egész keresztény közösségnek. Az egyházmegyei kateketikai tevékenységben a szerzetesek eredeti és különleges segítségét sem a papok, sem a laikusok nem tudják pótolni. E különlegesség Istennek szenteltségük nyilvános tanúságtételéből fakad, ami az ország valóságának élő jeleivé teszi őket. „E

⁶⁷⁹ Vö. e Direktórium 253–255. p., melyek a családi katekézis jellemzőiről szólnak. A jelen, 226. pont a szülőkről inkább mint a katekézis szereplőiről beszél. Vö. CIC 226, 2. §; 774, 2. §.

⁶⁸⁰ CT 68.

⁶⁸¹ Uo.

⁶⁸² Uo.

⁶⁸³ Vö. ChL 62; FC 38.

⁶⁸⁴ FC 38.

⁶⁸⁵ CT 68; vö. EN 71b.

⁶⁸⁶ Vö. CT 68.

⁶⁸⁷ LG 11.; vö. FC 36b.

⁶⁸⁸ CT 65; vö. CIC 778.

tanácsok *fogadalommal* való vállalása egy az Egyház által elismert, állandó életállapotban az Istennek »szentelt élet« jellemző vonása.”⁶⁸⁹ Jóllehet az evangéliumi értékeket minden kereszténynek meg kell valósítania, az Istennek szentelt személyek „a boldogságok követelményeit radikálisan teljesíteni akaró Egyházat testesítik meg”.⁶⁹⁰ A szerzetesek laikusokéval egyesült tanúságtétele mutatja az Egyháznak mint Isten országa jelének egyetlen arcát.⁶⁹¹

229. „Több szerzetescsalád is jött már létre mind férfiakból, mind nőkből azért, hogy a gyermekek és az ifjúság, főleg az árván maradtak keresztény nevelésének szenteljék magukat.”⁶⁹² Az alapítók karizmájának köszönhetően ma sok szerzetes és szerzetesnő dolgozik a felnőttek egyházmegyei katekézisében. A történelem folyamán a szerzetesek „mindig sokat tettek az Egyház kateketikai tevékenysége által”.⁶⁹³

Az alapítói karizmák⁶⁹⁴ nem mellékesek, amikor a szerzetesek kateketikai feladatot vállalnak. Ugyanis érintetlenül hagyva a katekézis sajátos jellegét, a különböző szerzetes közösségek karizmái sajátos hangsúlyt adnak a közös feladatnak, gyakran mély vallási, szociális és pedagógiai érzékkel. A katekézis története bizonyítja az elevenséget, melyet ezek a karizmák ajándékoztak az Egyház nevelői tevékenységének.

A világi katekéták

230. A laikusok kateketikai tevékenységének is megvan a maga sajátos jellege, ami egyházi állapotukból következik: „A laikusok különleges sajátossága a világi jelleg”.⁶⁹⁵ A laikus katekéták – az élet minden gondját megosztva a többi férfival és nővel – kateketikai tevékenységükben a világban folyó életükből indulnak ki, és sajátos érzékenységet és jelleget adnak az Evangélium átadásának: „Ez az evangelizáció (...) sajátos jelleget és különleges hatékonyságot nyer attól, hogy a világ megszokott körülményei között történik”.⁶⁹⁶

Ugyanis, mivel ugyanazt az életformát élik, mint növendékeik, a laikus katekétáknak különös érzéke van az Evangélium megtestesítéséhez az élet konkrét helyzeteiben. A katekumenok és a katekézis növendékei megtalálhatják bennük a keresztény modellt, melyet majd később, hívó életükben követhetnek.

231. A világi Krisztus-hívők kateketikai hivatása a keresztség szentségéből fakad és a bérnálásból erősödik; azokból a szentségekből, melyek révén részesedik „Krisztus papi, prófétai és királyi feladatából”.⁶⁹⁷ Az apostolkodásra szóló általános meghíváson túl egyes laikusok belsőleg úgy érzik, Isten arra hívja őket, hogy katekéták legyenek. Az Egyház ébreszti és elbírálja ezt az isteni hívást, s küldetést ad a katekézisre. Így az Úr Jézus férfiakat és nőket különleges módon arra hív, hogy Őt, a Mestert és a tanítványok nevelőjét kövessék. Ez a Jézus Krisztustól eredő, személyes meghívás és a Vele való kapcsolat a katekéta tevékenységének igazi mozgatói. „Krisztusnak e szeretetteljes ismerete ébreszti a vágyat,

⁶⁸⁹ KEK 915; Vö. LG 44.

⁶⁹⁰ EN 69; vö. LG 44.

⁶⁹¹ Vö. VC 31: *Kapcsolatok a különböző keresztény életállapotok között*; KEK 932.

⁶⁹² CT 65; vö. RM 69.

⁶⁹³ CT 65.

⁶⁹⁴ Vö. *IKor 12,4*; LG 12b.

⁶⁹⁵ LG 31. A ChL 15. részletesen elemzi ezt a *világi jelleget*.

⁶⁹⁶ LG 35.

⁶⁹⁷ AA 2b; vö. *Ordo baptismi parvulorum* 62; 224.

hogy hirdessük őt, hogy »evangelizáljunk« és másokat is a Krisztusban való hit »igenjére« vezessünk.»⁶⁹⁸

A katekéta elhivatottság érzése és az Egyháztól kapott küldetés az egyéni adottságoknak megfelelően különböző fokokban jelenik meg. Néha a katekéta életének meghatározott szakaszában vállalja a kateketikai szolgálatot, vagy csak esetenként; amit tesz, mindig értékes szolgálat és együttműködés. A kateketikai szolgálat fontossága azonban javallja, hogy az egyházmegyében legyenek olyan szerzetesek és laikusok, akik állandó jelleggel és nagylelkűen a katekézisnek szentelik magukat, nyilvános elismerést nyertek és – a papokkal és a püspökkel közösségben – meg tudják adni ennek az egyházmegyei szolgálatnak azt az egyházi jelleget, mely annak sajátja.⁶⁹⁹

Ma különösen szükséges katekétatípusok

232. Az Egyházban különböző katekétatípusok léteznek, a katekézis különböző igényeinek megfelelően:

– „Missziós területek katekétái”,⁷⁰⁰ akiket egész különlegesen megillet e cím. „Ma virágzó egyházak nélkülük nem jöhettek volna létre.”⁷⁰¹ Vannak közöttük, akiknek „sajátos feladata a katekézis”,⁷⁰² és vannak, akik „az apostolkodás különböző formáiban tevékenykednek”.⁷⁰³

– Néhány régóta keresztény, de most nagy paphiánnyal küszködő egyházban olyan szükség van a katekétára, mint a missziós területeken. Ugyanis égető szükségletekkel kell szembenéznie: az *állandó papot nélkülöző* kis falusi közösségek összetartása; a megfelelő jelenlét és misszió „a nagy városok szegény negyedeiben”.⁷⁰⁴

– A hagyományosan keresztény, de most „új evangelizációra”⁷⁰⁵ szoruló országokban a *fiatalok katekétája* és a *felnttek katekétája* nélkülözhetetlen a beavató katekézis lefolytatásánál. A katekétáknak gondoskodniuk kell az állandó katekézistről is, de ennek megoldásában a pap szerepe ugyanilyen fontos.

– Változatlanul alapvetően fontos a *kisgyermek, a gyermek és a fiatalok katekétája*, akinek az a kényes küldetése, hogy átadja „az elemi katekézist vagy fölkészítsen az első gyónásra, áldozásra és a bérnálásra”.⁷⁰⁶ Ez a feladat még sürgetőbb ma, amikor a gyermekek és a fiatalok „nem kapnak megfelelő vallásos nevelést családjukban”.⁷⁰⁷

– Új, még kialakítandó katekétatípus a *szentségek vételét megelőző találkozások katekétája*,⁷⁰⁸ akinek a küldetése felnőttekhez szól gyermekeik keresztsége vagy elsőáldozása, illetve házasságkötésük alkalmával. Eredeti feladatról van szó, melyben ötvöződik az elfogadás, az első igehirdetés és az alkalom, melyben a katekéta a hit keresésének útján társul szegődhet.

⁶⁹⁸ KEK 429.

⁶⁹⁹ A CIC rendelkezése: „Azok a világiak, akiket erre alkalmasnak találnak, jogképességgel rendelkeznek arra, hogy a szent pásztorok felvegyék őket azokra az egyházi hivatalokra és feladatokra, amelyekben a jog előírása szerint működni képesek.” Figyelmen kívül hagyja, hogy a szóban forgó hivatalt vagy szolgálatot kifejezetten világiak számára hívták-e létre (CIC 228,1).

⁷⁰⁰ CT 66b; vö. GCM

⁷⁰¹ CT 66b.

⁷⁰² GCM 4.

⁷⁰³ Uo.

⁷⁰⁴ CT 45; vö. RM 37a/b 2. §

⁷⁰⁵ RM 33.

⁷⁰⁶ CT 66a.

⁷⁰⁷ Uo.; vö. CT 42.

⁷⁰⁸ Vö. DCG (1971) 96c.

– Más típusú katekétákra van sürgetően szüksége különösen érzékeny csoportoknak: az *öregeknek*,⁷⁰⁹ akiknek az Evangélium sajátos helyzetüknek megfelelő bemutatására van szükségük; a *fogyatékosoknak és hátrányos helyzetűeknek*, akiknek a közösségbe való teljes beilleszkedésen túl különleges kateketikai pedagógiára van szükségük;⁷¹⁰ a *kivándorlóknak* és a modern fejlődésből *kiszorultaknak*.⁷¹¹

– Kívánatosak lehetnek egyéb katekétatípusok is. Saját kulturális és vallási helyzetét elemezve minden részegyháznak önmagának kell fölfedeznie szükségleteit, s valóságérzéssel kell kialakítania a katekétatípusokat, melyekre szüksége van. Az első feladat a katekéták képzésének meghatározása és megszervezése.

---

⁷⁰⁹ Vö. CT 45; DCG (1971) 95.

⁷¹⁰ DCG (1971) 91; CT 41.

⁷¹¹ CT 45a.

Második fejezet: Képzés a katekézis szolgálatára

A katekéták lelkipásztori gondozása a részegyházban

233. Annak érdekében, hogy a részegyházban jól lehessen végezni a kateketikai szolgálatot, mindenképp a katekéták megfelelő lelkipásztori gondozására van szükség, melyben különböző szempontokat kell szem előtt tartani. Törekedni kell a következőkre:

– A plébániákon és a keresztény közösségekben katekéták *hívásait* kell ébreszteni. Mivel a katekézis maga egyre inkább differenciálódik, támogatni kell a különböző katekéták típusokat. „Szakosodott katekétákra lesz szükség.”⁷¹² Erre vonatkozóan majd meg kell határozni a kiválasztás szempontjait.

– Elő kell segíteni, hogy legyen bizonyos számú *teljes munkaidős katekéták*, akik intenzívebben és állandó jelleggel a katekézissel tudnak foglalkozni⁷¹³ a nyilvánvalóan nagyobb létszámú részmunkaidős katekéták mellett.

– Meg kell valósítani *a katekéták egyenletesebb elosztását* a katekézist igénylő csoportok között. A fölismerés, hogy szükség van a fiatalok és a felnőttek katekézisére, a gyermekek és a serdülők katekétáinak egyenletesebb elosztásához fog vezetni.

– Támogatni kell a kateketikai tevékenység *felelőseit* egyházmegyei, regionális és plébániai szinten.⁷¹⁴

– Meg kell szervezni *a katekéták képzését*, mind alapfokon, mind az állandó képzés szintjén.

– Gondoskodni kell *a katekéták és a katekéták csoportjainak megfelelő személyes és lelki gondozásáról*. Ez elsősorban és alapvetően az adott keresztény közösség papjaira tartozik.

– A katekétákat össze kell hangolni a többi lelkipásztori munkatárssal a keresztény közösségekben, hogy az evangelizációs tevékenység szerves egész lehessen és a katekéták csoportja ne maradjon kívül a közösség életén.

A katekéták képzésének fontossága

234. Mindezek a feladatok abból a meggyőződésből születnek, hogy bármilyen lelkipásztori tevékenység, melynek nincsenek megfelelően képzett és fölkészített személyei, kérdésessé válik. A tárgyi eszközök nem lehetnek valóban hatékonyak, ha nem jól képzett katekéták használják. Eppen ezért *a katekéták megfelelő képzését* nem szabad mellőzni a szövegek modernizálása és a katekézis jobb szervezése miatt.⁷¹⁵

Következésképpen a katekéták egyházmegyei lelkipásztori gondozásában föltétlen elsőbbséget kell biztosítani *a laikus katekéták képzésének*. Ezzel együtt mint döntő mozzanatra, figyelmet kell fordítani *a papok kateketikai képzésére*, mind a szemináriumokban, mind az állandó képzés időszakában. Kérjük a püspököket, hogy e képzésre igen nagy gondot fordítsanak.

⁷¹² GCM 5.

⁷¹³ A II. Vatikáni Zsinat kétféle katekétatípust különböztetett meg, a *főfoglalkozású katekétákat* és a *kisegítő katekétákat*; vö. AG 17. E megkülönböztetést a GCM 4. átvette *teljes munkaidős katekéták* és *részmunkaidős katekéták* elnevezéssel.

⁷¹⁴ Vö. GCM 5.

⁷¹⁵ Vö. DCG (1971) 108a.

A katekéták képzésének célja és természete

235. A képzés a katekétákat alkalmassá akarja tenni arra, hogy az Evangéliumot át tudják adni azoknak, akik Jézus Krisztushoz akarnak csatlakozni. Ezért a képzésnek el kell érnie, hogy a katekéta a lehető legmagasabb szinten meg tudja valósítani az átadást. „A katekétaképzés célja az, hogy képessé és alkalmassá tegyen az evangélium továbbadására.”⁷¹⁶

A katekézis Krisztus-központúsága, mely arra irányul, hogy a megtért ember közösségre lépjen Jézus Krisztussal, áthatja az egész katekétaképzést.⁷¹⁷ Azaz a katekétát föl kell készíteni arra, hogy hatékonyan tudja vezetni a katekézist, melyben egymást követő szakaszokban hirdeti Jézus Krisztust, megismerteti az Ő életét az üdvtörténet egészének összefüggésében, magyarázza Isten értünk emberré lett Fiának misztériumát, s végül segíti a katekumént vagy a katekézis növendékét, hogy a beavatás szentségei által eggyé váljon Jézus Krisztussal.⁷¹⁸ Az állandó katekézisben nem történik más, mint a katekéta kibontakoztatja ezeket az alapvető szempontokat.

Ez a krisztológiai szempont közvetlenül hat a katekéta mivoltára és fölkészülésére. „A katekéta belső harmóniáját és alkalmasságát éppen a Krisztus-központúság szempontjából kell megítélni, és a bensőséges kapcsolatban Krisztussal és az Atyával a Szentlélekben kell alakítani.”⁷¹⁹

236. Mivel a képzés a katekétát arra akarja alkalmassá tenni, hogy továbbadja az Evangéliumot az Egyház nevében, az egész képzésnek egyházi természete van. A katekétaképzés nem egyéb, mint segítség annak tudatosításához, hogy az Evangélium az Egyházé és ezáltal lehet alkalmassá válni az Egyház nevében végzett evangelizálásra.

Konkrétabban szólva képzése folyamán a katekéta közösségbe kerül az Egyház azon törekvésével, hogy mint menyasszony „sértetlenül és tisztán őrizze meg jegyese iránti hűségét”⁷²⁰ és mint „Anyá és Tanító” a teljes Evangéliumot akarja átadni úgy, hogy alkalmazza az összes kultúra életkor és élethelyzet számára. Az Evangélium átadásának egyházi jellege áthatja az egész katekétaképzést, és sajátos jelleget kölcsönöz neki.

A katekéták képzését irányító alapvető szempontok

237. A katekéták jó képzésének föltétele, hogy előzőleg számba vegyünk néhány meghatározó szempontot.

– Mindenekelőtt a katekétákat a jelen történelmi pillanat – értékeivel, kihívásaival és árnyoldalaival együtt mutatkozó – *evangelizációs szükségletei* kielégítésére képezzük. Hogy e feladattal szembe tudjanak nézni, mély hitű,⁷²¹ egyértelműen keresztény és egyházas,⁷²² továbbá szociálisan érzékeny⁷²³ katekétákra van szükség. Ezekre a szempontokra minden képzési tervnek tekintettel kell lennie.

– A képzésben szem előtt kell tartani *a katekézisnek azt a fogalmát*, melyet az Egyház ma szorgalmaz. A katekétákat arra képezzük, hogy nem csupán egy tanítás átadására legyenek

⁷¹⁶ DCG (1971) 111.

⁷¹⁷ Vö. CT 5. Itt a katekézis Krisztus-központú céljáról van szó, ami a katekézis tartalmának, a címzett válaszában, a Jézus Krisztus felé kimondott igennek és a katekéta képzésének és lelkiességének Krisztusra irányultságát jelenti.

⁷¹⁸ Itt utalunk a Krisztus-központú keresztségi katekumenátus négy szakaszára.

⁷¹⁹ GCM 20.

⁷²⁰ LG 64.

⁷²¹ Vö. DCG (1971) 114.

⁷²² Vö. GCM 7.

⁷²³ Vö. GCM 3.

képesek, hanem az átfogó keresztény képzésre is, megoldva „a beavatás, a nevelés és a tanítás feladatait.”⁷²⁴ A katekétáknak egyidejűleg tanítónak, mesternek és tanúnak kell lenniük.

– Az Egyház által most megélt *kateketikai pillanat* arra szólít, hogy olyan katekétákat képezzünk, akik képesek legyőzni „a széthúzó egyoldalú irányzatokat,”⁷²⁵ és teljes és csorbítatlan katekézist tudnak adni. Képesnek kell lenniük arra, hogy összekapcsolják a hit igazság- és jelentés-tartalmát (kinyilatkoztató és fölszólító tartalmát), az ortodoxiát („igaz tanítás”) az ortopraxisszal („helyes cselekvés”), az egyházi érzéket a szociális érzékkel. A képzésnek el kell érnie, hogy e fogalom párok – melyek között feszültségek jöhetnek létre – megtermékenyítsék egymást.

– A laikus katekéták képzése nem feledkezhet meg *a laikusok egyházon belüli sajátos jellegéről*, és nem szabad úgy fölfogni, mint a szerzetesek és papok képzésének bizonyos keverékét. Sőt, szem előtt kell tartani, hogy apostolkodásra képzésük sajátos jelleget kap a laikusok evilági természetétől és sajátos lelkiségüktől.

– Alapvető jelentősége van a képzésben használt pedagógiának. Általános elv, hogy a katekétaképzés pedagógiájának összhangban kell lennie a katekézisben alkalmazandó pedagógiával. Nagyon nehéz lenne a katekétának a katekézis közben olyan stílust és érzékenységet improvizálni, melyre a saját képzése során nem szoktatták rá.

A képzés dimenziói: „lenni, tudni, és megtenni tudni”

238. A katekéták képzése több elemet foglal magában. Köztük a legmélyebb a katekétá *léte*re vonatkozik, emberi és keresztény összetevőire. A képzésnek ugyanis mindenekelőtt abban kell őt segítenie, hogy mint személy, mint hívő s mint apostol érlelődjék. A következő elem a katekétá *tudása*, tudniillik, hogy tudja jól betölteni feladatát. Ezt áthatja az üzenethez és az emberi személyhez való kettős hűség, és megköveteli, hogy a katekétá jól ismerje az üzenetet, melyet átad, s ugyanakkor a címzettet, aki azt fogadja, továbbá a társadalmi környezetet, amelyben él. Végül a *cselekvőképesség* eleme, hiszen a katekézis a közlés aktusa. A képzés a katekétából az ember és az emberi élet nevelőjét akarja formálni.⁷²⁶

A katekéták emberi, keresztény és apostoli érettsége

239. A kezdeti *emberi érettségre* alapuló,⁷²⁷ állandóan átgondolt és értékelt kateketikai gyakorlat a katekétá számára lehetővé teszi, hogy gyarapodjék érzelmi kiegyensúlyozottsága, kritikai érzéke, belső egysége, kapcsolatteremtő és dialogizáló képessége, leleményessége és csoportmunkára való hajlandósága.⁷²⁸ Növekednie kell a katekétában a katekumenok és a katekézis növendékei iránti tiszteletnek és szeretetnek: „Milyen ez az érzület? Jóval több, mint a pedagógusé, olyan, mint egy atyáé; sőt több annál: olyan, mint egy anyáé. Az Úr az Evangélium minden hirdetőjétől és az Egyház minden építőjétől ilyen érzületet vár el.”⁷²⁹

A képzésnek ugyanakkor biztosítania kell, hogy a katekézis végzése táplálja a katekétá hitét, és mint hívő embert gyarapítsa. Ezért a jó képzés mindenekelőtt a katekétá *lelkiségét*

⁷²⁴ DCG (1971) 31.

⁷²⁵ CT 52; vö. 22.

⁷²⁶ Vö. CT 22d.

⁷²⁷ Vö. GCM 21.

⁷²⁸ A GCM által szorgalmazott emberi minőségek: jó kapcsolatteremtő és dialogizáló képesség, közlési képesség, együttműködési készség, vezető képesség, higgadt ítéletalkotás, valóságérzet és megértés, reménykeltés és vigasztalás képessége ... (vö. 21).

⁷²⁹ EN 79.

táplálja,⁷³⁰ oly módon, hogy tevékenysége valóban életének tanúságtételéből fakadjon. Minden témának, amit tanít, először magának a katekétának a hitét kell táplálnia. Igazában elsőként önmagukat katekizálva katekizálnak másokat.

Ezenfelül a képzésnek állandóan táplálnia kell a katekéta *apostoli öntudatát*, evangéliumhirdető érzékét. Ezért ismernie és élnie kell saját egyházmegyéje és plébániája evangelizációs programját, hogy alkalmazkodni tudjon a részegyház missziós tudatához. Ezen apostoli öntudat táplálásához a legjobb, ha azonosul Jézus Krisztussal, mint a tanítványok tanítójával és nevelőjével, magáévá téve az országért való buzgóságot, amit Jézus tanúsított. A katekéta apostoli hivatása a kateketikai gyakorlatból kiindulva és az állandó képzésből táplálkozva az idő múlásával folyamatosan érlelődik.

A katekéta biblikus–teológiai képzése

240. A katekétának nemcsak tanúnak, hanem mesternek is kell lennie, aki a hitet tanítja. Biblikus–teológiai képzése a keresztény üzenet rendszerbe foglalt ismeretét nyújtja a hit központi misztériuma, Jézus Krisztus köré fölépítve.

Ezen elméleti képzést minden rendszerbe foglaltan fölépített katekézis megköveteli.

Tartalma:

– az üdvtörténet három nagy korszaka: Ószövetség, Jézus Krisztus élete és az Egyház története;

– a keresztény üzenet nagy fejezetei: hitvallás, liturgia, erkölcsi élet, imádság.

A teológiai képzés szintjén a katekéta képzésének elméleti anyaga ugyanaz, mint amit a katekézisben tovább kell adnia. A Szentírásnak kell lennie „az egész képzés lelkének”.⁷³¹ A Katolikus Egyház Katekizmusa a helyi egyház saját katekizmusával együtt a tanítás alapszövege.

241. E biblikus–teológiai képzésnek néhány sajátossággal rendelkeznie kell:

a) Összegező jellegűnek kell lennie, hogy megfeleljen az átadandó üzenetnek, s benne a keresztény hit elemeinek jól szerkesztetten s egymással összhangban kell megjeleníteniük, az „igazság hierarchiáját” tiszteletben tartó rendszerbe foglaltan.

b) A hit e szintézisének olyannak kell lennie, hogy érlelje a katekéta hitét, s ugyanakkor tegye képessé arra, hogy számot tudjon adni a reményről a jelen, missziós időben. „Ma egyre sürgetőbb a világi Krisztus-hívők *elméleti képzése*, nemcsak a természetes igény miatt, hogy hitüket egyre jobban elmélyíthessék, hanem amiatt is, hogy »számot tudjanak adni a bennük lévő reményről« a világ – s annak súlyos és bonyolult problémái – színe előtt.”⁷³²

c) A teológiai képzésnek életközelinek kell lennie, össze kell kapcsolnia a keresztény üzenetet a férfiak és nők konkrét életével, „részben, hogy ihlesse, részben, hogy mérlegelje az Evangélium fényénél”.⁷³³ Megmaradván teológiai tanításnak, kateketikai stílusúnak kell lennie.

d) Végül olyannak kell lennie, hogy a katekéta „ne csak az evangéliumot tudja továbbadni, hanem növendékeit képessé tudja tenni arra is, hogy a hitükhöz mérve tudják értékelni a világ dolgait.”⁷³⁴

⁷³⁰ Vö. ChL 60.

⁷³¹ Vö. DCG (1971) 112. A GCM 23. hangsúlyozza a Szentírás fontosságát a katekéták képzésében: *A Szentírás változatlanul főtantárgy és az egész teológiai képzés lelke. Ahol mód van rá, erősíteni kell.*

⁷³² ChL 60.

⁷³³ CT 22.

⁷³⁴ DCG (1971) 112.

Az emberrel foglalkozó tudományok a katekéta képzésében

242. A katekéta az emberről és környezetéről a humán tudományok révén is – melyek korunkban rendkívüli fejlettségi fokot értek el – szerez ismereteket. „A lelkipásztorkodásban nemcsak a teológiai elveket kell kielégítően ismerni és alkalmazni, hanem a világi tudományok, elsősorban a lélektan és a szociológia eredményeit is, hogy a híveket is tisztább és érettebb hitéletre vezessék.”⁷³⁵

A katekétának legalább elemi fokon pszichológiai ismeretekkel is kell rendelkeznie. Tudnia kell az embert mozgató pszichológiai folyamatokról, a személyiség struktúrájáról, az emberi szív legmélyebb vágyairól, a fejlődéslélektanról, életciklusokról, valláspszichológiáról és a *Szent* misztériumával kapcsolatos élményekről.

A társadalomtudományok a személy társadalmi-kulturális környezetének ismeretét adják, mely nagy hatással van rá. A katekéta képzésében ki kell térni „a szociális, kulturális és gazdasági feltételek elemzésére is, mivel a közösségi élet e tényezői igen nagy hatással lehetnek az evangelizáció folyamatára”.⁷³⁶

Ezekkel a II. Vatikáni Zsinat által kifejezetten ajánlott tudományokkal együtt a katekéták képzésében így vagy úgy más tudományok is jelen lehetnek, különösen a nevelés és a kommunikáció tudományai.

Az emberrel foglalkozó tudományok fölhasználásának szabályai a katekéta képzésében

243. Ezek a következők:

a) A tudományok autonómiájának tiszteletben tartása: „Az Egyház elismeri a kultúra, s különösen a tudományok törvényes autonómiáját”.⁷³⁷

b) A különféle pedagógiai, szociológiai és pszichológiai irányzatok és iskolák evangéliumi megítélése: értékeik és korlátaik ismerete.

c) A humán tudományok tanulása – a katekétaképzésben – nem fölösleges. Az ember társadalmi, kulturális, pszichológiai és egzisztenciális helyzetének megismerése a hittel kapcsolatban történik, melyben az embert nevelni kell.⁷³⁸

d) A teológiának és a humán tudományoknak a katekétaképzésben táplálniuk és erősíteniük kell egymást. Ezért kerülni kell, hogy a humán tudományok váljanak a hit pedagógiájának irányítójává, elszakadva az isteni pedagógiából eredő teológiai normáktól. Alapvető és szükséges tudományok, de ebben az esetben az evangelizáció szolgálatában állnak, ami nem pusztán emberi tevékenység.⁷³⁹

⁷³⁵ GS 62b.

⁷³⁶ DCG (1971) 100.

⁷³⁷ GS 59.

⁷³⁸ „E tudományok tanításának kérdése nagyon nehéz, mert összetettségük miatt nehéz eldönteni, hogy pontosan mit és hogyan tanítsanak belőlük. Mivel azonban nem pszichológusokat, hanem hitoktatókat képeznek, csak azzal foglalkozzanak, ami közvelenül segítheti őket munkájukban.” (DCG [1971] 112.)

⁷³⁹ A humán tudományok felhasználása szempontjából alapvető, amit a II. Vatikáni Zsinat a GS 62-ben mond: „A hívők tehát a legszorosabb egységben éljenek kortársaikkal, iparkodjanak megérteni gondolkodásmódjukat és érzésvilágukat, amint az a szellemi kultúrában megmutatkozik. Az új tudományok és tanok, valamint az új felfedezések által nyert ismereteket kapcsolják össze a keresztény erkölccsel és a keresztény hitigazságok tanításával, hogy a vallás gyakorlása és a komoly erkölcsi magatartás lépést tartson náluk a természettudományos tájékozottsággal és a szüntelenül haladó technikával. Így képesek lesznek mindent az egészséges keresztény érzéssel értékelni és értelmezni.”

A pedagógiai képzés

244. A létre és a tudásra vonatkozó elemekkel együtt a katekétaképzésnek ki kell terjednie a *cselekvőképességre* is. A katekéta olyan nevelő, aki elősegíti a hit érlelődését, mely a katekumenban és a katekézis növendékében a Szentlélek segítségével történik.⁷⁴⁰

Az első, amit a képzésben figyelembe kell venni, a hit sajátos pedagógiájának tiszteletben tartása. A katekéta ugyanis arra készül, hogy a hit növekedését segítse elő, melynek ő nem letéteményese. A hitet Isten adja a férfi és a nő szívébe. A katekéta feladata csak annyi, hogy ezt az ajándékot munkálja, följánlja, táplálja és növekedésében segítse.⁷⁴¹

A képzés érlelni próbálja a katekétában a nevelői képességet, ami magában foglalja: a másokra figyelés képességét, a nevelői kérdések megértését és megoldását, az elfogadás folyamatainak találékony támogatását, s annak művészetét, hogy egy emberi csoportot az érettség felé vezessen. Miként minden művészetben, itt is a legfontosabb, hogy a katekéta megszerezze saját stílusát a katekézisben azáltal, hogy a kateketikai pedagógia általános elveit a saját személyiségére alkalmazza.⁷⁴²

245. Konkrétabban: a katekétát, s különösen a teljes munkaidős katekétát alkalmassá kell tenni arra, hogy a kateketikai csoportban meg tudja szervezni a nevelői tevékenységet, mérlegelven a körülményeket, kidolgozván egy reális tervet – és megvalósítása után – kiértékelve azt.⁷⁴³ Képesnek kell lennie a csoport vezetésére a pszichológia által fölkínált technikák okos alkalmazásával.

E nevelői képességet és *cselekvőképességet* a vele járó ismeretekkel habitusokkal és technikákkal „jobban meg lehet szerezni, ha az alkalmazással egyidejűleg adják át (pl. olyan összejöveteleken, melyekhez hittanórát kapcsolnak)”.⁷⁴⁴

Az eszményi cél az, hogy a katekéták saját képzésük aktív szereplői legyenek, s a képzés ne csupán külső szabályok elsajátítása legyen, hanem a kreativitás jegyében történjék. Ezért a képzésnek a gyakorlathoz nagyon közel kell állnia: belőle kell kiindulnia és hozzá kell megérkeznie.⁷⁴⁵

A katekéták képzése a keresztény közösségen belül

246. A katekétaképzés formái közül kiemelkedik a saját keresztény közösség. A katekéta benne tapasztalja meg saját hivatását és táplálja állandóan apostoli érzékét. A közösség azon feladatában, hogy a katekétának mint hívőnek és tanúnak érlelődését folyamatosan támogassa, alapvető fontosságú a pap személye.⁷⁴⁶

247. A keresztény közösség különböző típusú képzést tud adni, katekétái számára:

⁷⁴⁰ A pedagógia fontosságát a CT 58. hangsúlyozza: „Korunkban a hatalmasan fejlődő humán tudományok között első helyen áll a pedagógia. (...) A neveléstudomány és az oktatás gyakorlata állandó vitában van egymással azért, hogy minél hatékonyabban tudjanak dolgozni. E törekvéseknek azonban különféle eredményei vannak.”

⁷⁴¹ Vö. CT 58.

⁷⁴² Vö. DCG (1971) 113.

⁷⁴³ Uo.

⁷⁴⁴ Vö. DCG (1971) 112.

⁷⁴⁵ Vö. GCM 28.

⁷⁴⁶ „A papok és szerzetesek kötelesek elősegíteni a világi Krisztus-hívők képzését. A szinodusi atyák ilyen értelemben szólították föl a papokat és az egyházi rend fölvetelére készülöket: »gondosan készüljenek föl, hogy alkalmasak legyenek a világiak hivatásának és küldetésének előmozdítására.«” (ChL 61.)

a) Állandóan táplálja a katekéták egyházi hivatását azáltal, hogy ébren tartja bennük a saját egyházuktól kapott megbízás tudatát.

b) Nagyon fontos, hogy gondoskodják saját katekétái hitének érleléséről azokon a rendes módokon, melyekkel a keresztény közösség neveli a hitben lelkipásztori munkatársait és elkötelezettebb laikusait.⁷⁴⁷

Amikor a katekéták hite még nem elég érett, tanácsos, hogy vegyenek részt a fiatalok és felnőttek katekumenátus típusú tanfolyamán, ami lehet a közösségben rendszeres vagy kifejezetten számukra szervezett.

c) A katekéták csoportja számára szervezett, közvetlen kateketikai fölkészítés a képzés kiemelkedő eszköze, főként ha kíséri a hittanórákon tapasztalt dolgok kiértékelése.

d) A közösségen belül más képzési formák is megvalósíthatók: a katekézistről szóló kurzusok, például az év elején; lelkigyakorlatok és összejövetelek a liturgikus év fontosabb időszakában;⁷⁴⁸ kurzusok egy-egy égető kérdéstről; rendszeresebb elméleti képzés, például a Katolikus Egyház Katekizmusának tanulmányozása.

Ezek az állandó képzési formák a katekéta személyes munkájával együtt nagyon hasznosnak látszanak.⁷⁴⁹

Katekétaiskolák és felsőfokú intézmények a katekézis szakértői számára

248. A katekéta képzési folyamatában nagyon fontos a *katekéta-iskola*⁷⁵⁰ látogatása. Sok helyen az ilyen iskolákat két szinten szervezik: a katekétáknak és a katekézis felelőseinek.⁷⁵¹

A katekéták iskolája

249. Ezeknek az iskoláknak a célja az, hogy általános és alapvető rendszerbe foglalt és rendszeres kateketikai képzést adjanak. Megfelelően hosszú időn keresztül adják elő a képzés sajátosan kateketikai elemeit: a keresztény üzenetet, az ember és a társadalmi-kulturális környezet ismeretét és a hit pedagógiáját.

E rendszeres képzés előnyei figyelemreméltóak:

- elméleti jellegű, azaz a képzést nem halványítja el a tevékenység;
- minőségét szakképzett tanárok biztosítják;
- az egyházi közösséget tápláló kapcsolat és együttműködés alakul ki a különböző közösségekhez tartozó katekéták között.

A katekézis felelőseinek iskolái

250. A plébániai, vagy a fölöttük álló vikariátusi területek katekézis-felelősei, illetve a teljes munkaidős katekéták⁷⁵² fölkészítésére ajánlatos megszervezni egyházmegyei vagy egyházmegyei szinten a felelősök iskoláit.

⁷⁴⁷ Vö. ChL 61.

⁷⁴⁸ „Ajánlatosak a plébániai kezdeményezések is ... a katekéták lelki képzésére, mint például az imádkozás iskolái, a testvériség és lelki értékcsere összejövetelei, lelkigyakorlatok. E kezdeményezések nem szigetelik el a katekétákat, hanem segítik őket gyarapodni saját lelkiségükben és egymás közötti közösségükben.” (GCM 22)

⁷⁴⁹ Vö. DCG (1971) 110.

⁷⁵⁰ A misszióban dolgozó katekéták iskolájára vonatkozóan lásd: AG 17c; RM 73; CIC 785; GCM 30. Az Egyházban általában: DCG (1971) 109.

⁷⁵¹ A DCG (1971) 112c az általános katekéta kifejezést használja.

⁷⁵² Vö. DCG (1971) 109b.

Ezeknek az iskoláknak a szintje nyilvánvalóan magasabb. Ugyanis az általános alapprogrammal együtt adniuk kell azokat a kateketikai szakosításokat, melyeket az egyházmegyék körülményeiknek megfelelően szükségesnek tartanak.

Megfelelő lehet – az eszközök és adottságok jobb fölhasználása céljából –, ha az ilyen iskolák hallgatósága szélesebbkörű és magában foglalja az egyéb lelkipásztori munkatársakat is, és átalakulnak *Lelkipásztori Munkatársak Képzési Központjaivá*. Közös (elméleti és antropológiai) alapképzés után a szakosodás azon lelkipásztori és apostoli tevékenységek szerint történik, melyeket később a hallgatókra mint munkatársakra fognak bízni.

Felsőfokú intézmények a katekézis szakértői számára

251. A katekézis számára életfontosságú a felsőfokú kateketikai képzés, melyben papok, szerzetesek és laikusok egyaránt részt vehetnek. Ezért megújítjuk a kívánságot, hogy „fejleszteni vagy alapítani kell a katekéták számára lelkipásztori intézeteket azért, hogy megfelelő szakembereket képezzenek ki, akik egyházmegyei szinten vagy szerzetesközösségek működési területén irányítani tudják a katekézist. Ezek az intézetek lehetnek nemzeti vagy nemzetközi méretűek. A tananyagot, időtartamát és a vizsgarendet tekintve az egyetemeket kell mintául venni.”⁷⁵³

Ezek az intézmények képzik azokat, akiknek később irányítaniuk kell a katekétákat, illetve akik a kateketikát fogják tanítani a szemináriumokban és a katekéta-iskolákban. Ezek az intézmények a kateketikai kutatás központjai is.

252. Ez a képzési szint nagyon alkalmas az egyházak közötti termékeny együttműködésre: „Ilyen téren a gazdagabb egyházak nyújtsanak segítséget a megszorultabb, szegényebb egyházaknak. Hiszen mi más értékesebb ajándékot tudnának adni egymásnak, mint hogy segítenek a szegényebbeknek abban, hogy egyház voltukban gyarapodhassanak?”⁷⁵⁴ Ebben az együttműködésben azonban meg kell nyilvánulnia a szegényebb egyházak megbecsülésének és sajátos felelősségük tiszteletben tartásának.

Egyházmegyei vagy egyházmegyeközi szinten tudatossá kell válnia a felsőfokú képzettség fontosságának, amint ez más egyházi tevékenységek vagy más tudományok tekintetében történik.

---

⁷⁵³ DCG (1971) 109a.

⁷⁵⁴ CT 71a.

Harmadik fejezet: A katekézis helyei és útjai

A keresztény közösség mint a katekézis otthona⁷⁵⁵

253. A keresztény közösség a kommunió (koinónia⁷⁵⁶) – a Lélek gyümölcse – ajándékának történeti megvalósulása.

A „kommunió” az egyetemes Egyház és a részegyházak – a megtapasztalható keresztény közösségek – belső magva. Ez válik láthatóvá a keresztény közösségek gazdag változatosságában, melyekben a keresztények születnek, nevelődnek és élnek a hitben. Ilyenek: a család, a plébánia, a katolikus iskola, a keresztény egyesületek és mozgalmak, az egyházi bázisközösségek... Ezek a katekézis „helyei”, azaz közösségi terek, melyekben a katekumenátus jellegű és az állandó katekézis megvalósul.⁷⁵⁷

254. A keresztény közösség a katekézis kiindulópontja, helye és célja. Mindig a keresztény közösségből születik az Evangélium hirdetése, mely a férfiakat és a nőket megtérésre és Krisztus követésére hívja. Ugyanez a közösség fogadja azokat, akik meg akarják ismerni az Urat és elkötelezik magukat az új életben. Kíséri a katekumenokat és a katekézis növendékeit sajátos útjukon, és anyai gondoskodással részesíti őket a saját hitében, s beteszteli őket önmagába.⁷⁵⁸

A katekézis mindig ugyanaz, de a kateketizálás e „helyei”⁷⁵⁹ különös sajátosságokkal ajándékozzák meg. Fontos tudni, hogy milyen szerepe van egy-egy helynek a katekézis szempontjából.

A család mint a hitbeli növekedés környezete és eszköze

255. A szülők az első nevelők a hitben. A szülőkkel együtt, főként bizonyos kultúrákban az összes családtagnak megvan a maga feladata a fiatalabb családtagok nevelésében. Pontosabban is meg kell határozni, hogy a keresztény családi közösség milyen értelemben „helye” a katekézisnek.

A családot úgy határozzuk meg, mint „családi egyházat”,⁷⁶⁰ ez azt jelenti, hogy az egész Egyház élettevékenységének minden keresztény családban tükröződnie kell: a misszióknak, katekézisnek, tanúságtételnek, imádságnak, ... stb. A család ugyanis, éppen úgy, mint az Egyház, „olyan hely, ahol az Evangéliumot továbbadják, s ahonnan az Evangélium kisugárzik”.⁷⁶¹ A családnak mint a katekézis „helyének” kizárólagos kiváltsága, hogy az Evangéliumot a legnagyobb emberi értékek összefüggésébe ágyazva adja tovább.⁷⁶² Ezen az emberi alapon a keresztény életbe való bevezetés mélyebbre hat: az Isten iránti érzék ébredése, az imádság első lépései, az erkölcsi lelkiismeret nevelése és a teremtő Atyaisten szeretetének tükröződéseként felfogott emberi szeretet keresztény érzékének formálása. Összegezve, olyan keresztény nevelésről van szó, mely inkább tanúsított, mint tanított,

⁷⁵⁵ E Direktórium 217–232. A keresztény közösség és kateketizálás felelőssége című része beszél a kateketizáló közösségről. A közösséget itt a katekézis helyeként vesszük szemügyre.

⁷⁵⁶ Vö. *Communio* notio.

⁷⁵⁷ Vö. NPD 13.

⁷⁵⁸ Vö. CT 24.

⁷⁵⁹ CT 67a. A kifejezés klasszikus a katekézisben.

⁷⁶⁰ Vö. LG 11; AA 11; FC 49.

⁷⁶¹ EN 71.

⁷⁶² Vö. GS 52; FC 37a.

inkább esetekhez kötődő, mint rendszeres, inkább folyamatos és mindennapi, mint időszakos. E családi katekézisben egyre nagyobb szerepet kap a nagyszülők segítsége. Bölcsességük és vallásos érzékük gyakran meghatározó a valóban keresztény légkör kialakításában.

Felnőttek keresztségi katekumenátusa⁷⁶³

256. A keresztségi katekumenátus a katekizálás tipikus helye, melyet az Egyház azért intézményesített, hogy a kereszténységre vágyó felnőtteket fölkészítse a beavató szentségekre.⁷⁶⁴ A katekumenátusban valósul meg ugyanis „az a különleges képzés, mellyel a hitre megért felnőttet eljuttatják a húsvéti vigíliában a keresztségi hit megvallásához”.⁷⁶⁵

A keresztségi katekumenátusban folyó katekézis szorosan kötődik a keresztény közösséghez.⁷⁶⁶ Attól a pillanattól fogva, hogy beléptek a katekumenátusba, az Egyház körülveszi a katekumenokat „szeretetével és gondoskodásával mint hozzá tartozókat és gyermekeit: ugyanis már Krisztus családjához tartoznak...”⁷⁶⁷ Ezért a keresztény közösség segíti „a jelölteket és a katekumenokat az egész beavató folyamat során, az elő-katekumenátustól a katekumenátusig és a műsztagógiáig”.⁷⁶⁸

A keresztény közösség e folyamatos jelenlétét jól mutatja be az *Ordo Initiationis Christianae Adultorum*.⁷⁶⁹

A plébánia mint a katekézis helye

257. Kétségtelenül a plébánia a legjelentősebb hely, ahol formálódik és megnyilvánul a keresztény közösség. Hivatása, hogy családi ház legyen, testvéri és befogadó otthon, ahol a keresztények fölfedezhetik, hogy ők Isten népe.⁷⁷⁰ A plébánián ugyanis megjelenik minden emberi különbség, és beleszövődik az Egyház egyetemességébe.⁷⁷¹ Ugyanakkor a plébánia az a természetes környezet, ahol megszületik és növekszik a hit. Éppen ezért nagyon alkalmas közösségi tér az Ige szolgálata – mely egyszerre tanítás, nevelés és élettapasztalat – számára.

A plébánia ma sok országban mély átalakulást él meg. A társadalmi változások nagy hatással vannak rá. A nagy városokban „az urbanizáció szinte fölforgatta a plébániát”.⁷⁷² Ennek ellenére „a plébánia megőrzi helyét, és a keresztény nép, még a vallását nem gyakorló réteg is, szoros kapcsolatban marad vele”.⁷⁷³ A plébániának továbbra is a katekézis irányítójának és „kiváltságos helyének”⁷⁷⁴ kell maradnia, beismerve, hogy bizonyos esetekben nem tud a katekizálás minden egyházi feladatának gravitációs központja maradni és együtt kell működni más intézményekkel.

258. Hogy a katekézis a plébánia evangelizáló küldetésében teljesen kifejthesse hatását, néhány feltételnek teljesülnie kell:

⁷⁶³ Lásd e Direktórium III, 3. *A keresztségi katekumenátus: szerkezet és fokozatosság* című részét (88–89. p.). Itt a keresztségi katekumenátust úgy tekintjük, mint a katekézis helyét.

⁷⁶⁴ Vö. DCG (1971) 130, ahol megtalálható a keresztségi katekumenátus céljának leírása. Az OICA 4. a keresztségi katekumenátus és a keresztény közösség kapcsolatáról beszél.

⁷⁶⁵ NPD 8c.

⁷⁶⁶ Vö. OICA 4, 41.

⁷⁶⁷ OICA 18.

⁷⁶⁸ OICA 41.

⁷⁶⁹ Vö. OICA 41.

⁷⁷⁰ CT 67c.

⁷⁷¹ Vö. AA 10.

⁷⁷² CT 67b.

⁷⁷³ Uo.

⁷⁷⁴ Uo.

a) A felnőttek katekézisének⁷⁷⁵ egyre inkább elsőbbséget kell kapnia. Egyfajta segítségről van szó „a keresztség utáni katekézisben katekumenátus formájában, a felnőtt keresztség néhány elemének megismétlésével, oly módon, hogy a hívő ember átélje a kapott keresztség mérhetetlen és rendkívüli gazdagságát, és az ebből következő felelősséget átvigye az élet gyakorlatába”.⁷⁷⁶

b) Megújult bátorsággal kell kezdeni az igehirdetést a távollévőknek és azoknak, akik vallási közömbösségben élnek.⁷⁷⁷ E feladatai megoldása közben a szentségek előtti találkozások *(előkészítés házasságra, a gyermekek keresztelésére és elsőáldozására ...)* alapvető jelentőségűvé válhatnak.⁷⁷⁸

c) A plébániai katekézis számára hivatkozási pontként szükségesek azok a hitbe korábban beavatott, érett keresztényekből álló közösségi magok, melyek megfelelő és megkülönböztetett lelkipásztori gondoskodásban részesülnek. E cél könnyebben elérhető, ha a plébániai közösségekben elősegítik a kisebb egyházi közösségek alakulását.⁷⁷⁹

d) Ha ezek a feltételek, főként a felnőttekre vonatkozóan, megvalósulnak, a gyermekek, a serdülők és a fiatalok katekézise – mely továbbra is nélkülözhetetlen – nagy hasznot merít belőlük.

A katolikus iskola

259. A katolikus iskola⁷⁸⁰ az emberi és keresztény képzés nagyon fontos *helye*. A II. Vatikáni Zsinat *Gravissimum educationis* nyilatkozata szerint „a katolikus iskolák történetében döntő változás folyik: az iskolai intézményből iskolai közösség alakul”.⁷⁸¹

A katolikus iskola, éppúgy, mint a többi iskola, a fiatalok kulturális és emberi képzését szolgálja. A katolikus iskolának azonban sajátossága, hogy:

- „megteremti az evangéliumi szabadság és szeretet légkörét az iskolai közösségben,
- segíti a fiatalokat abban, hogy személyiségük kibontakoztatásával együtt növekedjék bennük az az új teremtmény, amellyé a keresztségben lettek;
- végül, az egyetemes kultúrát összekapcsolja az üdvösség hírével.”⁷⁸²

A katolikus iskola nevelési tervét a zsinat felfogása szerint kell kibontani.

E nevelési terv az iskolai közösségben valósul meg, melyet „a tanítók, az igazgató, az adminisztrátorok, a szülők mint gyermekeik természetes és helyettesíthetetlen nevelői és a növendékek, a nevelői folyamat felelős és aktív szereplői”⁷⁸³ alkotnak.

260. Amikor a katolikus iskola növendékei nagyrészt vallásos katolikus családokból valók, az Ige szolgálata sokféle formát ölthet: első igehirdetés, iskolai vallásoktatás,

⁷⁷⁵ A felnőttek katekézisét hangsúlyozza: CT 43, DCG (1971) 20.

⁷⁷⁶ CT 61.

⁷⁷⁷ Vö. EN 52.

⁷⁷⁸ Vö. DCG (1971) 96c.

⁷⁷⁹ Föl kell figyelni arra, hogy II. János Pál pápa a ChL 61. p-ban miként jelöli meg a kisebb egyházi közösségek helyét a plébániában, hogy föl ne emésszék legjobb tagjait: *Az ilyen nagy plébániákon (...) léteznek kisebb egyházi közösségek, és ezek figyelemreméltó segítséget adhatnak a keresztény hívők képzésében; az egyházi közösség és küldetés tudatát valamint tapasztalatát elmélyíthetik és hatékonyabbá tehetik.*

⁷⁸⁰ Vö. Katolikus Nevelés Kongregációja: *L'école catholique* (1977. III. 19.), 26. Vö. Katolikus Nevelés Kongregációja: *Dimensione religiosa dell'educazione nella scuola cattolica. Lineamenti per la riflessione e la revisione*, 31.

⁷⁸¹ Uo.

⁷⁸² GE 8.

⁷⁸³ Katolikus Nevelés Kongregációja: *Dimensione religiosa dell'educazione nella scuola cattolica. Lineamenti per la riflessione e la revisione*, 32.

katekézis, homília. Közülük kettő különösen jelentős a katolikus iskolában: a vallásoktatás és a katekézis, melynek sajátosságáról már szoltunk.⁷⁸⁴

Amikor a családok gyermekeit a nevelés minősége vagy más megfontolás miatt adják katolikus iskolába, a kateketikai tevékenység szükségszerűen korlátozott, és a vallásoktatás – amikor csak lehetséges – a kulturális jelleget hangsúlyozza. Az ilyen iskola „nagyon jelentős szolgálatot tesz az embereknek”,⁷⁸⁵ és úgy kell tekinteni, mint az Egyház evangelizációjának belső elemét.

Tekintettel a társadalmi-kulturális és vallási körülmények sokféleségére, melyek közepette a katolikus iskola világszerte működik, hasznos lesz, ha a püspökök és a Püspöki Konferenciák pontosan meghatározzák a kateketikai tevékenység katolikus iskolában megvalósítandó módját.

A hívők egyesületei, mozgalmi és csoportjai

261. „A hívők” részegyházakban működő „egyesületeinek, mozgalmainak és csoportjainak”⁷⁸⁶ célja Jézus Krisztus tanítványainak segítése abban, hogy laikus küldetésüket teljesíteni tudják a világban és az egyházban. A keresztények ezekben a csoportokban „jámborsági gyakorlatokat folytatnak, apostolkodnak, gyakorolják a szeretetet és keresztényként vannak jelen a világban”.⁷⁸⁷

Ezekben az egyesületekben és mozgalmakban, annak érdekében, hogy a keresztény élet előbb említett tevékenységeit jobban végezhesék, sajátos képzés folyik: „Ugyanis mindegyik sajátos módszerrel és lehetőséggel rendelkezik, hogy az apostoli élet tapasztalataiban mélyen gyökerező képzést nyújtson, s mind lehetőséget kínál, hogy tagjai kiegészítsék és sajátossá tegyék azt a képzést, amit más személyektől vagy közösségektől kapnak”.⁷⁸⁸

A katekézis minden laikus képzésében az egyik alapelem. Ezért ezek az egyesületek és mozgalmak rendes körülmények között „külön időt szánnak a katekézisre”.⁷⁸⁹ A katekézis ugyanis nem az általuk nyújtott keresztény képzés másik választható lehetősége, hanem annak egyik lényeges eleme.

262. Amikor a katekézis ilyen egyesületek és mozgalmak keretén belül folyik, néhány szempontra tekintettel kell lenni. Nevezetesen:

a) Tiszteletben kell tartani a katekézis „saját természetét”⁷⁹⁰ azáltal, hogy a szó, az emlékezet és a tanúságtétel (*a tanítás, az ünneplés és a gyakorlati élet*)⁷⁹¹ hármasságával kibontakoztatják fogalmának teljes gazdagságát. A katekézis, akármelyik „helyen” történik is, mindenekelőtt a hitben történő alapvető és rendszerbe foglalt képzés. Éppen ezért

⁷⁸⁴ CT 69: *A katolikus iskolának sajátos jellemzője – és a katolikus szülőknek ezért kell előnyben részesíteniük más iskolákkal szemben, ha választhatnak – éppen a katolikus nevelés, amelyet a növendékek egész fölkészítési és nevelési folyamatában érvényesít. Vö. e Direktórium 73–76.*

⁷⁸⁵ AG 12c.

⁷⁸⁶ Vö. CT 70.

⁷⁸⁷ CT 70. E pontban a hívők azon egyesületeire, mozgalmaira és csoportjaira utalunk, melyekben vannak kateketikai elemek, de nem kifejezetten kateketikai céllal alakultak.

⁷⁸⁸ ChL 62.

⁷⁸⁹ CT 67.

⁷⁹⁰ CT 47b.

⁷⁹¹ Vö. CT 47b.

magában kell foglalnia „a keresztény tanítás komoly tanulását”⁷⁹² és „a keresztény élet minden összetevőjére nyitott”,⁷⁹³ komoly vallásos képzést.

b) Ez nem akadályozza meg, hogy az egyesületek és mozgalmak – sajátos karizmáikkal – céljuknak megfelelően meghatározott hangsúlyokkal katekizáljanak. De mindig hűségesnek kell maradniuk a katekézis fogalmához. Egy egyesület és mozgalom lelkiességének megfelelő nevelés – ami mindig az Egyház nagy gazdagságának jele – az összes keresztény számára közös, alapvető keresztény képzést követő időszakban jellemző. Előbb arra kell nevelni, ami az Egyház minden tagjában közös és csak később arra, ami különleges vagy megkülönböztető.

c) Hangsúlyoznunk kell, hogy a mozgalmak és az egyesületek a katekézis szempontjából a plébánia számára nem rendes választási lehetőség, hiszen a plébánia mint ilyen a nevelő közösség.⁷⁹⁴

Az egyházi bázisközösségek

263. Az utóbbi évtizedekben az egyházi bázisközösségek nagymértékben elterjedtek.⁷⁹⁵ Olyan közösségekről van szó, „melyek abból a vágyból születnek, hogy intenzívebben akarják élni az Egyház életét; vagy emberibb léptékeket keresnek, amit a nagy egyházi közösségekben nehezen lehet tapasztalni...”⁷⁹⁶

Az egyházi bázisközösségek „az Egyház életerejének jelei”.⁷⁹⁷ Jézus Krisztus tanítványai összegyűlnek e közösségekben, hogy hallgassák Isten Igéjét, testvériesebb kapcsolatokat ápoljanak, életükben ünnepeik a keresztény misztériumokat, és részt vállaljanak a társadalom átalakításában. E kifejezetten keresztény elemek mellett jelentős emberi értékek is föltűnnek: a bátorság és a személyes érdeklődés, felelősség egymásért, kreativitás, hivatásbeli kérdések, a világ és az Egyház problémái iránti érdeklődés. Mindebből a közösség gazdagító élménye fakadhat, „a közösség igazi megnyilvánulása és olyan eszköz, mely elmélyíti a közösséget”.⁷⁹⁸

A hitelesség érdekében „minden közösségnek egységben kell élnie a rész- és az egyetemes egyházzal. Őszinte közösségben a pásztorokkal és a Tanítóhivatallal; miközben arra törekszik, hogy missziós módon működjék és minden ideológiai elkülönülést és szellemi eltorzulást kerüljön.”⁷⁹⁹

264. Az egyházi bázisközösségeken belül nagyon termékeny katekézis bontakozhat ki:

- A közösségekben élő testvérieség nagyon jó környezet az átfogó kateketikai tevékenység számára, csak tartsák meg a katekézis természetét és sajátosságait.
- A katekézis segít a közösségi élet elmélyítésében, hiszen biztosítja a hívők keresztény életének alapjait. Katekézis nélkül az egyházi bázisközösségek aligha maradandók.

⁷⁹² CT 47. II. János Pál pápa különböző ifjúsági csoportokról szól: az Actio Catholica csoportjairól, karitatív, imádkozó, keresztény gondolkodó csoportokról ... Kéri, hogy ne hiányozzon belőlük „a keresztény tanítás komoly tanulmányozása”. A katekézis a laikus apostolkodás nélkülözhetetlen eleme.

⁷⁹³ CT 21.

⁷⁹⁴ Vö. CT 67b–c.

⁷⁹⁵ EN 58. szerint e bázisközösségek az Egyházban mindenütt virágoznak. A RM 51. szerint: „gyorsan terjedő jelenség”.

⁷⁹⁶ EN 58c.

⁷⁹⁷ RM 51a; vö. EN 58f; LC 69.

⁷⁹⁸ RM 51c.

⁷⁹⁹ RM 51c; vö. EN 58; LC 69.

– Végül a kisközösség alkalmas befogadó közeg azok számára, akik már megtették a katekézis útjának egy bizonyos szakaszát.

Negyedik fejezet: A katekézis megszervezése a helyi egyházban

FELADATOK ÉS HIVATALOK SZERVEZÉSE ÉS GYAKORLÁSA

A katekézis egyházmegyei szolgálata

265. A kateketikai lelkipásztorkodás megszervezésének irányítója az egyházmegye püspöke. A *Kateketikai Hivatal*, másnéven az Egyházmegyei Kateketikai Titkárság „olyan eszköz, amellyel a püspök mint az egyházmegye feje és fő tanítója az egész hitoktatási munkát irányítja, segíti és ellenőrzi”.⁸⁰⁰

266. Az Egyházmegyei Kateketikai Titkárság fő feladatai a következők:

- a) A hitbéli nevelés kérdésében egyházmegyei helyzetelemzést⁸⁰¹ készít. Ebben az elemzésben pontosan meg kell határozni az egyházmegye szükségleteit a kateketikai gyakorlatban.
- b) Cselekvési programot⁸⁰² dolgoz ki világos célokkal, irányokkal és konkrét teendőkkel.
- c) Támogatja és képezi a katekétákat. Ennek érdekében megfelelő intézményeket kell létrehozni.⁸⁰³
- d) Kidolgozza vagy legalábbis javasolja a plébániák és a katekéták számára a kateketikai tevékenységhez szükséges eszközöket: katekizmusokat, direktóriumokat, életkoroknak megfelelő tanterveket, kateketikai kézikönyveket, tankönyveket, audiovizuális eszközöket
...⁸⁰⁴
- e) Serkenti és támogatja az egyházmegye különféle kateketikai intézményeit (*keresztségi katekumenátust, plébániai katekézist, katekéták csoportjait*), melyek a kateketikai tevékenység „alapsejtjei”.⁸⁰⁵
- f) Egyházmegye, plébánia és vikariátusi területek szintjén gondoskodik a személyi és anyagi erőforrások gyarapításáról.⁸⁰⁶
- g) Együttműködik a liturgikus hivatallal, tekintettel arra, hogy ennek lényeges jelentősége van a katekézis, különösen a beavató szentségekre fölkészítő katekézis szempontjából.

267. E feladatok teljesítése érdekében a Kateketikai Titkárság „tagjainak megfelelő szakértelemmel kell rendelkezniük. A kérdések súlya és sokfélesége, amellyel foglalkozniuk kell, megköveteli, hogy többen legyenek és valóban szakértelemmel bírjanak.”⁸⁰⁷ Helyes, ha ezt az egyházmegyei szolgálatot papok, szerzetesek és laikusok együtt végzik.

A katekézis a részegyház élete számára annyira alapvető tevékenység, hogy „egyetlen egyházmegye sem nélkülözheti a saját Kateketikai Hivaltát”.⁸⁰⁸

⁸⁰⁰ DCG (1971) 126. Az egyházmegyei *Kateketikai Hivaltat* minden egyházmegyében elrendelte a *Provido sane* dekrétum (Zsinati Kongregáció, 1935. I. 12: AAS 27 [1935] 151); CIC 775, 1. §.

⁸⁰¹ Vö. DCG (1971) 100.

⁸⁰² Vö. DCG (1971) 103.

⁸⁰³ Vö. DCG (1971) 108–209; e *Direktórium* 233; 248–252

⁸⁰⁴ Vö. DCG (1971) 116–124.

⁸⁰⁵ DCG (1971) 126.

⁸⁰⁶ Vö. CT 63.

⁸⁰⁷ DCG (1971) 126.

⁸⁰⁸ Uo.

Az egyházmegyék együttműködésének szolgálata

268. Korunkban ez az együttműködés nagyon termékeny. Nemcsak a földrajzi közelség, hanem a kulturális rokonság is tanácsossá teszi a közös kateketikai munkát. „Ajánlatos, hogy a különböző egyházmegyék hangolják össze tevékenységüket, s tegyék közkinccsé tapasztalataikat, kezdeményezéseiket, munkájuk eredményét. Így a jobban ellátott megyék segíteni tudnak a gyengébben állókon, és közös programot tudnak kialakítani nagyobb területeken.”⁸⁰⁹

A Püspöki Konferencia szolgálata

269. „A Püspöki Konferencia mellett Kateketikai Hivatal létesíthető, melynek legfőbb feladata, hogy az egyes egyházmegyéknek segítséget nyújtson a katekézis terén.”⁸¹⁰

A lehetőség, amit a Kódex megadott, a Püspöki Konferenciák nagy részében már valóság. A Püspöki Konferencia Kateketikai Hivatala vagy nemzeti Kateketikai Központja kettős feladatot végez:⁸¹¹

– A terület összes egyházmegyéjében a katekézis szolgálatára áll. Gondoskodik az egész területre érvényes kiadványokról, nemzeti kongresszusokról, a tömegtájékoztató eszközökkel való kapcsolattartásról, s általában mindenről, ami az egyes egyházmegyék vagy régiók lehetőségeit meghaladja.

– Az egyházmegyék és régiók számára információs központ, kateketikai terveket készít, hogy összehangolja és támogassa a katekézis szempontjából gyengébb területeket.

Ha a püspökök jónak látják, a nemzeti hivatal megbízhatják azzal, hogy fölvegye a kapcsolatot más Püspöki Konferenciák Kateketikai Hivatalaival és egyéb kateketikai intézetekkel. E hivatal mindig a Püspöki Konferencia tagjainak segítő szerve.

A Szentszék szolgálata

270. „Krisztus parancsa, hogy az evangéliumot hirdetni kell minden teremtménynek, Péterrel együtt és az ő vezetése alatt elsősorban és közvetlenül rájuk (tudniillik a püspökökre) vonatkozik.”⁸¹² Péter utódának szolgálata – Jézusnak az Evangélium hirdetésére és átadására vonatkozó e kollegiális parancsában – alapvető feladat. E szolgálatot ugyanis „nemcsak globális szolgálatnak kell tekinteni, ami *kívülről* elér minden Egyházat, hanem olyannak kell tekinteni, mint ami *belülről* tartozik minden részegyház lényegéhez”.⁸¹³

Péter kateketikai szolgálata kiemelkedő módon a tanításaiban valósul meg. A Pápa a katekézisre vonatkozóan közvetlenül a Klérus Kongregációja által intézkedik, mely „a római Pápat legfőbb pásztori hivatalának gyakorlásában”⁸¹⁴ segíti.

271. „Feladatának megfelelően [a Klérus Kongregáció]:

- gondoskodik minden életkorú és állapotú hívő vallásos képzéséről;
- szabályokat ad ki a katekézis megfelelő végzése érdekében;

⁸⁰⁹ DCG (1971) 127.

⁸¹⁰ CIC 775, 3. §

⁸¹¹ Vö. DCG (1971) 129.

⁸¹² AG 38a; vö. CIC 756, 1–2. §

⁸¹³ II. János Pál pápa beszéde 1987. szeptember 16-án az USA püspökeihez a Los Angeles-i kissemináriumban: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II. X/3* (1987) 556. A mondatot idézi a Hittani Kongregáció *Communio* *notio* levele, 13.

⁸¹⁴ A Pastor Bonus konstitúció 1988. VI. 28-án intézkedett a Római Kúria II. Vatikáni Zsinat által igényelt (vö. CD 9.) reformjáról.

- felügyeli a kateketikai képzést;
- a Hittani Kongregációval egyetértésben megadja az előírt szentszéki jóváhagyást a katekizmusokra és más hasonló kateketikai művekre;⁸¹⁵
- segíti a Kateketikai Hivatalok munkáját és figyelemmel kíséri az ilyen nemzetközi kapcsolatokat, ezeket koordinálja, s ha kell segítséget nyújt.”⁸¹⁶

A KATEKÉZIS ÖSSZEHANGOLÁSA

A katekézis hatékony összehangolásának fontossága

272. A katekézis összehangolása fontos feladat a részegyházban. Az összehangolás történhet:

- magán a katekézisen belül a különböző életkoroknak és társadalmi helyzeteknek megfelelő katekézisformák között;
- a katekézis illetve az Ige szolgálatának más formái, valamint más evangelizáló tevékenységek között.

A katekézis összehangolása nem az evangelizáló tevékenység hatását fokozó merő stratégiai tény, hanem mély teológiai alapja van. Az evangelizáló tevékenységeket jól össze kell hangolni, mert a *hit egységére* irányul, mely fönntartja az Egyház minden tevékenységét.

273. E részben az összehangolás:

- a katekézis belső összehangolása, hogy a részegyház egységes kateketikai szolgálatot tudjon végezni;
- kapcsolat az egymást átható missziós tevékenység és a katekumenátus között a *pogányoknak szóló misszióban*⁸¹⁷ vagy az „új evangelizációban”;⁸¹⁸
- a nevelés lelkipásztori szolgálata mindazon nevelők felé, akik ugyanazokkal a növendékekkel foglalkoznak, elsősorban gyermekekkel, serdülőkkel és fiatalokkal.

A II. Vatikáni Zsinat nagyon ajánlotta az egész lelkipásztori tevékenység összehangolását, hogy egyre inkább tükrözze a részegyház egységét.⁸¹⁹

A katekézis részletes és egységes egyházmegyei terve

274. *A katekézis egyházmegyei terve* a részegyház átfogó kateketikai javaslata, mely összehangoltan és rendszerbe foglaltan integrálja az egyházmegyében a különböző címzetteknek készített kateketikai terveket.⁸²⁰

Ebben az értelemben minden részegyháznak legalább kettős szolgálatot kell végeznie a keresztény beavatás érdekében. Biztosítania kell:

- a) a keresztény beavatás egységes és rendszeres folyamatát a kisgyermek, gyermek, serdülők és fiatalok számára szoros összefüggésben a már megkapott vagy fölveendő szentségekkel és a neveléssel.

⁸¹⁵ Lásd alább a 282. és 285. pontot.

⁸¹⁶ Pastor bonus 94.

⁸¹⁷ Vö. RM 33.

⁸¹⁸ Uo.

⁸¹⁹ CD 17a: „Támogatni kell az apostolkodás különféle formáit. Az egész egyházmegyében vagy annak egyes körzeteiben a – minden hitoktató, missziós, karitatív, szociális, családi, oktató és bármi más lelkipásztori célú kezdeményezés és intézmény között összhangot teremtő – püspök irányítása *összehangolja* és egybekapcsolja az összes apostoli tevékenységet, ami egyúttal az egyházmegye egységét jobban kiemeli.”

⁸²⁰ Vö. e Direktórium 171–188

b) a felnőttek katekézisét, mely azoknak a keresztényeknek szól, akiknek hitük megalapozására van szükségük, akár meg vannak már keresztelve, akár keresztségre készülnek.

Sok helyen megjelent az *öreg*ek katekézisének szükségessége, azon keresztények számára, akik elérkezvén az emberi élet harmadik és végső szakaszába, arra vágnak, talán életükben először, hogy hitük szilárd alapot kapjon.

275. E kateketikai folyamatokat, melyek társadalmi-kulturális tényezők miatt még variálódhatnak is, nem szabad egymástól függetlenül szervezni, mintha „semmi közük nem volna egymáshoz”.⁸²¹ A részegyház kateketikai kínálatának jól összehangoltnak kell lennie. A katekézis e különböző formái között „támogatni kell a tökéletes komplementaritást”.⁸²²

Mint fentebb jeleztük, a *szervező elv*, amely egy részegyház által fölajánlott különböző jellegű katekézisek összetartozását biztosítja, a felnőtt katekézisre irányuló figyelem. Ez az a tengely, mely körül forog, s melyre épül az első és a harmadik életkor katekézise.⁸²³

Az a tény, hogy az egységes egyházmegyei kateketikai terv különböző kateketikai folyamatokat kínál, nem azt jelenti, hogy ugyanannak a személynek egymás után mindegyiket végig kell járnia. Ha egy fiatal ember jól megalapozott hittel érkezik el a felnőttkor küszöbére, nincs szüksége a felnőtteknek szóló, katekumenátus jellegű katekézisre, hanem neki szilárdabb eledel való, mely előresegíti állandóan érlelődő hitében. Ugyanez érvényes azokra is, akik jól meggyökerezett hittel öregszenek meg.

A beavató katekézis e nélkülözhetetlen formáival együtt a részegyháznak föl kell kínálnia a keresztény felnőttek számára különböző folyamatos katekéziseket.

A kateketikai tevékenység az új evangelizáció összefüggésében

276. Mivel a katekézis az evangelizáció egész folyamatának egy *eleme*, szükségszerűen fölmerül a kérdés, hogyan lehet összehangolni a kateketikai tevékenységet az őt megelőző missziós tevékenységgel és az őt követő lelkipásztori tevékenységgel. Ezek ugyanis olyan elemek, „melyek előkészítik a katekézist, vagy belőle fakadnak.”⁸²⁴

Ebben az értelemben a hitet ébresztő missziós igehirdetés és az alapokat lerakni szándékozó beavató katekézis kapcsolata döntő az evangelizációban.

Ez a kapcsolat bizonyos módon még nyilvánvalóbb a *pogányokra* irányuló misszióban.⁸²⁵ A felnőttek ugyanis, akik megtérnek az első igehirdetés hatására, belépnek a katekumenátusba, ahol katekézisben részesülnek.

Az „új evangelizációt”⁸²⁶ igénylő helyzetekben az összehangolás bonyolultabb, mert olykor rendes katekézist kell nyújtani olyan fiataloknak és felnőtteknek, akiknek előbb időt kell hagyni az első igehirdetésre és a Krisztus melletti döntés fölbresztésére. Hasonló problémák jelentkeznek a gyermekek katekézisével és szüleik képzésével kapcsolatban.⁸²⁷ Máskor a folyamatos katekézis valamelyik formáját ajánlják föl olyan felnőtteknek, akiknek igazából beavató katekézisre van szükségük.

⁸²¹ CT 45c.

⁸²² Uo.

⁸²³ Vö. DCG (1971) 20, ahol arról van szó, hogy a katekézis egyéb formái hogyan *irányulnak* a felnőttek katekézisére.

⁸²⁴ CT 18d.

⁸²⁵ RM 33.

⁸²⁶ Uo.

⁸²⁷ Vö. CT 19, 42.

277. Az evangelizáció mai helyzete megköveteli, hogy a missziós igehirdetés és a beavató katekézis két tevékenységét összehangoltan és a részegyházban egy *misszionárius* és *katekumenátus jellegű* evangelizációs terv keretében ajánljuk föl. A katekézist ma elsősorban úgy kell tekinteni, mint egy hatásos missziós igehirdetés következményét. Az *Ad gentes* nyilatkozat állítása – mely a katekumenátust az Egyház missziós tevékenységébe ágyazza – a katekézis számára nagyon értékes szabály.⁸²⁸

A katekézis a nevelés lelkipásztori szolgálatában

278. A részegyházban *a nevelés lelkipásztori szolgálatának* kell összehangolnia a különböző „helyeket”, melyeken a hitre nevelés folyik. Nagyon fontos, hogy mindezek a kateketikai eszközök „a közös hitvallásra, az Egyház iránti közös engedelmességre és a közösségen belüli evangéliumi életre irányuljanak”.⁸²⁹

A nevelés összehangolása alapvetően a kisgyermekre, a gyermekekre, serdülőkre és a fiatalokra vonatkozik. Hasznos, ha a részegyház az ifjúság keresztény nevelésének különböző szektorait egyetlen nevelői, lelkipásztori tervbe fogja össze. Mindegyik részlet kiegészíti a többi, s külön-külön egyik sem képes megvalósítani a keresztény nevelés egészét.

Mivel a kisgyermek és az ifjú egy és ugyanaz a személy, akire a különböző nevelői tevékenységek irányulnak, nagyon fontos, hogy a különböző hatások alapján azonos ihletésűek legyenek. A tevékenységek közötti bármely ellentmondás ártalmas, mert mindegyiküknek megvan a maga jelentősége és sajátossága.

Ebben az értelemben egy részegyház számára nagyon fontos, hogy a keresztény beavatásról olyan tervvel rendelkezzen, mely összefogja a különböző nevelői feladatokat és számol az új evangelizáció igényeivel.

A KATEKETIKAI SZOLGÁLAT NÉHÁNY SAJÁTOS FELADATA

A helyzet és szükségletek elemzése

279. A részegyháznak a kateketikai tevékenység megszervezésében kiindulópontként *helyzetelemzéssel* kell rendelkeznie. „Az ilyen felmérésnek tárgya összetett, ugyanis ki kell terjednie a lelkipásztori tevékenységre, de vallási, szociális, kulturális és gazdasági feltételek elemzésére is, mivel a közösségi élet e tényezői igen nagy hatással lehetnek az evangelizáció folyamatára.”⁸³⁰ A valósággal való szembenézésről van szó a katekézis és annak szükségletei szempontjából.

Konkrétabban:

– Világos képet kell alkotni a „*lelkipásztori tevékenység vizsgálatában*” a katekézis helyzetéről: ténylegesen milyen helye van az evangelizációs folyamatban: milyen az egyensúlyi helyzet és a megosztás a különböző kateketikai csoportok között (kisgyermek, gyermekek, serdülők, fiatalok, felnőttek ...); mennyire van összehangolva a katekézis a család keresztény nevelésével, az iskolai neveléssel, az iskolai vallásoktatással és a hitre nevelés egyéb formáival; milyen a katekézis minősége; mi az átadott tartalom és a használt módszer; a katekéták és képzésük jellemzői.

– „*A vallási helyzet elemzése*” elsősorban három, egymással szorosan összefüggő szinten vizsgálódik: *a szent iránti érzék*, azok az emberi élmények, melyek mélységüknél fogva a

⁸²⁸ Vö. AG 11–15; e *Direktórium* 47–49

⁸²⁹ CT 67b.

⁸³⁰ DCG (1971) 100.

misztérium megközelítésére irányulnak; a *vallásos érzék*, vagyis egy meghatározott nép istenfogalma és Istennel való kapcsolatának módjai; és a *hit helyzete* a hívők különböző rétegeiben. E szintekkel összefüggésben az *erkölcsi helyzet* minden értékével és fogyatékosságával.

– A „*társadalmi-kulturális elemzés*”, melyről a katekétaképzésben fontos humán tudományokkal kapcsolatban szóltunk,⁸³¹ rendkívül fontos. A katekumenokat és a katekézis növendékeit föl kell készíteni a társadalmon belüli keresztény jelenlétre.

280. Az összes ilyen helyzetelemzésnek „meg kell győzniük a lelkipásztorkodásban dolgozókat arról, hogy az emberi helyzetek kétértelműek, legalábbis lelkipásztori szempontból. Ezért az evangélium hirdetésében tevékenykedőknek meg kell tanulniuk, hogy fölfedezzék a lehetőségeket, amelyek igehirdetésük számára a konkrét helyzetben adódnak. (...) Az átalakító fejlődés mindig lehetséges, s a hit felé állandóan képes megnyílni a világ.”⁸³²

E helyzetelemzés az első tájékoztató jellegű munkaeszköz, amit a kateketikai szolgálat fölkinál a lelkipásztoroknak és a katekétáknak.

Kateketikai irányelvek és cselekvési program

281. A gondos helyzetelemzés után tovább kell lépni a cselekvési terv elkészítésére. Ez határozza meg a lelkipásztorkodás kateketikai céljait és eszközeit, s a megvalósítás szabályait a helyi szükségleteknek megfelelően és az egyetemes Egyház céljaival és törvényeivel való teljes összhangban.

A cselekvési tervnek gyakorlatinak kell lennie, hiszen az egyházmegyei vagy egyházmegyei kateketikai tevékenység irányítása a célja. Rendes körülmények között csak bizonyos időre szól, melynek végén új célokkal, eszközökkel és hangsúlyokkal megújítják.

A tapasztalat szerint a cselekvési terv nagyon hasznos a katekézis számára, mert közös célok meghatározásával az erők egyesítésére és a közös cél megvalósítására ösztönöz. Éppen ezért mindenekelőtt reálisnak, egyszerűnek, világosnak és határozottnak kell lennie.

282. A cselekvési tervvel együtt, mely elsősorban a gyakorlatra irányul, a Püspöki Karok dolgozzanak ki országanként olyan elméleti és eligazító eszközöket, melyek megadják az alkalmas és eredményes katekézis szabályait. Elnevezés szerint lehetnek *Kateketikai direktóriumok*, *Eligazító kateketikai szabályok*, *Alapszövegek* stb. Mivel e segédeszközök a katekézis vezetőinek és a katekétáknak szólnak, tisztázniuk kell a katekézis fogalmát: természetét, célját, feladatait, tartalmát, címzettjeit, módszerét. E direktóriumok vagy általános eligazító szövegek esetében, ha Püspöki Konferenciák készítik vagy tekintélyükkel adják ki, a kidolgozás és a jóváhagyás tekintetében ugyanazt az utat kell végigjárni, mint a katekizmusok esetében. Azaz közzétételük előtt el kell nyerniük az Apostoli Szentszék jóváhagyását.⁸³³

E direktóriumok és alapszövegek nagy hatással vannak a helyi egyházak katekézisére, és kidolgozásuk hasznos és ajánlott, mert többek között jelentős támpontot adnak a katekéták képzéséhez. Az ilyen jellegű eszközök közvetlenül és szorosan kapcsolódnak a püspöki hivatalhoz.

⁸³¹ Vö. e *Direktórium* V,2, 243.

⁸³² DCG (1971) 102; vö. *Bevezetés* 16.

⁸³³ Vö. DCG (1971) 117, 134; *Pastor Bonus* 94.

A katekézis eszközeinek és didaktikai segédleteinek kidolgozása

283. A kateketikai tevékenység egészét irányító és tervező eszközök mellett (helyzetelemzés, cselekvési program, Kateketikai Direktórium) vannak közvetlenül használt munkaeszközök, melyeket a kateketikai tevékenységben alkalmaznak. Ide tartoznak a *didaktikai szövegek*,⁸³⁴ melyeket a katekumenok és a katekézis növendékeinek kezébe adnak. Hasznosak a katekéták és – kisgyermek katekézise esetében – a szülők számára írt „*Kézikönyvek*”.⁸³⁵ Hasonlóképpen fontosak a katekézis közben használt audiovizuális eszközök, melyekkel kapcsolatban józan kritikára van szükség.⁸³⁶

E munkaeszközök ihletőjének az Istenhez és az emberi személyhez való kettős hűségnek kell lennie, ami az Egyház egész életének egyik alaptörvénye. Össze kell ugyanis kötni a tökéletes tanbeli hűséget az emberhez való őszinte alkalmazkodással, figyelembe véve az életkori pszichológiát és azt a társadalmi-kulturális környezetet, melyben az ember él.

Röviden azt kell mondanunk, hogy e kateketikai eszközöknek:

- „illeszkedniük kell azoknak az embereknek konkrét életkörülményeihez, akikhez szólnak, és legyenek tekintettel sajátos aggodalmaikra, nehézségeikre és reményeikre”,⁸³⁷
- „törekedjenek olyan nyelven szólni, hogy azt a mai ember képes legyen megérteni”,⁸³⁸
- „úgy hassanak az olvasókra, hogy elmélyítsék bennük Krisztus misztériumának ismeretét, és ebből igaz megtérés és Isten akaratával jobban megegyező élet születhessen.”⁸³⁹

A helyi katekizmusok kidolgozása: a püspöki szolgálat közvetlen feladata és hivatala

284. A katekézis eszközei közül kiemelkednek a Katekizmusok.⁸⁴⁰ Jelentőségük abból a tényből fakad, hogy a közölt tartalmat az Egyház pásztorai hitelesnek és sajátjuknak ismerik el.

Ha az egész kateketikai tevékenység feje mindig a püspök, akkor a Katekizmusok kiadása olyan feladat, mely közvetlenül a püspöki szolgálathoz tartozik. A nemzeti, regionális vagy egyházmegyei katekizmusok kidolgozása – a katekézis munkásainak részvételével – végső soron a püspökök feladata, akik a részegyházban „a katekéták”.

A katekizmus szerkesztésénél a következő két szabályt be kell tartani:

- a) Tökéletes összhangban kell lenni a Katolikus Egyház Katekizmusával, mely „biztos és hiteles alapszöveg... a helyi katekizmusok kidolgozásához”.⁸⁴¹

⁸³⁴ A kateketikai könyvekkel kapcsolatban a *Catechesi Tradendae* megállapítja: „A hitoktatás megújulásának egyik jelentős tényezője a hittankönyvek újraírása, ami meg is történt már majdnem az egész Egyházban. Sok jól sikerült mű látott napvilágot, és alkalmas kincstárakat adnak a hitoktatáshoz.” (49)

A DCG (1971) 120. a didaktikai szövegeket így határozza meg: „A didaktikai szöveg segédeszköz, amelyet a hitoktatás résztvevői kapnak a kezükbe. Semmiféle szöveg nem képes pótolni az evangélium eleven szóban történő közlését, a szövegeknek mégis nagy jelentőségük van, mert segítik a tárgyalt igazságok pontosabb elmélyítését. Az ilyen szövegek szerkesztéséhez is több szakember együttműködése szükséges.”

⁸³⁵ A kézikönyvek tekintetében a DCG (1971) 121. a következő tartalmi követelményeket állítja: „E könyveknek tartalmazniuk kell az üdvösség üzenetének magyarázatát (állandóan hivatkozva a forrásokra, és nagyon jól elkülönítve azt, ami a hithez tartozik attól, ami merőben teológusok véleménye); szociológiai és pedagógiai tanácsokat; módszertani javaslatokat.”

⁸³⁶ Vö. e *Direktórium* 160–162.

⁸³⁷ CT 49b.

⁸³⁸ Uo.

⁸³⁹ Uo.

⁸⁴⁰ A helyi katekizmusokról szól e *Direktórium* 131–136. pontja. A helyi katekizmusokon a részegyházak és a Püspöki Konferenciák katekizmusait értjük.

b) Gondosan betartandók a jelen *Direktórium* szabályai és irányelvei az evangéliumi üzenet bemutatásához, tekintettel arra, hogy e Direktórium is „szabály” a katekézis számára, „melyhez igazodni kell”⁸⁴².

285. Az „*Apostoli Szentszék előzetes jóváhagyása*”⁸⁴³ – mely a Püspöki Konferenciák által kiadott katekizmusok esetében szükséges –, úgy értendő, hogy e Katekizmusok olyan dokumentumok, melyekkel az egyetemes Egyház a különböző társadalmi-kulturális térségekben, melyekhez küldetése szól, hirdeti és továbbadja az Evangéliumot, és életre hívja a részegyházakat, melyekben megnyilvánul.⁸⁴⁴ Egy Katekizmus jóváhagyása annak a ténynek az elismerése, hogy az egyetemes Egyház szövege egy meghatározott kultúra és hely számára.

---

⁸⁴¹ FD 4c.

⁸⁴² CT 50.

⁸⁴³ DCG (1971) 119, 134; CIC 775. 2§; *Pastor bonus* 94.

⁸⁴⁴ Vö. *Communio notio* 9.

Befejezés

286. A jelen irányelvek és eligazítások megfogalmazása közben fáradságot nem kímélve törekedtünk arra, hogy minden gondolat eredetét és alapját megmutassuk a II. Vatikáni Zsinat és az egyházi Tanítóhivatal azt követő főbb dokumentumainak tanításában. Különös figyelmet fordítottunk a különböző népek egyházi életének időközben fölgülemlett tapasztalatára. A Szentlélek világosságánál mérlegeltünk, mindig az Egyház megújulása és az evangelizáció jobb szolgálata érdekében.

287. *A Katekézis Általános Direktórium*a az Egyház összes pásztorának, munkatársaiknak és a katekétáknak készült, abban a reményben, hogy bátorítást jelent a szolgálatban, melyet az Egyház és a Szentlélek rájuk bíz: tudniillik, hogy növeljék a hitet azokban, akik hittek.

Az adott eligazítások nem csupán a katekézis természetét és az Egyház ezen evangelizáló szolgálatának törvényeit és szabályait akarja tisztázni és közreadni, hanem táplálni akarják a reményt az Ige erejével és a Szentlélek belső tevékenységével azokban, akik az egyházi tevékenység ezen kiváltságos területén fáradoznak.

288. A katekézis hatékonysága ma is és mindig Isten ajándéka az Atya és a Fiú Szentlelkének tevékenysége által.

A katekézis e föltétlen függését Isten beavatkozásától már Pál apostol tanította a korintusiaknak, amikor ezt mondta: „*Én ültettem, Apolló öntözte, de a növekedést Isten adta. Nem számít sem az, aki ültet, sem az, aki öntöz, hanem csak a gyarapodást adó Isten.*” (1Kor 3,6–7)

Sem a katekézis, sem az evangelizáció nem lehetséges Istennek az Ő Lelke által folyó tevékenysége nélkül.⁸⁴⁵ A kateketikai gyakorlatban sem a legfejlettebb pedagógiai technikák, sem a legragyogóbb emberi személyiséggel rendelkező katekéta nem helyettesítheti a Szentlélek csendes és finom tevékenységét.⁸⁴⁶ Ő ugyanis „az egész egyházi misszió főszereplője”,⁸⁴⁷ Ő a fő katekéta; azokban, akik az Úr felé növekednek, Ő a „belső mester”.⁸⁴⁸ Ő ugyanis „az ihlető elve az egész kateketikai tevékenységnek és mindazoknak, akik azt végzik”.⁸⁴⁹

289. Éppen ezért a katekéta lelkében lakják a türelem és a bizalom, hogy maga Isten az, aki kicsíráztatja, fölneveli és gyümölcsözteti Isten Igéjének jó földbe vetett és szeretettel megmunkált magvát! Márk evangélista az egyetlen, aki közli azt a példabeszédet, melyben Jézus szemlélteti az elvetett mag állandó és fokozatos növekedését: „*Isten országa olyan, mint az ember, aki magot vet a földbe. Alszik vagy fölkel, éjszaka van vagy nappal, a mag csírázik és szárba szökken, hogy miként, ő maga nem tudja. A föld magától terem először szarát, azután kalászt, majd telt szemet a kalászbán. Mikor a termés beérik, rögtön fogja a sarlót, mert itt az aratás.*” (Mk 4,26–29)

---

⁸⁴⁵ Vö. EN 75a.

⁸⁴⁶ Vö. EN 75d.

⁸⁴⁷ RM 21.

⁸⁴⁸ Vö. CT 72.

⁸⁴⁹ CT 72.

290. Az Egyház, melynek feladata a hívők kateketizálása, segítségül hívja az Atya és a Fiú Lelkét, kérve Őt, hogy tegye belsőleg gyümölcsözővé és virulóvá azt a sok munkát, amit szerte a földön végeznek a hit és az üdvözítő Jézus Krisztus követésének növekedéséért.

291. A katekézis munkásai ma is közbenjárásában bízva folyamodjanak Szűz Máriához, aki látta, hogy Fia növekedik „*bölcsességben, korban és kedvességben*” (Lk 2,52). Móriában találják meg a követendő lelki modellt és a példát, hogyan kell hitben, reményben és szeretetben erősíteni a mai katekézis megújulását. A „Pünkösdi Szűz”⁸⁵⁰ közbenjárására ébredjen az Egyházban új erő gyermekeket szülni a hitben és nevelni őket a Krisztusban való teljességre.

Őszentsége II. János Pál pápa 1997. augusztus 15-én a jelen A Katekézis Általános Direktóriumát jóváhagyta és elrendelte közzétételét.

+ *Dario Castrilloin Hoyos*
    érsek
    pro-prefektus

+ *Crescenio Sepe*
    c. érsek
    titkár

---

⁸⁵⁰ CT 73.

Témák mutatója

A számok a *Direktórium* számozott szakaszaira utalnak, ahol a téma előfordul. A **vastagon szedett számok** kifejezetten a témáról szólnak. A számok után a *vö.* a rokon témákra utal.

– A –

alkalmazkodás: 7, 10, 109, 112, 119, 133, 134, 143, 156, **166–170**, 185, 200, 202, 283 (*vö. élethelyzet, inkulturáció, katekézis címzetek*)

állandó katekézis: 51, 69–70, **71–72**, 82, 232, 235. (*vö. beavató katekézis*)

apologetika: 110 (*vö. hit megismerése, tudományok*)

apostolkodás: 30, 176, 185, 231, 232, 261 (*vö. evangelizáció, keresztény elkötelezettség, misszió, új evangelizáció*)

apostolok: 43, 65, 96, 105, 121, 127, 153, 158 (*vö. Pápa, püspök*)

aszkézis: (*vö. bűnbánat*)

átadás: 8, 30, 42–44, 46, 78, 79, 87, 96, 98, 105, 107, 111, 120, 122, 128, 132, 134, 138, 148, 149, 172, 191, 207, 217, 221–223, 230, 235, 236, 240, 241, 270 (*vö. hagyomány, igehirdetés*)

ateizmus: 221 (*vö. vallási közömbösség, nem hívők, szekularizáció, élethelyzet*)

Atya: 15, 25, 32, **36–37**, 43, 54, 56, 70, 81, 82, 84–87, 89, 94, 98–100, **102**, 106, 111, 115, 122, 129, 130, 132, 137, 140–143, 154, 189, 255, 288, 290 (*vö. Isten, Szentháromság*)

audiovizuális eszközök: 160, 266, 283 (*vö. kommunikáció, tömegtájékoztató eszközök*)

– B –

babona: 192, 195

beavató katekézis: **67–69**, 72, 82, 89 (*vö. állandó katekézis, katekézis növendékei, katekumenátus, katekumenok, keresztény beavatás*)

bérmálás: 65, 91, 181, 231, 232 (*vö. Eucharisztia, keresztény beavatás, keresztség, szentségek*)

Biblia: 149, 151, 154, 188 (*vö. Isten Igéje, Szentírás*)

biblikus katekézis: **89**, 108, 117, 118, **128** (*vö. Isten Igéje, katekézis fajtái, Szentírás*)

boldogságok: 85, 103, 115, 117, 228. (*vö. Isten országa, keresztény élet, keresztény lelkiesség*)

Boldogságos Szűz Mária: 55, 78, 154, 196, 291 (*vö. Egyház, Jézus Krisztus*)

bűn: 16, 30, 37, 101, 102, 116, 117, 204 (vö. *erkölcs, megtérés, Tízparancsolat*)

bűnbánat: 30, 37, 101, 102, 232 (vö. *bűn, erkölcs, megtérés, szentségek*)

– C –

család: 6, 18, 19, 37, 44, 51, 55, 60, 71, 76, 79, 94, 106, 158, 178–180, 186, 188, 189, 207, 211, **226–227**, 253, **255**, 257, 273, 279 (vö. *házasság, szülők*)

csoport: 7, 50, **159**, 184, 220, 221, 233, 244, 245, 247, 267 (vö. *egyesületek és mozgalmak, keresztény közösség, módszer*)

csorbítatlan üzenet: 42, 43, 46, 91, 97, **111–113**, 114, 115, 175, 243 (vö. *hiteles üzenet, üzenet*)

– D –

direktórium: 1, 7–**13**, 62, 87, **120**, 134, 140, 197, 213, **282**, 283, 284, 287 (vö. *egyházmegyei kateketikai terv, munkaeszköz [szerszám]*)

– E –

egyesületek és mozgalmak: 253, 261, 262 (vö. *csoportok, keresztény közösség, laikusok, módszer*)

Egyház: 15–19, 21–25, 27, 28, 30, 32–33, **42–45**, 46–51, 53, 55, 58–60, 62–64, 66, 71, **77–79**, 81–83, 85–86, **90–91**, 94–95, 97, 100, 102, 103, 105, 108, 109, 115, 119, 127–129, 131, 141, 148, 154, 159–161, **167–170**, 197, 199, 216–221, 228–232, 236, 253–257, 263, 270 (vö. *Isten népe, katekézis egyházi jellege, keresztény közösség, Tanítóhivatal*)

Egyház szociális tanítása: 17, 30, 71, 133, **175**, 285 (vö. *üzenet*)

Egyház története: 30, 35, 108, 130, 148, 222, 240

egyházatyák: 2, 33, 44, 89, 96, 107, 126, **129**, 130, 202 (vö. *hagyomány, katekumenátus*)

egyházi bázisközösségek: 253, **263–264** (vö. *egyesületek és mozgalmak, katekézis helyei, keresztény közösség*)

egyházmegye: 29, 59, 76, 131, 135, 136, **217–218**, 219, 223, 225, 228, 229, 231, 233, 234, 239, 250–252, 265–269, 273–275, 281 (vö. *helyi egyház, püspök, részegyház*)

egyházmegyei kateketikai terv: 225, **274–275** (vö. *helyi egyház, katekézist végzők, nevelő lelkipáztorkodás, püspök, részegyház*)

egység: 5, 17, 27, 30, 86, 93, 100, 106, 121, 122, 131, 134, 136, 170, 173, 197, 235, 238, 257, 272, 273 (vö. *ökumenizmus, pluralizmus*)

elbeszélés: 89, 107, 115, 128, 129, 130 (vö. *módszer, üdvösség története*)

élethelyzet: 7, 8, 10, 12, 17, 22, 23, 25, 26, 29, 32, 33, 47, 50, 58, 59, 62, 76, 102, 103, 118, 119, 121, 124, 131, 133–135, 139, 151, 152, 165–167, 169, 170, 176–178, 184–187, 189–

193, 197, 200, 201, 207, 210, 212, 213, 232, 236, 244, 258, 266, 276, 277, **279–280**, 281, 283, 285 (vö. *alkalmazkodás, idők jelei, kultúra, kultúrák, társadalom*)

életszentség: 27, 56, 70, 123, 174, 189, 205 (vö. *keresztény lelkiesség, szentek*)

elméleti katekézis: **89, 108**, 128 (vö. *hit megismerése, hitvallás, tanítás, Tanítóhivatal*)

elő-katekézis: 62, 117 (vö. *elő-katekumenátus, kérügmaticus katekézis*)

elő-katekumenátus : 62, 88, 117, 185, 256 (vö. *elő-katekézis, kérügmaticus katekézis*)

első igehirdetés: 48, 51, 56, 57, 58, 60, **61–62**, 80, 82, 88, 212, 232, 260, 276 (vö. *igehirdetés*)

ember szabadsága: 100, 143, 147, **156–157**, 162, 185

emberi élet: 108, 117, 274

emberi jogok: 18–19 (vö. *fejlődés, felszabadítás*)

emberi személy: 18, 19, 20, 23, 36, 38, 39, 41, 49, 50, 53–55, 67, 80, 81, 85, 87, 92, 97, 98, 102, 115, **116–117, 123**, 131–133, 138–140, 143–147, 150, 152, 158, 159, 161–163, 167, 170, 171, 185, 188–190, 192, 200, 231, 232, 238, 242–244, 259, 261, 263, 278 (vö. *tapasztalat*)

emlékezet: 46, 66, 107, 141, 144, 154, 262 (vö. *emberi személy, hagyomány, hit pedagógiája*)

érdeklődés az Evangélium iránt: 51, 55, **56**, 62, 89, 185 (vö. *evangéliumi előkészítés, Ige magvai*)

erkölcs: 22, 23, 30, **85**, 86, 87, 98, 104, 108, 115, 117, 121, 122, 123, 175, 182, 240, 244, 255, 279 (vö. *szeretet, Tízparancsolat*)

értékek: 9, 21, 23, 33, 67, 73, 78, 87, 95, 110, 113, 115, 157, 175, 193, 195, 227, 228, 237, 244, 255, 263, 279 (vö. *Ige magvai*)

eszkatológia: 69, 102, 115, 117, 122 (vö. *üzenet*)

Eucharisztia: 51, 65, 70, 82, 85, 91, 115, 159, 218, 232, 258 (vö. *bérmálás, keresztény beavatás, kereltség, liturgia, szentségek*)

Evangélium: 8, 14–16, 21, 30, 31, 33–35, 43–50, 53, 55, 56, 58, 61–63, 65, 66, 70, 71, 73, 78, 79, 85, 86, 97, **101–102**, 103, 105, 106, 108–111, 113, 115–117, 125, 131, 134, 138, 143, 147, 148, 152, 158–160, 162, 163, 167–169, 175, 181, 183, 185, 194, 200–204, 206, 208, 211, 217, 218, 219, 222, 223, 227, 230, 232, 235, 236, 238, 241, 254, 255, 270, 280, 285 (vö. *igehirdetés, evangelizáció, Isten országa*)

evangéliumi előkészítés: 56, 200 (vö. *értékek, Ige magvai*)

evangelizáció: 4, 5, 7, 8, 15, 21, 23, 26, 27, 28, 32, 33, 35, 39, **46–49**, 50, 53, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 73, 77, 78, 85, 86, 88, 97, 102, 104, 109, 110, 112, 133, 160, 169, 183, 185, 200–202, 209, 212, 217, 221, 230, 232, 233, 239, 243, 273, 276, 277, 279, 286, 288 (vö. *Evangelium, misszió, pogány misszió, új evangelizáció*)

– F –

fejlődés: 18, 20, 21, 22, 26, 87, 92, 146, 148, 157, 159, 165, 171, 181, 211, 212, 220, 242, 259, 289 (vö. *emberi jogok, felszabadítás*)

felnttek: 2, 3, 17, 24, 29, 33, 51, 58, 59, 68, 72, 157, 159, **171–176**, 178, 179, 182, 188, 197, 207, 214, 220, 221, 227, 229, 232, 233, 247, 256, 258, 274, 275, 276, 279 (vö. *felnttek katekézise*)

felnttek katekézise: 29, 51, 59, **171–176**, 179, 258, 275 (vö. *felnttek, katekézis címzettjei*)

felszabadítás: 16, 37, 97, 101, **103–104**, 211 (vö. *fejlődés, igazságosság*)

fiatalok: 2, 25, 26, 30, 33, 51, 58, 60, 66, 72, 73, 76, 159, 162, 176, **181–183**, 184, 185, 188, 191, 197, 207, 208, 211, 212, 220, 221, 227, 229, 232, 233, 242, 247, 255, 258, 259, 262, 274, 276, 278, 279 (vö. *fiatalok katekézise, katekézis címzettjei, serdüölök*)

fiatalok katekézise: 181, **184–185**, 207, (vö. *fiatalok, katekézis címzettjei, serdüölök*)

fides qua/quae: 51, 85, **92**, 93, 144, (vö. *hit, hit megismerése, megtérés*)

fogyatékosok katekézise: 189 (vö. *katekézis címzettjei*)

folyamat: 6, **47–49**, 56, 57, 62, 63, 67, 69, 73, 77, 78, 82, 88, 89, 91, 105, 109, 126, 129, 130, 132, 138, 140, 143, 149, 150, 151, 155–157, 170, 178, 181, 204–207, 210, 212, 218, 219, 220, 237, 240, 243, 247, 248, 259, 264, 274, 271, 277, 279, 280, 282, (vö. *út*)

fültáadás: 16, 34, 40, 65, 117 (vö. *Húsvét, Jézus Krisztus*)

– G –

gyermek: 72, 73, 76, **177–178**, 180, 197, 208, 229, (vö. *család, gyermek katekézise, szüölök*)

gyermek katekézise: 72–73, **177–180**, (vö. *család, gyermek katekézis címzettjei, kisgyermek, szüölök*)

– H –

hagyomány: 26, 30, 35, **42–45**, 44, 58, 76, 78, 85, 89, 94–96, 120, 121, 125–130, 132, 133, 154, 155, 178, 188, 212, 232, 283 (vö. *átadás, Szentírás*)

házasság: 176, 228, 232, 258 (vö. *család, szentségek, szüölök*)

helyi egyház: 132, 133, 134, (vö. *egyházmegye, részegyház, püspök*)

helyi katekizmusok: 8, 93, 110, 119, 121, 122, **131, 135**, 136, 210, **284**, (vö. *direktórium, egyházmegyei kateketikai terv, munkaeszköz [szerszám]*)

hit: 14, 16, 22, 25, 26, 29, 30, 48, 51, **53–55**, 56–59, 61, 62, 64–71, 78, 79, 82–89, 91, **92**, 94–96, 99, 100, 102, 105–109, 114, 115, 117, 121–123, 125, 127, 128, 130, 133–138, 143, 152, 154, 155, 157, 175, 178, 181, 184, 195, 197, 200, 202, 203, 208, 222, 224, 226, 237, 238, 241, 254, 255, 279 (vö. *fides qua/quaee, hit megvallása, megtérés*)

hit érettsége: 2, 47, 51, 56, 58, 61, 74, 75, 80, 82, 88, 89, 92, 139, 142, 143, 148, 155, 156, 159, 167, 173, 204, 206, 209, 221, 224, 238, 241, 242, 244, 246, 247, 275 (vö. *felnőttek, hit, keresztény beavatás, öregek*)

hit megismerése: 23, 34, 38, 42, 55, 56, 67, 80, 84, **85**, 86, 87, 92, 101, 105, 108, 111, 121, 129, 130, 154, 207, 218, 231, 235, 240, 254, (vö. *fides qua/quaee, igehirdetés, kateketikai tevékenység, katekézis, katekumenátus, új evangelizáció, út, üzenet*)

hit megvallása: 56, 66, 67, 78, **82–83**, 97, 99, 105, 106, 107, 122, 123, 218, 223, 278 (vö. *hit, hitvallás, hitvallási formula, keresztény beavatás*)

hit pedagógiája: 2, 8, 30, 35, 118, 132, 138–141, **144**, 145–150, 153, 154, 158, 164, 189, 215, 232, 237, 244, 249, (vö. *isteni pedagógia, módszer, tudományok*)

hiteles üzenet: 44, 79, **111–112**, 125, 134, 169, 175, 198, 223, 236, 284 (vö. *csorbitatlan üzenet, üzenet*)

hitletétemény: 94, 112, **125–126**, 129, 135 (vö. *hagyomány, Katolikus Egyház Katekizmusa, Szentírás, Tanítóhivatal*)

hitre nevelés: 48, 51, 56, 57, 62, 67–71, 76, 84–87, 91, 104, 122, 130, 131, 142, 147, 148, 178, 185, 189, 192, 194, 200, 220, 227, 237, 244, 253, 257, 266, 279 (vö. *állandó katekézis, katekézis*)

hitvallás: 82–83, 146 (vö. *hit, hit megismerése, hit megvallása, hitvallási formula*)

hitvallási formula: 83, 85, 88, 89, 108, 115, 117, 119, 128–130, 132, 146, 149, 154, 208, 240 (vö. *hit, hit megvallása, hitvallás*)

homília: 48, 51, 52, 57, **70**, 207, 260, (vö. *Ige szolgálata, katekézis, kommunikáció, prédikáció*)

Húsvét: 16, 59, 85, 91, 101, 115, 117, 256 (vö. *Eucharisztia, föltámadás, Jézus Krisztus, kereszttség*)

– I –

idők jelei: 31–32, 39, 108 (vö. *Ige magvai, élethelyzet*)

igazságok hierarchiája: 42, 97, 99, **114–115**, 123, 132, 197, 241 (vö. *rendszerbe foglalt üzenet, üzenet*)

igazságosság: 102, 104, 157, 199, (vö. *Egyház szociális tanítása, életszentség, felszabadítás, szegénység*)

Ige magvai: 33, 86, 91, 95, 200 (vö. *értékek, evangéliumi előkészítés*)

Ige szolgálata: 9, 35, **51–52**, 57, 51, 64, 69, 71, 73, 77, 79, 82, 93, 97, 108, 121, 127, 146, 148, 169, 170, 222, 257, 260, 272, 280 (vö. *evangelizáció, Isten Igéje*)

igehirdetés: 10, 14, 23, 31, 33, 34, 39, 46–48, 50–53, 56, 57, **60–62**, 65, 74, 80, 82, 85, 86, 88, 97, 102, 103, 110, 113, 117, 138, 140, 151, 153, 158, 164, 175, 181, 186, 194, 200, 203, 212, 214, 232, 241, 258, 260, 270, 276, 277 (vö. *elő-katekézis, első igehirdetés, katechetikai tevékenység, missziós katechetikai tevékenység, pogány misszió*)

imádság: 56, 70, 71, 84, **85**, 86, 87, 88, 101, 115, 119, 121–123, 129, 130, 135–137, 144–145, 156, 157, 175, 178, 201, 240, 247, 255, 262 (vö. *liturgia, Miatyánk, misztagogikus katekézis*)

inkulturáció: 8, 21, 91, 97, **109–110**, 111–113, 133, 135, 138, 166, 169, 200, 202, **203–207**, 208–210, 212–214 (vö. *alkalmazkodás, kultúra*)

iskola: 30, 51, 60, 73, 75, 76, 91, 124, 138, 142, 146, 178–180, 185, 211, 227, 248, 253, **259–260**, 273, 279 (vö. *iskolai vallásoktatás, nevelés*)

iskolai vallásoktatás: 51, 60, **73–75**, 76, 179, 199, 260, 276 (vö. *iskola, nevelés*)

Isten: 22–24, 30, 36–41, 55, 81–82, 98–102, 112, 115, 116, 118, **122–123**, 139–140, 142–146, 195, **288–289**, (vö. *Szentháromság*)

Isten Fia: 40, 41, 50, 82, 91, 98, 99, 100, 108, 123, 235 (vö. *Jézus Krisztus*)

Isten Igéje: 8, 13, 15, 27, 35, 44, 50, 67, 70, 86, 92, **94**, 95, 96, 98, 99, 109, 116, 125, 128, 132, 142, 143, 146, 148, 150, 151, 170, 176, 204, 225, 263, 289 (vö. *kinyilatkoztatás, Evangélium*)

Isten népe: 27, 51, 65, 95, 105, 109, 119, 121, 143, 176, 199, 206, 207, 213, 217, 221, 257 (vö. *Egyház, keresztény közösség*)

Isten országa: 15, 34, 35, 84, 97, **101–102**, 103, 104, 135, 137, 140, 163, 174, 177 (vö. *Evangélium, kérügma*)

Isten szeretete: **82**, 115, 143, 255

istenti pedagógia: 8, 100, 112, 129, 131, 137, 138, **139–140**, 142, 143, 146, 148, 152 (vö. *üdvösség története*)

Istennek szentelt élet: 228–229 (vö. *meghívás, szerzetesek*)

Istennek szentelt személyek: 228–229 (vö. *Istennek szentel télet, szerzetesek*)

– J –

jelentős üzenet: 55, 102, 103, 107–110, **116–117**, 123, 133, 134, 152, 153 (vö. *csorbitatlan üzenet, üzenet*)

Jézus Krisztus: 13, 15, 16, 23, 24, 26, 30, 32, 34–37, 40–43, 46, 48, 50, 51, 53–56, 59–61, 63, 65, 66, 69, 70, 75, 77, 78, 80–82, 84–86, 92, 94, 96–103, 106–108, 111, 112, 115–117, 121, 123, 130, 137, 138, 140, 143, 145, 147, 152, 158, 159, 163, 189–200, 217, 218, 221, 226, 231, 235, 239, 240, 261, 270, 289, 290, (vö. *Isten, Isten Fia, Krisztus-központúság, Szentháromság*)

Jézus Krisztus tanítványai: 15, 16, 25, 32, 34, 43, 46, 48, 50, 53, 56, 61, 64, 65, 67, 70, 81, 82, 84–86, 102, 103, 106, 107, 111, 115, 116, 121, 136, 137, 140, 142, 163, 217, 218, 222, 231, 239, 261, 263 (vö. *Krisztus követése*)

– K –

karizma: 44, 156, 222, 229 (vö. *egyesületek és mozgalmak, szerzetesek*)

katekéta: 98, 110, 138, 139, 147, 149, 152, **156**, 159, 163, 169, 173, 186, 188, 219, 225, 230, **231–232**, 235, 236, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 248, 288, 289 (vö. *hit pedagógiája, katekéták képzése, katekézist végzők, laikusok, tanítómester*)

katekéták képzése: 11, 33, 137, 156, 176, 213, 216, 219, 225, 233, 234, **235–237**, 238–247, 249–252, 279, 282 (vö. *hit pedagógiája, katekéta, üzenet*)

kateketikai tevékenység: 3, 8, 66, 156, 216, 219, 225, 228, 230, 233, 264, 281, 283, 284 (vö. *hit pedagógiája, katekézis, katekézis összehangolása*)

katekézis 8, 10, **29–30**, 35, 52, 63–68, 69, 71, 77–78, 80, 82, 84–87, 90, 112: 219, 272, 288 (vö. *hit pedagógiája, katekézis célja, katekézis címzettei, katekézis fajtái, kateketikai tevékenység, üzenet*)

katekézis célja: 30, 66, **80–83**, 84, 87, 142, 158, 218, 220, 254, 264, (vö. *katekézis*)

katekézis címzettjei: 8, 11, 33, 35, 58, 86, 112, 118, 130, 132, 133, 135, 138, 148, **163**, 167, 168, 174, 191, 215, 233, 235, 238, 273–275, 282 (vö. *felnőttek, fiatalok, gyermekek, katekézis növendékei, katekumenátus, katekumenok, keresztény beavatás, kisgyermekek, öregek, serdülők*)

katekézis egyházi jellege: 30, 35, 44, **78–79**, 97, **105–106**, 218, 219, 236 (vö. *Egyház*)

katekézis fajtái: 48, 59, 68, 71, 89, 108, 117, 118, 176, 185, 190, 226, 272, 275 (vö. *állandó katekézis, beavató katekézis, biblikus katekézis, elméleti katekézis, kérügmaticus katekézis, műszagogikus katekézis*)

katekézis feladatai: 77, 84, **85–87**, 175 (vö. *hit pedagógiája, katekézis, katekézis célja, munkaeszköz [szerszám], Tanítóhivatal*)

katekézis fokozatossága: 47, 77, **88–89**, 91, 109, 112, 129, 129, 289 (vö. *folyamat, út*)

- katekézis forrásai:** 93, **94–96**, 127, 130, 132, 138, 149, 283 (vö. *Egyház története, egyházatyák, értékek, hagyomány, Ige magvai, Katolikus Egyház Katekizmusa, szentek, Szentírás, Tanítóhivatal, teológia*)
- katekézis helyei:** 91, 95, 110, 158, 178, 211, 216, **253**, 254–257, 259, 262, 264, 278, (vö. *család, egyesületek és mozgalmak, egyházi bázisközösségek, katekézis, keresztyén közösség, iskola*)
- katekézis megszervezése:** 12, 35, 219, 223, 234, **265–266**, (vö. *egyházmegyei kateketikai terv, katekézis összehangolása*)
- katekézis növendékei:** 16, 29, 66, 78, 90, 91, 104, 106, 108, 110, 133, 145, 157, 165, 220, 221, 230, 239, 241, 254, 266, 283 (vö. *katekézis címzettjei, katekumenátus, katekumenok, keresztyén beavatás*)
- katekézis összehangolása:** 216, 219, 269, **272–273**, 276, 278, 279, (vö. *egyházmegye, egyházmegyei kateketikai terv, helyi egyház, kateketikai tevékenység, katekézis megszervezése, püspök, részegyház*)
- katekézis szolgálata:** 13, 59, 216, **219**, 231, 233, 287, (vö. *Ige szolgálata, katekézis, szolgálat*)
- katekézist végzők:** 8, 178, 216, 217, 219, 250 (vö. *Istennek szentelt személyek, katekéta, katekéták képzése, laikusok, papok, püspökök, szerzetesek*)
- katekizmusok:** 3, 8, 9, 11, 30, 93, 110, 118, 119, 121, 122, **130–132**, **134–135**, 136, 141, 175, 210, 213, 266, 271, 282, **284–285**, (vö. *direktórium, munkaeszköz [szerszám]*)
- katekumenátus:** 2, 47, 51, 58, 59, 62, 68, 78, **88–91**, 110, 117, 129, 141, 172, 176, 185, 214, 256, 258, 266, 276, 277 (vö. *beavató katekézis, bérmlás, Eucharisztia, keresztyén beavatás, keresztség, szentségek*)
- katekumenok:** 16, 29, 66, 78, 86, 90, 91, 104, 106, 108, 110, 132, 133, 165, 172, 220, 230, 239, 254, 256, 283, (vö. *katekézis címzettjei, katekézis növendékei, katekumenátus, keresztyén beavatás*)
- Katolikus Egyház Katekizmusa:** 6, 7, 8, 93, **119–130**, 131–136, 175, 210, 240, 247, 284, (vö. *direktórium, helyi katekizmusok, munkaeszköz [szerszám], Tanítóhivatal*)
- kegyelem:** 30, 37, 51, 55, 56, 67, 80, 86, 88, 92, 98, 102, 116, 122, 137, 138, 142, 144, 146, 150–152, 156, 161, 175, 177, 188, 227, 290, (vö. *életszentség, Szentlélek, szentségek*)
- keresztyén beavatás:** 3, 47–49, 51, 52, 58, 60, 64, **65–66**, 67–69, 72, 73, 76, 79, 82, 86, 88–91, 104, 119, 129, 130, 144, 149, 165, 172, 176, 178, 180, 181, 185, 207, 214, 220, 226, 235, 237, 253, 255, 256, 258, 274–276, 278 (vö. *beavató katekézis, bérmlás, Eucharisztia, katekézis növendékei, katekumenátus, keresztség, szentségek*)
- keresztyén beavatás szertartása:** 90, 176, 214, 256, 258

keresztény élet: 25, 30, 48, 50, 51, 56, 57, 63, 67, 68, 69, 84–87, 91, 99, 115, 122, 124, 141, 156, 157, 184, 223, 226, 227, 255, 261, 262, 264 (vö. *életszentség, erkölcs, hit*)

keresztény elkötelezettség: 185 (vö. *apostolkodás, tanúságtétel*)

keresztény identitás: 21, 116, 173, 175, 194, 197, 200, 235, 237, (vö. *emberiszemély, hit*)

keresztény közösség: 47, 48, 49, 61, 64, 69–72, 84, 91, 105, 141, 158, 168, 171, 180, 189, 191, 197, 219–221, 224–228, 246, 247, **253–257**, (vö. *Egyház, Isten népe, katekézis helyei*)

keresztény lelkiesség: 28, 91, 156, 235, 237–239, 247, 262, 289 (vö. *életszentség, imádság, keresztény élet, szeretet*)

keresztény nevelés: 51, 60, 76, 122, 194, 227, 229, 255, 262, 278, 279, (vö. *hitre nevelés, iskolai vallásoktatás, keresztény beavatás*)

keresztény szabadság: 148, 156, 185

keresztség: 25, 27, 65, 66, 82, 89–91, 99, 106, 174, 176–178, 224, 231, 232, 258, 259, 274 (vö. *bérmálás, Eucharisztia, katekumenátus, keresztény beavatás, szentségek*)

kérügma: 56, 62, 88, **102**, 277 (vö. *első igehirdetés, igehirdetés, kérügmaticus katekézis*)

kérügmaticus katekézis: 62 (vö. *elő-katekézis, első igehirdetés, igehirdetés, kérügma*)

kiengesztelődés: vö. *bűnbánat*

kinyilatkoztatás: 8, 10, 29, 30, 35, **36–45**, 45, 50, 53, 54, 66, 78, 80, 92, 95, 100, 108, 115, 116, 131, 132, 138, 139, 143, 149, 150, 152, 153, 157, 197 (vö. *hagyomány, Isten Igéje, Szentírás, Tanítóhivatal, üdvösség története*)

kisgyermek: 2, 17, 24, 33, 51, 58, 72, 86, **177–178, 180**, 220, 221, 232, 258, 273, 274, 278, 279, 283 (vö. *gyermek*)

kommunikáció: 21, 36, 58, 88, 118, 132, 137, 140, 141, 143, 148, 149, 150, 156, 157, **160–162**, 169, 192, 208, 209, 211, 235, 238, 243, 283 (vö. *audiovizuális eszközök, nyelv, tömegtájékoztató eszközök*)

kommunió: 28, 30, 35, 48, 70, 80, 81, 82, 85, 98, 99, 100, 102, 106, 109, 116, 121, 136, 159, 169, 172, 203, 214, 219, 231, 232, 235, 236, 247, 249, 253, 258, 263 (vö. *Egyház, Isten népe, keresztény közösség, misszió*)

kreativitás: 134, 135, 156, 157, 169, 245, 263 (vö. *alkalmazkodás, hit pedagógiája, módszer*)

Krisztus: vö. *Jézus Krisztus*

Krisztus követése: 51, 53, 56, 63, 67, 69, 70, 78, 80, 81, 85, 86, 89, 96, 98, 100, 103, 104, 111, 112, 116, 135, 177, 187, 235, 240, 244, 254, 282, 290, (vö. *Jézus Krisztus tanítványai, megtérés*)

Krisztus-központúság: 29, 41, 80, 97, 98, 99, 100, 123, 235, (vö. *Jézus Krisztus*)

kultúra: 20–21, 22, 73, 75, 87, **109–110**, 131, 133, 141, 161, 170, 175, 202–204, 208, 209, 212, 243, 259, 285 (vö. *alkalmazkodás, evangelizáció, inkulturáció, katekézis címzettjei, társadalmi-kulturális környezet*)

kultúrák: **20–21**, 30, 48, 78, 102, **109–110**, 119, 121, 131, 134, 135, 143, 169, **202–204**, 212, 236, 255 (vö. *alkalmazkodás, élethelyzet, evangelizáció, inkulturáció*)

– **L** –

laikusok: 19, 29, 32, 86, 174, 176, 184, 206, 216, 219, 221, 224, 228, **230–231**, 234, 237, 241, 246, 247, 251, 261, 267 (vö. *katekéta, katekézist végzők, szülők*)

lelkipásztori kateketikai tevékenység: 9, 49, 58, 59, 64, 276, 279, 280 (vö. *lelkipásztorkodás,*)

lelkipásztorkodás: 3, 7, 9, 49, 58, 59, 62, 64, 67, 76, 91, 129, 174, 175, 181, 184, 186, 189, 201, 215, 219, 233, 234, 242, 247, 250, 251, 258, 265, 266, 270, 273, 274, 276, 278–281, (vö. *lelkipásztori kateketikai tevékenység*)

lelkület: 133, 185, 189 (vö. *emberi személy*)

liturgia: 27, 51, 71, 84–87, 91, 95, 101, 108, 117, 118, 121–123, 135, 151, 154, 155, 157, 174, 176, 202, 207, 208, 219, 240, 247, (vö. *imádság, keresztény beavatás, műsztagogikus katekézis, szentségek*)

– **M** –

II. Vatikáni Zsinat: 1–3, 5, 6, 27, 28, 36, 84, 86, 121, 124, 125, 127, 133, 135, 222, 224, 242, 259, 273, 286 (vö. *Tanítóhivatal*)

Mass media: vö. *tömegtájékoztatási eszközök*

meghívás: 6, 27, 37, 51, 53, 56, 57, 61, 70, 71, 73, 78, 86, 100, 102, 104, 109, 116, 122, 123, 131, 144, 156, 171, 194, 197, 200, 202, 224, 231, 237, 239, 246, 247 (vö. *Krisztus követése*)

megtérés: 30, 47, 48, **53–57**, 61, 62, 63, 69, 80, 82, 85, 88–90, 102, 149, 152, 157, 194, 203, 204, 283 (vö. *bűn, életszentség, erkölcs, fides qua/quaee, Krisztus követése*)

megtestesülés: 30, 91, 109, 117, 143, 152, 169, 206 (vö. *Jézus Krisztus*)

Miatyánk: 85, 88, 89, 115, 121, 122, 129, 130, 132, 154 (vö. *imádság*)

misszió: 4, 6, 13, 18, 23, 25, 27, 33, 34, 43, 46, 48, 58–60, 62, 63, 65, 66, 70, 77, 78, 81, 83, 84, **86**, 87, 90, 103, 104, 107, 111, 113, 137, 138, 140, 141, 164, 174, 175, 179, 219, 221, 224, 225, 231, 232, 233, 239, 241, 246, 248, 255, 258, 261, 270, 273, 276, 288 (vö. *evangelizáció, missziós kateketikai tevékenység*)

missziós kateketikai tevékenység: 49, **58, 59**, 64, 90, 276, 277, (vö. *elő-katekézis, első igehirdetés, igehirdetés, kateketikai tevékenység, misszió, pogánymisszió, tanúságtétel, újevangelizáció*)

missziós parancs: 4, 5, 34, 51, 59, 62 (vö. *Evangélium, missziós kateketikai tevékenység*)

misztérium: 20, 28, 30, 36, 38, 41, 50, 63, 67, 78, 80, 84, 85, 91, 99, 100, 105, 107, 108, 114–116, 122, 123, 132, 133, 142, 150, 151, 156, 169, 199, 235, 240, 242, 279 (vö. *üzenet*)

módszer: 8, 9, 10, 30, 90, 116, 118, 124, 131, 132, **148–149**, 156, 204, 244, 279, 282, 283 (vö. *hit pedagógiája, katekézis összehangolása, kreativitás, pedagógia*)

munkaeszköz (szerszám): 131, 132, 138, 156, 213, 214, 216, 234, 280, **283** (vö. *direktórium, katekizmusok*)

műsztagogikus katekézis: **89**, 108, 117, 129 (vö. *imádság, katekézis fajtái, liturgia, szentek*)

– N –

nem hívők: 49, 51, 61, 201 (vö. *ateizmus, élethelyzet, vallási közömbösség*)

népi vallásosság: 25, 133, 193, **195–196**, 212

nevelés: 18, 60, 68, 73, 74–75, 76, 142, 144, 147, 175, 178, 180, 184, 185, 194, 207, 227, 229, 243, 244, 255, 259, 260, 278 (vö. *család, iskola, nevelői lelkipásztorkodás*)

nevelő lelkipásztorkodás: 75, 273, 274, **278** (vö. *hitre nevelés, keresztény nevelés*)

nyelv: 20, 96, 106, 110, 112, 131, 132, 135, 146, 149, 154, 155, 161, 185, 191, 194, 203, 207, **208**, 209, (vö. *kommunikáció, tömegtájékoztató eszközök*)

– O –

ordo szentsége: 50, 106, **224**, 231 (vö. *papok, püspök, szentségek*)

Ószövetség: 108, 115, 130, 240, (vö. *Biblia, Szentírás*)

ökumenikus dialógus: 197 (vö. *ökumenizmus*)

ökumenizmus: 74, 86, 99, 139, 197, 198 (vö. *egység, vallások közötti dialógus*)

öreg: 17, **186–188**, (vö. *öreg katekézise*)

öreg katekézise 186–188 (vö. *katekézis címzettjei, öreg*)

– P –

Pápa: 4, 5, 6, 120, 136, 270 (vö. *püspök, Szentszék, Tanítóhivatal*)

papok: 11, 29, 30, 51, 71, 73, 91, 216, 219, 220, 228, 233, 237, 251, 267, **224–225**, 231, 232, 234, 246 (vö. *katekézist végzők, ordo szentsége, papok*)

pedagógia: 30, 118, 132, 139, 140, 144, 189, 215, 237, 244 (vö. *módszer*)

plébánia: 178, 233, 239, 253, **257–258**, 262, 266 (vö. *katekézis helyei, keresztény közösség*)

pluralizmus: 193, 212, 260 (vö. *egység, inkulturáció, kultúra*)

pogány misszió: 58, 59, 62, 66, 90, 273, 276, (vö. *evangelizáció, misszió, missziós kateketikai tevékenység*)

prédikáció: 3, 79, 101, 133, 153, 169, 199, 222 (vö. *homília, Ige szolgálata*)

Pünkösöd: 117, 164, 217, 218, 290 (vö. *Szentlélek*)

püspök: 3, 4, 6, 7, 11, 76, 117, 131, 136, 198, 216, 219, **222–223**, 224, 231, 234, 260, 265, 269, 270, 273, 282–284 (vö. *katekézist végzők, Tanítóhivatal*)

– R –

remény: 16, 78, 86, 104, 110, 140, 152, 157, 169, 173, 182, 187, 194, 241, 287, 291

rendszerbe foglalt üzenet: 5, 67, 97, **114–115**, 130, 132, 240 (vö. *üzenet*)

rendszeres katekézis: **67–68**, 71, 201, 226, 247 (vö. *hit megismerése, tanítás*)

részegyház: 8, 13, 59, 62, 72, 91, 133, 215, **217–219**, 222, 223, 232, 233, 239, 261, 263, 265, 267, 270, 272–275, 277–279, (vö. *egyházmegye, helyi egyház, püspök*)

– S –

serdülés előtt: 181, (vö. *fiatalok, katekézis címzettei, serdülők*)

serdülők: 33, 58, 76, **181, 184**, 232, 258, 259, 273, 274, 278, 279 (vö. *fiatalok, fiatalok katekézise, katekézis címzettjei*)

szegények megkülönböztetett szeretete: 17, 104 (vö. *felszabadítás, igazságosság, Isten országa*)

szegénység: 17, 18, 20, 86, 102–104, 140, 163, 192, 195, 200, 201, 252 (vö. *Egyház szociális tanítása, felszabadítás, igazságosság*)

szekularizáció: 113, 171, 193, 212 (vö. *ateizmus, vallási közömbösség*)

szentek: 95, 96, 105, 141, 222 (vö. *életszentség, katekézis forrásai, keresztény lelkiség, tanúságtétel*)

Szentháromság: 81, 82, 86, 97, 99–100, 114, 122, 123, 135 (vö. *Atya, Isten, Jézus Krisztus, Szentlélek*)

Szentírás: 27, 29, 30, 71, 95, 96, 115, 120, 126, **127–128**, 132, 139, 175, 178, 197, 240 (vö. *Biblia, Isten Igéje, Ószövetség*)

Szentlélek: 4, 8, 15, 31, 32, 37, **42–45**, 48, 50, 54–56, 65, 70, 77–82, 86, 94, 96, 99, 100, 105, 107, 117, 123, 127, 128, 134, 137, 138, 142, 143, 146, 152, 156, 158, 164, 189, 197, 217, 235, 244, 253, 286–288, 290 (vö. *Isten, Pünkösöd, Szentháromság*)

szenzségek: 17, 30, 39, 46, 48, 50, 51, 56, 60, 65, 66, 71, 80, 83, 85–91, 102, 106, 108, 115, 119, 122, 129, 130, 141, 157, 176, 178, 181, 202, 207, 224, 227, 231, 232, 235, 256, 274 (vö. *keresztény beavatás, liturgia*)

Szentszék: 7, 120, 214, 270, 271, 282 (vö. *Pápa*)

szeretet 27, **47–48**, 51, **86**, 140, 142, 157, 188, 219, 259, 261, 291 (vö. *boldogságok, erkölcs,*)

szerzetesek: 29, 216, 219, **228–229**, 231, 237, 246, 251, 267 (vö. *karizma, katekézist végzők*)

szolgálat: 3, 50, 51, 52, 163, 219, 224, 227, 231, 270, 284 (vö. *Ige szolgálata, katekézis szolgálata*)

szülők: 179, 220, 221, **226–227**, 255, 259, 260, 283 (vö. *család, házasság, katekézist végzők*)

– T –

tanítás: 1, 5, 28, 38, 41, 50, 51, 85, 98, 104, 115, 120, 121, 123–125, 131, 135, 136, 151, 185, 198, 217, 221, 223, 244, 253, 262, 265, 270, 271, 283 (vö. *elméleti katekézis, fides qua/qua, hit megismerése, Tanítóhivatal, üzenet*)

tanító mester: 43, 78, 85, 103, 116, 134, 137–140, 142, 231, 239, 288 (vö. *isteni pedagógia, Jézus Krisztus, katekéta, Szentlélek*)

Tanítóhivatal: 3, 5, 7, 9, 13, 29, 30, 44, 95, 96, 109, 120, 121, 124, 125, 133, 144, 161, 169, 202, 263, 286 (vö. *hitletétemény, Pápa, püspök, üzenet*)

tanúságtétel: 13, 23, 26, 28, 39, 41, 46, 47, 48, 50, 58, 85, 87, 95, 102, 103, 129, 141, 143, 156, 158, 175, 187, 194, 200, 201, 203, 217, 219, 220, 221, 226, 228, 238, 255, 262 (vö. *igehirdetés*)

tapasztalat: 24, 33, 66, 67, 87, 88, 103, 109, **116–117**, 118, 140, 142, 143, 150, **152–153**, 159, 181, 182, 187, 188, 201, 213, 225, 226, 241, 244, 254, 257, 258, 261, 263, 279, 281 (vö. *emberi személy*)

társadalmi-kulturális környezet: 2, 10, 58, 71, 74, 86, 133, 166, 189, 193, 197, 200, 202, 205, 206, 220, 238, 243, 255, 273, 276, 277, 283 (vö. *alkalmazkodás, élethelyzet, kultúra, kultúrák, szekularizáció, társadalom*)

társadalom: 16, 26, 30, 71, 81, 86, 95, 100, 133, 175–177, 179, 181–183, 185, 186, 263, 278, 279 (vö. *élethelyzet, társadalmi-kulturális környezet*)

teológia: 7, **51**, 71, 105, 202, 283 (vö. *Ige szolgálata*)

tettek és szavak: 38, 39, 94, 108 (vö. *kinyilatkoztatás*)

Tízparancsolat: 85, 115, 117, 122, 129, 130, (vö. *boldogságok, erkölcs, szeretet*)

tömegtájékoztató eszközök: 21, 160, 162, 192, 209, 269, 283 (vö. *audiovizuális eszközök, kommunikáció*)

tudományok: 8, 51, 147, 148, 171, 184, 189, 242–244, 244, 279 (vö. *hit megismerése*)

– U –

új evangelizáció: 26, 58–59, 62, 75, 212, 232, 273, 276 (vö. *evangelizáció, misszió, missziós kateketikai tevékenység*)

Újszövetség: 53, 62, 97, 101, 103–104 (vö. *Biblia, Szentírás*)

út: 2, 9, 14, 15, 48, 53, 55, 56, 74, 85, 99, 107–109, 118, 123, 129, 143, 145, 147, 155, 156, 158, 165, 170, 171, 180, 181, 186, 187, 201, 227, 235, 254, 280 (vö. *folyamat, hit pedagógiája*)

üdvösség: 8, 23, 29, 37, 38–40, 42, 47, 63, 78, 83, 85, 89, 97, 98, 101–102, 103, 107, 108, 113, 115, 116, 122, 123, 128–131, 135, 139, 140, 142–144, 152, 157, 175, 189, 235, 240, 259, 283 (vö. *eszkatológia, felszabadítás, üdvösség története*)

üdvösség története: 8, 32, 38, 40, 89, 98, 108, 115, 128, 130, 235, 240

üzenet: 8, 10, 33, 41, 50, 71, 73, 78, 80, 87, 92–101, 103–105, 107–110, 116–118, 120, 133, 135, 139, 144, 149, 151–157, 161, 162, 165, 172, 185, 191, 194, 200, 205, 207, 208, 217, 235, 238, 241, 249, 259, 283 (vö. *fides qua/quae, hit megismerése, igehirdetés, katekézis, új evangelizáció*)

– V –

vallási közömbösség: 17, 22, 49, 61, 133, 193, 258 (vö. *ateizmus, nem hívők*)

vallások: 27, 51, 73, 86, 200, 201 (vö. *ökumenizmus, vallások közötti dialógus*)

vallások közötti dialógus: 26, 30, 86, 133, 200 (vö. *igehirdetés, pogány misszió, vallás*)